

This Project is co-funded by the European Union and the Council of Europe.
Bu Proje Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmektedir.

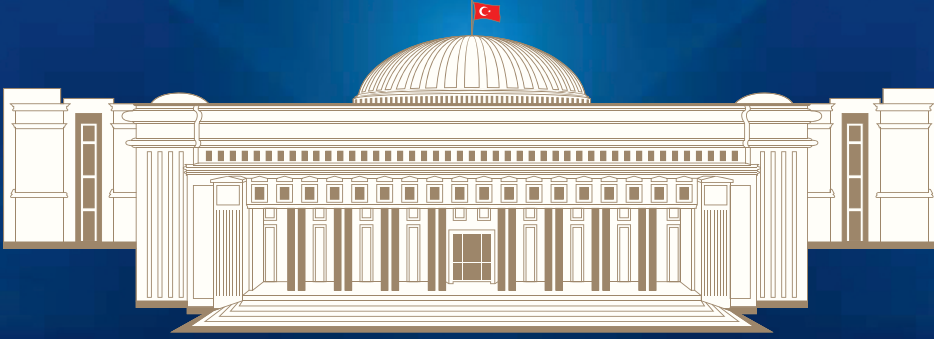
COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

YARGITAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ

Avrupa Birliği-Avrupa Konseyi Ortak Projesi

AÇILIŞ KONFERANSI VE YARGININ ETKİNLİĞİ ÇALIŞTAYI RAPORU

This Project is co-funded by the European Union and the Council of Europe.
Bu Proje Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmektedir.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

YARGITAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ

Avrupa Birliği-Avrupa Konseyi Ortak Projesi

AÇILIŞ KONFERANSI VE YARGININ ETKİNLİĞİ ÇALIŞTAYI RAPORU

20-21 Haziran 2019

Ankara

© Council of Europe/Avrupa Konseyi

Bu belge, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından ortaklaşa finanse edilen Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında hazırlanmıştır. Belge içinde yer alan değerlendirmeler, hiçbir şekilde taraflardan herhangi birinin resmi politikalarını yansıtmamaktadır.

Avrupa Konseyi
İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğü
F-67075 Strasbourg Cedex
www.coe.int

Kasım 2019
“Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi” AB-AK Ortak Projesi
Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi
www.coe.int/ankara

Bu kitap, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilen ve Avrupa Konseyi tarafından yürütülen “Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi” AB-AK Ortak Projesi kapsamında, Dr. Burcu Baytemir Kontacı'nın katkılarıyla hazırlanarak basılmıştır. Projenin son yararlanıcısı Yargıtaydır. Bu Projenin sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimidir.

Baskı
EPAMAT BASIM YAYIN PROMOSYON SAN.VE TİC.LTD.ŐTİ.
Ağaçlıeri Sanayi Sitesi 1357. Sok. No: 41
Yenimahalle/ANKARA
Tel : (0312) 394 48 63 - 64
Faks : (0312) 394 48 65

KISALTMALAR

AIHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AIHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
BAM	Bölge Adliye Mahkemesi
Bkz.	Bakınız
CEPEJ	Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu (<i>European Commission for the Efficiency of Justice</i>)
DET	Dosya Eksik Tamamlama
DİS	Dosya İzleme Sistemi
G	Grup
HUDOC	AIHM İçtihat Veri Tabanı (<i>Human Rights Documentation</i>)
s.	Sayfa
SATURN	Adli Süreçte Zaman Yönetimi İçin SATURN Merkezi (<i>Study and Analysis of Judicial Time Use Research Network</i>)
SEGBİS	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Projesi
vb.	Ve benzeri

TABLÖLÄR

- Tablo 1:** Ceza Daireleri ve Ceza Genel Kurulu Ortalama Dosya Görölme Süreleri (2011-2018)
- Tablo 2:** Hukuk Daireleri ve Hukuk Genel Kurulu Ortalama Dosya Görölme Süreleri (2011-2018)
- Tablo 3:** Yargıtay İş Durumu
- Tablo 4:** Yargıtaya BAM'lerden Gelen Dosyalar Hakkında Verilen Kararların Oranı

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ	9
A. Proje Hakkında Kısa Bilgi.....	9
B. Yönetici Özeti.....	12
II. AÇILIŞ KONFERANSI	16
A. Açılış Konuşmaları.....	16
B. Proje Sunumları.....	26
1. Projeden Beklenen Sonuçlar, Çıktılar ve Proje Faaliyetleri.....	26
2. Paydaşların Görüşleri.....	34
3. Proje Konusuna İlişkin Uluslararası Standartlar ve İyi Uygulama Örnekleri.....	49
III. YARGININ ETKİNLİĞİ ÇALIŞTAYI	54
A. Açılış Konuşmaları, Çalıştayın Amacı ve Yöntemi Hakkında Bilgi.....	54
B. Çalıştayda Tartışılan Ana Temalar.....	57
1. TEMA 1: İçtihat Tutarlılığının Sağlanması ve Artırılması.....	57
2. TEMA 2: Bozma Oranlarının Yüksek Olması.....	65
3. TEMA 3: Dosyaların Yanlış Yargıtay Dairelerine Gönderilmesinin Nedenleri.....	68
4. TEMA 4: Dosyaların Yargıtaya Eksik Gönderilmesinin Nedenleri.....	69
5. TEMA 5: Yargıtayın/BAM'ların/İlk Derece Mahkemelerinin Kararlarının Kalitesinin Artırılması.....	71
6. TEMA 6: Adli Yargıda İş Akışının Hızlandırılması.....	74
7. TEMA 7: Adli Yargı Kararlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları ile Uyumlaştırılması.....	76
8. TEMA 8: Proje Kapsamında Öncelik Verilmesi Gereken Konular.....	79
9. Diğer Hususlar.....	82
C. Kapanış Konuşmaları.....	84

IV. EKLER	86
<i>EK 1: Açılış Konferansı Programı .....</i>	<i>87</i>
<i>EK 2: Christophe POIREL'in Açış Konuşması.....</i>	<i>89</i>
<i>EK 3: Christian BERGER'in Açış Konuşması .....</i>	<i>97</i>
<i>EK 4: Faruk KAYMAKCI'nın Açış Konuşması .....</i>	<i>102</i>
<i>EK 5: Abdulhamit GÜL'ün Açış Konuşması .....</i>	<i>106</i>
<i>EK 6: İsmail Rüştü CİRİT'in Açış Konuşması .....</i>	<i>112</i>
<i>EK 7: Dr. Mustafa SALDIRIM'in Projeye İlişkin Konuşması.....</i>	<i>117</i>
<i>EK 8: Sophio GELASHVILI'nin Projeye İlişkin Konuşması .....</i>	<i>124</i>
<i>EK 9: Mehmet KÜRTÜL'ün Paydaş Görüşleri Oturumuna İlişkin Konuşması .....</i>	<i>133</i>
<i>EK 10: Murat ŞEN'in Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması.....</i>	<i>135</i>
<i>EK 11: Musa HEYBET'in Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması.....</i>	<i>141</i>
<i>EK 12: Yaşar ŞİMŞEK'in Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması.....</i>	<i>143</i>
<i>EK 13: Avni Kağan KAYTANCI'nın Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması.....</i>	<i>147</i>
<i>EK 14: Hüseyin ÖZBEK'in Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması.....</i>	<i>159</i>
<i>EK 15: Uğur PARLAK'ın Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması.....</i>	<i>163</i>
<i>EK 16: Sophio GELASHVILI'nin Paydaş Görüşleri Oturumuna İlişkin Konuşması.....</i>	<i>166</i>
<i>EK 17: Mithat CERAN'ın Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması.....</i>	<i>169</i>
<i>EK 18: Şenel ALTINAY'ın Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması.....</i>	<i>173</i>
<i>EK 19: Hamza YOKUŞ'un Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması.....</i>	<i>179</i>
<i>EK 20: Georg STAWA'nın İlgili Uluslararası Standartlar Ve İyi Uygulama Örneklerine Dair Konuşması.....</i>	<i>183</i>
<i>EK 21: Yargının Etkinliği Çalıştayı Programı .....</i>	<i>197</i>
<i>EK 22: Michael INGLEDOW'un Açış Konuşması.....</i>	<i>200</i>
<i>EK 23: Georg STAWA'nın Açış Konuşması .....</i>	<i>204</i>
<i>EK 24: Dr. Mustafa SALDIRIM'in Açış Konuşması.....</i>	<i>207</i>
<i>EK 25: Yargının Etkinliği Çalıştayında Kullanılan Formlar .....</i>	<i>211</i>

<i>EK 26: Yargıtay Hukuk Daireleri Üyeleri Grup Sözcüsü Dr. Şanver KELEŞ'in Konuşması.....</i>	<i>247</i>
<i>EK 27: Yargıtay Ceza Daireleri Üyeleri Grup Sözcüsü Dr. İhsan BAŞTÜRK'ün Konuşması.....</i>	<i>253</i>
<i>EK 28: Yargıtay Hukuk Daireleri Tetkik Hakimleri Grup Sözcüsü Özgür KOCAKAYA'nın Konuşması.....</i>	<i>267</i>
<i>EK 29: Yargıtay Ceza Daireleri Tetkik Hakimleri Grup Sözcüsü Meltem Sultan GÜNERİ'nin Konuşması .....</i>	<i>274</i>
<i>EK 30: Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Grup Sözcüsü Hüsnü ALDEMİR'in Konuşması.....</i>	<i>278</i>
<i>EK 31: Bölge Adliye Mahkemeleri Ceza Daireleri Üyeleri Grup Sözcüsü Eyyup MUTLU'nun Konuşması.....</i>	<i>282</i>
<i>EK 32: Bölge Adliye Mahkemeleri Hukuk Daireleri Üyeleri Grup Sözcüsü Celalettin ÇETİN'in Konuşması .....</i>	<i>285</i>
<i>EK 33: İlk Derece Mahkemeleri Ceza Hakimleri Grup Sözcüsü Hacı Hüseyin ORHAN'ın Konuşması .....</i>	<i>290</i>
<i>EK 34: İlk Derece Mahkemeleri Hukuk Hakimleri Grup Sözcüsü Mehmet Ali AYKUN'un Konuşması.....</i>	<i>294</i>
<i>EK 35: İlk Derece Cumhuriyet Savcıları Grup Sözcüsü Hamza YOKUŞ'un Konuşması.....</i>	<i>298</i>
<i>EK 36: Yargıtay Personeli Grup Sözcüsü Ayla YILDIZ'ın Konuşması.....</i>	<i>301</i>
<i>EK 37: Georg STAWA'nın Değerlendirme ve Kapanış Konuşması .....</i>	<i>305</i>
<i>EK 38: Dr. Mustafa SALDIRIM'ın Değerlendirme ve Kapanış Konuşması.....</i>	<i>309</i>

Proje Açılış Konferansı
20 Haziran 2019

I. GİRİŞ

A. Proje Hakkında Kısa Bilgi

Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından ortak finanse edilen ve Avrupa Konseyi ile Türkiye Cumhuriyeti Yargıtay Başkanlığı tarafından yürütölen *Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi*'nin açılışı, 20 Haziran 2019 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Projenin üç yıl sürmesi ve 2022'de tamamlanması öngörülmektedir. Projenin başlıca paydaşları ise Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Adalet Bakanlığı, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Adalet Akademisi ve bölge adliye mahkemeleri (BAM'lar) ile ilk derece mahkemeleridir.

Projenin genel amacı; yargıyı güçlendirmek ve yargının bağımsızlığını, tarafsızlığını, etkinliğini ve idaresini daha somut ve görünür kılmaktır. Bu genel amaç bağlamında, "Yargıtayın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi" ile "Yargıtayın hukukun ölkede çapında yeknesak bir şekilde uygulanmasındaki rolünün artırılması" da proje kapsamındaki **özel amaçlar** olarak belirlenmiştir.

Projenin gerçekleşmesinde son **yararlanıcı kurum**, Yargıtay olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte, projenin nihai yararlanıcılarının, cezai ve hukuki konularda adalet sistemiyle ve mahkemelerle temas eden bireyler ve hukukçular olması öngörülmektedir.

Proje aracılığıyla **ulaşılması beklenen sonuçlar** ise genel olarak şu şekilde sıralanabilir:

1. Yargıtayın işleyişini, yapısını ve temyiz inceleme sürecini düzenleyen hukuki çerçevenin değerlendirilmesi ve/veya gözden geçirilmesi,

2. Yargıtayın çalışma usulleri ve araçlarının değerlendirilmesi ve/veya gözden geçirilmesi ile Avrupa'daki en iyi uygulama örnekleri dikkate alınarak yeknesak bir uygulama sağlamak amacıyla yeni çalışma usulleri ve araçlarının benimsenmesi,

3. Yargıtayın eğitim politikasının ve eğitim programının kalitesinin en iyi Avrupa uygulamaları dikkate alınarak geliştirilmesi.

Projeye ulaşılması beklenen bu sonuçlara erişilmesi amacıyla, çeşitli faaliyetlerin gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Bu faaliyetler, ayrıntılı mevzuat incelemelerinden merkezi bir içtihat veri tabanının oluşturulmasına, eğitim modülleri oluşturulmasından pilot eğitimler verilmesine kadar geniş bir alana yayılmakta olup projeden beklenen sonuçlar ekseninde sınıflandırılmışlardır. **Proje kapsamında gerçekleştirilmesi öngörülen faaliyetler**, genel olarak şu şekilde belirtilebilir:

- 1. “Yargıtayın işleyişini, yapısını ve değerlendirme sürecini düzenleyen hukuki çerçevenin değerlendirilmesi ve/veya gözden geçirilmesi” kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetler;** temel durum değerlendirme ve son durum değerlendirme çalışmaları, hukuki ve düzenleyici çerçevenin gözden geçirilmesi, karşılaştırmalı başvuru kaynağı için Avrupa standartlarının ve uygulamalarının incelenmesi, karşılaştırmalı analiz için uluslararası seminerler ve çalışma ziyaretleri yapılması, Yargıtayın performansının değerlendirilmesi, mevcut hukuki ve düzenleyici çerçevedeki değişiklikler için bir yol haritası çizilmesi ve çizilen yol haritasının onaylanmasına ve tavsiyelerin sunumuna yönelik uluslararası bir konferans düzenlenmesi olarak belirlenmiştir.
- 2. “Yargıtayın çalışma usulleri ve araçlarının değerlendirilmesi ve/veya gözden geçirilmesi ile Avrupa’daki en iyi uygulama örnekleri dikkate alınarak yeknesak bir uygulama sağlamak amacıyla yeni çalışma usulleri ve araçlarının benimsenmesi” kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetler;** mevcut Yargıtay çalışma usullerine, kurallarına ve uygulamalarına ilişkin kapsamlı bir masabaşı incelemesi yapılması, Yargıtayın etkinliği ve içtihadının tutarlılığı hakkında paydaşlarla görüş alışverişinde bulunulması, merkezi nitelikte bir içtihat veri tabanının oluşturulması, yeni değerlendirme araçları ile standartlarının detaylandırılması ve pilot testler yapılması ile çalışma ziyaretleri gerçekleştirilmesini kapsamaktadır.

3. ***“Yargıtayın eğitim politikası ve programının kalitesinin en iyi Avrupa uygulamaları dikkate alınarak geliştirilmesi” kapsamında*** ise mesleki gelişime yönelik eğitim ihtiyaçlarının değerlendirilmesi, yeni bir eğitim stratejisinin ve eylem planının geliştirilmesi, eğitim programının, modüllerinin ve materyallerinin geliştirilmesi ile eğitimcilerin eğitimi, başlangıç programının/eğitiminin hazırlanması, çevrimiçi eğitim araçlarının geliştirilmesi ve eğitim materyallerinin uyarlanması ile diğer yayınlar ve çevirilerin hazırlanması ve pilot eğitimlerin verilmesi öngörülmektedir.

B. Yönetici Özeti

Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi, 20 Haziran 2019'da yapılan **"Açılış Konferansı"** ve 21 Haziran 2019 tarihinde gerçekleştirilen **"Yargının Etkinliği Çalıştayı"** ile açılmıştır. Yargıtayın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi ve hukuk uygulamasındaki rolünün artırılmasını hedefleyen proje kapsamında, esas olarak Yargıtayın etkililiği önünde engel oluşturan hususlar ele alınacaktır. Projeye katkı sunacak paydaşların bir araya gelmesi ve proje kapsamının belirginleşmesi ve projenin eğildiği sorunların daha somut ve görünür kılınması amacıyla gerçekleştirilen açılış konferansına ek olarak projenin henüz başında bir çalıştay düzenlenmiştir.

Açılış Konferansı, *"Açış Konuşmaları"* ile başlamış ve *"Projeden Beklenen Sonuçlar, Çıktılar ve Proje Faaliyetleri"*nin ele alındığı tanıtım oturumu ile devam etmiştir. Açılış Konferansı'nın sonraki bölümünde ise, iki oturum hâlinde *"Paydaşların Görüşleri"* ortaya konulmuştur. Ayrıca, *"Proje Konusuna İlişkin Uluslararası Standartlar ve İyi Uygulama Örnekleri"* ayrı bir oturumda ele alınmıştır.

Yargının Etkinliği Çalıştayı ise, ayrı bir tam gün sürmüş, sabahtan öğlene kadar yapılan grup çalışmalarından sonra iki oturum hâlinde gerçekleştirilmiştir. Sabahtan öğlene kadar olan bölümde, çalıştay katılımcılarına göre belirlenen farklı çalışma grupları, önceden belirlenen temalara ilişkin tartışmalar sürdürmüş ve görüşlerini ortaya koymuşlardır. İkinci oturumda ise, çalışma gruplarının ulaştığı sonuçlar toplu iki ayrı oturumda diğer katılımcılar ile paylaşılmıştır.

Açılış Konferansı'nda yapılan konuşma ve gerçekleştirilen sunumlar ile Yargının Etkinliği Çalıştayı'nda yapılan grup sunumları çerçevesinde, Yargıtayın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesine ilişkin mevzuat ile uygulamadaki sorunlu alanların belirlenmesi ve çözüm önerilerinin ortaya konması mümkün olmuş, çeşitli tespitler yapılmış ve bazı çözüm önerilerinde bulunulmuştur. Anılan etkinliklerde dile getirilen tespitler, işaret edilen sorunlar ve önerilen çözümler arasından öne çıkan bazı başlıkların şu şekilde sıralanması mümkündür:

Öncelikle, bu etkinliklerde **“Yargıtayın kurumsal yapısı, çalışma yöntemi ve araçları”** odaklı tespit, sorun ve çözüm arayışlarının dikkat çekici bir biçimde öne çıktığı görülmektedir. Bu kapsamda;

- Aşırı iş yükü ile mücadele etme arayışları,
- Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının iş yükü ve zaman baskısı altında adaletin kalite ve etkinliğini düşürecek çalışma koşullarıyla mücadele etmeleri,
- Sık değişen kanunlar ile Yargıtay dairelerinin işbölümü alanındaki sorunlar,
- Ön inceleme aşaması gibi süreçlerin bulunmaması ya da halihazırda uygulanan bu süreçlerden yeterince yararlanılmaması,
- Karar yazım yöntemlerinde ortaya çıkan sorunlar,
- Bazı hâllerde UYAP gibi mevcut araçların etkili kullanılmaması,
- Matbu formlar veya standart usuller gibi araçların yeterince etkin kullanılmaması,

gibi hususlar özellikle öne çıkmaktadır.

Etkinliklerde öne çıkan bir başka konu ise **“Yargıtayda ve genel olarak adli yargıda içtihat tutarlılığının sağlanması ve/veya artırılması”**dır. Bu kapsamda;

- Kurumsal yapılanma,
- Uzmanlaşmaya imkân vermeyen işbölümü gibi yapısal sorunlar,
- İletişim ve eşgüdüm (veya işbirliği) eksikliği,
- Üyelerin ve tetkik hâkimlerinin atanma veya yer değiştirme usul ve kriterleri,
- Üye ve tetkik hâkimlerinin atanma sıklıkları,
- Hâkim ve savcılarının eğitim ve deneyim eksiklikleri,
- Gerekçeli mahkeme kararlarının kalitesi,
- İstinaf mahkemelerine ilişkin sorunlu konular,

gibi birçok hususun içtihat tutarlılığı bakımından sorun teşkil ettiği ifade edilmektedir.

Açılış Konferansı ve Çalıştayı'nda dikkat çeken bir diğer husus ise, Yargıtayda ve genel olarak Türk yargısında mevcut olan **"işbirliği ve iletişim eksikliği sorunu"**dur. Yalnızca Yargıtay ile sınırlı olmayan bu işbirliği ve iletişim eksikliği sorununun adaletin kalitesi ve etkinliği bakımından da büyük sorunlar doğurma potansiyeli bulunmaktadır. Yargıtayda aynı dairede görev yapan farklı heyetler arasındaki iletişimden farklı daireler arasındaki iletişime kadar uzanan bu sorun; Yargıtay-Anayasa Mahkemesi, Yargıtay-BAM veya BAM'ların daireleri arasındaki ilişkilerde de gözlemlenmektedir.

Sıklıkla işaret edilen ve birçok sorunun kaynağı olarak gösterilen başlıklardan bir diğeri ise, gerek meslek öncesi gerekse meslek içi **"eğitim eksikliği"** sorunudur. Bu alandaki tespit ve eleştiriler, hukuk eğitimi ve temel eğitimdeki eksikliklere kadar uzanmaktadır. Ancak, esas olarak hâkim ve savcıların staj dönemlerinde başlayan bu eksiklik, yargı kararlarının niteliği ve yargısal süreçlerin kalitesi üzerinde ciddi olumsuz etkiler doğurmaktadır. Nitelikli bir staj dönemi ile daha sık ve yaygın meslek içi eğitimlere duyulan ihtiyaç, toplantılarda sıklıkla vurgulanan hususlar arasında yer almaktadır. Hâkim ve savcıların eğitimine ek olarak, Yargıtayın kurumsal kapasitesinin artırılması ile iş süreçlerinin düzenlenmesi bakımından, yardımcı yargı personelinin eğitim eksikliği de sunumlarda işaret edilen hususlardan bir diğeri olmuştur.

Özellikle Çalıştay esnasında verilen cevaplarda öne çıkan ve proje bakımından önem taşıyan son bir tespit ise **"yargı mensupları ile AİHM kararları arasındaki mesafeli ilişki"**dir. Hâkim ve savcılarının yabancı dil engelleri ve/veya Adalet Bakanlığının resmi internet siteleri dışındaki internet kaynakları ile diğer kaynakların izlen(e)memesi gibi nedenlerle, AİHM kararlarının takibinde ciddi sorunlar olduğu dile getirilmektedir. Yine, Yargıtay ve Adalet Bakanlığı internet sitelerinde AİHM içtihadına ilişkin bulunan içeriğin sınırlılığı ya da bu linklere erişilememesi gibi hususlar da bu bağlamda önem taşımaktadır. Sonuçta, uygulamada kararlarda referans alınan asıl kaynağın Yargıtay kararları olması nedeniyle, Yargıtay kararlarında AİHM kararlarına atıf yapılması da büyük önem

taşımaktadır. Elbette burada, özellikle bireysel başvuru sonucunda verilen Anayasa Mahkemesi kararlarının da AİHM kararlarıyla birlikte göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Son olarak belirtmek gerekir ki, kimi yargı mensuplarının günlük iş yükü sorunları ve diğer acil ihtiyaçlar nedeniyle, AİHM içtihadını ikincil önemde gördükleri ve/veya bu içtihadlardan yararlanma yoluna gitmedikleri de özellikle çalıştayda verilen cevaplardan anlaşılan hususlar arasındadır. Bu bağlamda, Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türk hukukunda "kanun hükmünde" ve ulusal hukukun doğrudan kaynaklarından biri olduğu ile hukuki bağlayıcılığı konusunda, çeşitli nedenlerden kaynaklanan kısmi bir bilinç eksikliği ve uygulama sorunları bulunduğu gözlemlenmektedir.

Bu rapor, Açılış Konferansı ile Yargının Etkinliği Çalıştayında yürütülen tartışmaların ve ileri sürülen önerilerin sistematik bir şekilde özetlenerek açıklanması ve nihayetinde, temel durum değerlendirmesi çalışmalarına katkıda bulunulması ve bu raporun bir başvuru kaynağı olarak kullanılması amaçlarıyla kaleme alınmış bulunmaktadır.

II. AÇILIŞ KONFERANSI

20 Haziran 2019 tarihinde gerçekleştirilen Açılış Konferansı'na üç yüzden fazla kişi katılmıştır. Katılımcılar arasında Yargıtay, Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Sayıştay, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Adalet Bakanlığı, Türkiye Barolar Birliği, Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, Avrupa Konseyi ve Merkezi Finans ve İhale Birimi temsilcileri, Yargıtay hukuk ve ceza daire başkanları ve üyeleri ile tetkik hâkimleri ve Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemeleri ile ilk derece mahkemesi hâkimleri ve Cumhuriyet savcıları, avukatlar, Yargıtay adli personeli, çeşitli hukuk fakültelerinin dekanları, adalet kuruluşları, büyükelçilikler ve uluslararası kuruluşlardan temsilciler yer almıştır.

Açılış Konferansı, "Açış Konuşmaları" ile başlamış ve "Projeden Beklenen Sonuçlar, Çıktılar ve Proje Faaliyetleri"nin ele alındığı tanıtım oturumu ile devam etmiştir. Açılış Konferansı'nın öğleden sonraki bölümünde ise, iki oturum hâlinde "Paydaşların Görüşleri" ortaya konulmuştur. Ayrıca, "Proje Konusuna İlişkin Uluslararası Standartlar ve İyi Uygulama Örnekleri" ayrı bir oturumla ele alınmıştır.¹

A. Açış Konuşmaları

Konferansın açış konuşmalarında sırasıyla Sayın **Christophe POIREL** (*İnsan Hakları Müdürü, İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğü, Avrupa Konseyi*) ve Sayın **Christian BERGER** (*Büyükelçi, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Başkanı*) söz almışlardır. Daha sonra ise Sayın **Faruk KAYMAKCI** (*Dışişleri Bakan Yardımcısı ve Avrupa Birliği Başkanı, Büyükelçi*)'yı takiben Sayın **Abdulhamit GÜL** (*Adalet Bakanı*) ile Sayın **İsmail Rüştü CİRİT** (*Yargıtay Birinci Başkanı*) konuşma yapmışlardır.

Açış konuşmalarında ilk söz alan konuşmacı olan Sayın **Christophe**

POIREL (*İnsan Hakları Müdürü, İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğü, Avrupa Konseyi*), projenin üç yıllık uygulama süreci boyunca, Avrupa Konseyinin temel değerleri olan hukukun üstünlüğü, insan hakları ve demokrasi doğrultusunda, yargının bağımsızlığı, tarafsızlığı ve etkinliğinin güçlendirilmesinin ve Türk yargısının bir bütün olarak desteklenmesinin öngörüldüğünü belirtmiştir.² POIREL, Yargıtayın, temyiz işlevine ek olarak, Türkiye’de hukuki yeknesaklığın sağlanması, mevzuatın daha da geliştirilmesi ve hukuki korumanın güvence altına alınmasında da önemli rollere sahip olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda, iyi işleyen ve kanunların ülke genelinde yeknesak biçimde uygulanmasını güvence altına alan bir Yargıtay sisteminin, kamunun adalet sistemine olan güven ve inancının artmasına büyük ölçüde katkıda bulunacağına dikkat çeken POIREL; aksi durumda, yani uzun süren gecikmeler hâlinde, hukukun üstünlüğüne saygının zedelenebileceğine ve adalete erişim hakkından yararlanılamama tehlikesinin ortaya çıkabileceğine vurgu yapmıştır. Bütün bu hususlara ek olarak POIREL, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Sosyal Haklar Komitesinin kararlarına ilişkin bilgi düzeyinin artmasıyla, Avrupa insan hakları standartlarının Yargıtay ve istinaf mahkemeleri tarafından artan düzeyde uygulanacağına ilişkin beklentilerini de konuşma kapsamında ifade etmiştir.

Konuşma kapsamında ayrıca, adaletin bağımsızlığı ve kalitesinin, Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin temelini oluşturan elzem değerler olduğu vurgulanmış; Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyinin “yargı kararlarının kalitesi” konusundaki görüş belgesinde, kalitenin yalnızca hâkimler tarafından verilen bireysel kararların kalitesiyle, mahkemelerin hızlı işleyişiyle veya hâkimler tarafından yapılan hukuki hataları düzeltme imkânıyla sınırlı olmadığına altı çizilmiştir. Bu kapsamda kalitenin, aynı zamanda, yargının bağımsızlığıyla, mahkeme hizmetlerine erişimde yararlanıcı veya mahkeme kullanıcısı dostu yaklaşım ile mahkemelerin aleniyeti ve erişilebilirliğiyle de bağlantılı olduğu vurgulanmıştır. Bu bağlamda anılan hususların, üst yargının profesyonel gelişiminde ve hizmet içi eğitimleri kapsamında gözetilecek temel hususlar oldukları vurgulanmıştır.

2 Bkz. Ek 2: Christophe POIREL’in Açılış Konuşması

Adaletin Kalitesi

“Adaletin kalitesi” kavramı, dar anlamıyla “yargısal kararların kalitesi” olarak anlaşılmaktadır.* Kavram geniş anlamıyla düşünüldüğünde, yalnızca verilen kararların kalitesini değil, yargısal hizmetlerinin sunulmasına ilişkin bazı hususları da kapsamaktadır. Bu anlamda, davaların sonuçlandırılma süresi ile etkinlik seviyesi ve davaların temizlenme oranları gibi konular da bu kapsam içinde değerlendirilmektedir.** Kavram, en geniş anlamıyla düşünüldüğünde ise, yargı kararlarının ve yargısal hizmetlerin sunumuna ilişkin kalite standartlarının da ötesinde; yargı sisteminin iyi işleyişine ilişkin tüm boyutları içeren bir kavram olarak kullanılmaktadır. Kavramın bu en geniş kullanımında, kalite ölçümünde esas olan değerlendirme ölçütü, yararlanıcıların algısı olarak belirlenmektedir. Bu kapsam içinde düşünüldüğünde, kavramın içine; yargısal usullerin ve yargı kararlarının anlaşılabilirliği, usuli adımların her birinin zamanında gerçekleştirilmesi, yargısal makamların erişilebilirliği ve mevcut araçların kullanım kolaylığı gibi unsurlar da girmektedir.***

* Bkz. Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyinin (*Consultative Council of European Judges – CCJE*) 2008 tarih ve 11 no’lu “Yargı Kararlarının Kalitesi” (*“The Quality of Judicial Decisions”*) başlıklı Görüşü

** Bkz. Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonunun (*European Commission for the Efficiency of Justice – CEPEJ*) 7 Aralık 2016 tarihinde gerçekleştirilen 28. Genel Oturumu’nda kabul edilen “Adaletin Kalitesinin Ölçülmesi” (*“Measuring the Quality of Justice”*) başlıklı Raporu

*** Bkz. CEPEJ Adaletin Kalitesi Çalışma Grubu (*The Working Group on Quality of Justice – CEPEJ-GT-QUAL*) tarafından hazırlanan “Adalet Hizmetlerinin Kalitesinin Ölçülmesi” (*“Measuring the Quality of Judicial Services”*) başlıklı Çalışma Notu

Konuşmada son olarak, kısa süre önce yayımlanan *Yargı Reformu Strateji Belgesi*'ne de değinilmiş ve belgede belirtilen hedeflerin gerçekleştirilmesinde Yargıtayın rolüne vurgu yapıldığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda POIREL, Avrupa Konseyinin, *Yargı Reformu Strateji Belgesi* ile hâkim ve savcılarının performans ve etkinliklerinin artırılması, mahkeme işlemlerinin kolaylaştırılması, dava sürecinde yeni teknolojilerin kullanımının ilerletilmesi ve istinaf mahkemelerinin güçlendirilmesi yoluyla yargının etkinliği ve etkililiğinin artırılması hedeflerinden duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir. POIREL, ilaveten, açılışı yapılan projenin *Yargı Reformu Strateji Belgesi*'nde belirtilen hedeflerin gerçekleşmesine katkıda bulunacağına inandığını ifade etmiştir.

Konferansın açılış konuşmasında Christophe POIREL'in ardından söz alan Sayın **Christian BERGER** (*Büyükelçi, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Başkanı*), öncelikle Avrupa Birliği'nin, bir aday ülke ve temel ortak olan Türkiye ile arasındaki ilişkiye verdiği önemi vurgulamıştır.³ Projeye ilişkin olarak da BERGER, Yargıtayın kanunların yeknesak şekilde uygulanmasını teminat altına almada önemli bir rol oynadığını ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadının ulusal düzlemde uygulanmasında kilit bir kurum olduğunu belirtmiştir. BERGER'e göre, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde görülmekte olan dava sayısı da, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadının Türkiye'de uygulanmasının önemini ortaya koymaktadır.

BERGER, son olarak hukukun üstünlüğü ve özellikle de bağımsız ve iyi işleyen bir yargı sisteminin Avrupa Birliği için bir öncelik olmaya devam ettiğini belirtmiş ve hukukun üstünlüğünün; aynı zamanda iş ortamının desteklenmesi, ekonomik aktörler için yasal kesinlik sağlanması ve yatırımın, istihdamın ve gelişmenin canlandırılması açısından önemli olduğuna değinmiştir. Bu kapsamda, Avrupa Birliği'nin yargı reformu stratejisi kapsamındaki gelişmeleri yakından takip ettiğini ve Türkiye'nin strateji taslağıyla ilgili olarak Avrupa Komisyonu ile Avrupa Konseyine danışmasını olumlu değerlendirdiklerini de belirten BERGER, sözlerini, *Yargı Reformu Strateji Belgesi* uygulandığında, orta ve uzun vadeli ve oldukça olumlu sistemsel yeniliklerin ortaya çıkacağını ve anılan belgede yer alan hedeflerin hayata geçirilmesinin özellikle de kuvvetler ayrılığı ilkesi ve yargının bağımsızlığının sağlanmasına yönelik esas nitelikteki reformların ele alınması açısından çok önemli olacağını vurgulayarak

tamamlamıştır.

Açılış konuşmalarında söz alan Sayın **Faruk KAYMAKCI** (*Dışişleri Bakan Yardımcısı ve Avrupa Birliği Başkanı, Büyükelçi*) ise, açılış yapılan projenin Türkiye-AB Mali İşbirliği kapsamında desteklenen bir proje olduğunu ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım sürecinin Cumhuriyet'in ilanından sonraki en önemli çağdaşlaşma projesi olduğunu belirtmiştir.⁴ KAYMAKCI, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde gerçekleştirdiği reformlarla önemli bir değişim süreci geçirdiğini; bu süreçte Anayasa'nın değiştiğini, temel kanunların yenilendiğini ve insan hakları alanında kurumsallaşma konusunda önemli bir mesafe kaydedildiğini vurgulamıştır. Ayrıca, Türkiye-Avrupa Birliği mali işbirliği kapsamında yürütülen projelerle bu sürecin desteklendiğini söyleyen KAYMAKCI, bu kapsamda kurumların kapasitelerinin güçlendirildiğini ve Avrupa Birliği standartları doğrultusunda mevzuat ve uygulamaların geliştirildiğini belirtmiştir.

KAYMAKCI, Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde Türkiye'nin karşılaşması beklenen siyasi kriterler kapsamında Yargıtay Başkanlığının çok büyük rolü olduğunu; zira hukukun üstünlüğü, etkin işleyen bir yargı sistemiyle hak ve özgürlüklerin korunmasının Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde siyasi kriterlerin ana çerçevesini oluşturduğunu ifade etmiştir. KAYMAKCI, yürütülen projelerin mali kaynaklarına ilişkin olarak da, Avrupa Birliği'nin son dönemde yargı alanında Türkiye'ye ayrılan fonlarda kısıtlamalara gittiğini, ancak özellikle yargı alanında bir yol haritası niteliği taşıyan yeni *Yargı Reformu Strateji Belgesi*'nin de kabul edilmiş olmasıyla birlikte, önümüzdeki dönemde bu kararın gözden geçirilmesi gerektiğini ve söz konusu kısıtlamaların kaldırılmasının son derece faydalı olacağını vurgulamıştır. KAYMAKCI, Yargıtay Başkanlığının, IPA'nın birinci döneminde de çok sayıda projeyi ana yararlanıcı olarak başarıyla yürüttüğünü ve çeşitli projelere de paydaş ortak olarak iştirak ettiğini belirtmiş, geçmiş tecrübelerden yola çıkarak bu projenin de başarıyla tamamlanacağına ve proje çıktılarının Yargıtay Başkanlığı tarafından sahiplenileceğine olan inancının tam olduğunu vurgulamıştır.

Açılış konuşmaları kapsamında söz alan Sayın **Abdulhamit GÜL** (*Adalet Bakanı*), mahkemelerce verilen hükümleri temyizen inceleyerek karar veren Yargıtayın farklı yargı mercilerince verilen kararlar arasındaki uygulama birliğini sağlamak ve benzer olaylarda aynı çözüm tarzının

---

4 Bkz. Ek 4: Faruk KAYMAKCI'nın Açılış Konuşması

benimsenmesini garanti etmek konusunda çok önemli bir misyonu bulunduğunu ifade etmiştir.⁵ GÜL, bu projenin ve yakın zamanda açıklanan *Yargı Reformu Strateji Belgesi*'nin temel amacının hukukun üstünlüğünün güçlendirilmesi olduğunu belirtmiştir. GÜL, özellikle bir dönem yargıyı kendi amaçları doğrultusunda kullanan terör örgütü mensuplarının yargıdan temizlenmesiyle birlikte yargı faaliyetlerinde önemli iyileşmeler olduğunu ifade etmiş ve *Yargı Reformu Strateji Belgesi* kapsamında hâkimlik teminatını güçlendirecek çeşitli tedbirlerin alınmasının planlandığını vurgulamıştır.

Yargının iş yükü sorununa da değinen GÜL, geçen yılda yaklaşık 10 milyon dosyanın yargı organlarının önüne geldiğini, bunun çok büyük bir sayı olduğunu ve bu yük karşısında zaman zaman hatalı kararlar verilmesinin söz konusu olabileceğini, ancak bunların düzeltilmesi için gerekli itiraz ve kontrol mekanizmalarının mevcut olduğunu belirtmiştir. Türkiye'de yargıya taşınan dosya sayısının azaltılmasıyla ilgili çalışmalara da değinen GÜL, örnek olarak, iş uyuşmazlıklarında zorunlu arabuluculuğun bir buçuk yıllık uygulamasına bakıldığında, yaklaşık 535.500 uyuşmazlığın %67'sinin, yani 339.000'den fazla dosyanın arabulucular önünde çözüme kavuştuğunu ve bunun da kabaca 339 mahkemenin iş yükü anlamına geldiğini belirtmiştir. Ticari arabuluculuk konusunda da 2019'un ilk 6 ayında 65.000 dosyadan 22.230'unun işlem gördüğünü, bunlardan 12.780 dosyanın anlaşma ile sonuçlandığını, 9.450 dosyada ise anlaşma olmadığını ve bu bağlamda sistemin başarı oranının %57 olduğu bilgisini veren GÜL, konuya ceza hukuku açısından bakıldığında da, uzlaştırmaya sevk edilen 248.000 dosyadan 114.000'inin uzlaşmayla sonuçlandığını ve sistemin başarı oranının %45 olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda son olarak yargıda "hedef süre" uygulamasına da değinen GÜL, bu uygulamadan da olumlu sonuçlar beklendiğini ifade etmiştir.

GÜL, konuşmasında son olarak hukuk fakültelerinde verilen eğitimin niteliğinin artırılması, hâkim ve savcı yardımcılığı müessesesinin getirilmesi, düşünce ve ifade özgürlüklerini etkileyen davalarda verilen kararların bir de Yargıtay tarafından incelenmesini sağlayacak yasal değişikliklerin yapılması gibi bazı hedeflere de değinmiştir.

5 Bkz. Ek 5: **Abdulhamit GÜL'ün Açık Konuşması**

Yargıda Hedef Süre Uygulaması

“Yargıda Hedef Süre Uygulaması”, her bir dava ve soruşturma için hedef süre öngörerek hedeflenen sürede tamamlanamayan dava ve soruşturmaların hızlandırılması amacıyla çözümler üretilmesini ve bu sayede yargılama ve soruşturma sürelerinin kısaltılmasını amaçlayan bir dava yönetim sistemidir.

Yargıda Hedef Süre Uygulaması, hukuksal temellerini AİHS (md. 6) ve Anayasa’da (md. 36 ve md. 141/4) bulmaktadır. Ayrıca, yargılamaların makul sürede tamamlanması hedefi Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu gibi mevzuatta yer alan çeşitli hükümler ile de desteklenmektedir. Yine, uygulamanın yürürlüğe girmesi amacıyla çeşitli mevzuat değişiklikleri gerçekleştirilmiştir. Hedef süre uygulamasının mevzuat alt yapısının oluşturulması için ilk olarak 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu’nda düzenleme yapılmıştır. 01.07.2016 tarihli ve 6723 sayılı Kanun’un 25. maddesiyle yeniden düzenlenen Hâkimler ve Savcılar Kanunu’nun 28. maddesinin 7. fıkrasında “Soruşturma, kovuşturma veya yargılamanın tamamlanması için öngörülen hedef sürelerin Hâkimler ve Savcılar Kurulunun görüşü alınarak Adalet Bakanlığı tarafından belirleneceği” hüküm altına alınmıştır. Bu kanuna göre hazırlanan; hedef sürelerin belirlenmesi ile uygulanmasına dair usul ve esasları düzenleyen “Soruşturma, Kovuşturma veya Yargılama Hedef Sürelerinin Belirlenmesi ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” ise 23.06.2017 tarihli 3015 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış ve 01.09.2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Diğer yandan kanun yolları incelemesi neticesinde adli yargı hâkim ve Cumhuriyet savcıları ile idari yargı hâkimleri hakkında düzenlenecek Kanun Yolu Değerlendirme Formlarına ilişkin usul ve esasları belirleyen ve 30 Eylül 2016 tarihinde yürürlüğe giren Kanun Yolu Değerlendirme Formlarının Düzenlenmesine İlişkin Yönetmeliğin 5. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendinde ise, “Soruşturma, kovuşturma veya yargılamanın hedef sürede tamamlanması” hususunun değerlendirmede dikkate alınacağı hüküm altına alınmıştır.

Mevzuattaki kaynaklarına ek olarak Yargıda Hedef Süre Uygulaması kaynakları arasında, CEPEJ tarafından kurulan *Adli Süreçte Zaman Yönetimi İçin SATURN Merkezi*'nin faaliyetleri de yer almaktadır. Zira SATURN, Avrupa Konseyi üyesi devletlerdeki yargılamaların makul sürede tamamlanması amacıyla birçok faaliyet gerçekleştirmekte olan bir merkezdir. SATURN faaliyetlerinin en önemlilerinden birini, SATURN Yargıda Zaman Yönetimi Kılavuzu'nun CEPEJ tarafından benimsenmesi oluşturmaktadır. Anılan kılavuz; yargıda hedef süre belirlenmesi, süreye uyumun takip edilmesi ve denetim mekanizmasının oluşturulması ile uzun süren davalarla ilgili çözüm önerisi geliştirilmesini öngören bütünlük bir sistem öngörmektedir. 6 Aralık 2016 tarihinde ise CEPEJ Genel Kurulu, SATURN çalışma grubu tarafından metinleştirilen yargılamaların belli sürede sonuçlandırılması için oluşturulan uygulama rehberini kabul etmiştir. Bu rehberde, üye ülkeler için davaların 1-2 ve 3 yıllık sürelerde bitirilmesi tavsiye edilmiştir. Ancak üye ülkeler için asıl hedefin davaların bir yıllık sürede bitirilmesi olduğu belirtilmiştir.

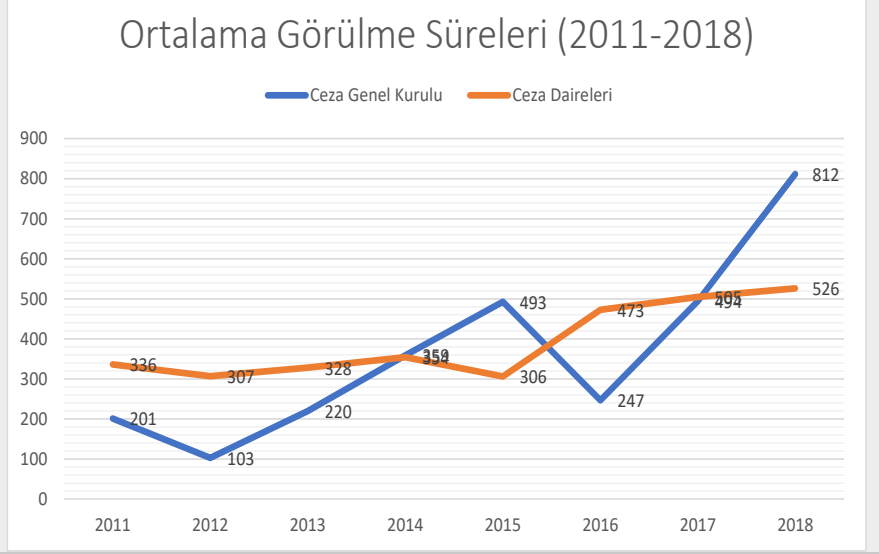
Ülke çapında uygulanmaya başlayan Yargıda Hedef Süre Uygulaması, 2019 yılı Yargı Reformu Strateji Belgesi'nde de kendisine yer bulmuştur.*

* Adalet Bakanlığı, Yargı Reformu Stratejisi, Mayıs 2019, s. 48-51, http://www.sgb.adalet.gov.tr/ekler/pdf/YRS_TR.pdf, 11.09.2019

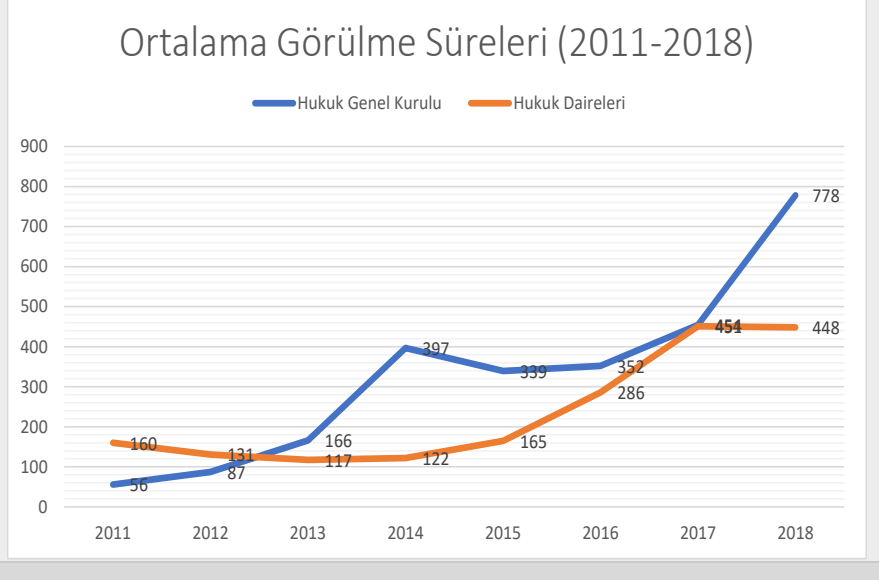

Yargıtayda Ortalama Dosya Görülme Süreleri

Tablo 1: Ceza Daireleri ve Genel Kurulu Ortalama Dosya Görülme Süreleri (2011-2018)

Tablo 2: Hukuk Daireleri ve Genel Kurulu Ortalama Dosya Görülme Süreleri (2011-2018)

Açılış konuşmaları kapsamında son olarak söz alan Sayın **İsmail Rüştü CİRİT** (*Yargıtay Birinci Başkanı*), Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'nin önsözüne atıf yaparak adaletin doğru yönetilmesinde temel sorumluluğun her bir ülkedeki yargı organına ait olduğunu ve yargıçların adaletin etkili, şeffaf ve topluma karşı hesap verebilir şekilde yönetilmesi konusunda bireysel ve kolektif sorumluluklarının bulunduğunu ifade etmiştir.⁶ Bu bağlamda tarihsel ve kurumsal olarak yüksek mahkemelerin hukukun tüm ülkede eşit bir şekilde uygulanmasını sağlama ve hukuki denetim yapma şeklinde iki temel görevi olduğuna değinen CİRİT, en üst derecedeki yüksek mahkemeleri karakterize eden asıl hususun ise, hukuki denetim yapmanın ötesinde, ülkedeki hukuk istikrarını ve hukuk güvenliğini sağlamak olduğunu belirtmiştir. Aksi durumda, yani bir hukuk kuralının yurdun bir bölgesinde farklı, başka bir yöresinde farklı uygulanması hâlinde ise eşitlik ilkesinin ihlal edileceğini ve hak ihlaline yol açılacağını belirten CİRİT, bir hukuk kuralının benzer olaylarda değişik biçimlerde yorumlanmasının da eşitlik ilkesini bozacağını ve bireylerin hukuk sistemine olan güvenini sarsacağını ifade etmiştir.

CİRİT, yüksek mahkemelerin klasik ve asli görevinin yanında, yakın zamanda yeni ve önemli roller de üstlenmeye başlamış olduklarını, bu kapsamda, uluslararası belgelerde çağdaş toplumun adalete ilişkin beklentilerinin karşılanması konusunda yüksek mahkemelerin açıklık ve duyarlılık göstermelerinin önemini vurgulandığını ve yargı organlarının bu alanda topluma hesap vermekle yükümlü olduklarını belirtmiştir. CİRİT, bu akıl yürütmenin devamında, toplumun yargıya duyacağı güvenin ne kendiliğinden oluşan tesadüfi bir algı, ne de sübjektif ve konjonktürel bir durum olduğunun ve kamunun adalet sistemine duyduğu güvenin yargı organının büyük bir özveri ve sistematik bir çalışma sonucunda elde edebileceği bir sonuç olduğunun altını çizmiştir. Bu kapsamda, yargı bağımsızlığı ilkesiyle hâkimlerin bağımsızlığı korunurken, aynı zamanda yargıya ilişkin sorunların çözümünde hâkimlere sorumluluklar da yüklenmekte olduğuna dikkat çeken CİRİT, yargının şeffaflığının ve hesap verebilirliğinin bu bağlamda taşıdığı önemin altını çizmiş ve Yargıtayın dört milyondan fazla kararının kamunun erişimine açılmış olmasının bu alanda sürdürülen çabaların bir örneği olduğunu ifade etmiştir.

6 Bkz. Ek 6: İsmail Rüştü CİRİT'in Açılış Konuşması

B. Proje Sunumları

1. Projeden Beklenen Sonuçlar, Çıktılar ve Proje Faaliyetleri

Projeden beklenen sonuçlar, çıktılar ve proje faaliyetlerinin tanıtılmasını konu edinen oturumda, öncelikle Sayın **Dr. Mustafa SALDIRIM** (Yargıtay Genel Sekreter Yardımcısı) bir sunum yapmıştır. SALDIRIM, projenin hedeflerini; *“adli kalitenin yükseltilmesi, içtihat tutarlılığının sağlanması, iş akışının yeniden gözden geçirilmesi ve özellikle dosya yönetim sistemi bakımından önemli ilerlemeler ve gelişmeler sağlanması”* olarak özetlemiştir.⁷

Sunumda projenin temel amaçları; karar kalitesinin yükseltilmesi, içtihat tutarlılığının güçlendirilmesi ve görünür olması, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarıyla adli yargı kararlarının uyumlaştırılması, Yargıtayın çalışma usulleri ve mekanizmalarının değerlendirilmesi ile Yargıtayın iş yükünün azaltılması olarak belirtilmiştir.

SALDIRIM, ayrıca, projenin özel amaçları üzerinde de durmuştur:

Projenin Özel Amaçları

- Bireysel ve kolektif performans ölçümüne özen gösterilmesi,
- Yargıtay kararlarının yazım şeklinin geliştirilmesi,
- Etkili bir ön inceleme yapılması ve “açık kabul edilemezlik” usulü çerçevesinde bazı kararların daha basit bir usulle verilmesine ilişkin yöntemlerin değerlendirilmesi (Avrupa Konseyi Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonunun bir kriteri),
- İş yükünün eşit dağıtılmasını sağlamak için otomasyona dayalı bir istatistiksel uygulama geliştirilmesi,
- İçtihat tutarlılığının artırılması konusunda, eğitim ve içtihatları kolay bir şekilde takip etmeye elverişli HUDOC (AİHM veri tabanı) benzeri bir veri tabanı oluşturulması,
- Yargıtayın ve bölge adliye mahkemelerinin uzmanlaşmayı benimseme ölçüsünün yeniden değerlendirilmesi ve verimlilik bakımından yeniden ele alınması.

Bu amaçlar çerçevesinde projeden beklenen sonuçlara gelindiğinde ise, sunumda aşağıdaki hususlar vurgulanmıştır:

Projeden Beklenen Sonuçlar

- Mevcut iş süreçlerini sadeleştiren, modernize eden veya daha etkili hâle getiren çözümler üretilmesi,
- İş süreçleri veya UYAP dava yönetim uygulamalarının ayrıntılı iş akış şemalarının hazırlanması ve uygulanmasına destek sağlanması,
- Yargıtayın ihtiyaçlarını karşılayan, tüm adli yargı sistemini bütünsel olarak inceleyecek seviyede birleştirilmek üzere anlamlı istatistiksel veya yönetsel veriler üretmek üzere idari kapasite oluşturulması,
- Performans değerlendirilmesi, Yargıtay tetkik hâkimlerinin statüsü ve atanması ile diğer mesleki gelişim ve hizmet içi eğitim çalışmaları konusunda standartların belirlenmesi.

SALDIRIM, sunumun devamında, istinaf yargılaması yapan BAM'ların faaliyetlerinin Yargıtay üzerindeki etkileri hakkında da istatistiki veriler paylaşmış ve çeşitli değerlendirmelerde bulunmuştur.⁸ Ortaya konulan veriler çerçevesinde değerlendirmelerini sunan SALDIRIM, Yargıtay hukuk dairelerinin BAM kararlarını incelemeye başladığını, ceza daireleri bakımından ise önceki iş yükünün hâlen devam ettiğini ve BAM kararlarının henüz tam olarak incelenmeye başlanmadığını vurgulamıştır. Ayrıca, Yargıtaya gelen dosya sayısındaki düşüşe dikkat çeken SALDIRIM, BAM'ların Yargıtayın iş yükünün azaltılması konusunda önemli bir işlev gördüğünü belirtmiştir. (Bkz. *Tablo 4: Yargıtaya BAM'lardan Gelen Dosyalar Hakkında Verilen Kararların Oranı*)

Yargıtayın İş Yükü

Ulaşılması beklenen bütün bu sonuçlar ve faaliyet kapsamının genişliğiyle *Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi* Projesi, Yargıtayın normalden fazla iş yüküne maruz kalan ve daha etkili çalışma usullerine ihtiyaç gösteren yapısının gözden geçirilmesi ve kurumun Türk hukuk uygulamasındaki gücünün ve öneminin artırılması açısından büyük bir önem taşımaktadır. Yargıtayın karşı karşıya kaldığı normalden fazla iş yükü sorunu, bizzat kurum tarafından sağlanan verilerden de açıkça görülebilmektedir. Nitekim Yargıtay istatistikleri incelendiğinde, karara bağlanmadan bir sonraki yıla devreden dosya sayısının her yıl ciddi bir yekûn tuttuğu anlaşılmaktadır. (Bkz. *Tablo 3: Yargıtay İş Durumu [2015-2018]*)

Tablo 3: Yargıtay İş Durumu (2015-2018)

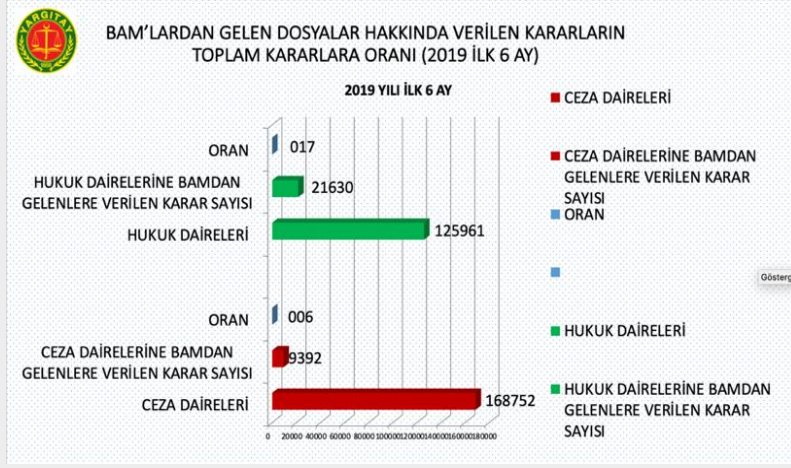
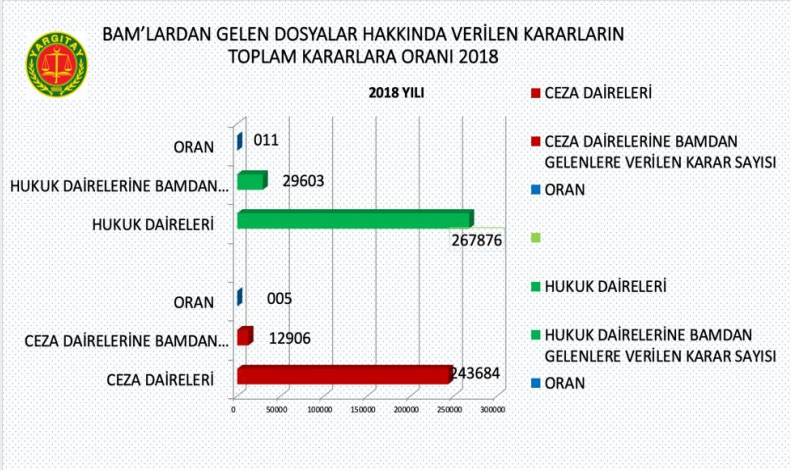
	2015	2016	2017	2018
Toplam Gelen Dosya* (Ceza+Hukuk)	1.594.730	1.463.213	1.294.336	1.017.969
Toplam Çözülen Dosya	938.005	655.323	628.652	511.506
Gelecek Yıla Devreden Dosya	656.725	807.890	665.684	506.463

*Geçen yıldan devreden dosyalar dâhildir.

İstatistikler için bkz. Yargıtay Başkanlığı İnternet Sitesi, “**Yargıtay Ceza ve Hukuk Daireleri ile Cumhuriyet Başsavcılığının 2018 Yılına Ait İş Durumunu Gösterir Çizelge**”, <https://www.yargitay.gov.tr/documents/2018.pdf>, 06.09.2019; Yargıtay Başkanlığı İnternet Sitesi, “**Yargıtay Ceza ve Hukuk Daireleri ile Cumhuriyet Başsavcılığının 2017 Yılına Ait İş Durumunu Gösterir Çizelge**”, <https://www.yargitay.gov.tr/documents/istatistikler/2017.pdf>, 06.09.2019; Yargıtay Başkanlığı İnternet Sitesi, “**Yargıtay Ceza ve Hukuk Daireleri ile Cumhuriyet Başsavcılığının 2016 Yılına Ait İş Durumunu Gösterir Çizelge**”, <https://www.yargitay.gov.tr/documents/istatistikler/2016.pdf>, 06.09.2019; Yargıtay Başkanlığı İnternet Sitesi, “**Yargıtay Ceza ve Hukuk Daireleri ile Cumhuriyet Başsavcılığının 2015 Yılına Ait İş Durumunu Gösterir Çizelge**”, <https://www.yargitay.gov.tr/documents/istatistikler/2015.pdf>, 06.09.2019

Sunumda, “adli kalitenin yükseltilmesi” ile “içtihat tutarlılığı”na da ayrıca vurgu yapılmıştır. Adli kalitenin yükseltilmesi gereğine vurgu yapan SALDIRIM, bu konudaki ihtiyacı çeşitli istatistiki verilerle ortaya koymuştur. İçtihat tutarlılığının hukukun tüm ülkede eşit şekilde uygulanması ve hukuki öngörülebilirlik ve eşitlik bakımından önemini vurgulayan SALDIRIM, bu konuda 500 Yargıtay üyesi ve tetkik hâkimi ile yapılan bir anketin verilerini de paylaşmıştır. Bu vesileyle, SALDIRIM, konuların ele alınmasının ve sorunların çözülmesinin bilgi ve istatistiklere dayalı olarak gerçekleştirilebileceğine de vurgu yapmıştır.

Tablo 4: Yargıtaya BAM’lardan Gelen Dosyalar Hakkında Verilen Kararların Oranı

SALDIRIM, bu kapsamda, 2018 yılında uygulamaya konulan “İş Süreçlerinin Yeniden Yapılandırılması Projesi” sonuçlarından da bahsetmiştir. SALDIRIM, anılan proje kapsamında, Yargıtayda bir Dosya İzleme Sistemi (DİS) kurulduğunu ve bazı işlem basamakları bakımından standart süreler öngörülmüş olmasının toplam kalite yönetimi bakımından (tüm dosyalar bazında) iki yüz bin günlük bir tasarruf ortaya çıkardığını ve süreci hızlandırdığını belirtmiştir.

Bunlara ek olarak SALDIRIM, 2018 yılında Yargıtayın “Dosya Eksik Tamamlama (DET)” sistemine geçtiğine işaret etmiştir. Normalde, Yargıtaya gelen dosyaların temyiz incelemesi sırasında bir bilgi eksikliği ya da evrak eksikliği bulunduğu ortaya çıkması hâlinde, dosyalar kararı veren mahkemeye fiziken geri gönderilmekte ve mahkeme tarafından eksiklik tamamlandıktan sonra Yargıtaya tekrar gönderilmekteyken, DET sistemiyle birlikte, UYAP uygulaması aracılığıyla, emek ve zaman tasarrufu sağlandığı belirtilmiştir. Sunumda, henüz test aşamasında olmasına rağmen, 1.144’ü 2018 yılından, 2.011’i ise 2019’un ilk beş ayından olmak üzere toplam 3.155 dosyanın DET sistemi ile karara bağlandığı belirtilmiştir.

Son olarak sunumunda SALDIRIM, proje faaliyetleri konusunda açıklamalarda bulunmuştur. Projenin “başlangıç” ve “uygulama” olmak üzere iki aşamadan oluştuğunu ve bu aşamalara ek olarak, projenin “Yargıtayın çalışma yöntem ve araçları” ile “Yargıtayın eğitim politikalarının ve programlarının kalitesinin artırılması” bileşenlerine de sahip olduğunu belirten SALDIRIM, proje sonunda bağımsız bir denetim kuruluşu tarafından projenin başarısının ölçüleceğini ve projenin bu değerlendirmeden sonra sona ereceğini ifade etmiştir.

Oturumda ikinci sözü alan Sayın **Sophio GELASHVILI** (*Yargı Sektörü Reformu Birimi Başkanı, Adalet ve Hukuki İşbirliği Dairesi, Avrupa Konseyi*), sunumunda yargının ve adaletin etkinliği ve kalitesine odaklanılmasının neden önemli olduğunu vurgulamıştır.⁹ GELASHVILI, projede “adaletin kalitesi” kavramıyla ifade edilen hususun yalnızca yargı kararlarının kalitesi ile sınırlı olmadığını, “kalite” kavramının kapsamlı ve pek çok farklı unsur içerdiği bir kavram olarak kullanıldığını vurgulamıştır. Bu bağlamda, “adaletin kalitesi” kavramı, projede aşağıdaki unsurları içerecek şekilde kullanılmaktadır:

- Yüksek mahkemelerin performansı,
- Tüm zincirin iyi işlemesi ve adalet zincirinin farklı aktörleri arasında işbirliği kurulması,
- Bilgi alışverişinde bulunulması ve sorunlar üzerinde birlikte çalışılması,
- Bağımsızlık,
- Tarafsızlık,
- Bütünlük,
- Uzmanlık,
- Kararların netliği.

Ayrıca sunumda, yargıda belli bir kaliteye ulaşmak için ülkelerin ve Avrupa Birliği gibi ulusüstü nitelikteki örgütlerin iç politika belgeleri veya adalet göstergeleri hazırladığına işaret edilmiş; Avrupa Konseyi üyesi olan Türkiye'nin Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu (CEPEJ) yıllık raporlarıyla değerlendirildiği belirtilmiştir.

GELASHVILI, bu çerçevede CEPEJ'in mahkemelerin etkinliğini değerlendirmek için kullandığı iki temel gösterge bulunduğunu ve bunların "dava tamamlama oranı" yani mahkemelerin dava yükleriyle ne kadar hızlı ilgilenebildikleri ve "yılıda kaç tane davayı karara bağlayabildikleri" olduğu belirtilmiştir.

GELASHVILI, proje bağlamında, etkili mahkeme yönetimiyle ilgili konuların ele alınacağını söylemiştir. Bu çerçevede, aşağıdaki hususların proje kapsamında incelenmesi öngörülmektedir:

- Yargıtayda görev dağılımının nasıl yapıldığı, görevlerin nasıl yerine getirildiği ve tutarsızlıklar ile tekrarların bulunup bulunmadığı;
- Süreçlere bakarak Yargıtayın farklı aktörlerinin iletişim kurma biçimleri ve süreçlerin ne ölçüde kolay işlediği;
- Farklı araçların uygulanabilirliği;
- Yargıtay üyelerinin, savcılarının ve yardımcı personelin beceri ve yetkinlikleri.

GELASHVILI, projenin Yargıtayın girişimine ve katkısına bağlı olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda, Yargıtay ve farklı derecedeki mahkemeler ile Avrupa Konseyi üyesi devletlerin yargı sistemleri arasında akran değerlendirme, diyalog ve bilgi alışverişininin, bu sürecin parçaları olduğunu belirten GELASHVILI, ayrıca, CEPEJ'in çalışma yöntemine işaret etmiş ve SATURN rehber ilkelerinin önemini vurgulamıştır. GELASHVILI, adli zaman yönetimi ile mahkeme işlerinin ve mahkeme yönetiminin kalitesinin artırılmasına yönelik rehber ilkelerin uygulanmasının yarar ve önemine işaret ederek sunumunu tamamlamıştır.

Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu (CEPEJ)

Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu (CEPEJ), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 18 Eylül 2002 tarihli Res(2002)12 sayılı kararıyla kurulmuştur. CEPEJ, Avrupa Konseyi üyesi olan 47 devletten gelen uzmanlardan oluşmaktadır. CEPEJ çalışmalarında Avrupa Birliği de yer almaktadır. Ayrıca, Avrupa Konseyinde gözlemci statüsüne sahip olan devletler ile Bakanlar Komitesi tarafından gözlemci statüsü verilen devletler de CEPEJ faaliyetlerine katılmaktadırlar.

CEPEJ'in amacı, Avrupa Konseyi üyesi olan devletlerde yargının etkinliği ve işlerliğinin artırılması ve Avrupa Konseyi tarafından benimsenen araçların üye devletlerde uygulanmasının geliştirilmesidir.

Bugün itibarıyla CEPEJ, yargı sistemlerinin etkinliğini değerlendirmek ve vatandaşlara daha etkin bir hizmet sunmak için pratik araç ve ölçütler önermek üzere, Avrupa Konseyinin 47 üye devletinden gelen nitelikli uzmanları bünyesinde bulunduran ve tüm Avrupa devletlerine yönelik olarak faaliyet gösteren tek organdır.

CEPEJ bünyesinde, daha verimli bir çalışma yapılabilmesi amacıyla çeşitli grup, merkez ve ağlar kurulmuştur. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

- **Adli Sistemlerin Değerlendirilmesi Çalışma Grubu (CEPEJ-GT-EVAL):**
CEPEJ, adaletin kalitesini ve etkinliğini sağlamak için adli sistemlerin karşılaştırılmasını görev edinmiştir. Avrupa Konseyi üye ülkelerinin adli sistemlerini incelemek amacıyla düzenli bir süreç kabul etmiştir. CEPEJ, iki yılda bir AK üyesi ülkelerin adli sistemlerinin ayrıntılı bir şekilde değerlendirildiği raporlar yayımlamaya başlamıştır. Adli Sistemlerin Değerlendirilmesi Çalışma Grubu (CEPEJ-GT-EVAL) bu sürecin idaresinden sorumludur.
- **Adaletin Kalitesi Çalışma Grubu (CEPEJ-GT-QUAL):**
Adaletin Kalitesi Çalışma Grubu, özellikle büyük bir mutabakatı karşılayan performans ve etkinlik kriterleri uyarınca adalet uygulayıcıları ve kullanıcılarının beklentilerinin yanında, üye ülkelerde, adalet sistemiyle ulaştırılan kamu hizmetinin kalitesini geliştirmek amacıyla mahkeme içlerinde yapılan çalışmanın analizi ve değerlendirilmesi araçları geliştirmek için görevlendirilmiştir. Grup; üye ülkelerde adalet hizmetlerinin kalitesini ölçmeye ve artırmaya yönelik belli alanlara hasredilmiş çalışmalar yapmaktadır. Bu kapsamda üye ülkelerde kullanılmak üzere, hâkim ve savcılar, avukatlar ve vatandaşlara yönelik anket formları hazırlanmış ve CEPEJ tarafından bu anketlerin üye ülkelerde kullanılması tavsiye edilmiştir.
- **Adli Süreçte Zaman Yönetimi İçin SATURN Merkezi (SATURN):**
CEPEJ'in SATURN Merkezi, Avrupa'daki mahkemelerde zaman yönetiminin nasıl gerçekleştirildiğini gözlemlemektedir. Bu bağlamda esas hedef, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde "makul süre" standardına (AİHS, md. 6) ilişkin ihlalleri önlemeye yönelik tedbirlerin uygulanmasında üye devletlere yardımcı olabilecek şekilde "yargılama sürelerinin kullanımı" hakkında bilgi toplamaktır. Merkez, aynı zamanda üye devletlerin kendi yargılama sürelerini daha iyi izlemelerini sağlayacak araçlar geliştirmekte ve üye devletlerin uygun zaman yönetimi araçlarını kullanmasını teşvik edip değerlendirmektedir.
- **İcra Çalışma Grubu (CEPEJ-GT-EXE):**
Bu çalışma grubu, ulusal seviyede hukuki, ticari ve idari konularda mahkeme kararlarının uygulanmasına ilişkin Avrupa Konseyinin ilgili standartlarının daha iyi uygulanmasını sağlamakla görevlendirilmiştir.
- **CEPEJ Pilot Mahkemeler Ağı**
Mahkemelerin faaliyetlerini desteklemek ve adli sistemin etkinliğini artırmak amacıyla, bir Pilot Mahkemeler Ağı kurulmuştur. Bu ağ, en iyi uygulamaları belirlemek için faaliyette bulunmaktadır.

2. Paydaşların Görüşleri

a) *Birinci Oturum: Yüksek Mahkeme ve Yargı Kurumlarının Görüşleri*

Proje paydaşlarının görüşlerinin paylaşıldığı oturumlar ilk olarak diğer yüksek mahkemeler ile çeşitli yargı kuruluşlarının projeden beklentilerinin tartışıldığı bir oturumla başlamıştır. Anayasa Mahkemesi, Danıştay, HSK, Adalet Bakanlığı, TBB ve Türkiye Adalet Akademisi temsilcileri bu oturuma konuşmacı olarak katılmışlardır. Katılımcılar konuşmalarında özellikle Anayasa Mahkemesinin ve kararlarının önemi ile Anayasa Mahkemesi ve diğer yüksek yargı organları arasındaki etkileşim, Yargıtayın içtihat oluşturma ve içtihat birliğinin sağlanmasındaki rolü, hızlı ve etkin bir adalet sisteminin kurulması ile Yargıtayın itibarının ve imajının önemi ile yargı mensuplarının niteliğinin artırılması hususları üzerinde durmuşlardır. Oturumun moderatörü Sayın **Mehmet KÜRTÜL** (*Yargıtay Birinci Başkan Vekili ve Hukuk Genel Kurulu Başkanı*) oturumu açarken, sunumlar sırasında Yargıtayın güçlendirilmesi bağlamında dile getirilebilecek yeni fikir ve önerileri almaya hazır olduklarını belirtmiş, oturumun sonunda ise “Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi” kapsamında, istinaf mahkemelerinin devreye girmesiyle birlikte Yargıtayın en önemli görevlerinden birinin içtihat birliğinin sağlanması olduğunu vurgulayarak hesap verilebilirliğin ve karar kalitesinin artırılmasının da bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.¹⁰ Anayasanın 90. maddesi gereğince Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarına atıf yapılmasının önemine değinen KÜRTÜL, bunun yargıya olan güveni artıracığına inandığını ifade etmiştir. Yargı kurumlarının hukuki güvenliği sağlama görevine değinen KÜRTÜL, bu kapsamda hâkim ve savcı eğitimlerini artırarak hâkim ve savcılarının bu hususta motive edilmelerinin sağlanması gerektiğinin altını çizmiştir.

Oturumda ilk sözü alan Sayın **Murat ŞEN** (*Anayasa Mahkemesi Genel Sekreteri*), Yargıtay ile alakalı olarak iş yükü sorununun önemli olduğunu, ancak diğer bir önemli hususun da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

---

10 Bkz. Ek 9: Mehmet KÜRTÜL'ün Paydaş Görüşleri Oturumuna İlişkin Konuşması

kararları olduğunu söylemiştir.¹¹ Projenin amaçlarından birinin Yargıtayın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi bağlamında özellikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına olabildiğince etkili ulaşım sağlanması ve bu kapsamda anılan kararların değerlendirilmesi olduğuna işaret eden ŞEN, 2010 yılı itibarıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun Türk hukukunda benimsendiğine dikkat çekmiş veproje kapsamında yalnızca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının değil, bunlara ek olarak Anayasa Mahkemesi kararlarının da gözetilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Bireysel Başvuru

Bireysel başvuru, herkesin Anayasa’da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla başvurabileceği bir hak arama yoludur.

Türkiye Cumhuriyeti; AİHS’ye 1954 yılında taraf olmuş, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireysel başvuru hakkını 1987’de, zorunlu yargılama yetkisini ise 1990 yılında kabul etmiştir. 2004 yılında yapılan anayasa değişikliğiyle de başta AİHS olmak üzere, çatışma olması hâlinde Türkiye’nin taraf olduğu temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmelerin öncelikle uygulanacağı benimsenmiştir. Temel haklarla ilgili ilerlemenin en ileri aşamasını ise, 2010 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun açılması oluşturmuştur.

Bireysel başvurunun hayata geçirilmesiyle, belli temel haklara yönelik ihlallere karşı Anayasa Mahkemesine başvurma imkânı getirilmiştir. Buna göre, 23 Eylül 2012 tarihi itibarıyla kesinleşen işlem ve kararlara karşı herkes, Anayasa’da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden AİHS ve Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmektedir. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru sonucunda verdiği kararlar; Anayasa’nın 153. maddesi hükmü gereğince *“yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar”*.

ŞEN’in sunumunun ana teması Anayasa Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi ile diğer yüksek yargı organları arasındaki etkileşimin

geliştirilmesi olmuştur. İş yükü sorununa da değinen ŞEN, Anayasa Mahkemesinin iş yükü konusunda iki yıl önce başlattığı Liste Usulü Karar Yazım İlkeleri ile ilgili üç aşamalı bir proje hakkında bilgi vermiştir. “Uzmanlaşma”, “karar yazma sisteminin değiştirilmesi” ve “başvurular bakımından gerçekleştirilen mevzuat değişiklikleri” bu projenin aşamaları olarak belirtilmiştir. ŞEN, sunumunda ayrıca, yüksek yargı kurumları arasındaki diyalogun önemine vurgu yapmış; Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay arasındaki işbirliğinin devamlı ve sürekli hâle getirilmesi için kalıcı bir diyalog mekanizması kurulmasını önermiştir. ŞEN, bu tür bir mekanizmanın mahkemeler arasındaki içtihat alışverişini ve karar takibini kolaylaştıracağına işaret etmiştir. Ayrıca, Yargıtayın içtihat birliğinin uyumunun yalnızca Yargıtay bakımından değil, Anayasa Mahkemesi bakımından da önemli olduğunu belirtmiştir.

Bu oturumdaki ikinci konuşmacı olan Sayın **Musa HEYBET** (*Danıştay 5. Daire Üyesi*), Yargıtay ve Danıştayın birer yüksek yargı organı olarak içtihat oluşturma rolüne işaret etmiştir.¹² HEYBET, Yargıtay nezdinde yapılacak bu çalışmanın tüm hukuk sistemi ile hukuk etkileşim alanlarında etki gösterecek ve çok ciddi yararlar sağlayacak bir etkinlik olacağını belirtmiş ve Danıştayın her türlü katkısı sağlamaya hazır olduğunu ifade etmiştir. Konuşmasına Danıştayda derdest dosya sayısı hakkında bilgiler vererek başlayan HEYBET, bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesiyle birlikte Danıştay ve Yargıtayın içtihat fonksiyonunun daha da önemli hâle geldiğini belirtmiştir.

---

12 Bkz. Ek 11: **Musa HEYBET’in Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması**

Yargısal Diyalog

Son yıllarda gittikçe daha sık kullanılan bir kavram olan “yargısal diyalog”, farklı yargı organları arasında hem ulusal hem de ulusüstü/uluslararası düzeylerde kurulan çok farklı ilişki biçimlerini anlatmak için kullanılmaktadır. Ancak her durumda önemli olan husus, diyalogun hangi mahkemeler arasında ve hangi düzeylerde yürütüldüğünden ziyade, “diyalog” olarak tanımlanan iletişimin niteliğidir. Gerçekten de buradaki ayırıcı ölçüt, “*düşüncelerin ve görüşlerin, karşılıklı uyuma ulaşma amacıyla tartışılmasını ve değişimini mümkün kılan açık ve dürüst bir fikir alışverişi*”dir.* Bu bağlamda önemli olan, diyalogun tarafı olan yargı organları arasındaki altlık-üstlük (iktidar) ilişkilerinin (geçici olarak bile olsa) görmezden gelinmesi ve daha ziyade gönüllü bir öğrenme ve paylaşma eğiliminin öne çıkarılmasıdır.**

Bu anlamıyla “yargısal diyalog” kavramının, ortak amaçlara ulaşma iradesi yönünde tavır geliştiren yargı organlarının resmi ilişkilerin ötesine geçerek, birbirlerinin içtihadına, yorum yöntemlerine, üretilen çözüm ve ilkelere daha açık olmaları, çeşitli iletişim ortam ve yöntemlerinden yararlanarak (karar izlemesi ve tahlili, ortak toplantılar vb.) açık bir etkileşimi sürdürmeleri ve içtihatlarında da bu ortak hedefleri dikkate almaları şeklinde tanımlanması mümkündür.

1 Ağustos 2018’de yürürlüğe giren Protokol 16, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile Avrupa Konseyi Üye Devletlerinin üst mahkemeleri arasında yargısal diyalogu güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Söz konusu Protokol ulusal üst mahkemelere Strazburg Mahkemesinden Sözleşmenin ve Protokollerinin yorumlanması ve uygulanması ile ilgili tavsiye görüş sormalarına imkan vermektedir. Ulusal yargı makamları sadece önlerindeki davalar ile ilgili olarak böyle bir talepte bulunabilmekte olup, tavsiye kararlarının bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

* DOR, G., “Constitutional Dialogues in Action: Canadian and Israeli Experiences in Comparative Perspective” (Anayasal Diyaloglar: Karşılaştırmalı Perspektiften Kanada ve İsrail Örnekleri”), *Indiana Uluslararası ve Karşılaştırmalı Hukuk Dergisi*, Cilt 11 (2000), s. 17-18.

** MEUWESE, A. ve SNEL, M., “‘Constitutional Dialogue’: An Overview” (“Anayasal Diyalog”: Bir Özet), *Utrecht Hukuk Dergisi*, Cilt 9, Sayı 2 (Mart 2013), s. 124, 126.

HEYBET, acil çözülmesi gereken sorunlar bakımından bir envanter yapılması gerektiğini ve projenin bu bakımdan bir imkân sunduğunu belirtmiştir. HEYBET, bu bağlamda aşağıdaki hususların altını çizmiştir:

- Adaletin geç işlemesi,
- Yargıya duyulan güven,
- Hukuk fakültelerindeki eğitim,
- Adli personelin eğitimi,
- Hâkim ve savcılarının eğitimi,
- Ehliyet ve liyakat,
- İçtihat birliği,
- Meslek içi ve meslek öncesi eğitim

HEYBET, proje çıktılarının Danıştaya da ışık tutacağını belirtmiş, Danıştayın kapasitesinin güçlendirilmesine ilişkin yürütülecek proje¹³ ile bu projenin birlikte yürütülmesinin daha nitelikli sonuçlar ortaya çıkarılmasına hizmet edeceğini söylemiştir.

Oturumdaki bir sonraki konuşmacı olan Sayın **Yaşar ŞİMŞEK** (*Hâkimler ve Savcılar Kurulu Üyesi*), Yargıtayın son inceleme mercii olan bir yüksek mahkeme olduğuna işaret ederek hukukun ülke çapında eşit ve yeknesak bir şekilde uygulanmasını sağlama ve gözetme rolüne vurgu yapmıştır.¹⁴ Bu bağlamda, Yargıtayın eğitici bir rolünün olduğuna da değinen ŞİMŞEK, sunumunda, Yargıtayın iş süreçlerinin daha da iyileştirilmesi yoluyla karar kalitesinin artırılması ve içtihat tutarlılığının sağlanması amacıyla çeşitli tespitler ve öneriler ortaya koymuştur. Anılan tespitler şu şekildedir:

---

13 "İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Ortak Projesi"nin genel amacı; idari yargının bağımsızlığı, tarafsızlığı ve etkinliğinin güçlendirilmesini teminen, idari yargı konusundaki kamu bilincini artırmak ve bu sayede kamunun idari yargıya olan güvenini sağlamaktır. Proje kapsamında, Türk makamları tarafından hayata geçirilen reformları desteklemek ve idari yargıyı daha da güçlendirmek üzere tedbirler önerilecektir. Proje; Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından finanse edilmektedir. Projeye ilgili bilgi için bkz. <https://www.coe.int/tr/web/ankara/improving-the-effectiveness-of-the-administrative-judiciary-and-strengthening-the-institutional-capacity-of-council-of-state>, 11.9.2019

14 Bkz. **Ek 12: Yaşar ŞİMŞEK'in Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması**

İşbölümü ve iş süreçlerine ilişkin:

- Yargıtaydaki tüm iş süreçlerinin yeniden gözden geçirilerek bu süreçlerdeki riskler ve kontrol zayıflıklarının tespit edilip bunları bertaraf edecek tedbirler alınması,
- Süreçlerde görev alan her düzeyde çalışanın rolleri ve görev tanımlarının yazılı olarak belirlenerek kendilerine tebliğ edilmesi ve sorumluluk gerektiren durumlarda muhatabın bilinmesinin sağlanması,
- Ön büro hizmetlerinin çeşitli, etkili ve güvenli bir şekilde sunumu için gerekli tedbirlerin alınması

Meslek öncesi ve meslek içi eğitime ilişkin:

- Hâkim ve savcı adaylarının Yargıtayda geçen stajlarının daha verimli olması için her dairede staj yapılması yerine iş durumu açısından ve fiziki olarak uygun olan dairelerin belirlenmesi,
- Hâkimlerin %68'inin dört yılın altında kıdemlerinin bulunduğu gerçeğini dikkate alarak meslek içi eğitimler yapılması ve uzmanlaşma sağlanması,
- Hâkimler bakımından eğitim açığı olan konuların belirlenmesi, eğitim planlamasının buna göre yapılması ve ilgili dairelerin bu doğrultuda seçilmesi,
- Yargıtayda ilk kez görevlendirilen tetkik hâkimleri ve Cumhuriyet savcılarının oryantasyon eğitimine alınması,
- Hâkim ve savcılarının belirli sürelerle zorunlu eğitime tabi tutulması,
- Yargıtayda görevli tetkik hâkimleri ve savcılarının yenilikleri takip edebilmeleri amacıyla uzmanlıklarını artırıcı seminerlere, panellere, eğitimlere katılımlarının teşvik edilmesi

Karar kalitesine ilişkin:

- Karar kalitesinin artırılması amacıyla Yargıtaya üye seçiminde daha objektif kriterler belirlenmesi ve bu sayede liyakat sahibi üyelerin yüksek mahkemelere gelmelerinin sağlanması,

- Yargıtay daireleri arasındaki işbölümünün çok sık değiştirilmemesi ve bu durumu anlaşılır kılmanın yollarının bulunması,
- Dairelerce verilen, uygulamada yenilik getiren ve emsal oluşturabilecek kararların zaman geçirilmeksizin web sitesinde veya uygun bir platformda yayımlanarak bilinirliğinin sağlanması,
- Temyiz incelemesi yapılan dosyalarda tespit edilen sistematik hataların ve sıkça yapılan bozma nedenlerinin belirlenmesi ve aynı hataların tekrar yapılmaması amacıyla yargı teşkilatına duyurulması,
- Dava türlerine göre kılavuz rehberlerin hazırlanması ve her hâkim ve Cumhuriyet savcısına ulaştırılması

Yargıtay incelemesine ilişkin:

- Yargıtayda bulunan dosyaların güvenli olmayan şekilde saklanması, nakledilmesi ve kurum dışına çıkarılmasına neden olan çalışma koşullarının yeniden gözden geçirilmesi ve gerekli iyileştirmelerin yapılması,
- İlk dereceden istinafa, istinaftan da Yargıtaya yasa yoluyla incelenmesi için gönderilen dosyaların hızlı ve güvenli şekilde görevli dairelere isabetle tevzi için UYAP'a veri girişlerinin ve dava nitelendirmelerinin yetkin personel tarafından yapılmasının sağlanması amacıyla eğitimlere ağırlık verilmesi,
- UYAP sistemi üzerinde gerekli tadilat ve yazılım değişikliklerinin buna göre tasarlanması, sistemin yanlış tarihe tevziye izin vermemesinin sağlanması, bu yolla yasa yolunda gereksiz zaman ve emek kaybına yol açan aidiyet kararlarının azaltılması,
- Kanun yolunda incelenen dosyaların hâkim ve savcılara yönelik olarak düzenlenen kanun yolu değerlendirme formlarında isabet, tutarlılık ve istikrarın sağlanması açısından gerek aynı daire içerisinde gerek farklı daireler arasında benzer durumlarda çelişki oluşturmayacak, not değerlendirmesinin yapılmasını sağlayacak tedbirler alınması

Kamusallaşma ve planlamaya ilişkin:

- Her düzeydeki yargı merciine gelen ve çıkan işi gösteren düzenli faaliyet raporlarının kamuoyu ile paylaşılması,
- Her düzeyde yargı kurum temsilcisinin katıldığı, sorun tespiti ve öneri geliştirilmesine yönelik yıl içinde düzenli toplantılar planlanması, çıkan sonuçların eylem planına bağlanarak katkı sunacak ve sorumluluk verilecek birimlerin belirlenmesi, bu konuda gelenek oluşturması

Oturumda söz alan bir diğer konuşmacı Sayın **Avni Kağan KAYTANCI** (*Strateji Geliştirme Daire Başkanı, Adalet Bakanlığı*), konuşmasında hızlı ve etkin bir adalet sisteminin kurulması ihtiyacını vurgulamıştır.¹⁵ KAYTANCI, sunumunda projeyi 30 Mayıs 2019 tarihinde kamuoyuna açıklanan *Yargı Reformu Strateji Belgesi*'nin önemli başlıklarıyla birlikte ele almıştır. *Yargı Reformu Strateji Belgesi*'nin daha hızlı, etkin, güvenli ve isabetli işleyen bir adalet sistemine duyulan ihtiyacın ürünü olduğunu belirten KAYTANCI; Yargıtayın iş yükü, fiziki ve beşeri durumu, teknik altyapısı, uyulması gereken temel ilkeleri, iş süreçleri, izleme ve değerlendirme sistemleri gibi hususların bütüncül bir bakış açısıyla ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Toplumun beklentilerini karşılayan ve güven duyulan bir yargı sisteminin tesisi için yargı belgelerinin güncellendiği; burada belirtilen ilke ve değerlerin 9 amaç, 63 hedef ve 256 faaliyet ile sistemleştirildiği belirtilmiştir. Bu bağlamda benimsenen amaçlar ise sunumda şu şekilde ifade edilmiştir:

1. Hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi,
2. Yargı bağımsızlığı, tarafsızlığı ve şeffaflığının geliştirilmesi,
3. İnsan kaynaklarının nitelik ve niceliğinin artırılması,
4. Performans ve verimliliğin artırılması,
5. Savunma hakkının etkin kullanımının sağlanması,
6. Adalete erişimin kolaylaştırılması,
7. Cumhuriyet savcılarının takdir yetkilerinin genişletilmesi,

¹⁵ Bkz. Ek 13: Avni Kağan KAYTANCI'nın Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması

8. Ön ödeme kamu davası açılması müesseselerinin genişletilmesi,
9. Bazı fiillere yönelik soruşturmaların fail ile savcı arasında anlaşma ile sonlandırılması,
10. Hukuk fakültesi mezunlarının adli kollukta istihdam edilmesi,
11. Takibi şikâyete bağlı suçların kapsamının genişletilmesi,
12. Bazı basit fiillere yönelik süreçlerin kısaltılması,
13. Suça sürüklenen çocuklar için öncelikli önlem mekanizmaları geliştirilmesi,
14. Hukuk yargılaması ile idari yargılamanın sadeleştirilmesi,
15. Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin kapsamının genişletilmesi

KAYTANCI, son olarak, Yargıtay için herkese güven veren, hızlı işleyen, halkın memnuniyetini esas alan bir sistem oluşturulması amaçlanıyorsa, yargısal süreç aşamalarının açıkça belirlenerek öngörülebilir bir hedef süreye bağlanması, bu sürelerdeki gecikme nedenlerinin tespit edilerek ivedilikle giderilmesi ve bu şekilde süreçlerin iyileştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu amaçla, ilk derece mahkemelerinde hayata geçirilen “yargıda hedef süre uygulaması” yüksek mahkemeler tarafından da kullanılabilir bir araç olarak önerilmiştir.

Oturumdaki bir sonraki konuşmacı olan Sayın **Hüseyin ÖZBEK** (*Türkiye Barolar Birliği Başkan Yardımcısı*), iddia, savunma ve yargılama makamlarının katkısıyla yürütülen ceza muhakemesi sürecinin savunma makamını ve yargı sisteminin esaslı unsurları olan avukatları temsilen oturuma katılmıştır.¹⁶ ÖZBEK, Yargıtayın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesine ek olarak, projeye Yargıtayın “itibar” ve “imajı”nın güçlendirilmesinin de eklenmesi gerektiğini belirterek başlamıştır. ÖZBEK, yargının kamusalının korunmasına özen gösterilmesi gereğine vurgu yapmış, hukuk ve yargının bağımsızlığı ile kurumsallığının bir devletin itibarı olduğunu belirtmiştir. Türkiye’de son yıllarda yargının kurumsallığının zedelendiğine işaret eden ÖZBEK, atlatılan bu

---

16 Bkz. Ek 14: Hüseyin ÖZBEK’in Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması

süreçten ders çıkarılması gerektiğini söylemiştir. Bu bağlamda ÖZBEK sunumunda, yargı teşkilatının ve Yargıtayın yalnızca dosya sayısı ve yıldan yıla devredilen dosya sayısı gibi istatistiklerle ele alınamayacağını belirtmiştir. ÖZBEK yargının ve hâkimlerin oluşturduğu teamül ve içtihadın önemini vurgulamış, arabuluculuk gibi uygulamaların bu gözle de ele alınabileceğine işaret etmiştir.

Oturumun son konuşmacısı olan Sayın **Uğur PARLAK** (*Daire Başkanı, Türkiye Adalet Akademisi*), yargı mensuplarının niteliği ve eğitimi konularına odaklanmıştır.¹⁷ Bu bağlamda PARLAK, yargının en temel meselelerinden birinin yargı aktörlerinin niceliği değil, niteliği olduğunu belirtmiştir. Adil, etkin, hızlı bir yargılamanın ancak iyi yetişmiş ve iyi eğitilmiş hukukçular eliyle mümkün olacağını vurgulayan PARLAK, sunumunda meslek öncesi ve meslek içi eğitim planlamaları sırasında karşılaşılan çeşitli konulara işaret etmiştir. Bu konular; istinaf mahkemelerinin faaliyet göstermesiyle birlikte Yargıtayın içtihat sağlayan bir yüksek mahkeme olması, Yargıtayın uygulamada yenilik doğuran ya da tartışmalı olan hususlarda hızlı karar vermesi, tutuklu dosyalarının bir an evvel incelenmesi, tutukluluk incelemelerinin kararlara yazılması ve tebliğ edilmesidir.

b) İkinci Oturum: Bölge Adliye Mahkemeleri, İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Savcılıklarının Görüşleri

Proje paydaşlarının görüşlerinin paylaşıldığı oturumlardan ikincisi; bölge adliye mahkemeleri, ilk derece mahkemeleri ile Cumhuriyet savcılıklarının projeden beklentilerinin tartışıldığı bir oturumla devam etmiştir. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi, Ankara Batı Adliyesi ve Ankara Cumhuriyet Başsavcılığından temsilciler bu oturuma konuşmacı olarak katılmışlardır. Katılımcıların konuşmalarında ve önerilerinde özellikle istinaf mahkemelerinin teşkilatlanması, karar alma usulleri ve içtihat birliğinin sağlanması öne çıkan konulardan biridir. Ayrıca, yargılamaların uzun sürede tamamlanabilmesinde etkili olan soruşturma ve kovuşturma aşamasındaki aksaklıklar ile soruşturmanın etkinliğinin sağlanması için gerçekleştirilebilecek iyileştirmeler bu oturumdaki diğer önemli konular olmuştur.

¹⁷ Bkz. **Ek 15: Uğur PARLAK'ın Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması**

Toplantının ilk gününün ikinci oturumunun moderatörlüğünü, Sayın **Sophio GELASHVILI** (*Yargı Sektörü Reformu Birimi Başkanı, Adalet ve Hukuki İşbirliği Dairesi, Avrupa Konseyi*) üstlenmiştir. Oturumun başında, sabah oturumlarında konuşulan hususların kısa bir değerlendirmesini yapan GELASHVILI;

- Bütün katılımcıların yalnızca Yargıtayın değil, yüksek mahkemelerin sorunlarının bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmasının önemini ifade etmiş olduklarını,
- Yüksek mahkemeler arasında görüş alışverişinin ve işbirliğinin artırılması konusunda da bir fikir birliğinin mevcut olduğunu ve
- Yargıtayın karşı karşıya kaldığı sorunların bazılarının yalnızca Yargıtay'la bağlantılı olmadığını ve proje kapsamında bulunacak bazı çözümlerin diğer yüksek mahkemeler açısından da faydalı olacağını ifade etmiştir.¹⁸

Oturumda söz alan ilk konuşmacı olan Sayın **Mithat CERAN** (*15. Hukuk Dairesi Başkanı, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi*), konuşmasında özellikle istinaf mahkemelerinin teşkilatlanması ile karar alma süreçlerine işaret etmiş, içtihat birliğinin sağlanması gereğine vurgu yapmıştır.¹⁹ CERAN, Yargıtayın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi için istinaf mahkemelerinin hedef sürede daha isabetli karar verebilmesine yönelik bazı önlemlerin de alınması gerektiği düşüncesinde olduklarını belirtmiştir. Bu bağlamda, Yargıtayın güçlü olabilmesi için istinafın güçlü olması, istinafın güçlü olabilmesi için de ilk derece mahkemelerinin güçlü olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu kapsamda CERAN aşağıdaki hususların yapılmasını gerekli gördüğünü ifade etmiştir:

İstinaf mahkemelerinin teşkilatlanmasına ilişkin:

- 11 faal istinaf mahkemesine ek olarak, henüz faaliyete geçmemiş dört mahkemenin de bir an önce çalışmaya başlaması²⁰,
- İstinaf mahkemelerinin fiziki durumlarının düzeltilmesi; altyapının, personelin yeterli hâle getirilmesi ve bu konuda eğitimlere önem verilmesi,

18 Bkz. **Ek 16: Sophio GELASHVILI'nin Paydaş Görüşleri Oturumuna İlişkin Konuşması**

19 Bkz. **Ek 17: Mithat CERAN'ın Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması**

20 Bölge adliye mahkemeleri ilk önce Ankara, Antalya, Erzurum, Gaziantep, İstanbul, İzmir ve Samsun'da 2016 yılında kurulmuştur. Bu mahkemeleri 2017 yılında Adana ve Bursa'da, 2018 yılında ise Konya ve Sakarya'da kurulan bölge adliye mahkemeleri takip etmiştir. 2 Eylül 2019 tarihi itibarıyla ise Diyarbakır, Kayseri, Trabzon ve Van Bölge Adliye Mahkemeleri faaliyete geçmiştir.

- İstinaf mahkemelerine atanacak başkan ve üyelerin uzmanlık alanlarıyla ilgili mahkemelere atanmaları,
- Dairenin iş yüklerinin isabetli tespit edilmesi ve arada ciddi farklar oluşmasının önüne geçilmesi

İstinaf kararları ve içtihat birliğine ilişkin:

- İstinaf aşamasında esastan ret kararlarında daha etkin karar yöntemlerinin geliştirilmesi gerektiği ve benzer şekilde, kısmi esastan ret kararlarında da kısmi kesinleştirme gibi formüllerin düşünülmesi,
- Her bölge adliye mahkemesinin kendi arasında toplanarak ilgili daire başkanları ve üyelerle ortak ilkeler belirlemesi, bu toplantılara Yargıtayın ilgili dairelerinden üyelerin katılması ve içtihat birliğinin daha bu aşamada ilkeler üzerinde uzlaşarak sağlanması,
- Benzer şekilde, her bölge adliye mahkemesinin kendi mülhakatındaki ilk derece hâkimleri ile toplanarak dairenin ilkelerini anlatması

Mevzuat değişikliklerine ilişkin:

- İstinaf mahkemesinin kuruluşu, işleyişi ve karar yazma şeklinin Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki düzenlemesi ile Yargıtay Kanunu'ndaki düzenlemelerin birbiriyle uyumlu hâle getirilmesi,
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353-1/A-6 maddesinde yer alan delil toplanmasına ilişkin esasların gözden geçirilmesi ve yargılama harç ve masraflarının ayrı bir birim tarafından hesaplanması

Diğer hususlara ilişkin:

- Dosyaların ilgili istinaf dairelerine gelmesi için ilk derece mahkemelerinde görevli kalem personelinin çok iyi eğitilmesi

Toplantıda söz alan Sayın **Şenel ALTINAY** (*Ankara Batı Adliyesi Yargı Adalet Komisyonu Başkanı*) ise, yargılamaların uzun sürede tamamlanabilmesi sorununa odaklanmış ve soruşturma ile kovuşturma süreçlerindeki çeşitli aksaklıkları ortaya koymuştur.²¹ Bu bağlamda ALTINAY, ceza muhakemesinde uzun yargılama sürelerine etki eden nedenlerin tespiti ve bu nedenlerin ortadan kaldırılması için soruşturma ve kovuşturma

21 Bkz. **Ek 18: Şenel ALTINAY'ın Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması**

aşamasında görmüş olduğu eksikleri maddeler hâlinde sıralayacağını belirterek konuşmasına başlamıştır. Bu sıralama kapsamında ALTINAY;

Soruşturma aşamasına ilişkin:

- Soruşturma aşamasında Cumhuriyet başsavcılıklarınca yapılan soruşturmaların eksik yapıldığını,
- Bazı suçlarda soruşturma aşamasında savcı ile fail arasında anlaşma hâlinde kamu davasının açılmamasının sağlanabileceğini; Cumhuriyet savcılarının ön ödeme, uzlaşma ve kamu davası açılmasının ertelenmesi konusundaki takdir yetkilerinin genişletilebileceğini ve son olarak, etkin pişmanlık ve zararın giderilmesi hâlinde, kovuşturmaya yer olmadığı kararları verilerek dava açılmasının önlenebileceğini,
- Mağdur ve müştekilerin eğer soruşturma aşamasında şikâyetçi olmadıklarını bildirmişlerse, bu beyanları ile yetinilmesinin uygun olacağını,
- Uzlaşma kapsamının genişletilmesinin ve bazı suçların şikâyete tabi hâle getirilmesinin yerinde olacağını,
- Eğer mağdur ve müştekinin zararı giderilmiş ise ve kişi şikâyetten de vazgeçmiş ise, kamu davasının düşürülmesinin kapsamının genişletilmesi gerektiğini,
- Özellikle 15 yaşın altındaki küçük çocukların ilk defa suç işlemeleri hâlinde soruşturma yapılmamasının sağlanması gerektiğini

Kovuşturma aşamasında makul sürede yargılamaya ilişkin:

- Bilirkişi raporlarına ve esas hakkındaki mütalaaya beyanda bulunmak için istenen uzun sürelerin ve sanık müdafii bulunmadan duruşma yapılamaması kuralının yargılamanın uzamasına neden olduğunu,
- Hâkim ve savcıların kısa süreli almış oldukları mazeret izinlerinin, raporların ve izinlerin de yargılamayı uzattığını ve bu bağlamda söz konusu mahkemelerde başka bir mahkeme hâkiminin görevlendirilmesi yerine mahkemenin yazı işleri müdürünün taraflara tebligat yaparak duruşmayı başka bir güne ertelemesinin daha uygun olduğunu,

- Başka suçtan cezaevinde bulunan tutuklu ve hükümlülerin mutlaka duruşmaya getirilmesi mecburiyetinin yargılamayı hızlandırmadığını ve tam tersine uzattığını,
- Bilirkişilerden ve adli tıp gibi resmi kurumlardan dosya kapsamında istenilen raporların uzun sürede geldiğini,
- Sanığın duruşmada hazır bulundurulması ve bizzat mahkemesinde savunma yapması zorunluluğunun da yargılamayı uzattığını, bu konuda duruşmaya gelmekten kaçan sanıklara ilan tebligat yapılması veya vekil yoluyla temsilinin sağlanmasıyla, tebligatta belirlenen sürede duruşmaya gelmezse veya vekille temsil edilmezse, bir nevi gıyabında karar verilebilmesi yolunun açılması gerektiğini,
- Avukatların yargılamalara etkin katılımının sağlanmasına ihtiyaç bulunduğunu, avukatların bilgi ve belge temin etmesine ilişkin yetkilerinin genişletilmesi ve bu konuda yasal düzenleme yapılması gerektiğini, avukatlarla temsil zorunluluğunun getirilmesinin de yargılamayı hızlandıracak olduğunu,
- İlk derece ceza mahkemelerinin de istinaf ve Yargıtayda olduğu gibi uzmanlaşması ve suç türlerine göre ayrılması gerektiğini,
- 3005 sayılı kanun döneminde olduğu gibi bazı davaların, basit ve hızlı yargılama usulü ile görülmesinin uygun olacağını,

Diğer hususlara ilişkin:

- İstinaf mahkemelerindeki kesinleşme sınırının beş yıldan daha fazla uzatılması gerektiğini,
- Kamu kurumlarının UYAP sistemiyle entegrasyonunun sağlanması gerektiğini,
- Ceza yargılamasında ve hukuk yargılamasında suç türlerine göre kılavuz rehberler hazırlanması ve bu kılavuz rehberlerde teorik ve pratik bilgilerin, mahkeme kararlarının nasıl olması gerektiği ile önemli Yargıtay ve bölge adliye mahkemesi içtihatlarının yer almasının uygun olacağını,
- Yazı işleri müdürleri ve kâtiplere yönelik de, özellikle yapacakları işlerin neler olduğu ve UYAP işlemlerini nasıl yapmaları gerektiğine yönelik kılavuz rehberler hazırlanması gerektiğini,

ifade etmiştir.

Bu oturumun son konuşmacısı olan Sayın **Hamza YOKUŞ** (*Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Vekili*) ise, konuşmasında soruşturma aşamasına odaklanarak soruşturmanın hızlı ve etkin bir şekilde yürütülmesine yönelik tespit ve önerilerde bulunmuştur.²² YOKUŞ, ceza adaleti sisteminin “soruşturma”, “kovuşturma” ve “cezaların infazı” aşamalarından oluştuğunu ve kendisinden önceki konuşmacıların daha ziyade son iki aşama hakkında konuştuklarını, kendisinin tespit ve önerilerinin ise soruşturma aşamasını konu alacağını belirterek söze başlamıştır.

YOKUŞ bu kapsamda ilk olarak, nitelikli bir yargılamanın ancak iyi yapılmış bir soruşturma ile mümkün olduğunu ve soruşturmanın etkin, adil ve hızlı bir şekilde yürütülüp sonuçlandırılmasının da soruşturmada görev alan aktörlerin sayısı, niteliği ve lojistik iş imkânları ile doğru orantılı olduğunu vurgulamıştır. YOKUŞ, bu kapsamda;

- Cumhuriyet savcısı başına düşen iş sayısının 2014 yılı itibarıyla 1.385, 2017 yılı itibarıyla ise 1.963 olduğunu; istenilen seviyede bir soruşturma yapılabilmesi için Cumhuriyet savcısının bir yıl içinde bakacağı soruşturma dosya sayısının 1.000 ile sınırlandırılmasının arzu edilen bir hedef olduğunu,
- Cumhuriyet savcılarının özellikle mesleğe kabulleri sonrasında soruşturma işlemleri, usulleri, teknikleri ve suç tipleri hususunda yetkinliklerini artırabilmeleri için zorunlu olarak belli dönemler hâlinde hizmet içi eğitime alınmalarının uygun olacağını,
- Her bir suç tipi için rehber ilkeler belirlenmesi ve adli kolluk tarafından yapılacak işlemlerle ilgili standart iş ve kontrol listeleri oluşturularak bunların tüm adli kolluk birimlerine dağıtılmasının ve bu husustaki eğitim ve denetimlerin de yerel Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından yerine getirilmesinin uygun olacağını,
- Uzlaşma kurumunun kapsamının genişletilip yaygın bir şekilde uygulanmasının sağlanmasına yönelik mevzuat değişiklikleri yapılması gerektiğini,
- Ön ödeme ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumlarının etkin bir şekilde uygulanması, şikâyete bağlı suçların kapsamının genişletilmesi, ağır cezalı suçlar hariç olmak üzere bazı suçlara yönelik soruşturmalarda fail ile savcı arasında

---

22 Bkz. Ek 19: Hamza YOKUŞ'un Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması

anlaşmayla sonuçlandırılacak uygulamalara dair gerekli çalışmaların yapılmasının gerekli olduğunu,

- “Depenalizasyon” ve “dekriminalizasyon” olarak ifade edilen ve bazı fiillerin suç olmaktan ve cezalandırma kapsamından çıkarılmasını öngören politikalar bağlamında ceza mevzuatının gözden geçirilmesi gerektiğini,
- İlk başlarda sıklıkla uygulanmakla beraber, sonrasında etkisini kaybeden “iddianamenin iadesi” kurumuna işlerlik kazandırılmasına ihtiyaç bulunduğunu,
- “Yeterli şüphe” kavramının kanun koyucu tarafından tekrar düzenlenmesi veya Yargıtay kararları ile bu hususun teşkilata yol gösterecek şekilde yeniden ele alınıp kapsamının tereddüde yer bırakmayacak bir şekilde belirlenmesi gerektiğini

belirtmiştir.

Yukarıdaki bütün bu hususlara ek olarak YOKUŞ, UYAP veri tabanında Yargıtay kararlarının tüm hâkim ve Cumhuriyet savcılarının erişimine açık olmasına karşın Cumhuriyet savcılarının uygulamada Yargıtayın içtihat niteliğindeki kararlarından yeterince faydalanmadığını, bu konuda Cumhuriyet savcıları, başsavcıları ve başsavcı vekilleri tarafından teşvik sağlanmasının veya Ankara dışında görev yapan Cumhuriyet savcıları yönünden uzaktan eğitim veya SEGBİS sistemi kullanılarak suç tiplerinin ve soruşturma usullerine yönelik Yargıtay uygulamalarının anlatılmasının faydalı olacağını belirtmiştir.

Oturum Başkanı GELASHVILI, soruşturmaların etkili yönetimi için dikkate alınması gereken hususları dile getirdiği için Sayın YOKUŞ’a teşekkür ederken, konuşmada bahsedilen bazı hususların bu proje çerçevesinde ele alınması zorluğuna değinmiş ve sözü toplantıya yeni katılan Sayın Georg STAWA’ya vermiştir.

3. Proje Konusuna İlişkin Uluslararası Standartlar ve İyi Uygulama Örnekleri

Sayın **Georg STAWA** (*Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu (CEPEJ) Önceki Başkanı*), konuşmasında CEPEJ’in konumu ve faaliyetlerine işaret etmiş, ülke uygulamaları arasında UYAP sisteminin başarısını öne çıkarmış, yargıda “etkinlik” ve “hız artırma”ya ek olarak “kaliteli kararlar verilmesi”ne

önem verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.²³ STAWA konuşmasına tartışılan konuların hiçbirinin yalnızca Türk sisteminde veya Yargıtayda mevcut olan sorunlar olmadığını, bütün Avrupa ülkelerinde benzer sorunlarla karşılaşıldığını belirterek başlamıştır. Bu sorunlar bağlamında STAWA, CEPEJ’in mahkemelerin etkinliğini artırmak ve işleyişini iyileştirmek amacıyla 47 üye devletten oluşan bir ağ kapsamında işbirliğinde ve fikir alışverişinde bulunmak üzere ve adına “*think-tank*” denilebilecek bir yapı olarak kurulduğunu belirtmiştir. Bu alanda Türkiye’nin de katkılarına dikkat çeken STAWA, dava yönetimi sistemine ilişkin Avrupa standardının ne olduğu konusunda UYAP’ın örnek olarak verilebileceğini ve bu sistemin oldukça gelişmiş ve modern bir uygulama olduğunu belirtmiştir.

STAWA, benimsenen hedefin dava yükünü azaltmak olduğunu belirttiikten sonra, mahkemelerin ve Yargıtayın birikmiş dava yükünün ileri boyutlarda olduğunu, ancak bunun doğal olduğunu söylemiştir. STAWA, dava yükü sorununun çözümünün hukuki değil, “günlük çalışmaların nasıl geliştirileceği hakkında ilk elden bir uygulama” konusu olduğunu belirterek sözlerine devam etmiştir. Bu çerçevede, sıklığı nasıl başladığına bakılması gerektiğini, bunun da “mahkeme mühendisliği” olarak da ifade edilebilecek bir tasarım ve mühendislik işi olduğunu belirtmiştir.

Konuşmasının devamında CEPEJ’in faaliyetlerine dikkat çeken STAWA, bir mahkemenin nasıl en iyi şekilde kurulacağı ve savcılıkların sorunsuz nasıl çalışabilecekleri konusunda pek çok çalışma yapıldığını ve hukuk uygulayıcıları göz önünde bulundurularak rehber ilkeler, eylem planları, kontrol listeleri ve el kitapları hazırlandığını vurgulamıştır. STAWA, bu yönetim araçlarının mahkeme başkanları ya da yargı uygulayıcıları tarafından kullanılmasının teşvik edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Ayrıca, STAWA proje kapsamında ve çalışma gruplarında ele alınması gereken çok önemli bir diğer konunun da “etkinlik” ve “hız artırma”ya ek olarak “kaliteli kararlar verilmesi” olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda STAWA, yargıda etkinliği sağlamak adına sadece karar verme süreçlerinin hızlandırılması ve personelin azaltılması hâlinde, kalitenin düşeceğine işaret etmiştir. Mahkemeler ile savcılıklar tarafından verilen kararların kalitesinin nasıl tanımlanacağını ve ölçüleceğinin göz önünde

---

23 Bkz. **Ek 20: Georg Stawa’nın İlgili Uluslararası Standartlara ve İyi Uygulama Örneklerine Dair Konuşması**

bulundurulması gerektiğine dikkat çeken STAWA, bazı ölçüt ve göstergeler üzerinden kalitenin nasıl belli bir düzeyde standartlaştırılabileceğine ilişkin el kitabına atıf yapmıştır.²⁴

Konuşmasında UYAP örneğine geri dönen STAWA, bir belgeyi tarayıp PDF olarak kullanmanın o belgeyi elektronik hâle getirmediğini, belgelerin bir mühendislik sürecinden geçirildiği otomatikleştirilmiş veya yarı otomatikleştirilmiş bir yöntem oluşturmanın temel unsur olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda STAWA, mahkeme önüne çıkmayı gerektirmeyen telefon uygulamaları için ciddi yasal işlemler geliştirme örneğinde olduğu gibi tamamen yeni elektronik yöntemler ortaya çıkarma düşüncelerine atıf yapmıştır.

STAWA konuşmasında son olarak, “Adaletin Kristal Terazisi” ödül yarışmasına değinmiş, günümüzde adalet performans göstergelerinin ölçülmesinin ve uygulanmasının mümkün olduğunu belirtmiştir. Bu süreçte önemli olan hususların, yargının bağımsızlığı ile karar yazma ve düşünme sürecine müdahale edilmemesi olduğuna vurgu yapan STAWA, bir mahkemede dosya yükünün birikmesinin nedenlerinin düşünülmesi gerektiğini söylemiştir. Bu bağlamda STAWA, dava tamamlama oranı, dava yükünün çokluğu, daha fazla personel ve uzman ihtiyacı, farklı bir hukuki çerçeve ihtiyacı ve tasarruf süresinin ne kadar olduğu gibi bilgilerin önemine işaret etmiştir. STAWA bu veri ve analizler sayesinde hangi mahkemelerin veya dairelerin yardıma ihtiyaç duyduğu, hangisinin daha iyi bir uygulama geliştirdiği ve hangisinin arzu edilmeyen bir yönde faaliyet gösterdiğinin tanımlanmasının mümkün hâle geldiğini vurgulayarak konuşmasını sonlandırılmıştır.

²⁴ Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu (CEPEJ), **Adaletin Kalitesinin Ölçülmesi**, 7 Aralık 2016’da yapılan CEPEJ 28. Genel Oturumu’nda kabul edilmiştir, CEPEJ(2016)12, <https://rm.coe.int/european-commission-for-the-efficiency-of-justice-cepej-measuring-the-/1680747548>, 09.09.2019

Tasarruf Süresi (Disposition Time)

Bu gösterge, bir mahkemenin dosya tamamlama kapasitesini esas alarak bekleyen dosyaların tamamlanması için kaç gün gerektiğini ölçmektedir. Tasarruf süresi, yargısal süreçlerin uzunluğunun öngörülmesinde, bir başka deyişle ortalama dava görülme süresinin ölçülmesinde kullanılmaktadır. Tasarruf süresi, bir yıl sonunda bekleyen dosya sayısının, o yıl içerisinde tamamlanan dosya sayısına bölünmesi ve bir yıldaki gün sayısı olan 365 ile çarpılması sonucunda bulunan sayıdır.

$$\text{Tasarruf Süresi} = \frac{\text{Bir yıl sonunda bekleyen dosya sayısı}}{\text{O yıl içerisinde tamamlanan dosya sayısı}} \times 365$$

Hesaplanan tasarruf süresinde 90 güne kadar olan süreler mükemmel kabul edilmektedir. 190 günün üstüne dikkat edilmesi gerekmekte olup 230 günün üstü endişe vericidir.

Temizleme Oranı (Clearance Rate)

Dava temizleme oranı, mahkemedeki dava akışının izlenmesi açısından en sık kullanılan göstergelerden biridir. Belirli bir dönemde tamamlanan dosya sayısının bu dönem içerisinde gelen dosya sayısına bölünmesi ile elde edilen oranın yüzdelik şekilde ifade edilmesidir.

$$\text{Temizleme Oranı (\%)} = \frac{\text{Belli bir dönemde tamamlanan dosya sayısı}}{\text{O dönem içerisinde gelen dosya sayısı}} \times 100$$

Dava temizleme oranının %100 olması, mahkemenin veya bir yargı sisteminin belirli bir süre içerisinde gelen davaları çözümlene becerisini göstermektedir. Temizleme oranının %100'ün üzerinde çıkması, sistemin gelen davadan daha çok sayıda davayı çözümlendiğini ve böylece mevcut birikmiş işlerin azaldığını göstermektedir.

Etkinlik Oranı (Efficiency Rate)

Belirli bir dönemdeki belirli bir faaliyetin çıktısı ile bir mahkemede çalışan ve bu faaliyete katılan personel sayısı arasındaki orandır.

$$\text{Etkinlik Oranı} = \frac{\text{Çıktı (örneğin; kararlar, işlemler, vb.)}}{\text{Personel sayısı (bu çıktıya katkı yapan)}}$$

Yargının Etkinliği alıştayı - Grup alışmaları ve Sunumları
21 Haziran 2019

III.YARGININ ETKİNLİĞİ ÇALIŞTAYI

A. Açış Konuşmaları, Çalıştayın Amacı ve Yöntemi Hakkında Bilgi

Toplantının ikinci günü gerçekleştirilen “**Yargının Etkinliği Çalıştayı**”²⁵, Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi Başkanı Sayın **Michael INGLEDOW**’un açış konuşmasıyla başlamıştır. INGLEDOW, konuşmasında ilk defa Yargıtay’la bir işbirliği projesine imza attıklarını ve bu konudaki gelişmelere büyük önem verdiklerini belirtmiştir.²⁶ INGLEDOW, son olarak kısa bir süre önce Adalet Bakanlığı ile başlatılan “İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi” projesine ve ceza adaleti reformu alanında yakında başlayacak olan yeni bir projeye değinmiş ve çalışmaların başarılı şekilde geçmesi dilekleriyle konuşmasını tamamlamıştır.

Michael INGLEDOW’un ardından söz alan Avrupa Konseyi CEPEJ Önceki Başkanı Sayın **Georg STAWA** da kısa bir konuşma yapmıştır. STAWA konuşmasına CEPEJ’in Türkiye’deki reform işbirliği projelerinin her zaman çok önemli bir aktörü olduğunu belirterek başlamıştır.²⁷ STAWA konuşmasında, CEPEJ’in kuruluşundan ve üzerine kurulduğu fikirlerden bahsetmiştir. Bu bağlamda CEPEJ, AIHM tarafından 2002 yılında yapılan bir tespit üzerine kurulmuştur. Bu tespite göre, AIHM’in birçok kararı yargı sistemlerinin kötü organize edilmesi veya etkin olmamasından kaynaklanmakta olup sürecin mühendislik boyutunun ve bunun nasıl gerçekleştirileceğinin ele alınması yararlı olacaktır. Bu tespit üzerine kurulan CEPEJ, çalışma gruplarında “genel olarak yargının etkinliği”, “dava süreçlerinin süresi” ve “kararların kalitesi” konularına odaklanmaktadır.

25 Bkz. **Ek 21: Yargının Etkinliği Çalıştayı Programı**

26 Bkz. **Ek 22: Michael INGLEDOW’un Açış Konuşması**

27 Bkz. **Ek 23: Georg STAWA’nın Açış Konuşması**

CEPEJ'in çalışma biçiminden bahseden STAWA, UYAP gibi en iyi uygulama örneklerinin diğer üye devletler ile de paylaşıldığını ve kılavuzlar, kontrol listeleri ve raporlar gibi pratik araçların CEPEJ bünyesinde geliştirildiğini belirtmiştir. STAWA, bu iyi uygulamalar ile projeye CEPEJ'in katkı yapabileceğini belirterek konuşmasını tamamlamıştır.

STAWA'nın ardından söz alan Yargıtay Genel Sekreter Yardımcısı **Dr. Mustafa SALDIRIM**, çalıştayı içeriğine ve işleyişine dair çeşitli bilgileri katılımcılar ile paylaşmıştır.²⁸

Çalıştayda Benimsenen Yöntem

- Çalıştay iki oturumdan oluşmuştur.
- *İlk oturum* sabah yapılmış ve yedi kategoriye göre belirlenmiş çalışma grupları oluşturulmuştur. Bu gruplar; *Yargıtay üyeleri, Yargıtay tetkik hâkimleri, Yargıtay Cumhuriyet savcıları, Yargıtay personeli, bölge adliye mahkemesi ve ilk derece mahkemesi hâkimleri ve Cumhuriyet savcılarında* oluşmuştur.
- Çalışma grupları, belirlenen temalara ilişkin tartışma ve görüşlerini önceden hazırlanmış formlar üzerinden yürütmüşlerdir. (Formlar için bkz. **Ek 25: Yargının Etkinliği Çalıştayı'nda Kullanılan Formlar**)
- Salonlarda bulunan onar kişilik yuvarlak masalarda tüm katılımcılar kendi gruplarıyla birlikte oturmuştur. Her bir masada bir **masa sözcüsü** belirlenmiş; ayrıca *Yargıtay üyeleri, tetkik hâkimleri, bölge adliye ve ilk derece mahkemesi hâkimleri de ceza ve hukuk gruplarına ayrılmışlardır. Hukuk Bölümü'nden bir, Ceza Bölümü'nden bir Yargıtay üyesi olmak üzere her kategoriden iki grup sözcüsü belirlenmiştir.* Masa sözcüleri, kendi masalarındaki görüşleri raporlayarak grup sözcülerine (ilgisine göre, hukuk veya ceza sözcüsüne) iletmış, grup sözcüleri de çalışmanın öğleden sonraki "grup sunumları" sırasında temsil ettiği grubun vardığı sonuçların sunumunu yapmışlardır. Yargıtay personeli ve ilk derece Cumhuriyet savcıları tek grup olduklarından grup sunumlarını sözcüleri yapmıştır.
- *İkinci oturum*, öğleden sonra gerçekleşmiş ve grupların sonuçlarını sunmak için bir araya geldikleri genel bir oturum şeklinde düzenlenmiştir. Bu genel oturumda her bir sunum yedişer dakika sürecek şekilde ayarlanmış ve her genel oturumun sona ermesinden önce on dakikalık bir tartışma zamanı ayrılmıştır.

28 Bkz. **Ek 24: Dr. Mustafa SALDIRIM'ın Açış Konuşması**

Çalıştayda grup katılımcılarının niteliklerine göre toplamda 11 çalışma grubu ile tartışmaların yürütüldüğü gözlemlenmektedir.²⁹ Bu bağlamda, çalışma grupları ile sözcüleri şu şekildedir:

Gruplar	Grup Katılımcıları	Grup Sözcüleri
1. GRUP	Yargıtay Üyeleri - Hukuk	Dr. Şanver KELEŞ , <i>Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Üyesi</i>
2. GRUP	Yargıtay Üyeleri - Ceza	Dr. İhsan BAŞTÜRK , <i>Yargıtay 19. Ceza Dairesi Üyesi</i>
3. GRUP	Yargıtay Tetkik Hâkimleri - Hukuk	Özgür KOCAKAYA , <i>Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Tetkik Hâkimi</i>
4. GRUP	Yargıtay Tetkik Hâkimleri - Ceza	Meltem Sultan GÜNERİ , <i>Yargıtay 7. Ceza Dairesi Tetkik Hâkimi</i>
5. GRUP	Yargıtay Cumhuriyet Savcıları	Hüsnü ALDEMİR , <i>Yargıtay Cumhuriyet Savcısı</i>
6. GRUP	Yargıtay Personeli	Ayla YILDIZ , <i>Yargıtay Bilgi İşlem Personeli</i>
7. GRUP	BAM Hâkimleri - Ceza	Eyyup MUTLU , <i>Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi Üyesi</i>
8. GRUP	BAM Hâkimleri - Hukuk	Celalettin ÇETİN , <i>Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi Üyesi</i>
9. GRUP	İlk Derece Mahkemesi Hâkimleri - Ceza	Hacı Hüseyin ORHAN , <i>Ankara 9. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı</i>
10. GRUP	İlk Derece Mahkemesi Hâkimleri - Hukuk	Mehmet Ali AYKUN , <i>Samsun Ticaret Mahkemesi Başkanı</i>
11. GRUP	İlk Derece Cumhuriyet Savcıları	Hamza YOKUŞ , <i>Ankara Cumhuriyet Başsavcı Vekili</i>

Çalıştayda önceden belirlenen temalar ekseninde tartışmalar yürütülmüş ve çalışma gruplarından temalar hakkındaki görüşlerini önceliklendirmeleri istenmiştir. Bu raporda çalışma gruplarının görüş, tespit ve önerileri ile bunlar arasından öne çıkan hususlar temalar bağlamında ele alınmıştır.

²⁹ Her ne kadar Çalıştayda ilk derece Cumhuriyet savcıları ile Yargıtay personeli tek bir grup olarak kabul edildiyse de raporlama kolaylığı sağlamak için, bu katılımcılar bu raporda iki ayrı grup olarak kabul edilmişlerdir.

B. Çalıştayda Tartışılan Ana Temalar

1. TEMA 1: İçtihat Tutarlılığının Sağlanması ve Artırılması

Çalıştayda konu edilen ilk tema, Yargıtayda ve BAM'larda içtihat tutarlılığının sağlanması ve/veya artırılması konusu olmuştur. Katılımcıların bu tema bağlamındaki sorunlara yaklaşımları şu şekildedir:

a) *Yargıtayda içtihat tutarlılığının daha fazla gelişmesine engel olan nedenler*

Yargıtayda içtihat tutarlılığının daha fazla gelişmesine engel olan nedenler arasında sık "kanun değişiklikleri", Yargıtay üyelerinin çoğu tarafından birincil neden olarak kabul edilmiştir.³⁰ "Aynı işe farklı dairelerin bakması" ise, Yargıtay üyelerinden oluşan bir masa tarafından en önemli neden olarak değerlendirilmişse de, diğer masalar tarafından ikincil bir neden olarak kabul edilmiştir. Ayrıca, "Yargıtay Divanına yeni seçilen Yargıtay üyelerinin daha önceki uzmanlık alanları gözetilerek görevlendirme yapılmaması" ile "tetkik hâkimlerinin Yargıtaydan BAM veya kürsü görevine atanmaları" diğer nedenler olarak belirtilmiştir.

Yargıtay tetkik hâkimleri ise, "aynı işe farklı dairelerin bakması"nın "kanun değişiklikleri"ne nazaran daha öncelikli bir neden olduğunu belirtmiştir.³¹ Ayrıca, dairelerin kendi içlerindeki farklılıklar, işbölümü nedeniyle aynı konularda farklı içtihatların çıkması, daireler arası işbölümünün sürekli değişmesi, bazı dairelerin kapanması ile bu dairelerin işlerinin başka dairelere devredilmesi, kıdemli tetkik hâkim sayısının azalması, farklı daireler arasında görüş alışverişinin olmaması ve daire içinde heyetlerin birbirleriyle iletişim kurmalarının azlığı, diğer nedenler olarak belirtilmiştir. Yine, dava sayısının fazlalığı ve iş yükü de, içtihatlar arasındaki farklılıkların temel nedenlerinden biri olarak kabul edilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet savcıları ise "birden fazla heyetin aynı anda çalışması"nı, "aynı suçtan dolayı farklı dairelerden kararlar

30 Bkz. Ek 26: Yargıtay Hukuk Daireleri Üyeleri Grup Sözcüsü Dr. Şanver KELEŞ'in Konuşması ve Ek 27: Yargıtay Ceza Daireleri Üyeleri Grup Sözcüsü Dr. İhsan BAŞTÜRK'ün Konuşması

31 Bkz. Ek 28: Yargıtay Hukuk Daireleri Tetkik Hâkimleri Grup Sözcüsü Özgür KOCAKAYA'nın Konuşması ve Ek 29: Yargıtay Ceza Daireleri Tetkik Hâkimleri Grup Sözcüsü Meltem Sultan GÜNERİ'nin Konuşması

çıkması”nı, “daireler arasındaki işbölümünün sıklıkla değiştirilmesi”ni, “iş yoğunluğu”nu, “Yargıtay üyelerinin kısa sürelerde farklı dairelerde görevlendirilmesi”ni, “kararlarda birlik, uyum ve kesinlik ilkesine dikkat edilmemesi”ni, “dairelerin kararları arasındaki çelişkilerin giderilmesi amacıyla yeterli kontrol sisteminin kurulmaması”nı ve son olarak, “aynı konuyla ilgili olarak onama ve bozma kararlarının yazımında dil ve ifade birliğine dikkat edilmemesi nedeniyle farklı anlamların çıkmasına neden olunması”nı içtihat tutarlığına engel olan nedenler olarak belirtmişlerdir.³²

Tartışmalar çerçevesinde, Yargıtayda içtihat tutarlılığının daha fazla gelişmesine engel olan nedenler bir bütün olarak ele alındığında, “aynı işe farklı dairelerin bakması”nın bu konudaki en öncelikli neden olarak görüldüğü gözlemlenmektedir. Bunu sık sık yapılan “kanun değişiklikleri” takip etmektedir. Bu hususlar, Yargıtayda farklı heyetlerin benzer konularda birbirinden ayrı görüşler ortaya koymasının ve sık kanun değişiklikleri nedeniyle bu görüşlerde bir istikrarın sağlanamamasının nedenleridir. Yine, dairelerde görev yapan hâkimlerin önceki görevlerinin dikkate alınmaması ile tetkik hâkimlerin BAM veya kürsü görevlerine atanması gibi uzmanlaşmayı önleyici nedenler de dikkat çekicidir.

a) BAM’da içtihat tutarlılığının daha fazla gelişmesine engel olan nedenler

BAM ceza dairesi hâkimleri, “kanun değişiklikleri”nin yapılmasını, içtihat tutarlılığı önündeki öncelikli engel olarak değerlendirmişlerdir. İkinci neden olarak ise “aynı işe farklı dairelerin bakması”nı göstermişlerdir.³³

BAM hukuk dairesi hâkimleri ise, “aynı işe farklı dairelerin bakması”nı içtihat tutarlılığı önündeki öncelikli engel olarak değerlendirmişlerdir.³⁴ İkinci neden olarak ise “kanun değişiklikleri”nin yapılmasını belirtmişlerdir. Ayrıca, Yargıtayın farklı dairelerince “aynı konularda farklı içtihatların oluşturulması” ile “daire başkan ve üyelerinin belirlenmesinde daha önceki görevlerinin ve hukuk veya ceza gibi yetki alanlarının dikkate alınmaması” hususları diğer nedenler olarak sayılmıştır.

32 Bkz. **Ek 30: Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Grup Sözcüsü Hüsnü ALDEMİR’in Konuşması**

33 Bkz. **Ek 31: Bölge Adliye Mahkemeleri Ceza Daireleri Üyeleri Grup Sözcüsü Eyyup MUTLU’nun Konuşması**

34 Bkz. **Ek 32: Bölge Adliye Mahkemeleri Hukuk Daireleri Üyeleri Grup Sözcüsü Mehmet Ali AYKUN’un Konuşması**

BAM’da içtihat tutarlılığının sağlanmasına daha fazla engel olan öncelikli nedenler Yargıtaydakine benzer şekilde, “aynı işe farklı dairelerin bakması” ile sık “kanun değişiklikleri” olarak değerlendirilmiştir. Bu hususlar, Yargıtayda olduğu gibi BAM’da da farklı heyetlerin benzer konularda birbirinden ayrı görüşler ortaya koymasının ve sık kanun değişiklikleri nedeniyle bu görüşlerde bir istikrarın sağlanamamasının nedenleridir.

Bölge Adliye Mahkemeleri

İstinaf kanun yolu, olağan bir kanun yolu olarak hukuk sistemimizde kabul edilmiş ve 20 Temmuz 2016 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanmıştır. İstinaf incelemesi yapan bölge adliye mahkemeleri (BAM) ise mahkeme teşkilatı içerisinde, ilk derece mahkemeleri ile Yargıtay arasında yer almıştır.

Bölge adliye mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkileri; 5235 sayılı “Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun” ile düzenlenmiştir. Bölge adliye mahkemeleri, hukuk ve ceza dairelerinden oluşur. Bölge adliye mahkemelerinin görevleri, adli yargı ilk derece mahkemelerince verilen ve kesin olmayan hüküm ve kararlara karşı yapılacak başvuruları inceleyip karara bağlama ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmadır.

Bölge adliye mahkemeleri, istinaf incelemesinde hem maddi olay hem de hukukilik denetimi yapmaktadır. Yargıtay tarafından gerçekleştirilen temyiz incelemesinde ise yalnızca hukukilik denetimi yapılmaktadır.

c) Yargıtayda içtihat tutarlılığını daha çok artırmannın en etkili yolları

Yargıtay hukuk daireleri yeleri, Yargıtayda içtihat tutarlılığını artırmannın etkili yollarından ilkinin “Yargıtayda dairelerin uzmanlık ölüsünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması ve benimsenmesi, işbölümünün buna göre belirlenmesi” olduğunu belirtmişlerdir. Sırasıyla, “gerekçeli kararların kalitesinin daha çok artırılması” ile “Yargıtayın emsal nitelikteki daire ve genel kurul kararlarının takip edilmesine imkân

veren kullanıcı dostu emsal karar arama veri bankasının UYAP içerisinde oluşturulması" ise diğer etkili yollar olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, grup tarafından "tetkik hâkimliğine atanmada ve mevcut tetkik hâkimlerinin başka kurumlara atanmasında Yargıtayın izin ya da olurunun alınması", "atanan tetkik hâkimlerinin Yargıtay kadrosuna geçirilmesi yönünde yasal düzenleme yapılması", "içtihatlarda hukukun temel ilke ve kavramlarına, doktrin ve bilimsel içtihatlarla iş yoğunluğu nedeniyle yeterince yer verilmesi" hususları Yargıtayda içtihat tutarlılığının artırılmasının diğer etkili yolları olarak önerilmiştir.

Yargıtay ceza daireleri üyeleri, "Yargıtayda dairelerin uzmanlık ölçülerinin yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi" ile "Yargıtayın emsal nitelikteki daire ve genel kurul kararlarının takip edilmesine imkân veren kullanıcı dostu emsal karar arama veri bankasının UYAP içerisinde oluşturulması"ni içtihat tutarlılığını sağlayacak en etkili yollar olarak değerlendirmişlerdir. Masalar arasında farklı önceliklendirmeler olmakla birlikte "tetkik hâkimlerinin Yargıtay üyeleri tarafından hizmet içi eğitim yoluyla eğitilmesi" ile "gerekçeli kararların kalitesinin daha çok artırılması" ise diğer etkili yollar olarak belirlenmiştir. Ayrıca, "aynı konuya bakan farklı daireler arasında ve genel kurul ile daire arasında görüş alışverişinin artırılması" önerilmiştir. Yine, "kanun değişiklikleri sırasında Yargıtayın görüşünün alınması" ile "içtihat farklılığını takip eden bir komisyon oluşturulması ihtiyacının bulunduğu" hususları, bu konudaki diğer önerilerdir. Ayrıca, sabit genel kurul sisteminin benimsenmesinin sakıncaları da grup tartışmalarında ele alınmıştır. Bu bağlamda, sabit genel kurul uygulaması nedeniyle üyelerin Genel Kurulda düşüncelerini ortaya koymasına imkânının ortadan kaldırıldığı ifade edilmiştir.

Yargıtay hukuk daireleri tetkik hâkimlerine göre Yargıtayda içtihat tutarlılığını artırmanın yolları; "tetkik hâkimlerinin eğitilmesi", "Yargıtay emsal kararlarına ulaşabilmenin kolaylaştırılması" ve "Yargıtay üyelerinin ve tetkik hâkimlerinin uzmanlık alanı ve önceki tecrübeleri doğrultusunda görevlendirilmesi"dir.

Yargıtay ceza daireleri tetkik hâkimleri, "Yargıtayda dairelerin uzmanlık ölçülerinin yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi" ile gerekçeli kararların kalitesinin

daha çok artırılması”nı en etkili yollar olarak düşünmüşlerdir. Ayrıca, tetkik hâkimlerinin kıdemli olmaları hâlinde, istekleri dışında Yargıtaydan gönderilmemeleri ile Yargıtay üyeliklerinin sık sık değiştirilmemesi diğer önerilerdir.

BAM ceza dairesi hâkimlerine göre Yargıtayda içtihat tutarlılığını artırmanın yolları, sırasıyla; “Yargıtayda dairelerin uzmanlık ölçüsünün yeniden tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi”, “Yargıtayda bazı hâllerde farklı dairelerin aynı işe bakmasına ilişkin uygulamadan vazgeçilmesi” ve “Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok yükseltilmesi”dir.

BAM hukuk dairesi hâkimlerine göre Yargıtayda içtihat tutarlılığını artırmanın yolları, sırasıyla; “Yargıtayda bazı hâllerde farklı dairelerin aynı işe bakmasına ilişkin uygulamadan vazgeçilmesi”, “Yargıtayda dairelerin uzmanlık ölçüsünün yeniden tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi” ve “Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok yükseltilmesi”dir. Yine, “Yargıtay üye seçimlerinin objektif kriterlere bağlanması” ve “dairelerin uzmanlık alanına göre seçilen üyelerin görevlendirilmelerinin yapılarak mümkün olduğunca değişiklik yoluna gidilmemesi” de diğer yollar olarak belirtilmiştir.

Katılımcılar tarafından Yargıtayda içtihat tutarlılığını artırmanın en etkili yolları arasında “Yargıtayda dairelerin uzmanlık ölçülerinin yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi”nin bulunduğu düşünülmektedir. Yargıtay hukuk tetkik hâkimleri ise, bu konuyu tetkik hâkimlerinin nitelik ve işleri bakımından ele almış, tetkik hâkimlerinin eğitimleri ile emsal kararlara ulaşmanın içtihat tutarlılığını artıracığına işaret etmiştir.

d) BAM’da içtihat tutarlılığını daha çok artırmanın en etkili yolları

Yargıtay hukuk daireleri üyeleri, BAM’lardaki içtihat tutarlılığını artırmanın etkili yollarını şu şekilde sıralamışlardır: 1. Bölge adliye mahkemelerinin daireleri arasındaki işbölümünün Yargıtaydaki işbölümüne benzer şekilde düzenlenmesi, 2. Bölge adliye mahkemelerinin uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi

ve işbölümünün buna göre belirlenmesi, 3. Yargıtay kararlarında olduğu gibi, bölge adliye mahkemesi kararlarının tamamının kamunun erişimine açılması. Ayrıca, “belirli zamanlarda aynı işe bakan tüm bölge adliye mahkemeleri daire başkan ve üyelerinin meslek içi eğitim, seminer veya çalıştaylar ile ilgili Yargıtay daire başkan ve üyeleri ile bir araya getirilerek fikir alışverişinin sağlanması”, “uygulama birliğinin sağlanması için mevcut içtihatların ve uygulamadaki sorunların tartışılmasının sağlanması” ve “BAM’ların hukuk dairelerinden kesin olarak verilen kararlara karşı adaletin ve içtihat birliğinin sağlanması açısından yeniden inceleme başvuru yolunun açılması” önerilmiştir.

Yargıtay ceza daireleri üyeleri, BAM’da içtihat tutarlılığını artırmanın en etkili yolunun “BAM’daki dairelerin uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi” olduğunu belirtmişlerdir. “Bölge adliye mahkemelerinin daireleri arasındaki işbölümünün Yargıtaydaki işbölümüne benzer şekilde düzenlenmesi”, “Yargıtay kararlarında olduğu gibi, BAM kararlarının tamamının da kamunun erişimine açılması” ile “BAM kararlarının ilgili BAM dairelerinin kendi aralarında paylaşımının artırılması ve Yargıtay ile BAM daireleri arasında işbirliğinin artırılması” bu konudaki diğer yollar olarak belirtilmiştir.

Yargıtay ceza daireleri tetkik hâkimleri BAM’da içtihat tutarlılığını artırmanın en etkili yolunun öncelikle “BAM’daki dairelerin uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi” ve “BAM’ların daireleri arasında Yargıtaydaki gibi bir işbölümü düzenlenmesi yapılması” olduğunu belirtmişlerdir. Yine, “BAM tarafından kararlar verilirken Yargıtay içtihatlarının dikkate alınması” ile “BAM üyeliklerinde istem hâlinde tetkik hâkimlerine öncelik verilmesi” diğer önerilerdir. Bunlara ek olarak ise, “BAM’lar arasında görüş birliği sağlanması için gerekli mevzuat değişikliklerinin yapılması ve daha etkili, daha pratik ve daha kolay bir şekilde çözüme ulaşmak amacıyla üst kurul oluşturulması” ile “BAM kararlarının da diğer kararlar gibi kamu erişimine açılması” etkili yollar olarak ileri sürülmüştür.

Yargıtay Cumhuriyet savcıları ise, BAM’da içtihat tutarlılığını artırmanın en etkili yollarının “BAM üyelerinin ve başkanlarının sık sık

değiştirilmemesi” ile “Yargıtayda olduğu gibi davanın taraflarına itiraz hakkının getirilmesi” olduğunu belirtmişlerdir.

BAM ceza dairesi hâkimleri, BAM’da içtihat tutarlılığını artırmanın en etkili yolunun “BAM’daki dairelerin uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi” olduğunu belirtmişlerdir. Önerilen ikinci yol ise, “BAM başkan ve üyelerinin Yargıtay uygulamasını takip edebilmeleri bakımından hizmet içi eğitim almaları” olmuştur. Ayrıca, Yargıtayın emsal nitelikteki daire ve genel kurul kararlarının takip edilmesine imkân veren kullanıcı dostu veri bankasının UYAP içerisinde oluşturulması” ile “gerekçeli kararların kalitesinin daha çok artırılması” ve “üye ve daire sayılarının artırılması” benimsenebilecek diğer yollar olarak ileri sürülmüştür.

BAM hukuk dairesi hâkimlerinin içtihat tutarlılığını artırmada tespit ettikleri en etkili yollar önem sırasıyla şu şekildedir: 1. BAM’daki dairelerin uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi, 2. Gerekçeli kararların kalitesinin daha çok artırılması, 3. BAM başkan ve üyelerinin Yargıtay uygulamasını takip edebilmeleri bakımından hizmet içi eğitim alması, 4. Yargıtayın emsal nitelikteki daire ve genel kurul kararlarının takip edilmesine imkân veren kullanıcı dostu veri bankasının UYAP içerisinde oluşturulması. Ayrıca, “aynı ya da benzer işlerin tek dairede toplanması” da diğer bir etkili yol olarak ileri sürülmüştür.

BAM’da içtihat tutarlılığını artırmanın yolu olarak, “BAM’daki uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi” katılımcılar tarafından kabul görmüştür. Ayrıca, verilen yanıtlardan Yargıtaydakine benzer bir işbölümünün BAM’da kabulünün yararlı olabileceği görülmektedir.

e) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Yargıtay kararlarının tutarlılığının artırılması için ne tür katkılar sağlanabilir?

Bu soru yalnızca Yargıtay Cumhuriyet savcılarına yöneltilmiştir. Yargıtay Cumhuriyet savcıları, “Cumhuriyet savcılarının kısa aralıklarla değişik bölümlerde dosya okuması” ile “haftalık dosya sayısının fazlalığı”nın kaliteyi düşürdüğünü belirtmişlerdir.

f) İlk derece mahkemesi hâkimlerinin BAM içtihatlarına uygun karar vermede yaşadıkları güçlükler

Bu soru yalnızca ilk derece mahkemesi hâkimlerine yöneltilmiştir. İlk derece mahkemesi ceza hâkimleri, “bölge adliye mahkemesi kararlarının arzulanan düzeyde kaliteli, anlaşılır ve gerekçeli olmaması”nı, “bölge adliye mahkemesi kararları ile Yargıtay içtihatları arasında yeterli tutarlılığın bulunmaması”nı ve “BAM içtihatlarının henüz oturmamış olması”nı yaşadıkları güçlükler olarak sıralamışlardır.³⁵

İlk derece mahkemesi hukuk hâkimlerine göre güçlükler; “bölge adliye mahkemeleri kararlarının birbirleri ile arzulanan ölçüde tutarlı olmaması”, “bölge adliye mahkemesi kararları ile Yargıtay içtihatları arasında yeterli tutarlılığın bulunmaması”, “bölge adliye mahkemesi kararlarının arzulanan düzeyde ve kaliteli olmaması” ve “aynı işe farklı dairelerin bakması” ile “kanun değişiklikleri” şeklinde sıralanmaktadır.³⁶

g) İlk derece mahkemesi hâkimlerinin Yargıtay içtihatlarına uygun karar vermede yaşadıkları güçlükler

Bu soru yalnızca ilk derece mahkemesi hâkimlerine yöneltilmiştir. İlk derece mahkemesi ceza hâkimleri, “ilk derece mahkemesi hâkimlerinin müstemir yetkilerinin sık sık değişiyor olması”nı içtihatlara uygun karar vermenin önündeki en büyük engel olarak değerlendirmişlerdir.

İlk derece mahkemesi hukuk hâkimlerine göre, “aynı işe farklı Yargıtay dairelerinin bakması”, “kanun değişiklikleri” ve “Yargıtay kararlarının arzulanan düzeyde kaliteli, anlaşılır ve gerekçeli olmaması” yaşanan güçlüklerdir.

h) İlk derece Cumhuriyet savcılarının BAM içtihatlarına uygun soruşturma yapmalarında ya da iddianame düzenlemelerinde yaşadıkları güçlükler

Bu soru yalnızca ilk derece Cumhuriyet savcılarına yöneltilmiştir. Cumhuriyet savcılarında göre BAM içtihatlarına uygun soruşturma

35 Bkz. Ek 31: İlk Derece Mahkemeleri Ceza Hâkimleri Grup Sözcüsü Hacı Hüseyin ORHAN'ın Konuşması

36 Bkz. Ek 32: İlk Derece Mahkemeleri Hukuk Hâkimleri Grup Sözcüsü Mehmet Ali AYKUN'un Konuşması

yapılmasında veya iddianame düzenlenmesinde yaşanan güçlükler şu şekildedir: 1. BAM kararlarının arzulanan düzeyde özellikle bozma kararları yönünden yeterli ve anlaşılır gerekçesinin olmaması, 2. Aynı işe farklı dairelerin bakması, 3. Kanun değişiklikleri, 4. BAM kararları ile Yargıtay içtihatları arasında yeterli tutarlılık bulunmaması, 5. BAM kararlarının güncel olarak takibine imkân veren seçeneklerin bulunmaması.³⁷

j) İlk derece Cumhuriyet savcılarının Yargıtay içtihatlarına uygun soruşturma yapmalarında ya da iddianame düzenlemelerinde yaşadıkları güçlükler

Bu soru yalnızca ilk derece Cumhuriyet savcılarına yöneltilmiştir. İlk derece Cumhuriyet savcılarında göre, Cumhuriyet savcılarının Yargıtay içtihatlarına uygun soruşturma yapmalarında ya da iddianame düzenlemelerinde yaşadıkları güçlüklerden ilki kanun değişiklikleridir. Ayrıca, aynı işe farklı Yargıtay dairelerinin bakması, Yargıtay kararlarının arzulanan düzeyde olmaması ile Yargıtay kararlarının güncel takibine imkân veren seçeneklerin bulunmaması da diğer güçlükler olarak belirtilmiştir.

2. TEMA 2: Bozma Oranlarının Yüksek Olması

Yargıtay hukuk daireleri üyeleri tarafından bozma oranlarının yüksek olmasının en önemli nedeni, “ilk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi” olarak belirtilmiştir. “Bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi” ile “Yargıtay daireleri arasında içtihat farklılıklarının bulunması” ise ikinci sırada belirtilen nedenler olmuştur. Ayrıca, “Yargıtay dairelerinin kendi içtihatları arasında farklılıklar bulunması” da bu durumun nedenleri arasında değerlendirilmiş, “BAM’larda daire sayısının az olması nedeniyle aynı dairenin çok çeşitteki dava ve işlere bakması”, “ilk derece hâkimlerinin meslek içi eğitimlerle yetiştirilmesine yeterince önem verilmemesi” ve “tetkik hâkimleri ve kürsü hâkimlerinin mesleğe başlamada hızlandırılmış eğitim almaları nedeniyle tecrübe ve bilgi yetersizliklerinin bulunması” diğer nedenler olarak belirtilmiştir.

37 Bkz. Ek 33: İlk Derece Cumhuriyet Savcıları Grup Sözcüsü Hamza YOKUŞ’un Konuşması

Yargıtay ceza daireleri üyeleri tarafından ise bozma oranlarının yüksek olmasının nedeni öncelikle “soruşturmadaki ve kovuşturmadaki eksiklikler” olarak değerlendirilmiştir. Belirtmek gerekir ki; soruşturmadaki ve kovuşturmadaki eksikliklere dayanan bozmalar “araştırma bozması” olarak ifade edilmekte ve etkin soruşturma yükümlülüğünün yerine getirilmemiş olmasından ya da kovuşturmada yeterli olmayan delille hüküm kurulmuş olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda, “ilk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi” ve “bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi” gibi nedenlerle birlikte, Yargıtaya özgülenebilecek nitelikte bozma nedenleri olduğu belirtilmiştir. Yine, Yargıtay ceza daireleri üyeleri “tüm bozma sebeplerinin ilamda gösterilmemesi” ile “kanun değişiklikleri”nin bozma oranlarının yüksekliğinde etkili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, “ilk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi”, “bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi” ile “Yargıtay dairelerinin kendi içtihatları arasında farklılıklar bulunması” bozma oranlarının yüksek olmasının nedenleri olarak belirtilmiştir.

Yargıtay hukuk daireleri tetkik hâkimleri bozma oranlarının yüksek olmasında “ilk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi”, “kararların gerekçelerinin özensiz yazılması ve bu konuda hâkimlere yeterli eğitim verilmemesi”, “hâkimlik stajı döneminde içtihatlar konusunda yeterli bilgilendirmenin yapılmaması”nın etkili olduğunu düşünmüştür. Ayrıca, Yargıtay dairelerinin kendi içtihatları arasında içtihat farklılıklarının bulunması da bozma kararlarının verilmesinde bir etken olarak değerlendirilmiştir. Yine, temyiz incelemesinde tarafların temyize getirmediği hususların resen temyiz olarak incelenmesi de bir neden olarak değerlendirilmiştir.

Yargıtay ceza daireleri tetkik hâkimleri ise, “ilk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi”nin bozma oranlarının yüksekliğindeki en önemli neden olduğunu belirtmişlerdir. Yine, “usuli bozma nedenlerinin çok olması” da bir etken olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, stajyer hâkim ve savcıların Yargıtayda staj yaparlarken daha etkili ve verimli katılımlarının sağlanması, dosya okuyup müzakereye katılmaları, mesleğe yeni başlayan hâkim ve savcılarının hizmet içi eğitimlerle mesleki bilgi ve tecrübelerinin artırılması, tüm hâkim ve savcılarının belirli aralıklarla belirli saatlerde zorunlu eğitime tabi tutulmaları önerilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet savcıları bozma oranlarının yüksek olmasının nedenlerini, “sık kanun değişikliği yapılması”, “ilk derece mahkemelerinin eksik inceleme sonucunda kararlar vermesi” ve “ilk derece hâkimlerinin yeterli eğitim ve yeterli staj görmemesi” olarak belirtmişlerdir.

BAM ceza ve hukuk dairesi hâkimleri, temyiz edilen dosyalarda bozma oranlarının yüksek olmasının en önemli nedeninin “ilk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi” olduğunu belirtmiştir. BAM hâkimlerine göre, diğer nedenler ise sırasıyla şunlardır: “Yargıtay dairelerinin kendi içtihatları arasında farklılıklar bulunması”, “Yargıtay daireleri arasında içtihat farklılıklarının bulunması”, “BAM’ların Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi”. Ayrıca BAM hukuk dairesi hâkimlerine göre, “Yargıtay onama kararlarının yeterli gerekçeyi içermemesi” bozma oranlarının yüksek olmasının nedenleri arasındadır.

İlk derece mahkemesi ceza hâkimlerine göre, bozma oranlarının yüksek olmasının nedenleri şu şekildedir: “bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi”, “ilk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi” ve “Cumhuriyet savcılığı aşamasında dosya hakkında etkin soruşturma yapılmamasına rağmen davaların açılması ve bu nedenle mahkemelerin de iş yoğunluğu altında etkin soruşturma yapamadan karar vermesi”.

İlk derece mahkemesi hukuk hâkimlerine göre, sırasıyla “Yargıtay dairelerinin kendi içtihatları arasındaki farklılıklar”, “Yargıtay daireleri arasındaki içtihat farklılıkları”, “ilk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını yeterince takip etmemesi” ve “bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi” bozma oranlarının yüksek olmasının nedenleridir.

İlk derece Cumhuriyet savcılarında göre bozma oranlarının yüksek olması; “ilk derece mahkemelerinin ve aynı zamanda burada Cumhuriyet savcılarının Yargıtay içtihatlarını takip etmemesinden”, “Yargıtay daireleri arasındaki içtihat farklılığından”, “bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatları konusunda yeterli takibinin olmamasından” ve son olarak “Yargıtay dairelerinin kendi içtihatları arasında farklılıklar bulunmasından” kaynaklanmaktadır.

Bozma oranlarının yüksek olmasının öncelikli nedeni “ilk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi” olarak belirtilmiştir.

Keza, ilk derece mahkemesi ceza hâkimlerine göre “bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi” öncelikli bir nedendir. Yargıtay içtihatlarının daha düşük seviyeli mahkemeler tarafından takip edilmemesi sorununa ek olarak, “Yargıtay içtihatları arasında farklılıklar olması” da bozma oranlarının yüksek olmasındaki bir diğer dikkat çekici nedendir.

3. TEMA 3: Dosyaların Yanlış Yargıtay Dairelerine Gönderilmesinin Nedenleri

Yargıtay hukuk daireleri üyeleri iki ayrı masada, dosyaların yanlış Yargıtay hukuk dairesine gönderilmesinin en önemli nedenini farklı şekilde belirlemişlerdir. Masalardan ilki; “kalem personelinden kaynaklanan hatalar”ın, ikincisi ise; “Yargıtay işbölümünün doğru anlaşılmaması”nın en önemli neden olduğunu belirtmiştir. “Mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar” ile “her yılbaşında belirlenen Yargıtay işbölümünün UYAP’ta güncellenmemesi” ise sıralanan diğer nedenler olmuştur.

Yargıtay hukuk daireleri tetkik hâkimlerine göre, dosyaların yanlış Yargıtay hukuk dairesine gönderilmesinin en önemli nedeni, “Yargıtay işbölümünün doğru anlaşılabilmesi ve işbölümünün detaylandırılmaması”dır. Yine, “kalem personelinden kaynaklanan hatalar”, “dairelerin konularının birbirine yakın olması, işbölümünün belirlenmesinde konuların iç içe geçmiş olması” ile “yerel mahkemede dava açılırken yine kalem personelinden kaynaklanan hatalar sonucu davanın nitelendirilmesinin yanlış girilmesi” diğer nedenler olarak belirtilmiştir.

BAM hukuk dairesi hâkimlerine göre, dosyaların yanlış Yargıtay dairesine gönderilmesinin nedenlerinin ilki, “Yargıtay işbölümünün doğru anlaşılabilmesi”dir. Diğer nedenler ise sırasıyla; “kalem personelinden kaynaklanan hatalar”, “mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar” ve “her yılbaşında belirlenen Yargıtay işbölümünün UYAP’ta güncellenmemesi”dir.

İlk derece mahkemesi hukuk hâkimlerine göre, “kalem personelinden kaynaklanan hatalar”, “Yargıtay işbölümünün doğru anlaşılabilmesi”, “mahkeme hâkimlerinden kaynaklanan hatalar” ve son olarak da “Yargıtay işbölümünün UYAP’ta güncellenmemesi” dosyaların yanlış dairelere gönderilmesinin nedenleridir.

Dosyaların yanlış Yargıtay dairelerine gönderilmesi sonucunda yargılamanın uzamasının nedenleri hakkında, “kalem personelinden kaynaklanan hatalar” ile “Yargıtay işbölümünün doğru anlaşılamaması” hususları öncelikli nedenler olarak belirtilmiştir. Gruplarda, her iki husus da ilk iki neden olarak sıralanmış, her iki neden de üçer kez birinci ve ikinci neden olarak ifade edilmiştir.

4. TEMA 4: Dosyaların Yargıtaya Eksik Gönderilmesinin Nedenleri

Yargıtay hukuk daireleri yeleri, Yargıtaya eksik dosya gönderilmesinin nedenlerinden ilkinin “ilk ve ikinci derece mahkeme personelinden kaynaklanan hatalar” olduğunu düşünmektedir. Bu nedeni, “mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar”, “dosya gönderme formunun yetersiz olması” ve “dava dosyası ile birlikte hangi eklerin gönderileceğinin bilinmemesi ve bu konuda bir rehber bulunmaması” takip etmiştir.

Yargıtay ceza daireleri yeleri iki ayrı masada, “dava dosyası ile birlikte hangi eklerin gönderileceğinin bilinmemesi ve bu konuda bir rehber kılavuz bulunmaması” ile “mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar”ın dosyaların Yargıtaya eksik gönderilmesinin öncelikli nedeni olduğunu düşünmüşlerdir. İkinci sırada ise “ilk ve ikinci derece mahkeme personelinden kaynaklanan hatalar”ın yer aldığı değerlendirilmiştir. “Dosya gönderme formunun yetersiz olması” ise son neden olarak belirtilmiştir.

Yargıtay hukuk daireleri tetkik hâkimlerine göre “mahkeme hâkim ve personelinden kaynaklanan hatalar” dosyaların eksik gönderilmesinin birincil nedenidir.

Yargıtay ceza daireleri tetkik hâkimleri bu hususta “ilk ve ikinci derece mahkeme personelinden kaynaklanan hatalar” ile “dava dosyası ile birlikte hangi eklerin gönderileceğinin bilinmemesi ve bu konuda bir rehber kılavuz bulunmaması”nın en önemli nedenler olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, Tebligat Kanunu hakkında personel ve ilk derece hâkimlerine, gerekirse tetkik hâkimlerine eğitim verilmesi gerektiğini, yani bunlarda bir görüş birliğine varılması konusunda bir ihtiyaç bulunduğu vurgulanmıştır.

Yargıtay Cumhuriyet savcıları; “UYAP sisteminin sade olmaması” ve “yetersiz kalem mevzuatının uygulanması”nın dosyaların Yargıtaya eksik

gönderilmesinin nedenleri olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, dosyanın Yargıtaya hatalı olarak gönderilmesi hâlinde UYAP sisteminin uyarı verecek bir şekilde düzenlenmesi, yazı işlerinin kalemlerine bu konuda bir rehber hazırlanıp gönderilmesi, kalem personelinin eğitilmesi ile adliyelerde bu iş için özel bir ön büro kurulması önerilmiştir.

BAM ceza dairesi hâkimlerine göre, temyiz edilen dosyaların Yargıtaya eksik gönderilmesinin ilk nedeni, "ilk ve ikinci derece mahkeme personelinden kaynaklanan hatalar"dır. Ayrıca, "dava dosyası ile birlikte hangi eklerin gönderileceğinin bilinmemesi ve bu konuda bir rehber kılavuz bulunmaması", "dosya gönderme formunun yetersiz olması" ile "mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar" diğer nedenlerdir.

BAM hukuk dairesi hâkimlerine göre, temyiz edilen dosyaların Yargıtaya eksik gönderilmesinin nedenleri sırasıyla; "ilk ve ikinci derece mahkeme personelinden kaynaklanan hatalar, mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar", "dava dosyası ile birlikte hangi eklerin gönderileceğinin bilinmemesi ve bu konuda bir rehber bulunmaması" ile "dosya gönderme formunun yetersiz olması"dır.

İlk derece mahkemesi ceza hâkimlerine göre, dosyaların eksik gönderilmesinin nedenlerinden en önemlisi "dava dosyası ile birlikte hangi eklerin gönderileceğinin bilinmemesi ve bu konuda bir rehber kılavuzun bulunmaması"dır. Sonrasında ise "ilk ve ikinci derece mahkemeleri personelinden kaynaklanan hatalar" ile "mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar" gelmektedir.

İlk derece mahkemesi hukuk hâkimlerine göre, dosyaların eksik gönderilmesinin nedenleri şu şekildedir: "İlk derece ve BAM personelinden kaynaklanan hatalar", "mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar", "dava dosyası ile birlikte hangi eklerin gönderileceğini bilinmemesi" ve "dosya formunun yetersiz olması".

Yargıtaya dosyaların eksik gönderilmesi ve yargılama sürelerinin uzamasının nedenleri arasında, katılımcılar "ilk ve ikinci derece mahkeme personelinden kaynaklanan hatalar"ın birincil önemde olduğunu tespit etmişlerdir. Bu hatalara ek olarak, "dava dosyası ile birlikte hangi eklerin gönderileceğinin bilinmemesi ve bu konuda bir rehber kılavuzun bulunmaması" ise diğer önemli neden olarak öne çıkmaktadır.

5. TEMA 5: Yargıtayın/BAM'ların/İlk Derece Mahkemelerinin Kararlarının Kalitesinin Artırılması

Yargıtay hukuk daireleri üyelerine göre, Yargıtay kararlarının kalitesinin artırılması bakımından “bozma ve onama dâhil tüm kararlarda iddia, dava, savunma ve mahkeme kararlarının özet kısımlarının bulunması” ile “karar sakkının değiştirilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Yargı Etiği Kurulu kararları gibi paragraf düzenine geçilmesi” en önemli çözüm yolları olarak değerlendirilmiştir. “Onama kararlarının gerekçeli olması” ise bir başka çözüm yolu olarak değerlendirilen husustur.

Yargıtay ceza daireleri üyelerine göre, Yargıtay kararlarının kalitesinin artırılması bakımından “bozma ve onama dâhil tüm kararlarda iddia, dava, savunma ve mahkeme kararlarının özet kısımlarının bulunması” ile “karar sakkının değiştirilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Yargı Etiği Kurulu kararları gibi paragraf düzenine geçilmesi” en önemli çözüm yolları olarak değerlendirilmiştir. “Onama kararlarının gerekçeli olması” ile “tetkik hâkimlerinin uzmanlık ve eğitimleri” diğer yollar olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, Amerikan Yüksek Mahkemesi ve Güney Afrika Anayasa Mahkemesi kararlarında olduğu gibi, kararı yazan hâkimin veya dosyayı inceleyen üyenin adının kararlarda yer alması gerektiği önerilmiştir.

Yargıtay hukuk daireleri tetkik hâkimlerine göre, Yargıtay kararlarının kalitesinin artırılması bakımından “iş yükünün azaltılması” gerekmektedir. Yine, “tetkik hâkimlerine gerekçeli karar yazımı için yeterli bir süre tanınması”, “karar yazım teknikleri konusunda da bir eğitim verilmesi” gerekmektedir.

Yargıtay ceza daireleri tetkik hâkimlerinden oluşan masalardan ilki, Yargıtay kararlarının kalitesinin artırılması amacıyla formlarda belirtilen hususların “iş yüklerini artıracadıını” ve “ilk derece hâkimleri bakımından da zorluk yaratacağını” düşündüklerinden kararların kalitesinin artırılması konusunda bir yanıt vermemişlerdir. Diğer masa ise, bozma ve onama dâhil tüm kararlarda kararın özet kısımlarının bulunması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Ayrıca, Yargıtay savcılarının iş yüklerinin

azaltılarak daha nitelikli tebliğname düzenlemelerinin sağlanmasının kararların kalitesini artıracaklarını belirtmişlerdir.

Yargıtay Cumhuriyet savcılarının kararların kalitesinin artırılması hakkında, “temyiz dilekçesinin gerekçeli kararlarında temyiz dilekçesinde belirtilen nedenlerin karşılanması”, “ilamlarda dil ve anlatım bozukluklarına ve noktalama işaretlerine dikkat edilmesi”, “suç biçimlerine göre karar saklarının artırılması” önerilerinde bulunmuşlardır.

BAM ceza dairesi hâkimlerine göre, BAM kararlarının kalitesinin artırılması için “Yargıtay ceza dairelerinin yazım tekniği ve formatının uygulanması” gerekmektedir.

BAM hukuk dairesi hâkimleri tarafından BAM kararlarının kalitesinin artırılması için tüm kararlarda en azından iddia, savunma ve mahkeme kararının özeti kısımlarının bulunması, istinaf başvurusunun reddi kararlarının gerekçeli olması ve kararlarda AİHM, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay kararları gibi paragraf düzenine geçilmesi önerilmiştir. Ayrıca, iş yükü, daire sayısının artırılması, işbölümünün sınırlandırılması ve bu şekilde uzmanlaşmanın sağlanması diğer öneriler olmuştur.

İlk derece mahkemesi hukuk hâkimlerine göre, ilk derece mahkemelerinin kararlarının kalitesinin artırılması için “iş yoğunluğunun azaltılması”, “uzmanlaşmaların sağlanması”, “maddi bilgi eksikliklerinin, tecrübe eksikliklerinin sık sık hizmet içi eğitimler yapılarak ve somut maddi olaylara ilişkin eğitimler yapılarak düzeltilmesi” ile “personel eksikliği ve personelin eğitim eksikliğinin giderilmesi” gerekmektedir. Ayrıca, uzmanlık gerektiren konularda ve bölge adliye mahkemeleri ile ilgili yapılacak eğitimlere ilk derece mahkemesi hâkimlerinin de katılmasının sağlanması önerilmektedir.

İlk derece mahkemesi hukuk hâkimlerine göre BAM kararlarının kalitesinin daha çok artırılmasının en etkin çözüm yollarından ilki, “istinaf başvurusunun reddi kararlarının gerekçeli olması”dır. Sonrasında ise, “tüm kararlarda iddiaların, savunma, mahkeme kararlarının özetinin yazılması” ve “karar yazım formatının değiştirilerek AİHM, Anayasa Mahkemesi ve Yargı Etiği Kurulu kararları gibi paragraf düzenine geçilmesi” önerilmektedir. İlk derece mahkemesi hukuk hâkimlerine göre, Yargıtay kararlarının kalitesinin artırılmasına ilişkin çözüm yolları arasında, ilk sırada

“onama kararlarının gerekçeli olması”, ikinci sırada “tüm kararlarda iddia, savunma ve mahkeme kararlarının özetlerinin yazılması” ve üçüncü sırada ise “karar yazım formatlarının değiştirilmesi” önerilmektedir.

İlk derece Cumhuriyet savcılarına göre, ilk derece mahkemesi kararlarının kalitesinin daha çok yükseltilmesi için kararların AİHM ve Anayasa Mahkemesi formatında olduğu gibi paragraf düzeninde olması ile hâkimlerin karar yazım teknikleri konusunda hizmet içi eğitime tabi tutulması gerekmektedir. Cumhuriyet savcılarına göre BAM kararlarının kalitesinin daha çok artırılması için ise en etkili çözüm yolları şu şekilde sıralanabilir: 1. Tüm kararlarda iddia, dava, savunma, mahkeme karar özetinin bulunması, 2. Kararlarda AİHM, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Yargı Etiği Kurulu kararları gibi paragraf düzenine geçilmesi ve 3. İstinaf başvurusunun reddi kararlarının gerekçeli olması. Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok artırılması için en etkili çözüm yolları ise “tüm kararlarda en azından iddia, dava, savunma, mahkeme karar özetini bulunması”, “kararların AİHM, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Yargı Etiği Kurulu kararları gibi paragraf düzeninde yazılması” ve “onama kararlarının gerekçeli olması”dır.

Yargıtay kararlarının kalitesinin artırılması amacıyla “bozma ve onama dâhil tüm kararlarda iddia, dava, savunma ve mahkeme kararlarının özet kısımlarının bulunması” ile “karar sakınınin değiştirilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Yargı Etiği Kurulu kararları gibi paragraf düzenine geçilmesi” önemli hususlar olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, alıştayda “iş yükünün azaltılması”, “bozma ve onama dâhil tüm kararlarda kararın özet kısımlarının bulunması gerektiği” ve “temyiz dilekçesinin gerekçeli kararlarında temyiz dilekçesinde belirtilen nedenlerin karşılanması” hususları da kararların kalitesinde etkili olacak çözümler olarak belirtilmiştir.

Bölge adliye mahkemesi kararlarının kalitesinin artırılması amacıyla “Yargıtay ceza dairelerinin yazım tekniği ve formatının uygulanması”, “tüm kararlarda en azından iddia, savunma ve mahkeme kararının özeti kısımlarının bulunması” ve “istinaf başvurusunun reddi kararlarının gerekçeli olması” hususları öncelikle önerilen hususlardır.

İlk derece mahkemesi kararlarının kalitesinin artırılması amacıyla ise “iş yoğunluğunun azaltılması”, “kararların AİHM ve Anayasa Mahkemesi

formatında olduğu gibi paragraf düzeninde olması" ile "hâkimlerin karar yazım teknikleri konusunda hizmet içi eğitime tabi tutulması" hususları öneriler arasında yer almaktadır.

6. TEMA 6: Adli Yargıda İş Akışının Hızlandırılması

Yargıtay hukuk daireleri üyelerine göre, "dosyanın her aşamasında etkin bir ön inceleme yapılması" ile "Dosya İzleme Sistemi geliştirilerek öncelikli dosyalar ya da gecikmiş dosyaların kolaylıkla tespit ve takibine elverişli bir sistem getirilmesi" en önemli hızlandırma çözümleri olacaktır. Ayrıca, sırasıyla "Yargıtayın ön inceleme usulünde bazı kararlar için daha basit karar alma usulleri benimsenmesi" ve "usuli eksikliklerin giderilmesi için daha basit yöntemler bulunması" da yukarıdakileri takip eden çözüm yolları olarak belirtilmiştir.

Yargıtay ceza daireleri üyeleri de "dosyanın her aşamasında etkin bir ön inceleme yapılması" ile "Dosya İzleme Sistemi geliştirilerek öncelikli dosyalar ya da gecikmiş dosyaların kolaylıkla tespit ve takibine elverişli bir sistem getirilmesi"ni en önemli hızlandırma çözümleri olarak değerlendirmişlerdir. Ayrıca, "dosyanın elektronik ortamda mahkemeye iadesi hâlinde Yargıtayın talebinin bizzat hâkim tarafından takibinin sağlanması" ile "tetkik hâkimi sayı ve niteliğinin artırılması" önerilmiştir.

Yargıtay hukuk daireleri tetkik hâkimlerine göre, "iş yükünün azaltılması ve uzlaştırma ve arabuluculuk sistemlerinin etkinliğinin artırılması", iş akışının hızlandırılması bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca, "usul ve eksikliklerin giderilebilmesi için basit yöntemlerin bulunması" ve "UYAP ekranında e-Devlet ve diğer kurumlara ulaşımın artırılması" da dile getirilen öneriler arasındadır.

Yargıtay ceza daireleri tetkik hâkimleri, iş akışının hızlandırılması bakımından tetkik hâkimlerine sağlanan araştırma ve çalışma süresinin artırılması ile dosya sayısına değil, niteliğe odaklanılarak çok dosya verilmemesi önerisinde bulunmuşlardır. Yine, müzakerelerde heyetlerin de dosyaları incelemeye daha fazla vakit ayırması ile dosyalar üzerinde tartışma süresinin artırılması önerilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet savcıları, iş akışının hızlandırılmasıyla bağlantılı olarak bu projenin sürekli bir sonucu olacak şekilde Bakanlık içerisinde ayrı bir birim kurulmasını önermişlerdir.

BAM ceza dairesi hâkimlerine göre, davaların makul sürede tamamlanmaları için “usuli eksikliklerin giderilmesi amacıyla basit yöntemler bulunması” gerekmektedir. İkinci olarak, “Dosya İzleme Sistemi geliştirilerek öncelikli dosyalar ya da gecikmiş dosyaların kolaylıkla tespit ve takibine elverişli bir sistem” geliştirilmelidir. Ayrıca, “dosyanın her aşamasında etkin bir ön inceleme yapılması”, “dosyanın işbölümüne göre görevli daireye gönderilmesi” ile “tevdi kararlarının çokluğu nedeniyle ilgili personele tebligat uygulamaları için eğitim verilmesi” de etkili çözümler olabilecektir.

BAM hukuk dairesi hâkimlerine göre ise, “dosyanın her aşamasında etkin bir ön inceleme yapılması”, “Dosya İzleme Sistemi geliştirilerek öncelikli dosyalar ya da gecikmiş dosyaların kolaylıkla tespiti ve takibine elverişli bir sistem geliştirilmesi” ve “usuli eksikliklerin giderilmesi için basit yöntemler bulunması” gerekmektedir. Ayrıca, iş yükü standartlarının gerçekçi olarak belirlenmesi, uzmanlaşmanın sağlanması, usul ve esaslardaki yargılamayı uzattığı belirlenen birtakım düzenlemelerin gözden geçirilmesi de gerekmektedir.

İlk derece mahkemesi ceza hâkimlerine göre, sanığa savunma yapabilecek bir imkân tanındıktan sonra duruşmaya katılmaması hâlinde sanığın illaki savunmasının alınması cihetine gidilmemesi, mesela yakalama emirlerinin çıkarılmaması, savunmasını yapmayacağı veyahut inkâr etmiş sayılacağı şeklinde bir düzenleme yapılabilmesi mümkündür. İkinci olarak, Yargıtayın usul bozmalarında, “... sair yönleri incelenmeksizin” şeklinde bir ifade kullanılmasının yargılamayı uzattığı düşünülmektedir. Usul bozması yapılsa dahi işin esasına girilip esasa yönelik bozma nedenlerinin de kararda geçirilmesi önerilmektedir. Ayrıca, BAM’ların zorlama yorumlarla usul eksikliklerini bahane ederek dosyaları ilk derece mahkemelerine iade etmelerinin yargılamayı uzattığı belirtilmiştir.

İlk derece mahkemesi hukuk hâkimlerine göre, “dosyaların her aşamasında etkin bir ön inceleme yapılması”, “usul ve eksikliklerin giderilmesi için daha basit yöntemlerin bulunması”, “Dosya İzleme Sistemi geliştirilerek öncelikli dosyalar ya da gecikmiş dosyaların kolaylıkla tespit ve takibine ilişkin bir sistemin geliştirilmesi” adli yargıda iş akışının hızlanması bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca, Yargıtayda ön inceleme

usulüne geçilerek bazı kararlar için daha basit karar alma usullerinin benimsenmesinin de faydalı olacağı belirtilmiştir.

İlk derece Cumhuriyet savcıları, davaların makul sürede sonuçlandırılması için en etkili çözümlerin sırasıyla; “usuli eksikliklerin giderilmesi için daha basit yöntemler bulunması”, “Dosya İzleme Sistemi’nin geliştirilerek öncelikli dosyalar ya da gecikmiş dosyaların kolaylıkla tespit ve takibine elverişli bir sistem geliştirilmesi”, “dosyanın her aşamasında etkin bir ön inceleme yapılması” ile “Yargıtayda ön inceleme usulüne geçilmesi” olduğunu belirtmişlerdir.

Adli yargıda iş akışının hızlandırılması için “dosyaların her aşamasında etkin bir ön inceleme yapılması” katılımcılar tarafından ilk sırada en çok belirtilen çözüm önerisi olmuştur. Bu öneriyi ise “usul ve eksikliklerin giderilmesi için daha basit yöntemlerin bulunması” önerisi takip etmiştir.

7. TEMA 7: Adli Yargı Kararlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları ile Uyumlaştırılması

a) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına ulaşım kaynakları

Yargıtay hukuk daireleri üyeleri iki ayrı masada AİHM kararlarına sırasıyla, “Yargıtay Başkanlığı web sitesi”, “Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile birlikte yürütülen projelerde basılan kitaplar”, “Adalet Bakanlığı web sitesi”, “HUDOC”, “Avrupa Konseyi web sitesi” ve “Adalet Bakanlığı web sitesi”, “Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile birlikte yürütülen projelerde basılan kitaplar”, “Yargıtay Başkanlığı web sitesi” kanallarıyla ulaştıklarını belirtmişlerdir.

Yargıtay ceza daireleri üyeleri AİHM kararlarından en çok “Yargıtay Başkanlığı web sitesi”³⁸ sayesinde haberdar olduklarını belirtmişlerdir. “Adalet Bakanlığı web sitesi”³⁹ ve “Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile

38 AİHM kararları daha önceleri Yargıtay Başkanlığına ait <http://www.yargitay.gov.tr/aihm/> internet adresinde yer almaktayken, bu raporun kaleme alındığı tarihlerde bu internet sitesinin aktif durumda olmadığı görülmüştür.

39 Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanlığının internet sitesinde eski tarihli AİHM kararlarına ilişkin bilgi notları bulunmaktadır ve HUDOC karar bankasına yönlendirme yapmaktadır. Bkz. Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı internet sitesi, *Mahkeme İctihadına İlişkin Bilgi Notu*, https://www.echr.coe.int/Documents/CLIN_TC_TUR.pdf, 09.09.2019. Yine, Adalet Bakanlığı

birlikte yürütülen projelerde basılan kitaplar” ise ikinci ve üçüncü sıradaki kaynaklardır. AİHM’in “HUDOC” sistemi ise, kaynaklar arasında son sırada yer almaktadır.

Yargıtay hukuk daireleri tetkik hâkimleri, kararlara “Yargıtay Başkanlığı web sitesi”nden, “Adalet Bakanlığı”ndan ve “kitaplar”dan ulaşmaktadır.

Yargıtay ceza daireleri tetkik hâkimleri, dosya okuyup karar hazırladıkları ve uygulamada kullanmadıkları için AİHM kararlarına bakmaya ihtiyaç duymadıklarını, bir ihtiyaç ortaya çıkarsa da önce Yargıtay sitesi, daha sonra Adalet Bakanlığı ve HUDOC’a bakılacağı yönünde görüşler belirtildiğini söylemiştir.

BAM ceza dairesi hâkimleri bu soruya şu sıralamayla yanıt vermiştir: 1. Yargıtay Başkanlığı web sitesi, 2. Adalet Bakanlığı web sitesi, 3. Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile birlikte yürütülen projelerde basılan kitaplar. Belirtmek gerekir ki; hiçbir BAM hâkimi HUDOC’u ve Avrupa Konseyinin web sitesini kullanmamaktadır.

BAM ceza dairesi hâkimlerinin bu konudaki sıralaması şu şekildedir: 1. Adalet Bakanlığı web sitesi, 2. Yargıtay Başkanlığı web sitesi, 3. Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile birlikte yürütülen projelerde basılan kitaplar ile 4. Avrupa Konseyinin web sitesi ve 5. HUDOC. Ayrıca, en çok yararlanılan kaynağın “atıf yapılan Yargıtay kararları” olduğu belirtilmiştir.

İlk derece mahkemesi ceza hâkimleri ise kararlara Yargıtay Başkanlığı web sitesinden ve bir de HUDOC Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi veri tabanından ulaşmaktadır.

İlk derece mahkemesi hukuk hâkimleri kararlara sırasıyla; “Adalet Bakanlığı web sitesi”, “Yargıtay Başkanlığı web sitesi”, “Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile ilgili yürütülen projelerde basılan kitaplar” ile “Avrupa Konseyi web sitesi” ve “HUDOC”tan ulaşmaktadırlar.

İlk derece Cumhuriyet savcıları kararlara sırasıyla; “Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile yürütülen projelerde basılan kitaplar”dan, “Adalet Bakanlığı web sitesi”nden ve “Yargıtay Başkanlığı web sitesi”nden ulaşmaktadırlar.

---

internet sitesinin ana sayfasında yer alan “Faydalı Linkler” başlığı altındaki “AİHM Kararları” bağlantısı ise AİHM’in HUDOC karar bankasına yönlendirilmiştir. Bkz. Adalet Bakanlığı internet sitesi, <https://www.adalet.gov.tr/>, 09.09.2019

b) Adli yargı kararlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ile uyumlaştırılması için etkili yöntemler

Yargıtay hukuk daireleri üyelerine göre uyumlaştırmanın en etkili yöntemleri şu şekildedir: 1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına kolay bir şekilde erişilebilecek bir web sitesinin Türkçe olarak Yargıtay UYAP sisteminden tüm ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin kullanımına açılması, 2. Yargıtay kararlarında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına daha çok atıf yapılması. Ayrıca, AİHM kararları ile iç hukuk bakımından Anayasa Mahkemesi kararları ve Danıştay kararlarına uyum açısından uygulayıcıların bir araya getirilerek Avrupa ve Türk hâkimlerinin ortak çalışma yapmalarının sağlanması da önerilmiştir.

Yargıtay ceza daireleri üyelerine göre, "AİHM kararlarına kolay bir şekilde erişilebilecek bir web sitesinin Türkçe olarak Yargıtay UYAP sisteminden tüm ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin kullanımına açılması" en önemli yöntemdir. "AİHM kararlarını inceleyen kitapların hâkimlere dağıtılması" ile "Yargıtay kararlarında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına daha çok atıf yapılması" ise diğer nedenler olarak sıralanmışlardır. Ayrıca, AİHS ve AİHM'i konu edinen temel eserlerin tercüme edilerek hâkim ve savcılara ulaştırılması ile "Strazburg kararlarının bir komisyon tarafından takibi ile ilgili dairelere doğrudan iletilmesi ve böylelikle bir farkındalık oluşturulması" önerilmiştir.

Yargıtay hukuk daireleri tetkik hâkimlerine göre uyumlaştırma için en etkili yöntemler; "AİHM kararlarına kolay ulaşımın sağlanması", "kararların Türkçeye çevrilmesi" ve "AİHM kararlarına daha çok atıfta bulunulması"dır.

BAM ceza dairesi hâkimlerine göre uyumlaştırmanın en etkili yöntemleri şu şekildedir: 1. Yargıtay kararlarında AİHM kararlarına daha çok atıf yapılması, 2. AİHM kararlarına kolay bir şekilde erişebilecek bir web sitesinin Yargıtay UYAP sisteminden tüm ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin kullanımına açılması. 3. AİHM kararlarını inceleyen kitapların hâkimlere dağıtılması.

BAM hukuk dairesi hâkimlerine göre, uyumlaştırmanın en etkili yöntemleri şu şekildedir: 1. AİHM kararlarına kolay bir şekilde erişebilecek bir web sitesinin Yargıtay UYAP sisteminden açılması, 2. Yargıtay kararlarında AİHM kararlarına daha çok atıf yapılması, 3. AİHM kararlarını inceleyen kitapların hâkimlere dağıtılması.

İlk derece mahkemesi ceza hâkimlerine göre, Yargıtay kararlarında AİHM kararlarına daha çok atıf yapılması önem taşımaktadır. Yine, AİHM kararlarının daha kolay ulaşılabilir bir şekilde web sitelerinde Türkçe olarak yayımlanması da diğer bir husus olarak belirtilmiştir.

İlk derece mahkemesi hukuk hâkimlerine göre, adli yargı kararlarının AİHM kararları ile uyumlaştırılması için en etkin yöntemler sırasıyla; “AİHM kararlarına kolay bir şekilde erişilebilecek bir web sitesinin Yargıtay UYAP sisteminden tüm ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin kullanımına açılması”, “Yargıtay kararlarında AİHM kararlarına daha çok atıf yapılması” ve “AİHM kararlarını inceleyen kitapların dağıtılması”dır.

İlk derece Cumhuriyet savcılarında göre, “AİHM kararlarını inceleyen kitapların hâkim ve Cumhuriyet savcılarında dağıtılması”, “AİHM kararlarına kolay erişim sağlayacak web sitesinin Türkçe olarak Yargıtay UYAP sisteminden tüm ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin kullanımında sunulması” ve “Yargıtay kararlarında AİHM kararlarına daha çok atıf yapılması” adli yargı kararlarının AİHM kararları ile uyumlaştırılması için en etkili yöntemlerdir. Ayrıca, AİHM’in önemli kararlarının UYAP sistemi üzerinden hâkim ve Cumhuriyet savcılarının iş ekranlarına “incelenecek iş” olarak atılması durumunda farkındalığın daha çok sağlanacağı önerilmektedir.

Çalıştayda adli yargı kararlarının AİHM kararları ile uyumlulaştırılmasında, “AİHM kararlarına kolay bir şekilde erişilebilecek bir web sitesinin Türkçe olarak Yargıtay UYAP sisteminden tüm ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin kullanımında açılması” ile “Yargıtay kararlarında AİHM kararlarına daha çok atıf yapılması” yollarının en etkili çözüm yöntemleri olacağı ortaya çıkmıştır. Bu önerileri, “AİHM kararlarını inceleyen kitapların yargı mensuplarına dağıtılması” izlemiştir.

8. TEMA 8: Proje Kapsamında Öncelik Verilmesi Gereken Konular

Yargıtay hukuk daireleri üyelerinde göre proje kapsamında öncelik verilmesi gereken konular; “aynı ya da benzer davalara bakan dairelerin içtihat aykırılıklarının giderilmesi yönünden ortak ilkesel kararlar alınmasını sağlamak için ortak çalışma yapılması imkânının verilmesi” ile “Yargıtayın teşkilat yapısının yeniden yapılandırılması suretiyle daha

sade ve etkin bir organizasyon yapısının temini” ve “Yargıtaydaki seçim uygulaması da dâhil olmak üzere çalışma barışına en uygun objektif ve şeffaf bir uygulamanın geliştirilmesi”dir.

Yargıtay ceza daireleri üyeleri projeye ilişkin birçok öneride bulunmuşlardır. Bu öneriler şu şekilde sıralanabilir: “tetkik hâkimi kapasitesinin güçlendirilmesi”, “tetkik hâkimlerin atanma ve nakillerinin Yargıtay Başkanlığının görüşü alınarak yapılması”, “tetkik hâkimlerinin meslekte asgari belirli bir süreyi doldurduktan sonra ve belirli bir süre kalmak kaydıyla belirlenmesi”, “tüm hâkim ve savcılar ile hâkim ve savcı adaylarının Yargıtayda uzun bir hizmet içi eğitim veya etkin bir eğitim almalarının sağlanması”, “Hâkimler ve Savcılar Kurulu ile işbirliği hâlinde hâkim ve savcılarının motivasyonunu artıracak etkin bir terfi sisteminin benimsenmesi”, “BAM ile işbirliği yapılarak Yargıtay tecrübelerinin aktarılması”, “kanun değişikliklerinin yapılmaması veya asgariye indirilmesi”, “fiziki şartların iyileştirilmesi”, “insan kaynakları eksikliklerinin giderilmesi”, “kapasitenin güçlendirilmesi amacıyla eğitim, uzmanlık ve liyakat ölçülerinin benimsenmesi”, “tetkik hâkimi sayı ve uzmanlaştırılmasına ilişkin önlemler alınması”, “karar uyum takibi için bir mekanizma geliştirilmesi” ve “daire ilke kararları alınarak bunlara uyulması”.

Yargıtay hukuk daireleri tetkik hâkimlerine göre, “üye ve tetkik hâkimlerinin dairelere görevlendirilmesi yapılırken uzmanlık ve önceki tecrübelerinin dikkate alınması”, “tetkik hâkimlerinin iş yükünün azaltılması ve Yargıtay bünyesinde kadrolu olarak çalışmaları”, “tetkik hâkimlerinin çalışma koşullarının iyileştirilmesi, iş yükünün azaltılması ve sürdürülebilir olması”, “Yargıtay tetkik hâkimlerine yönelik eğitimlerin artırılarak, özellikle temel konularda eğitimler verilerek, konferanslara katılımları sağlanarak bu konferanslara katıldıklarında müzakerelerden muaf tutulmalarının sağlanması” öncelik verilmesi gereken konulardır.

Yargıtay ceza daireleri tetkik hâkimleri, iş yükü noktasında dosyalara daha fazla vakit ayırıp daha nitelikli kararlar çıkarabilmek için haftalık verilen dosya sayısında sayıya değil, niteliğe bakılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Yargıtay Cumhuriyet savcıları ise birçok öneride bulunmuştur ve bu öneriler şu şekildedir: “hukuk fakültelerinden başlayarak tayin ve yükselmelerde işe uygunluk ve liyakate önem verilmesi”, “meslek

mensuplarının akademik çalışmalarının teşvik edilmesi ve bu yöndeki çalışmaların tayin ve terfilerde dikkate alınması”, “Yargıtay üyelerinin objektif değerlendirme ile kıdem ve liyakat esaslarına dayalı olarak seçilmeleri”, “tetkik hâkimlerinin raportör olarak vasıflandırılması ve görev tanımlarının yapılarak dosya sayısının azaltılması”, “dosyaların üyeler tarafından da okunması”, “hâkimlerin ve Cumhuriyet savcılarının sosyal aktivitelerinin artırılması”, “hâkim ve savcıların meslek ve sosyal yönden gelişmeleri, bilgi ve görgülerinin artırılması için objektif kriterler esas alınarak yurtdışına gönderilmelerinin sağlanması”, “meslek içi seminerlerin artırılması suretiyle uygulama ve içtihat birliğinin sağlanması”, “tüm yargı teşkilatının uzmanlaşma esasları gözetilerek teşkilatlandırılması”, “Yargıtaya üye, tetkik hâkimi veya Cumhuriyet savcısı olarak atananların belirli bir süre Yargıtayın iç işleyişi ile ilgili konularda meslek içi eğitime tabi tutulması”, “tebliğnamelerin kaliteli olması için yeni gelenlere bir oryantasyon eğitimi yapılması”, “Yargıtayın iş yükünün azaltılması”, “dosya sayısından ziyade karar kalitesini öne çıktığı bir sistemin oluşturulması”, “şahsi dava kurumunun genişletilmek suretiyle yeniden uygulamaya konulması”, “daireler arasındaki içtihat ayrılıkların giderilmesi amacıyla içtihadı birleştirme usulünün basitleştirilmesi”, “istinaf mahkemelerinin sayısının artırılması”, “Ceza ve Hukuk Genel Kurul kararlarında sık sık değişiklik yapılmaması”, “Yargıtaya gelen dosyalardaki usul ve eksikliklerin tespit edilip giderilmesi için ön büronun kurulması”.

BAM ceza dairesi hâkimlerine göre, “bölge adliye mahkemelerine gelen iş sayısının azaltılması ve uygulama birliğinin sağlanması açısından BAM bozma yetkisinin genişletilmesi” ile “düzeltilerek esastan ret kararlarının genişletilmesi özellikle lehe istinaflar açısından bu hususun bir daha gözden geçirilmesi” projede öncelik verilmesi gereken konulardır.

BAM hukuk dairesi hâkimlerine göre ise, “Yargıtay üye seçimlerinde objektif kriterlerin devreye sokulması”, “daire yetki alanında uzmanlaşmış kişilerin o daireye üye seçilmesi veya görevlendirilmesi”, “tetkik hâkimlerinin dosya sayılarının azaltılması” ve “dosyaların doğrudan üyeler tarafından incelenmesi” projede öncelik verilmesi gereken konulardır.

İlk derece mahkemesi ceza hâkimlerine göre, “bir video kaydı veyahut doğrudan konuşmayı yazıya dönüştüren programlar aracılığıyla hâkimin duruşma zaptını bizzat yazdırması uygulamasından vazgeçilmesi” ile

“ilk derece mahkemelerinde ve bilhassa büyükşehirlerde suç tipine göre mahkemelerin ihtisaslaşması” konuları önem taşımaktadır.

İlk derece mahkemesi hukuk hâkimlerine göre, “Yargıtay tetkik hâkimlerinin atanma ve usullerinin değiştirilmesi”, “daha nitelikli ve süre olarak daha tecrübeli Yargıtay hâkimlerinin atanması”, “BAM daireleri arasındaki görüş ayrılıklarının da Yargıtay tarafından daha kısa sürede çözülmesine yönelik yasal değişiklikler yapılması” hususları önem taşımaktadır.

İlk derece Cumhuriyet savcılarında göre, “yeteri kadar hâkim ve Cumhuriyet savcısı istihdamı”, “hâkimlerin müstemir yetkilerinin sıklıkla değiştirilmemesi”, “dosya inceleme yönteminin öğrenilmesi hususunda Cumhuriyet savcılarında Yargıtayda hizmet içi eğitim verilmesi ve makul sayıda işe bakılması”, “suç tiplerine ve soruşturmasına ilişkin bozma nedenlerinin bir kitapçık hâlinde Cumhuriyet savcılarında dağıtımının sağlanması” proje bağlamında öncelik verilmesi gereken konulardır.

9. Diğer Hususlar

Çalıştayda konu edilen ve Yargıtay personeli tarafından üzerine görüş bildirilen diğer hususlar, esas olarak Yargıtayın etkinlik ve verimliliğinin artırılmasına ilişkin tedbirler üzerinde odaklanmıştır. Bu kapsamda, Dosya Yönetim Sistemi (DİS), iş süreçleri ve işbölümüne ilişkin önerilerde bulunulmuştur.⁴⁰

Dosya Yönetim Sistemi (DİS) ile dairelerin özdenetim kapasitelerinin güçlendirilmesi için ne tür tedbirler alınabileceğine ilişkin, DİS kapsamına dosyaya ait dava veya suç türünün de bir etken olarak eklenmesi, DİS raporlarının Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ekranlarına yansımaları, DİS raporlarının Intranet’te yayınlanması ve bu yolla iş denetimin artırılması önerilmiştir.

İş süreçlerine ilişkin süre ve kalite standartları belirlenmesi ve bu standartların takip edilmesi amacıyla bütün dosyaların elektronik dosya sistemine geçirilmesi, iş politikalarının her dairede aynı olması, kararı çıkmış dosyaların gerekçeli kararlarının da belirli bir süre

---

40 Bkz. Ek 36: Yargıtay Personeli Grup Sözcüsü Ayla YILDIZ’ın Konuşması

zarfında yazılması, dosyanın tevzi tarihine göre müzakereye sunulması, özellikle duruşmalı dosyalarda ücret eksikliği gibi hususların ilk derece mahkemesinde tamamlatılması, UYAP eğitimlerinin rutine bağlanması ve sıklılaştırılması ile dairelerde yapılan işlerin kalite standardını belirlemek amacıyla Yargıtay ilamında yazı stili, punto büyüklüğü, sayfa yapısı gibi hususların bir standarda bağlanması önerilmiştir.

Yargıtay personeli arasında, iş verimini artırmak amacıyla işbölümü yapılması ve etkin insan kaynakları yönetimi sistemi kurulması sırasında yapılabilecek çalışmalar hakkında ise, dairede bulunan personelin iş sürecinin tamamına hâkim olması, iş bölümleri arasında belirli bir süreyle rotasyon yapılması, uzman kullanıcı seçimlerinde kişilerin niteliklerinin dikkate alınması, UYAP güncelleme eğitimlerine katılımın zorunlu olması, insan kaynakları yönetimine dair bir birimin oluşturulması ve bu birimde uluslararası standart biriminin belirlediği ilkeler doğrultusunda çalışmalar yapılması, organizasyon şeması ve işbölümünün detaylı bir şekilde belirlenmesi ve kayıt altına alınması, iç denetim mekanizmasının oluşturulması ve bu denetimlerin de sorumlu i denetçiler tarafından yapılması önerilmiştir.

Dosyaların n incelemesinin etkili bir şekilde yapılabilmesi için UYAP ve personel ile hâkimlerin görevlendirilmesinde ne tür tedbirler alınabileceğine ilişkin ceza dairelerinde de hukuk dairelerinde olduğu gibi bir ön inceleme işleminin bulunması ve n incelemenin tetkik hâkimleri tarafından yapılması önerilmiştir.

Proje bağlamında önem verilmesi gereken konular olarak ise, kurum içi eğitimlerin artırılması ve projelerin genişletilmesi, kurum personelinin sosyal ve özlük haklarının kurumsal kapasite açısından iyileştirilmesi, personelin liyakat ilkesine göre değerlendirilmesi ve motivasyon artırıcı önlemler alınması, adaptasyonun ve sosyal ilişkilerin artırılması için eğitim, seminerler, geziler ve etkinlikler düzenlenmesi, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, iş dağılımının eşit olarak yapılandırılması ve personel, hâkim ve heyetin senkronize çalışması önerilmiştir. Ayrıca, gündemde olan Yargıtay reformu kapsamında yazı işleri müdürlerine hukuk fakültesi öğrenim şartı gelmesi ile yazı işleri müdürlüğünün statü meslek hâline gelmesi hükümlerinin tekrar gözden geçirilmesi önerilmiştir.

C. Kapanış Konuşmaları

“Yargının Etkinliği Çalıştayı”, Sayın **Georg STAWA** ve Sayın **Mustafa SALDIRIM**’in kapanış konuşmalarıyla tamamlanmıştır. STAWA konuşmasına, daireler veya mahkemeler arasındaki iletişim eksikliğine ve bunun nedeni olarak da farklı dairelerin az veya çok benzer dava tipleri üzerinde çalışıyor olmasına işaret ederek başlamıştır.⁴¹ Bu durumun yargı sisteminde çelişkilere sebep olduğunu belirten STAWA, bu durumun yeniden organize edilip yapılandırılması gerektiğini belirtmiştir. Bu hususa ek olarak, STAWA aşağıdaki hususlara değinmiştir:

- UYAP, çok fazla şey sunan bir sistem olmasına rağmen hâkim ve savcıların ihtiyaçlarını karşılayamayan ve geliştirilmesi gereken bir sistem olabilir. Yine, UYAP’ın daha iyi öğrenilmesi amacıyla eğitimler düzenlenebilir.
- Yargıtay kararlarındaki bozma oranlarının yüksekliğinde Yargıtay kararlarının yeterince takip edilmemesinin etkili olduğu belirtildiğinden, bu kararları daha iyi tanıtmak, bunları internet üzerinden daha erişilebilir hâle getirmek ve hatta eğitim programlarına dâhil etmek faydalı olabilir.
- Mahkemelerdeki standardizasyon eksikliğinin giderilmesi ve gecikmelerin önlenmesi amacıyla davaların kategorilere ayrılması, kayıt altına alınması, bunun kimin sorumluluğunda olduğu gibi hususlarda düzenlemeler yapılabilir.
- Kararların kalitesinin artırılması amacıyla kalem personelinden hâkime kadar tüm mahkeme çalışanlarının uzmanlaşması gerekmektedir.
- Hâkimlerin kararlarda belirtilmesi sorumluluk bakımından önemlidir. Aynı şekilde, kararların yayımlanması ve erişilebilirliği de farkındalık oluşturulması ve mahkeme kararlarının kalitesinin artırılması konusunda yararlı olacaktır.
- Sorumluluk bakımından, objektif ölçütlerin benimsenmesi ile atama ve terfilerde objektif ölçülerin kullanılması hâkimlerin

---

41 Bkz. Ek 37: Georg STAWA’nın Değerlendirme ve Kapanış Konuşması

kendilerini anlamasını sağlayacak ve kararların kalitesini artıracaktır.

STAWA'dan sonra söz alan SALDIRIM ise Yargıtay, Adalet Bakanlığı, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Anayasa Mahkemesinin proje kapsamında bir araya gelerek eldeki teknolojiyi senkronize edeceğini ve standardize edeceğini belirtmiştir.⁴² Ayrıca, SALDIRIM iş süreçlerinin yeniden yapılandırılması kapsamındaki projenin çok isabetli olduğunu; Dosya Eksik Tamamlama Sistemi ve Dosya İzleme Sistemi'nin daha etkin bir şekilde ilk derece ve bölge adliye mahkemelerini de içerecek şekilde uygulanacağını belirterek konuşmasını tamamlamıştır.

IV. EKLER

EK 1:

Açılış Konferansı Programı

YARGITAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ

Avrupa Birliği-Avrupa Konseyi Ortak Projesi

AÇILIŞ KONFERANSI

20 Haziran 2019, Hilton Ankara

Program

09.30-10.00	Kayıt
10.00-10.45	Açılış Konuşmaları <ul style="list-style-type: none"> • Sn. Christophe POIREL, İnsan Hakları Müdürü, İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğü, Avrupa Konseyi • Sn. Christian BERGER, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Başkanı • Sn. Faruk KAYMAKCI, Büyükelçi, Dışişleri Bakan Yardımcısı ve Avrupa Birliği Başkanı • Sn. Abdulhamit GÜL, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanı • Sn. İsmail Rüştü CİRİT, Yargıtay Birinci Başkanı
10.45-11.00	Aile Fotoğrafı ve Kahve Arası
11.00-11.30	Projeden Beklenen Sonuçlar, Çıktılar ve Proje Faaliyetleri <ul style="list-style-type: none"> • Sn. Dr. Mustafa SALDIRIM, Yargıtay Başkanlığı Genel Sekreter Yardımcısı • Sn. Sophio GELASHVILI, Yargı Sektörü Reformu Birimi Başkanı, Adalet ve Hukuki İşbirliği Dairesi, Avrupa Konseyi

11.30-13.30	Öğle Yemeği
13.30-15.00	<p>Oturum 1: Paydaşların Görüşleri</p> <p>Moderatör: Sn. Mehmet KÜRTÜL, Yargıtay Birinci Başkan Vekili ve Hukuk Genel Kurulu Başkanı</p> <p>Konuşmacılar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sn. Murat ŞEN, Anayasa Mahkemesi Genel Sekreteri • Sn. Musa HEYBET, Danıştay 5. Daire Üyesi • Sn. Yaşar ŞİMŞEK, Hâkimler ve Savcılar Kurulu Üyesi • Sn. Avni Kağan KAYTANCI, Strateji Geliştirme Daire Başkanı, Adalet Bakanlığı • Sn. Hüseyin ÖZBEK, Türkiye Barolar Birliği Başkan Yardımcısı • Sn. Uğur PARLAK, Türkiye Adalet Akademisi Daire Başkanı
15.00-15.15	Kahve Arası
15.15-16.00	<p>Oturum 2: Paydaşların Görüşleri</p> <p>Moderatör: Sn. Sophio GELASHVILI, Yargı Sektörü Reformu Birimi Başkanı, Adalet ve Hukuki İşbirliği Dairesi, Avrupa Konseyi</p> <p>Konuşmacılar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sn. Mithat CERAN, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi, 15. Hukuk Dairesi Başkanı • Sn. Şenel ALTINAY, Ankara Batı Adliyesi Adli Yargı Adalet Komisyonu Başkanı • Sn. Hamza YOKUŞ, Ankara Cumhuriyet Başsavcı Vekili
16.00-16.30	<p>İlgili Uluslararası Standartlar ve İyi Uygulama Örnekleri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sn. Georg STAWA, Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu (CEPEJ) Eski Başkanı, Avrupa Konseyi

EK 2:

Christophe POIREL'in Açış Konuşması

Christophe POIREL, *İnsan Hakları Müdürü, İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğü, Avrupa Konseyi*

Distinguished President of the Court of Cassation,
Distinguished President of the Council of State,
Distinguished President of the Court of Auditors,
Distinguished Minister of Justice,
Distinguished Deputy President of the Constitutional Court,
Distinguished Deputy Minister of Foreign Affairs,
Distinguished Head of the European Union Delegation,
Distinguished Members of Supreme Courts,
Distinguished Vice-President of the Union of Turkish Bar Associations,
Ambassadors,
Excellencies,
Dear Guests and Representatives of the Turkish Judiciary,

I am very honoured and at the same time very pleased to be here in Ankara today to take part in this important event which marks the start of a co-operation programme between the Court of Cassation, I would like to thank most warmly the President of the Court, and the Council of Europe, under a joint programme with the European Union.

Over the next two days, as was just mentioned, together with members of the judiciary and other stakeholders, we will present in detail the joint project of the European Union and the Council of Europe on "Strengthening the Institutional Capacity of the Court of Cassation". We hope that during its three years of implementation, this project will

support the whole Turkish judiciary, strengthening its independence, impartiality and efficiency in line with the Council of Europe's values, concerning primarily the rule of law but also human rights and democracy.

The Court of Cassation of Turkey, we had a discussion before the start of the conference, has a long and rich history, which starts from the foundation of the Tribunal of Judicial Verdicts as the final and highest body to review judicial decisions by the Ottoman Sultan Abdülaziz in 1868. As a successor of the Tribunal, the Court of Cassation continues to be the highest instance court and the final level of domestic remedy, performing its "raison d'être", namely quashing a judicial decision on a point of law, including procedural law.

Additionally, the Court of Cassation has also an important role in ensuring legal uniformity, further developing the law and safeguarding legal protection in Turkey. This part of the work of the Court is no less important than the cassation function. A well-functioning Court of Cassation which guarantees the uniform application of the law throughout the country obviously greatly contributes to increasing public confidence and public trust in the justice system. Achieving uniformity of interpretation implies developing a case-law that is authoritative as well as being accessible for court users and ultimately for the public, and which is written in simple and clear terms. The purpose of the 2017 reform which established the appellate courts was also to allow the Court of Cassation to concentrate on the quality of justice, focusing on cases that truly require its attention.

Excessive delays can obviously undermine the respect for the rule of law and represent a denial of the right of access to justice, and the European Court of Human Rights has underlined and reminded us about this problem in a number of its judgements. By addressing the internal organisational and procedural issues within the Court and with the appellate courts that have an impact on the effectiveness of the Court of Cassation, I am confident that the Court of Cassation will assume its position as the highest instance court in the transformed judicial system and lead an example in the protection of the right to a fair trial and an effective remedy. We also hope that with increased knowledge of the

European Convention on Human Rights and the judgments delivered by the Court of Human Rights and of the decisions of the European Committee of Social Rights, because human rights also include social rights, there will be an increased application of European human rights standards by the Court of Cassation and the appellate courts. If I may say, again, we had a discussion just before the start of the conference about the high number of seminars that are organised by the Court of Cassation for judges throughout Turkey on the European human rights standards. I consider that to be an excellent initiative in a way that could set an example for all member states of the Council of Europe.

The independence and quality of justice are the crucial values upon which the Council of Europe and European Convention of Human Rights are built. Article 6 of the European Convention on Human Rights provides that everyone is entitled to a fair and public hearing by an independent and impartial tribunal. The opinion of the Consultative Council of European Judges on “the quality of judicial decisions” underlines that it [quality] is not limited to the quality of individual decisions rendered by judges, the speediness of courts, or the possibility to correct legal errors made by judges. It also concerns the independence of the judiciary, a client or court user-orientated approach to court services, as well openness and accessibility on the part of the courts. And these concerns will also be the focus of activities under the project, which we are launching today, aimed at enhancing the professional development of the appellate judiciary and their in-service training.

The Council of Europe has at its disposal the tools to support the Court of Cassation. It is not only the primary European standard-setting body in the field of rule of law. We have also access to a unique database of best practices and case studies, as well as a wide experience of technical cooperation in the field of justice in our 47 member states. We have a network of national and international experts with a range of different expertise and backgrounds, which can match the specifics of each project. Combined with the experience and knowledge of the Court of Cassation, and drawing on the efforts of the stakeholders of this project, that is the appellate and first instance courts, the Ministry of Justice, and the recently re-established Justice Academy of Turkey, I am confident that the project

will provide practical assistance to the Court of Cassation, as has been the case in all the Council of Europe's co-operation work with Turkey.

The co-operation between the Council of Europe, the Ministry of Justice and the institutions of the Turkish judicial system, including the Court of Cassation, has a long track record and has shown to be effective through the years. The Court of Cassation was one of the key partners of the Council of Europe – European Union Joint Project on “Enhancing the Role of the Supreme Judicial Authorities in Respect of European Standards” which was implemented in 2010-2013. We are also working together very closely under the Project on “Supporting the Individual Application to the Constitutional Court in Turkey” which will be completed in September.

The recently-published Judicial Reform Strategy Document which draws up a roadmap to achieve a trustworthy and accessible judicial system in Turkey highlights the role of the Court of Cassation in achieving its objectives. The Council of Europe is pleased to note that the Judicial Reform Strategy Document aims to significantly enhance the effectiveness and efficiency of the judiciary by increasing the performance and efficiency of judges and prosecutors, simplifying court procedures, promoting the use of new technologies in judicial proceedings and strengthening appellate courts. I believe that the project we are launching today will significantly contribute to achieving these aims.

We are grateful for the trust that our partners are placing in the Council of Europe in the next three years of the project implementation. The commitment of the Turkish authorities to work with the Council of Europe to strengthen the judiciary in all its aspects is indisputable and the presence of Minister Gül today is a clear sign of such a commitment.

I must also express our strong appreciation of the partnership the Council of Europe enjoys with the European Union in Turkey. Its continued support, including financial support, is key to the Council of Europe's work in Turkey and Ambassador, we are most grateful for that support.

To conclude, I would like to wish everyone involved in the project every success in our joint endeavour, I think it is a collective endeavour,

and I look forward to seeing the results of the project.

Thank you very much for your attention.

-o0o-

Sayın Yargıtay Başkanı,
Sayın Danıştay Başkanı,
Sayın Sayıştay Başkanı,
Sayın Adalet Bakanı,
Sayın Anayasa Mahkemesi Başkan Vekili,
Sayın Dışışleri Bakan Yardımcısı,
Sayın Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Başkanı,
Sayın Yüksek Mahkeme Üyeleri,
Sayın Türkiye Barolar Birliği Başkan Yardımcısı,
Değerli Büyükelçiler,
Ekselansları,
Değerli Konuklar ve Türk Yargısının Temsilcileri,

Bugün Avrupa Birliği ile ortak bir proje kapsamında Yargıtay ile Avrupa Konseyi arasındaki işbirliği programının temelini attığımız bu önemli etkinlikte burada, Ankara'da bulunmaktan ötürü büyük onur ve mutluluk duyuyorum. Bu noktada, Yargıtay Başkanına da içten teşekkürlerimi sunmak isterim.

Bahsi geçtiği üzere, önümüzdeki iki gün boyunca yargı mensupları ve diğer paydaşlarla "Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi" başlıklı Avrupa Birliği ile Avrupa Konseyi ortak projesini ayrıntılı biçimde ortaya koyacağız. Üç yıllık uygulama süreci boyunca, bu projenin, başta hukukun üstünlüğü ve aynı zamanda insan hakları ve demokrasi olmak üzere, Avrupa Konseyinin değerleri doğrultusunda, yargının bağımsızlığı, tarafsızlığı ve etkinliğinin güçlendirilmesiyle Türk yargısını bir bütün olarak destekleyeceğini ümit ediyorum.

Konferansın başlamasından önce de konuştuğumuz üzere Türk Yargıtayı, Osmanlı Padişahı Sultan Abdülaziz tarafından 1868 yılında, yargı kararlarını denetlemek üzere nihai ve en yüksek mahkeme olarak kurulan Divan-ı Ahkam-ı Adliyeden beri süregelen uzun ve köklü bir tarihi geçmişe

sahiptir. Divan-ı Ahkam-ı Adliyenin halefi niteliğindeki Yargıtay, en yüksek mahkeme ve iç hukuk yollarının son aşaması olup varlık nedenini yerine getirmekte; yani usul hukuku da dâhil olmak üzere bir yargı kararını hukuki çerçevede bozma yetkisine sahiptir.

Buna ek olarak Yargıtay, Türkiye’de hukuki yeknesaklığın sağlanması mevzuatın daha da geliştirilmesi ve hukuki korumanın güvence altına alınmasında önemli bir role sahiptir. Yargıtayın çalışmalarının bu yönü de en az temyiz işlevi kadar öneme sahiptir. İyi işleyen ve kanunların ülke genelinde yeknesak biçimde uygulanmasını güvence altına alan bir Yargıtay sistemi, şüphesiz, kamunun adalet sistemine olan güven ve inancının artmasına büyük ölçüde katkıda bulunmaktadır. Kanunların yorumlanması konusunda yeknesaklığın sağlanması, emredici olduğu kadar hem mahkeme kullanıcıları hem de kamu tarafından erişilebilir ve açık ve net terimlerle yazılmış bir içtihadın geliştirilmesiyle mümkün olabilir. 2017’de istinaf mahkemelerinin kurulması yönündeki reformun amacı; Yargıtayın yalnızca dikkatini gerektiren davalara odaklanarak adaletin kalitesi üzerinde durmasını sağlamaktır.

Haddinden uzun süren gecikmeler, hukukun üstünlüğüne saygıyı zedeleyebilir ve adalete erişim hakkından faydalanılamamasına neden olabilir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bu soruna birkaç kararda atıfta bulunmuştur. Yargıtay ve istinaf mahkemeleri bünyesinde Yargıtayın etkinliğine etki eden kurumsal ve usuli meselelerin ele alınmasıyla Yargıtayın dönüşmüş olan yargı sistemi içinde en yüksek dereceli mahkeme görevini üstleneceğinden ve adil yargılanma ile etkili başvuru hakkının korunması konusunda örnek teşkil edeceğinden eminim. Ayrıca, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi konusunda ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından verilen kararlar ile Avrupa Sosyal Haklar Komitesinin kararlarına ilişkin, zira insan hakları sosyal hakları da kapsamaktadır, bilgi düzeyinin artmasıyla, Avrupa insan hakları standartları Yargıtay ve istinaf mahkemeleri tarafından artan düzeyde uygulanacaktır. Şunu da dile getirmek isterim ki, konferans başlamadan önce Yargıtayın Türkiye genelinde hâkimler için Avrupa insan hakları standartları konusunda düzenlediği çok sayıda seminer olduğundan bahsettik. Bunun Avrupa Konseyi üye devletlerinin tamamı için örnek teşkil edecek harika bir girişim olduğu kanaatindeyim.

Adaletin bağımsızlığı ve kalitesi, Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin temelini oluşturan elzem değerlerdir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. maddesine göre, herkes davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından adil ve kamuya açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir. Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyinin “yargı kararlarının kalitesi” konusundaki görüş belgesinde, kalitenin yalnızca hâkimler tarafından verilen bireysel kararların kalitesiyle, mahkemelerin hızlı işleyişiyle veya hâkimler tarafından yapılan hukuki hataları düzeltme imkânıyla sınırlı olmadığına altı çizilmiştir. Kalite, aynı zamanda, yargının bağımsızlığıyla, mahkeme hizmetlerine erişimde yararlanıcı veya mahkeme kullanıcısı dostu yaklaşım ile mahkemelerin aleniyeti ve erişilebilirliğiyle de bağlantılıdır. Bütün bu konular, bugün açılışını yaptığımız ve istinaf yargısının profesyonel gelişiminin ve hizmet içi eğitiminin artırılmasını hedefleyen bu projenin faaliyetlerinin de odak noktasını oluşturacaktır.

Avrupa Konseyi bünyesinde Yargıtayı destekleyecek araçlar mevcuttur. Konsey olarak, yalnızca hukukun üstünlüğü alanında Avrupa standartlarını belirleyen temel organ olmakla kalmayıp aynı zamanda en iyi uygulamalardan ve vaka çalışmalarından oluşan benzersiz bir veri tabanına ve 47 üye devletimizde adalet alanında teknik işbirliğine ilişkin geniş deneyime de sahibiz. Her projenin ayrıntılarına uygun, farklı uzmanlık alanlarına ve geçmiş deneyimlere sahip ulusal ve uluslararası uzmanlardan oluşan bir ağıımız var. Yargıtayın bilgisi ve deneyimiyle ve bu projenin paydaşları olan istinaf ve ilk derece mahkemeleri, Adalet Bakanlığı, yakın zaman önce yeniden kurulmuş olan Adalet Akademisinin gayretleriyle birlikte, bu projenin Avrupa Konseyinin Türkiye’yle yürüttüğü işbirliği çalışmalarının tamamında olduğu gibi Yargıtaya uygulama desteği sağlayacağına eminim.

Avrupa Konseyi, Adalet Bakanlığı ve Yargıtay da dâhil olmak üzere Türk hukuk sistemi içinde yer alan kurumlar arasındaki işbirliği uzun bir geçmişe sahiptir ve yıllar içinde bu işbirliğinin etkililiği açık şekilde görülmüştür. Yargıtay, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından 2010-2013 yılları arasında ortaklaşa yürütülen “Yüksek Yargı Kurumlarının Avrupa Standartları Bakımından Rollerinin Güçlendirilmesi” projesinde kilit ortaklardan biri olarak yer almıştır. Ayrıca, Yargıtayla Eylül ayında

tamamlanacak olan “Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvurunun Güçlendirilmesi” projesinde de yakın işbirliği içinde çalışmaktayız.

Kısa zaman önce yayımlanan ve Türkiye’de güvenilir ve erişilebilir bir yargı sisteminin hayata geçirilmesini sağlamak için bir yol haritası sunan Yargı Reformu Strateji Belgesi, belirtilen hedeflerin gerçekleştirilmesinde, Yargıtayın rolüne vurguda bulunmaktadır. Avrupa Konseyi, Yargı Reformu Strateji Belgesi ile hâkim ve savcılarının performans ve etkinliklerinin artırılması, mahkeme işlemlerinin kolaylaştırılması, dava sürecinde yeni teknolojilerin kullanımının ilerletilmesi ve istinaf mahkemelerinin güçlendirilmesi yoluyla yargının etkinliği ve etkililiğinin artırılmasının hedeflendiğini belirtmekten çok memnundur. Bugün açılışını yaptığımız projenin, bu hedeflerin gerçekleştirilmesine büyük ölçüde katkıda bulunacağına inanıyorum.

Ortaklarımızın projenin üç yıllık uygulama süresi boyunca Avrupa Konseyine duydukları güvenden ötürü minnettarız. Türk makamlarının, yargının her açıdan güçlendirilmesi için Avrupa Konseyi ile çalışma konusunda gösterdikleri taahhüt su götürmez nitelikte olup bugün aramızda Sayın Bakan Gül’ün de bulunuyor olması bu taahhütün açık bir işaretidir.

Buna ek olarak, Avrupa Birliği ile Avrupa Konseyinin Türkiye’deki ortaklığını da güçlü bir şekilde takdir ettiğimizi ifade etmek isterim. Mali destek de dâhil olmak üzere Avrupa Birliği tarafından süregelen şekilde destek sağlanması, Avrupa Konseyinin Türkiye’de yürüttüğü projeler açısından son derece önemlidir. Desteğiniz için minnetlerimizi sunarız, Sn. Büyükelçi.

Sözlerime son verirken, bu ortak girişimimizde yer alan herkese başarılar dilerim, ki bu kolektif bir girişimdir, ve projenin sonuçlarını görmeyi sabırsızlıkla beklediğimi ifade etmek isterim.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

EK 3:

Christian BERGER'in

Açış Konuşması

Christian BERGER, *Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Başkanı, Büyükelçi*

Honourable President of the Court of Cassation,
Honourable Presidents of the Highest Courts and Judicial Institutions
of Turkey,

Distinguished Minister of Justice,
Distinguished Deputy Foreign Minister,
Dear Colleagues,
Ladies and Gentlemen,

It's a great pleasure being here today, but it is also a great honour being here today with you at the opening ceremony of this EU-funded project dealing with the "Strengthening the Institutional Capacity of the Court of Cassation".

The participation of the highest representatives of the judicial system, particularly the Court of Cassation, but also the Minister himself and many other representatives of the judicial profession and the Council of Europe demonstrate a strong, collective commitment to support an efficient judiciary and the rule of law in Turkey.

Let me start by recalling the importance the European Union attaches to the relationship with Turkey, a candidate country and a key partner. Our open and frank dialogue is important to address common challenges in the areas of joint interest such as the rule of law, migration, counter-terrorism, energy, transport, economy, trade and many other issues I could add.

The European Union, inside and outside the EU, is committed to strengthening the quality, independence and efficiency of the judiciary and, over the years, it has underpinned this commitment with legislative and political frameworks such as the European Convention on Human Rights and the Charter of Fundamental Rights. These frameworks have been accompanied by the creation of relevant institutions and bodies. We are very pleased and proud that we could contribute also to these institutions and bodies here in Turkey.

The project we are launching today has been designed with our interlocutors to address the issues affecting the Court of Cassations' performance, including the huge workload it has to deal with. It will also develop more effective working procedures and, in relation to the appeal process and the appellate courts, help improve the consistency and the quality of the Court's judicial decisions.

As Christophe Poirel pointed out, the Court of Cassation and its judgements play an essential role in preserving the harmonised application of the law, and it is also a key institution for the application of the European Convention on Human Rights and the European Court of Human Rights case-law at national level. Looking at the very big number of pending cases at the European Court, the need to further support the applications of the jurisprudence of the European Court of Human Rights in Turkey has become of paramount importance. This project will contribute to further promote Turkey's compliance with the EU and CoE standards in a broader sense.

Ladies and Gentlemen,

The rule of law, and in particular the independence and well-functioning judiciary remains a priority of the EU. The rule of law is also key in supporting the business environment, providing legal certainty for economic operators and stimulating investment, jobs and growth.

The Turkish government has reaffirmed its commitment to the EU accession process and to corresponding reforms. The EU has closely followed developments on the Judicial Reform Strategy that was published on the 30th of May. We welcome Turkey's cooperation in

consulting the European Commission on the draft of the strategy and also consulting the Council of Europe.

The European Commission has provided a detailed assessment of the evolution of the Turkish judicial system in its annual report that was published on the 29th of May. This important Judicial Reform Strategy will offer more medium- and long-term and very welcome systemic improvements, once implemented. The implementation of the Judicial Reform Strategy will be crucial when tackling the essential reforms to ensure the necessary checks and balances as well as the independence of the judiciary.

Let me close by wishing all the success to the Court of Cassation and Council of Europe for the implementation of the project and thank you all today for your valuable contribution to this common endeavour.

Thank you very much.

-o0o-

Saygıdeğer Yargıtay Başkanı,

Türk Yüksek Mahkemelerinin ve Yargı Kurumlarının Saygıdeğer Başkanları,

Değerli Adalet Bakanı,

Değerli Dışışleri Bakan Yardımcısı,

Sevgili Meslektaşlarım,

Hanımfendiler ve Beyefendiler,

Bugün burada AB tarafından finanse edilmekte olan “Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi” projesinin açılış konferansında sizlerle olmaktan ötürü büyük mutluluk ve onur duyuyorum.

Yargıtay başta olmak üzere yargı sisteminin yüksek temsilcilerinin, Bakanın, yargı alanında görev yapan pek çok diğer temsilcinin ve Avrupa Konseyinin katılımları, Türkiye’de yargının ve hukukun üstünlüğünün etkinliğini sağlamaya yönelik güçlü ve ortak bir taahhüdü ortaya koymaktadır.

Öncelikle Avrupa Birliği’nin, bir aday ülke ve temel ortak olan Türkiye ile arasındaki ilişkiye verdiği önemden bahsederek sözlerime

başlamak istiyorum. Hukukun üstünlüğü, göç, terörle mücadele, enerji, ulaşım, ekonomi, ticaret ve ekleyebileceğim başka birçok diğer ortak ilgi alanındaki zorluklarla mücadele edebilmek için açık ve dürüst bir diyalog içinde olmamız önemlidir.

Avrupa Birliği; kendisini, AB içinde ve dışında, yargının kalitesini, bağımsızlığını ve etkinliğini artırmaya adanmıştır. Yıllar içinde bu taahhüdü Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Temel Haklar Şartı gibi yasamaya ilişkin ve siyasi çerçevelerle desteklemiştir. Bu çerçevelere ilgili kurum ve organların kurulması eşlik etmiştir. Türkiye’de bulunan bu kurum ve organlara katkı sağlamaktan ötürü büyük bir gurur ve mutluluk duyuyoruz.

Bugün açılışını yaptığımız proje, Yargıtayın başa çıkmakla mükellef olduğu ciddi iş yükü de dâhil olmak üzere, Yargıtayın performansını etkileyen konuları ele almak amacıyla muhataplarımızla birlikte tasarlanmıştır. Aynı zamanda, daha etkili çalışma usullerinin geliştirilmesini sağlayacak ve Yargıtayın yargı kararlarının tutarlılığı ve kalitesini geliştirmeye yardımcı olacaktır.

Christophe Poirel’in de belirttiği gibi, Yargıtay ve kararları kanunların yeknesak şekilde uygulanmasını teminat altına almada önemli bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda, Yargıtay Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadının ulusal düzlemde uygulanmasında da kilit bir kurumdur. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde görülmekte olan çok sayıdaki davaya bakacak olursak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadının Türkiye’de uygulanmasının desteklenmesi ihtiyacı son derece büyük önem kazanmaktadır. Bu proje, Türkiye’nin AB ve AK standartlarına uyumunu teşvik etmeye katkı sağlayacaktır.

Hanımfendiler ve Beyefendiler,

Hukukun üstünlüğü ve özellikle bağımsız ve iyi işleyen bir yargı sistemi, AB için bir öncelik olmaya devam etmektedir. Hukukun üstünlüğü; aynı zamanda iş ortamını desteklemek, ekonomik aktörler için yasal kesinlik sağlamak ve yatırımı, istihdamı ve gelişmeyi canlandırmak açısından önemlidir.

Türk hükümeti, AB'ye katılım süreci ve ilgili reformlara olan bağıllığını yinelemiştir. AB, 30 Mayıs'ta yayımlanmış olan Yargı Reformu Strateji Belgesi kapsamındaki gelişmeleri yakından takip etmektedir. Türkiye'nin strateji taslağıyla ilgili olarak Avrupa Komisyonuna ve aynı zamanda Avrupa Konseyine danışmasını olumlu değerlendirdiğimizi belirtmek isterim.

Avrupa Komisyonu, 29 Mayıs'ta yayımlanmış olan yıllık raporunda Türk yargı sisteminin gelişimiyle ilgili detaylı bir değerlendirmeye yer vermiştir. Bu önemli Yargı Reformu Strateji Belgesi, uygulandığında, orta ve uzun vadeli ve oldukça olumlu sistemsel yenilikler getirecektir. Yargı Reformu Strateji Belgesi'nin uygulanması, kuvvetler ayrılığı ilkesinin ve yargının bağımsızlığının sağlanmasına yönelik esas nitelikteki reformların ele alınması açısından çok önemli olacaktır.

Sözlerime son verirken, bu projenin uygulanmasında Yargıtaya ve Avrupa Konseyine başarılar diliyorum ve hepimize bu ortak girişime değerli katkılarınızdan ötürü teşekkür etmek istiyorum.

Çok teşekkürler.

EK 4:

Faruk KAYMAKCI'nın Açış Konuşması

Faruk KAYMAKCI, *Dışışleri Bakan Yardımcısı ve Avrupa Birliği Başkanı, Büyükelçi*

Yüksek Mahkemelerimizin Değerli Başkanları,

Sayın Adalet Bakanım,

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Başkanı,

Avrupa Konseyinin Değerli Temsilcileri,

Türk Yargısının ve Adaletinin Çok Değerli Temsilcileri,

Ben kürsüye Dışışleri Bakan Yardımcısı olarak davet edildim ama burada olma nedenim aslında Avrupa Birliği Başkanı ve Ulusal IPA Koordinatörü sıfatım nedeniyle. Çünkü bildiğiniz gibi Avrupa Birliği Başkanlığı; Türkiye ile Avrupa Birliği arasında mali işbirliğini yönlendiren, yöneten kurum. Bugün gerçekleştirilen proje de, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği için sunulan katılım öncesi mali yardım fonlarından, yani IPA fonlarından desteklenen bir proje. Türkiye-Avrupa Birliği mali işbirliği kapsamında finanse edilen "Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi"nin açılış konferansı münasebetiyle sizleri en iyi dileklerimle selamlıyor ve saygılarımı sunuyorum.

Ülkemiz Cumhuriyet'in ilanından sonraki en önemli çağdaşlaşma projesi olan Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde gerçekleştirdiği reformlarla önemli bir değişim süreci geçirmiştir. Bu süreçte Anayasamız değişmiş, temel kanunlarımız yenilenmiş ve insan hakları alanında kurumsallaşma konusunda önemli bir mesafe kaydedilmiştir. Bu

adımlarımız Türkiye-Avrupa Birliği mali işbirliği kapsamında yürütölen projelerle desteklenmiştir. Bu kapsamda kurumlarımızın kapasiteleri güçlendirilmiş ve Avrupa Birliği standartları doğrultusunda mevzuatımız ve uygulamalarımız geliştirilmiştir. Yargıtay Başkanlığımızın yürüteceği bu projenin de önemli başarılarla katkıda bulunacağına inanıyorum.

Avrupa Birliği'ne katılım sürecimizde her aday ölkede gibi ölkemizin de karşılaması beklenen siyasi kriterler kapsamında Yargıtay Başkanlığımızın rolü çok büyüktür. Bildiğiniz üzere hukukun üstünlüğü, etkin işleyen yargı sistemi ile hak ve özgürlüklerin korunması Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde siyasi kriterlerin ana çerçevesini oluşturmaktadır. Yargıtay Başkanlığımız, hukukun üstünlüğünün sağlanması ve bireylerin haklarının korunmasında yüksek mahkeme olarak tüm yargı sistemimize ışık tutmaktadır. Ayrıca 150 yılı aşkın bir süredir üstlendiği görevlerin başında yargının işleyişine ilişkin yaşanan sorunların tespit edilerek adalet sistemimizin daha etkin ve evrimli hâle getirilmesi gelmektedir. Elbette bu görevlerin tam olarak icrası iş yükü ve etkin bir yönetimle doğrudan ilişkilidir. Yargıtay Başkanlığımıza yansıyan iş yükü esasen mevcut yargı sisteminin karşı karşıya bulunduğu durumun bir yansımasıdır.

Bugün açılışını yaptığımız proje ile Yargıtayın kurumsal kapasitesi geliştirilecek ve ölkemizde kanunların yeknesak bir şekilde uygulanmasında üstlendiği rol artırılacaktır. Projede iş süreçlerinin analizi ve iyileştirilmesiyle beraber, Yargıtayın ve adalet sistemimizin etkinliğini ve verimliliğini artırmaya yönelik çok önemli adımlar atılmış olacaktır. Önümüzdeki döneme ilişkin yol haritası niteliği taşıyan ve Adalet Bakanlığımızın değerli çalışmalarıyla hazırlanan, Avrupalı ortaklarımızla da istişare edilen Yargı Reformu Strateji Belgesi, bildiğiniz gibi, 30 Mayıs 2019 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından açıklanmıştır. Yargıtay Başkanlığımızın projesinin de, Yargı Reformu Strateji Belgesi'nde öngörölen amaçlar ve hedefler ile uyumlu faaliyetler içerdiğini görmek bizler açısından ayrıca memnuniyet vericidir. Yargıtay Başkanlığımız katılım öncesi mali yardımın yani IPA fonlarının birinci döneminde de çok sayıda projeyi ana yararlanıcı olarak başarıyla yürüttüğü gibi, çeşitli projelere de paydaş olarak katılmış, proje yönetiminde tecrübeli bir kurumumuzdur. Bugün açılışını yaptığımız projenin de Yargıtay Başkanlığımızın önceki

projeleri gibi başarıyla tamamlanacağına ve proje çıktılarının Yargıtay Başkanlığımız tarafından yakından izleneceğine inanıyorum.

Avrupa Birliği'ne katılım sürecimizde yüksek mahkemelerimizin iş yükünün azaltılmasına yönelik olarak istinaf mahkemeleri faaliyete başlamıştır. İstinaf mahkemelerimizin kapasitesinin güçlendirilmesi ve yüksek yargı tarafından oluşturulan içtihat ile uyumlu kararların artmasıyla iş yükünde önemli bir azalma olacaktır. Türkiye-Avrupa Birliği mali işbirliğinde yargı sektörü fon sağlanan önemli alanlardan birini teşkil etmektedir. Avrupa Birliği Başkanlığımız, Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde genel koordinasyon görevinin yanı sıra Türkiye-Avrupa Birliği mali işbirliği kapsamında da Ulusal IPA Koordinatörlüğü görevini yürütmektedir. 2014-2020 yıllarını kapsayan IPA-II döneminde yargı alanına 70 milyon avro destek sağlanması planlanmış, ancak süreç içerisinde fonların önemli bir bölümü maalesef Avrupa Birliği tarafından kesintiye uğratılmıştır. Avrupa Birliği'nin bir yandan yargı alanında gelişmeyi teşvik ederken, bir yandan eleştirilerini sürdürürken, diğer yandan bu sektöre ayrılan fonlarda kesintiye gitmesini üzüntüyle karşılıyoruz. Bu tutumun rasyonel bir yaklaşım olmadığına bir kez daha altını çizmek istiyorum. Yeni Yargı Reformu Strateji Belgesi'nin kabul edilmiş olmasıyla birlikte, Avrupa Birliği tarafının bu kararını tekrar gözden geçirmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum. Bildiğiniz gibi, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi ile yapmış olduğumuz beş projeyi de engellemiştir ama bugün Avrupa Konseyi temsilcisinin söylediğine göre, belki bu projelerden bir tanesini yeniden canlandıracağız, onun için Sayın Berger'den Türkiye'deki gelişmeleri, yargı ve adalet konusunda atılan adımları Avrupa Birliği merkezlerine aktarmasını ve Türkiye'nin bu çabalarının desteklenmesinin sağlanmasını istiyoruz. Avrupa Birliği Başkanlığı olarak, Avrupa Birliği ile sürdürdüğümüz programlama çalışmalarında ülkemizin yargı alanına yönelik projelerinin programlanması için elimizden gelen çabayı göstermekteyiz ve bu konuda desteğimizi sunmaya devam edeceğiz. Bu çerçevede tüm kurumlarımızın desteğini bekliyoruz, ilgili kurumlarımızın gerçekleştirilen projelerden deneyim kazanarak iyi tasarlanmış projelerle müzakere sürecimizi daha iyi götürebileceklerine inanıyorum.

Yargı alanında reformların hayata geçirilmesi amacıyla bu ve benzeri projelerin özellikle uygulamanın iyileştirilmesi ve reformların içselleştirilmesi bakımından çok önemli bir görevi yerine getirdiğini düşünüyorum. Daha güçlü bir Türkiye için, daha demokratik, daha aydınlık yarınlar için ve Avrupa Birliği üyesi bir Türkiye için, dünyada daha itibarlı ve daha saygın olmak için hızlı adımlar atmaya hep birlikte devam edeceğimize yürekten inanıyorum.

Konuşmamı sonlandırırken bu vesileyle projede emeği geçen ve projeyi bu aşamaya getiren herkese, başta Yargıtay Başkanlığımız olmak üzere en içten teşekkürlerimi iletmek istiyorum. Tüm proje paydaşlarına çalışmalarında başarılar diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

EK 5:

Abdulhamit GÜL'ün

Açış Konuşması

Abdulhamit GÜL, Adalet Bakanı

Çok Değerli Yargıtay Başkanım,
Çok Değerli Danıştay Başkanım,
Çok Değerli Sayıştay Başkanım,
Anayasa Mahkememizin Başkan Vekili,
Yargıtay Cumhuriyet Başsavcımız,
Yargıtay ve Danıştay Başkan Vekillerimiz,
Yüksek Yargının Çok Değerli Üyeleri,
Çok Değerli HSK Üyelerimiz,
Dışışleri Bakan Yardımcımız,
Sayın Büyükelçi,
Avrupa Konseyinin Saygıdeğer Genel Müdürü ve Yetkilileri,
Çok Değerli Yargı Mensuplarımız,
Çok Değerli Katılımcılar,

Sözlerimin başında hepinizi saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum. Bu projenin yargı camiasına, ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını niyaz ediyorum, temenni ediyorum.

Asli olarak temyiz incelemesini yürüten Yargıtay, kuruluşundan bugüne kadar Türk yargı sisteminde çok önemli hizmetlerde bulunmuştur.

Hükümleri temyizen inceleyerek karar veren Yargıtayın, farklı yargı mercilerince verilen kararlar arasındaki uygulama birliğini ve benzer olaylarda aynı çözüm tarzının benimsenmesini sağlamak konusunda çok önemli bir misyonu bulunmaktadır. Yargıtay; verdiği kararlar ile ülke sathında uygulayıcı olarak faaliyet gösteren hâkim ve savcılara ışık tutmuş, maddi gerçeğin ortaya çıkması, hak ve adaletin tesisi konusunda yargı mensuplarına her zaman yol gösterici olmuştur. Tüm milletimizin de adaletin tecellisi anlamında gözünü diktiği önemli bir merci olarak her zaman varlığını korumuştur. Yargıtay, yüksek mahkeme sıfatıyla verdiği kararlar ve Türk yargı sistemi içerisinde bu misyonu ve görevi başarılı uygulamasıyla saygınlığını muhafaza etmiştir ve bu saygınlığını her geçen gün artıracığına inancımız tamdır.

Değerli Katılımcılar, adliyenin kapısı adaletin kapısıdır. Adalet, dünyamızın direği ve toplum ve devlet hayatımızın ana mihveridir. Adalet, değer merkezli medeniyetimizin özü, insanlığın en yüce erdemidir. Mazlumun gözyaşını silmek, haklının hakkını vermek, vicdanları adaletle teskin etmek en büyük ve en önemli vazifedir. Ve Türkiye, bir hukuk devleti olarak temel misyonunu hukukun üstünlüğüne adamıştır. Hukukun üstünde hiçbir gücün olmaması demek, adaletin üstün olduğu bir yapı demektir. Hukuk üstünse ekonomi güçlüdür, hukuk üstünse insan güçlüdür, hukuk üstünse insan erdemiyse, onuruyla daha güzel ve güçlü yarınlara umutla bakabilmektedir. Bu nedenle, hukuk devletinde herkes kendisini emin ve güvende hissetmektedir. İşte tüm çabamız, bu projenin de ve yakın zamanda Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından açıklanan Yargı Reformu Strateji Belgesi'nin de temel amacı budur. Türkiye'de yargı adına çok önemli gelişmeler olmuştur; özellikle bir dönem yargıyı kendi amaçları doğrultusunda kullanan terör örgütü mensuplarının yargıdan temizlenmesiyle birlikte yargı, Türk milleti adına karar verir, çok önemli adımlar atar hâle gelmiştir. Elbette, her geçen gün daha iyiye gitmektedir ama bu konuda bizim temel yaklaşımımız hiçbir şekilde mazeretin olmadığı ve adaletin tüm yönleriyle tecelli ettiği bir sistemi elbirliğiyle kurmaktır. Yargı mensuplarımız, yargı yetkisini Anayasamızdan aldığı şekliyle bağımsız ve tarafsız bir şekilde yerine getirmektedirler. Hukuk ve demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından biri olan yargının yasama ve yürütmeden ayrı bir kuvvet olarak varlığını devam ettirmesi, yargı

mensuplarının bağımsız ve tarafsız olarak karar verebilmelerinin en önemli güvencesidir. Özellikle Yargı Reformu Belgesi'nde de kamuoyuyla paylaştığımız gibi hâkim ve savcılarımızın teminatını artıracak şekilde güvenceler de önümüzdedir, bu konuda da hem uygulama hem mevzuat itibarıyla yol haritaları belirlenmiştir. Bu çerçevede coğrafi teminat gibi hâkim ve savcılarımızın teminatını artıracak şekilde güvenceler de önümüzdedir, bu konuda da hem uygulama hem mevzuat itibarıyla yol haritaları belirlenmiştir. Bu çerçevede coğrafi teminat ile hâkim ve savcılarımızı güvence altına alıyoruz. Yine Hâkimler ve Savcılar Kurulunun vermiş olduğu disiplin cezalarına ilişkin kanun yollarını, itiraz yollarını da genişletecek düzenlemeler planlanmıştır. Hâkimlik teminatı; hukukun teminatıdır, hukuk devletinin teminatıdır. Hâkim kendini ne kadar güvende hissederse, hukuk devleti o kadar daha güçlü ve kendisine güven içerisinde yargı sistemine kavuşmuş olacaktır.

Çok Değerli Hazırım, yargısal faaliyetlerin kusursuz bir şekilde yerine getirilebilmesi için yargısal iş yükünün de makul bir seviyede olması gerekmektedir. Geçtiğimiz yıl 10 milyon dosya; yargı mensuplarının – ilk derece, istinaf ve yüksek mahkemelerin – önünden geçmiştir. İnsanın olduğu yerde hatanın olması elbette mümkündür. Bu birkaç dosyayı örnek göstererek tüm yargı mensuplarını ve yargı sistemini yerden yere vurmanın da büyük bir haksızlık olduğunu düşünüyorum. 10 milyon dosyanın olduğu yerde elbette savcılık soruşturmasında bir hata varsa, kovuşturmada düzeltme imkânı vardır. İlk derecenin bir eksik, hatalı kararı varsa, istinafta düzeltme imkânı ya da yüksek mahkemelerde düzeltme imkânı vardır. Anayasa Mahkemesinde, yine parçası olduğumuz Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde hukuk kendi sistemi içerisinde işlemektedir. Dolayısıyla, bu konuda yargı mensuplarına yapılan haksız ithamlar ve yersiz suçlamaları da asla kabul etmediğimizi ifade etmek isteriz. Burada iş yükünün de verilen kararların adil biçimde ve makul sürede sonuçlanmasının engellediğinin hepimiz farkındayız. Bu konuyla ilgili önemli düzenlemeler yapılmıştır. Bildiğiniz gibi, arabuluculuk uygulaması bu çerçevede önemli adımlardan biridir. Yine uzlaştırma müessesesi de, ceza yargılaması bakımından birçok cezai uyuşmazlığın kovuşturma aşamasına geçmeden soruşturma aşamasında sonuçlanmasını sağlamıştır. İş uyuşmazlıklarında zorunlu arabuluculuğun bir buçuk yıllık uygulamasına

bakıldığında, yaklaşık 535.500 uyuşmazlığın %67'si yani 339.000'in üzerinde dosya arabulucular önünde çözüme kavuşmuştur. Bu kabaca 339 mahkemenin iş yükü demektir. Bu kadar dosya iş mahkemelerine, istinafa gelmemiştir, Yargıtay ilgili dairelerine gelmemiştir ve her iki taraf çok kısa bir sürede anlaşarak uyuşmazlığı sona erdirmiştir. Bu çok önemli bir gelişmedir. Elbette, bunun yansımalarını da ilgili mahkeme ve dairelerde görmekteyiz. İşte tam da bu çerçevede ticari arabuluculuk içinde 2019 yılında bir uygulamayı başlattık. Bu konuda da sizlerle bazı rakamları paylaşmak isterim. Altı aylık dönemde 65.000 dosyadan 22.230'u işlem görmüş, bunlardan 12.780 dosya anlaşma ile sonuçlanmıştır, 9.450 dosyada anlaşma sağlanamamıştır. Sonuçlanan dosyaların başarı oranı %57'dir. Bu da özellikle ticari uyuşmazlık gibi ticari hayatın, sanayinin çarklarının çok hızlı döndüğü bir alanda kesinleşmenin çok uzun bir süre aldığı göz önünde bulundurulduğunda önemli bir gelişmedir. Anlaşmak isteyenlere alternatif yol önerilmiş ve ilgili tarafların neredeyse yarısı anlaşmıştır. Ekonominin hukuka güvenmesi de ülke için çok önemlidir. Dolayısıyla anlaşmayanlar da yine ticaret mahkemelerine ihtilafını götürmüşlerdir. Elbette ana unsur mahkemelerdir, adalettir, adliyedir. Bu, bundan sonraki uygulamalarda arabuluculuk çerçevesinin genişletilmesi hususunda da bizlere büyük bir destek olmuş, başarılı bir uygulamadır. Uzlaştırma dosyaları kapsamında da 248.000 dosyadan 114.000'i uzlaşmayla sonuçlanmıştır, başarı oranı %45'tir. Yargı reformu çerçevesinde alternatif çözüm yollarının artırılması ayrı bir başlıktır. Hem uzlaştırmada kapsamın daha fazla genişletilmesi, uzlaştırmaya girecek konu başlıklarının artırılması gibi hususlar hem de arabuluculuğun genişletilmesi gibi konular üzerinde çalışılmaktadır.

Değerli Katılımcılar, bildiğiniz gibi geciken adalet, adalet değildir. Yargılama sürelerinin makul sürede tamamlanması için yargıda hedef süre uygulaması da başarıyla uygulanmaya çalışılmaktadır. Elbette derhal değil, gerektiği ve makul sürede yargılamanın tamamlanması burada amaçlanmaktadır. Sistemden kaynaklanan personel eksikliği, mevzuattan kaynaklanan sebeplerle davaların 30 yıl, 40 yıl, 10 yıl gibi çok uzun sürelerde tamamlanamaması hususundaki tedbirler üzerinde burada bir laboratuvardaymış gibi çalışılmaktadır. Yargısal faaliyetin ideal bir şekilde gerçekleştirilebilmesinin ehliyetli ve liyakat sahibi hâkim ve

savcılar marifetiyle olduğu şüphesizdir. Bunun da temelini bir hukuk eğitiminden, kaliteli hukuk eğitiminden geçtiği aşikârdır. Burada hiçbir şekilde hâkim, savcı ya da hukuk öğrencilerini suçlama şansımız yoktur. Çok fazla açılan hukuk fakülteleri ya da hukuk fakültelerindeki öğrenci sayısının fazlalığı elbette eğitim kalitesini düşürmektedir. Bu konuda, bildiğiniz gibi, kontenjanın azaltılması ve başarı ortalamasının daha yukarıya çıkartılmasıyla ilgili yargı reformu açıklandıktan sonra da ilk işimiz YÖK ile bu konuda belgenin uygulanması için yazılan yazı olmuştur. İlk yazımızı YÖK'e yazdık; bu, kontenjanın azaltılması ve başarı puanının daha yukarıya çıkartılması yönünde olmuştur. Kamuoyunda beş yıllık hukuk fakültesi eğitimi çok tartışıldı ve olumlu dönüşler oldu, ancak hemen beş yıla geçiş yönünde bir düzenleme yok, çünkü okuyan öğrenci arkadaşlarım için söylüyorum, beş yıla çıkartmak, altı yıla çıkartmak kolay ama asıl olan müfredatın buna hazır olması, o dersleri verecek eğitim kadrosunun hazır olması. Biz beş yıllık süreyi amaç olarak belirledik ama bu, YÖK ve üniversitelerin, fakültelerin hazır olmasıyla beş yıla çıkacak. Daha fazla mantık, hukuk felsefesi, hukuk sosyolojisi, Avrupa hukuku, mukayeseli hukuk gibi derslerin müfredata girmesinin çok önemli bir katkı sağlayacağına inanıyoruz. Yine bu süreçte, biliyorsunuz, Türkiye Adalet Akademisi kuruldu. Burada yeniliklerden birisi de kadrolu öğretim görevlisinin istihdamına imkân sağlayan düzenlemeydi. Yani duruşmadan hemen çıkıp alelacele derse gidip tekrar duruşmaya gelmek yerine kalıcı bir kadronun verilmesi yeni dönemde eğitimin çok kaliteli bir şekilde artmasına imkân sağlayacak.

Yine hâkim ve savcı yardımcılığı da özellikle staj sürelerinin, hukuk fakültesindeki hukuk kliniklerinin, pratiklerin artması çerçevesindeki bir yaklaşımın sonucudur. Mezun olur olmaz hemen cübbeyi giyip yargısal faaliyet yapmak yerine akademide çok kıdemli yargı mensuplarının tecrübe paylaşımından sonra kürsüye çıkmasını önemsiyoruz. Kürsüde de yetkin bir hâkimin, savcının yanında tüm süreci izleyip sonrasındaki bir sınavla beraber bu cübbeyi giyip yargı faaliyetinde bulunmasıyla ilgili bir çalışmamız var. Bu da son hâliyle olgunlaştıktan sonra umarım parlamentoda kanunlaşacak ve bu da Türk yargı sistemi için çok önemli reform ve devrimlerden birisi olacaktır.

Sözlerimi toplarlarken, malumunuz istinaf sistemi yine Türk yargı sistemindeki birkaç yıllık uygulamasıyla başarılı örnekler ortaya koymuştur. Elbette, Yargı Reformu Belgesi'nde açıkladığımız gibi, ifade, düşünce özgürlüğüne taalluk eden bazı suçların tekrar Yargıtay gözüyle de görülmesi; yani kanun yolunun genişletilmesi hususunda bir irade ortaya konmuştur. Elbette ne şekilde olacağına Parlamento karar verecektir, ancak bu konuda istinaf sisteminin de hanel görmeyeceğı bir şekilde, çünkü bu sistemi çok önemsiyoruz. Bu düzenlemeyle istinaf sistemini ve Yargıtayın bu anlamda içtihat mahkemesi, temyiz mahkemesi olma niteliğini daha da güçlendirmiş olacağız.

Sözlerime son verirken, bu projeye katkılarından dolayı Avrupa Birliğı ve Avrupa Konseyi temsilcilerine huzurlarınızda teşekkür ediyorum. Yargı Reformu Belgesi hazırlanırken de Avrupa Birliğı, Avrupa Konseyi temsilcileriyle arkadaşlarımız gerekli istişarelerde bulundular, çünkü Türkiye olarak içine kapalı bir ülke değiliz. Biz; bütün eylemleri, uygulamaları, kararlarıyla beraber tüm dünya toplumu, uluslararası toplumun parçası olarak, Avrupa Birliğı müzakere sürecinin de bir parçası olarak, özgüvenle çalışmalarımızı yapıyoruz. Mukayeseli hukukla beraber ortak iyiye ulaşmayı çalışmalarımızın merkezine koymuş durumdayız. Nitekim, AİHM içtihatlarının Türkçe çevirilerini tüm yargı mensuplarımıza anında ulaştırma ve eğitimleri bu çerçevede artırma gibi çok önemli hedeflerimiz var. Hâkimlerin verdiği kararların denetiminde AİHM ve Anayasa Mahkemesinin kararlarının önemli rolü elbette olacaktır. Bu çerçevedeki tüm gelişmeler de Türk yargısının kalitesini elbette artıracaktır. Türk yargısı çok önemli bir aşamaya gelmiştir ama biz bisikletin üzerinde gider gibi daha iyiye ulaşma noktasındaki azmimizi bırakırsak, geriye doğru gidiş başlar, o yüzden bugün dünden daha iyi olmalıyız, yarın bugünden daha iyi olmalıyız. Bu düşünceyle sözlerime son verirken projeye katkıda bulunan ve bugün değerli zamanlarını ayırarak katılan tüm hazırına saygılarımı sunuyorum, hayırlı günler diliyorum.

EK 6:

İsmail Rüştü CİRİT'in Açış Konuşması

İsmail Rüştü CİRİT, *Yargıtay Birinci Başkanı*

Saygıdeğer Misafirler,

Değerli Katılımcılar,

Kıymetli Basın Mensupları,

Benden önce konuşma yapan tüm konuşmacılara değerli fikirlerinden dolayı öncelikle teşekkür ediyorum.

Yargıtay Başkanlığı, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi işbirliğinde gerçekleştirilecek olan "Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi" açılışı vesilesiyle sizlerle bir arada olmaktan duyduğum onur ve memnuniyeti ifade ediyorum. Açılışımıza katılan seçkin konuklarımıza, uluslararası kuruluşların çok değerli temsilcilerine, kıymetli meslektaşlarıma ve basın mensuplarına saygılarımı sunuyorum.

Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'nin önsözünde belirtildiği üzere, adaletin doğru yönetilmesinde temel sorumluluk her bir ülkedeki yargı organına aittir. Biz yargıçların adaletin etkili, şeffaf ve topluma karşı hesap verebilir şekilde yönetilmesi konusunda hem bireysel hem de kolektif sorumluluğumuz bulunduğu aşikârdır. Bu sorumluluğun bilinciyle hem ulusal hem uluslararası alanda bugüne kadar önemli reformlar gerçekleştirdik, diğer reformları da projelendirdik. Projelendirdiğimiz çalışmaların en önemlilerinden biri de, şu anda açılışını yaptığımız "Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi"dir. Adli yargının bütününe kapsayan proje, adaletin etkin ve verimli şekilde yerine

getirilmesi için tüm adalet aktörlerinin tam bir uyum içerisinde, işbirliğiyle çalışması esasına dayanmaktadır. Bu projenin hazırlanması ve uygulanması sırasında son derece önemli katkılarda bulunan Adalet Bakanımız Sayın Abdulhamit Gül'e, Bakanlık yetkililerine, projenin finansmanında ve yürütülmesinde çok değerli desteklerini her fırsatta gösteren Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonuna, Avrupa Konseyine ve ayrıca yoğun emeklerinden dolayı Avrupa Konseyinin Avrupa Program Ofisine teşekkür etmeyi bir borç biliyorum. Proje paydaşlarımız olan Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Türkiye Barolar Birliği ve Türkiye Adalet Akademisine bugüne kadar ve bundan sonraki süreçlerde çok değerli bilgi ve deneyimlerini bizlerle paylaşacak olmalarından dolayı teşekkür ediyorum. Büyük ve önemli işler ancak ortak çaba ve özveri ile başarılabilir. Proje ortaklarımızın ve paydaşlarımızın güçlü kurumsal yapıları, deneyimleri ve zengin bilgi birikimleri sayesinde adli yargının etkinliğini ve verimliliğinin toplumun her kesimi tarafından hissedilecek derecede iyileştirileceğine inanmaktayım.

Değerli Hazırın, yüksek mahkemelerin projelerdeki işlevini kısaca sıralamak gerekirse birincisi; içtihat tutarlılığı, kanun önünde eşitlik ve hukuki öngörülebilirliğin sağlanmasıdır. Bilindiği üzere, tarihsel ve kurumsal olarak yüksek mahkemelerin hukukun tüm ülkede eşit bir şekilde uygulanmasını sağlama ve hukuki denetim yapma şeklinde iki temel görevi vardır. En üst derecedeki yüksek mahkemeleri karakterize eden asıl husus, hukuki denetim yapmanın ötesinde ülkede hukuk istikrarını ve hukuk güvenliğini sağlamaktır. Hukukun ülkede eşit şekilde uygulanması en önemli amacımızdır. Zira bir yüksek mahkeme kararı, sadece o davanın tarafına yönelik sübjektif bir işlevle sınırlı değildir. Yüksek mahkeme kararlarının herkese yönelik olması sebebiyle objektif bir işlevi de vardır. Bu işlev, Anayasamızın 10. maddesinde düzenlenmiş olan "kanun önünde eşitlik" ilkesinin bir sonucudur. Bir hukuk kuralı yurdun bir bölgesinde farklı, başka bir yöresinde farklı uygulanırsa eşitlik ilkesi ihlal olur, aynı zamanda hak ihlali sonucunu doğurur. Aynı düşünce ile, bir hukuk kuralının benzer olaylarda değişik biçimlerde yorumlanması da eşitlik ilkesini bozar ve bireylerin hukuk sistemine olan güvenini sarsar. Adalet duygusunun gevşediği ve önemini kaybettiği dönemlerde toplumların nasıl bir çıkış yaşadığını tarihe baktığımızda açık

bir şekilde görebilmekteyiz. İşte bu sebeple Yargıtayın en önemli görevi, topluma karşı en büyük sorumluluğu; hukuki güvenliği, kanun önünde eşitliği ve hukuki öngörülebilirliği sağlamak amacıyla içtihat birliğini gerçekleştirmektir. İşte bu nedenle, “Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi”nin en önemli hedefi; içtihat tutarlılığını daha çok güçlendirecek hukuki öngörülebilirliğin, kanun önünde eşitliğin sağlanmasıdır. Cumhuriyet tarihinde en çok içtihat toplantısı son iki yıllık dönemde oldu. Cumhuriyet tarihinin belki de tamamı kadar içtihadı birleştirme toplantılarımız her hafta sonu Hukuk Genel Kurul Başkanımız başkanlığında, bütün üyelerimizin de katkısıyla birlikte gerçekleşti ve her hafta sonu mesaimizin büyük çoğunluğunu burada harcadık. Ben değerli meslektaşlarıma burada teşekkür ediyorum.

İki, yargı organının topluma karşı hesap verebilirliği... Yüksek mahkemelerin, yukarıda değindiğim, klasik ve asli görevinin yanında, yakın zamanda yüksek mahkemeler yeni ve önemli roller üstlenmeye başlamışlardır. Uluslararası belgelerde çağdaş toplumun adalete ilişkin beklentilerinin karşılanması konusunda yüksek mahkemelerin açıklık ve duyarlılık göstermelerinin önemi vurgulanmaktadır. Demokratik toplumlarda yüksek mahkemeler evrensel düzeyde kabul edilen en ileri adalet standartlarını uygulamalı, bu amaçla adalet politikalarına katkı sağlayarak gereğinde yol gösterici olmalıdır. Yüksek mahkemelerin tarihsel süreç içerisinde gelişen eğitici görevi Yargıtayın da kendisini sürekli yenilemesini ve adalete ilişkin sorunların çözümü için yeni ve evrensel stratejiler geliştirmesini zorunlu kılmıştır. Daha açık bir anlatımla, yüksek mahkemeler sadece önlerine gelen dosyanın okunduğu ve bir karar verildiği yerler değildir. İşte bu nedenle, Yargıtay yol göstericilik görevinin gereği olarak, adil adli yargının tamamına yönelik bir şekilde bu projeyi hayata geçirecektir. Bu yaklaşım, yargı bağımsızlığının ve yargı organının topluma karşı hesap verebilirlik ilkesinin de bir gereğidir.

Değerli Misafirler, Kıymetli Meslektaşlarım, üçüncü olarak halkın yargıya olan güveni yükseltilmelidir, çünkü kamusal alanlar insanların kişisel veya grup çıkarlarını, görüşlerini, hayata bakış açılarını bir kenara bırakıp sadece kamu hizmetinin daha iyi işlemesi için zaman veya emek harcadıkları ortamlardır. Yargı mensupları için kamusal alan

kendisini mesleğine adanmak, mesleği ile özdeşleşmek ve halkın yargıya olan güvenini en üst seviyede tutmak için yoğun çaba sarf etmek anlamına gelmektedir. Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı Anayasa'nın yargı mensuplarına bir lütfü değildir, halkın güvenine layık olunarak kazanılacak bir konumdur. Bu güven, yargı bağımsızlığının ve tarafsızlığının da en önemli teminatıdır. Daha açık bir anlatımla, toplumun yargıya güven duymadığı bir hukuk sisteminde yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı sağlanamaz. Toplumun yargıya güven duyması ne kendiliğinden oluşan tesadüfi bir algıdır ne de sübjektif ve konjonktürel bir durumdur. Kamunun adalet sistemine duyduğu güven, yargı organının büyük bir özveri ile sistematik bir şekilde çalışıp elde edebileceği bir sonuçtur. Bu konuda hiçbir şey yapmadan toplumun yargıya güvenmesini, mevcut güveninin artmasını beklemek büyük bir gaflettir. İşte bu amaçla, üç yılı aşan bir hazırlık aşamasından sonra en ileri adalet standartlarının uygulanması için "Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi" uygulamaya konulmuştur.

Değerli Misafirler, yargı bağımsızlığı ilkesiyle hâkimlerin bağımsızlığı korunurken, aynı zamanda yargıya ilişkin sorunların çözümünde bağımsızlığın gereği olarak hâkimlere de sorumluluklar yüklenmektedir. Bunlardan bir tanesi de, yargının şeffaflığının ve hesap verebilirliğinin sağlanmasıdır. Tüm Yargıtay kararlarının kamunun erişimine açılması dâhil olmak üzere, şimdi bugünkü tarih itibarıyla Yargıtayımızın beş milyona yakın kararı kamunun erişimine açılmıştır. Sitemize girdiğinizde basit bir arama sonucunda her dairemizin kararına tüm kamu, bütün kullanıcılar rahatlıkla ulaşabilmektedir. Şeffaflık bakımından bu konuda bu bir reformdur.

Son olarak Birleşmiş Milletlere üye 192 ülkenin temsilcileri, Yargıtayın ev sahipliğinde gerçekleşen "Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi"ni ve "İstanbul Bildirgesi'nin Etkili Biçimde Uygulanması İçin Tedbirler"i oybirliği ile kabul ettiler. Birleşmiş Milletler Suçun Önlenmesi ve Ceza Adaleti Komisyonu 20-24 Mayıs 2019 tarihlerinde gerçekleştirilen 28. oturumunda kabul edilen karar ile tüm ülkelere, 192 ülkeye İstanbul Bildirgesi ve uygulama tedbirlerini iç hukuk sistemlerine dâhil etmeleri konusunda çağrıda bulunmuştur. Bu şekilde Yargıtayın insan haklarının

gelişmesine evrensel düzeyde emsalsiz bir katkı sunduğunu da kıvançla belirtmek isterim.

Proje kapsamında yapılan çalışmalarda, İstanbul Bildirgesi ile uygulama tedbirlerinde yer alan ilkeler çerçevesinde yargıda şeffaflığın daha fazla güçlendirilmesine ilişkin reformlar da yapılmıştır. 150 yılı aşkın köklü bir tarihe sahip, oldukça güçlü bir hukuk kültürüne sahip olan Yargıtay mensuplarının en büyük dileği, dünya durdukça büyük Türk milletine nesiller boyunca adalet ve özgürlük sağlamaktır. Kurumların başarılı olabilmeleri için geleceklerini planlamaları bir zorunluluktur. Geleceği düşünmeyen kurumların geleceği olamaz. Türk Yargıtay ailesi olarak bu gerçeğin farkındayız, geçmişten aldığımız güç ve kendine güven duygusu ile geleceğimizi inşa etmeye devam edeceğiz. En ileri adalet standartlarını karşılamak amacıyla başta etik, şeffaflık ve adalet yönetimi olmak üzere modern çağın gerektirdiği diğer yenilikleri gerçekleştirme konusundaki irademiz tüm Yargıtay ailesi olarak tamdır. Proje ortaklarımızla ve paydaşlarımızla daha iyi bir adalet sistemine doğru halkımız için daha emin adımlarla ilerleyeceğimize yürekten inanmaktayım.

Beni dinleme sabrı ve nezaketi göstermenizden dolayı hepinize teşekkür ediyor, proje açılışına katılmakla bizleri onurlandıran seçkin konuklarımıza, meslektaşlarımıza saygılar sunuyorum.

EK 7:

Dr. Mustafa SALDIRIM'ın

Projeye İlişkin Konuşması

Projeden Beklenen Sonuçlar,

Çıktılar ve Proje Faaliyetleri

Dr. Mustafa SALDIRIM, Yargıtay Başkanlığı Genel Sekreter Yardımcısı

Sayın Yargıtay Başkanım,

Çok Değerli Konuklar,

Kıymetli Katılımcılar,

Sözlerime başlamadan önce hepinize saygılarımı sunuyorum.

Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi sabah yapılan oturumlarda da ifade edildiği üzere, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile birlikte Yargıtayın yürüttüğü bir proje. Adli kalitenin yükseltilmesi, içtihat tutarlılığının sağlanması, iş akışının yeniden gözden geçirilmesi ve özellikle dosya yönetim sistemi bakımından önemli ilerlemeler ve gelişmeler sağlanması olarak özetlenebilir. Bu kapsamda, kararların kalitesinin yükseltilmesi, içtihat tutarlılığının güçlendirilmesi ve görünür olması, AİHM kararlarıyla adli yargı kararlarının uyumlaştırılması, Yargıtayın çalışma usulleriyle mekanizmalarının değerlendirilmesi ve Yargıtayın iş yükünün azaltılması projenin temel amaçları arasında yer almaktadır. Bu kapsamda, mevcut iş süreçlerini sadeleştiren, modernize eden veya daha etkili hâle getiren çözümler üretilmesi de amaçlanıyor.

Çok önemli bir UYAP altyapımız var. Bu altyapının potansiyeline

uygun olarak dosya yönetim ve dosya izleme sistemlerinin geliştirilmesi gerekiyor. Bilgiye dayalı çözümler üretilmesi amacıyla da tüm adli yargı sistemini bütünsel olarak inceleyecek seviyede anlamlı istatistiksel ve yönetsel veriler üretilmesi ve bu istatistiksel ve yönetsel verileri sağlıklı bir şekilde toplayacak ve işleyecek idari bir kapasitenin oluşturulması, performans değerlendirmesi yapılması ve özellikle de eğitim konusunda strateji ve program içeriği geliştirilmesi de temel hedeflerimiz arasında yer alıyor.

Projenin özel amaçları bakımından ise, bireysel ve kolektif performans ölçümüne özen gösterilmesi, Yargıtay kararlarının yazım şeklinin geliştirilmesi, etkili bir ön inceleme yapılması ve açık kabul edilemezlik usulü çerçevesinde bazı kararların daha basit bir usulle verilmesine ilişkin yöntemlerin değerlendirilmesi gibi reformlar hedefleniyor. Bu son söylediğim konu, Avrupa Konseyi Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonunun (CEPEJ) bir ölçütüdür. Ayrıca iş yükünün de eşit şekilde dağıtılmasını sağlamak için otomasyona dayalı bir istatistiksel uygulama geliştirilmesi de öngörülmektedir. İcihat tutarlılığının daha da güçlendirilmesi ve yargı mensuplarına bu konuda kolaylık sağlanması için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin veri tabanına (HUDOC) benzer şekilde Yargıtay içerisinde de bir veri tabanı oluşturulması, ayrıca hukukta uzmanlığın önemi dikkate alınarak Yargıtayın ve bölge adliye mahkemelerinin uzmanlaşmayı benimsemiş ölçüsünün yeniden değerlendirilmesi ve verimlilik bakımından yeniden ele alınması amaçlanmaktadır.

Bildiğimiz üzere, istinaf mahkemelerinin faaliyete geçmesinden sonra bu çalışmaların Yargıtay üzerinde çeşitli etkileri olmuştur. 2018 yılına baktığımız zaman hukuk dairelerinden verilen kararların %11'i, ceza dairelerinden verilen kararların %5'i bölge adliye mahkemesi kararlarıdır. Bu oran, dün itibarıyla hukuk dosyaları bakımından, bölge adliye mahkemelerinden gelen hukuk dosyalarının incelenmesi bakımından %17 oranına yükselmiştir, ceza bakımından da bir puan artışla %6'ya çıkmıştır. Bu rakamlar, hukuk dairelerimizin artık bölge adliye mahkemesi kararlarını incelemeye başladığını, ceza daireleri bakımından ise önceki iş yükünün hâlen devam ettiğini ve bölge adliye mahkemeleri kararlarının henüz tam olarak incelenmeye başlanmadığını göstermektedir. Bölge

adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesi konusunda en büyük beklenti, Yargıtayın iş yüküne etkisi olarak değerlendiriliyordu. Hukuk dosyaları bakımından konuyu ele aldığımızda istinaf mahkemelerinin faaliyete geçmesinden önce ayda 50.000 bandında seyreden aylık gelen dosya sayısı 12.000-13.000 bandına düşmüştür. Bu rakamlara göre, hukuk dosyalarının %75'i bölge adliye mahkemelerinde kesinleşmekte, %25'i Yargıtaya gelmektedir. Böyle bir sonuç, bölge adliye mahkemelerinin önemli bir filtre görevi gördüğünü göstermektedir. Ceza dosyaları sayısına ilişkin olarak, bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesinin Yargıtayın iş yüküne etkisi şu şekildedir: Aylık gelen dosya sayısı 46.050 bandındayken, bu yıldan önce 10.000'in altına düşmüş, ancak konjonktürel durum ve darbe teşebbüsü sonrasında ilişkin suçlar nedeniyle bir miktar artsa da, ceza dosyaları bakımından %80-85 oranında ceza dosyalarının bölge adliye mahkemelerinde kesinleştiğini ve bu şekilde bölge adliye mahkemelerinin Yargıtayın iş yükünün azaltılması konusunda önemli bir işlev gördüğünü söyleyebiliriz.

Projenin temel hedefleri arasında adli kalitenin yükseltilmesi sabah da sıklıkla ifade edilmişti. Neden buna ihtiyaç var? İlk derece mahkemelerinden gelen ceza dosyalarının %45'i onanmakta, %31'i ise bozulmaktadır; yani, üç dosya onanırsa iki dosya bozulmaktadır. Burada adli kalite bakımından alınması gereken mesafenin ne kadar önemli olduğunu görebiliyoruz. Ayrıca gönderme ve geri çevirme kararları da, az da olsa, bizim için adaletin etkinliği bakımından riskler teşkil ediyor. Bölge adliye mahkemeleri bakımından ceza dosyalarının %50'si onanırken, %18'i bozulmaktadır. Burada da üç dosya onanırken, bir dosyanın bozulduğunu görüyoruz. İlk derece mahkemelerine göre bölge adliye mahkemelerindeki isabet oranı yüksek olmasına rağmen, bunun arzuladığımız seviyede olmadığını da ifade etmek gerekir. Ayrıca, geri çevirme oranlarının %6 olduğunu da bu vesileyle belirtmek istiyorum. Hukuk daireleri bakımından yine benzer bir tablo ile karşı karşıyayız; %47 oranında onama ve %26 oranında bozma oranı var. Dolayısıyla burada da esastan incelenen dosyalar bakımından iki dosya onanırken, bir dosya bozulmaktadır. Bu da adli kalite düşüklüğü bakımından bir risk teşkil etmektedir. Bölge adliye mahkemelerimizin hukuk davalarında verdiği kararların %60'ının onanması son derece önemli bir iyileşme olmasına

rağmen, %15'lik bozma oranı bizim için hâlen bir risk olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca %8'lik gönderme ve %4'lük geri çevirme oranlarını da dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Yargıtayın içtihat mahkemesi niteliğine yönelik olarak, kurum içinde düzenlediğimiz ve yaklaşık 500 Yargıtay üyemiz ve tetkik hâkimimizin katıldığı anketler açısından da konuyu, izin vererseniz, irdelemek istiyorum. Çünkü içtihat tutarlılığı, sabahki oturumda Sayın Yargıtay Başkanımızın da ifade ettiği üzere, hukukun tüm ülkede eşit şekilde uygulanması bakımından, hukuki öngörülebilirlik ve eşitlik bakımından son derece büyük önem taşıyor. Bu grafikte turuncu olarak ifade edilen "belli bir konuda aynı daireden çıkan tüm içtihatlar tutarlıdır" şeklindeki görüş 139 katılan ile teyit edilmiştir. Burada olumlu bir sonuç görüyoruz. Sarı ile ifade edilen "genel kurulların aynı konudaki içtihatları tutarlıdır" şeklindeki görüşte de görüldüğü üzere, Yargıtayın bu anlamda başarılı olduğunu söyleyebiliriz. "Dairelerle genel kurulların aynı konudaki içtihatları tutarlıdır" şeklinde mavi ile ilgili olan bölümde de yine ciddi bir sıkıntı görülmemektedir. Ancak "farklı dairelerin aynı konudaki içtihatları tutarlıdır" önermesine katılım oranı düşük kalmıştır. Bu durum sadece Yargıtaya özgü bir sorun değildir, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Fransız Yargıtayı ve İtalyan Yargıtayı da dâhil olmak üzere, bu şekilde daireler şeklinde çalışan yüksek mahkemelerde benzer klasik sorunlar yaşanmaktadır. Bunun nedenlerine baktığımızda, aynı işe farklı dairelerin bakmasının birinci sırada, kanun değişikliklerinin de ikinci sırada bu olumsuz tablonun oluşumunda etkili olduğunu görmekteyiz. Bu istatistikleri ve anketleri paylaşmamın nedeni, adli yargıya ilişkin tüm sorunlarımızı bilgiye ve istatistiklere dayalı olarak çözmek zorunda olduğumuzun altının çizilmesidir. Avrupa Konseyinin çok değerli uzmanlarının da destekleriyle bu tür bilgiye, araştırmaya ve istatistiklere dayalı çözümler üreteceğiz.

Bir başka örnek vermek istiyorum. Örneğin, dosyaların Yargıtayın yanlış dairesine gönderilmesi de özellikle hukuk daireleri bakımından çok ciddi bir sorun. Ankete katılanlar bu sorunu, Yargıtayın işbölümünün doğru anlaşılabilmesi, kalem personelinden kaynaklanan hatalar ve mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalara bağlamaktadır. Ayrıca, işbölümünün

UYAP'ta güncellenmemesinin de bir neden olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla, biz hem Yargıtay içerisinde hem de paydaşlarımızla bu tür kapsamlı anketler yapıyoruz. Şu an yargı reformu birimiz bu tür çalışmaları yapabilecek teknik ve idari kapasiteye sahiptir.

Bunun yanında bilgiye dayalı çözümlerin ne kadar önemli olduğunu göstermek açısından geçen yıl uygulamaya koyduğumuz Dosya İzleme Sistemine ilişkin bazı verileri de sizinle paylaşmak istiyorum. Yargıtay tarafından finanse edilen ve bizzat Yargıtay tarafından yürütülen "İş Süreçlerinin Yeniden Yapılandırılması Projesi" kapsamında Yargıtayda Dosya İzleme Sistemi (DİS) kurulmuş ve bazı işlem basamakları bakımından standart süreler öngörülmüştü. Bu sisteme başlamadan önce 2018 Mayıs ayında 60 gün içerisinde karar yazılmamış, yani müzakere edilip karar verilmesine rağmen gerekçeli kararı yazılmamış dosya sayısı 171 iken, 2019 yılı Mart ayında bu sayı 45'e düşmüştür. Gün olarak 60 günü geçen toplam gün sayısı ise Dosya İzleme Sistemi faaliyete geçmeden 13.168 iken, şu an 3.438'e gerilemiştir. Tabii bu konuştuğum dosyaların %95'i 60 günün altında görülüyor. Bazı özel zorlukları olan dosyalar veya dairelerin bazı özel zorlukları dolayısıyla %5'lik kısmı ise biz aşağıya çekmeye çalışıyoruz. Yani bu standart sürenin aşımı, Yargıtaydaki dosyaların tamamına ilişkin değil, sadece %5'lik bölümüne ilişkindir. Hukuk dosyaları bakımından da yine çok önemli bir ilerleme sağladık. 2018 Mayıs ayında 60 günü geçen dosya sayısı 3.383 iken, 2019 Mart ayında 1.225'e gerilemiştir. Bunun gün olarak ifadesi de gün sayısı olarak 60 günü aşan dosyaların toplamı 328.000 iken, 2019 Mart ayında 123.566'ya gerilemiştir. Dolayısıyla, toplam kalite yönetimi açısından baktığımızda 200.000 günlük bir tasarruf, bir hızlandırma sağlamış oluyoruz. Bu da "adil yargılama hakkı"nın bir bileşeni olan "makul sürede yargılama" bakımından son derece önemli bir ilerlemedir.

Projenin ne kadar önemli olduğunu göstermesi bakımından yaptığımız bir değişikliği de burada ifade etmek istiyorum. Geçen yıl içerisinde Dosya Eksik Tamamlama (DET) sistemine geçtik. Henüz test aşamasında olmasına rağmen 2018 yılında 1.144 dosya, 2019 yılı Haziran ayına kadar 2.011 dosya, Dosya Eksik Tamamlama sistemiyle halledilmiştir. Bugüne kadar 3.155 dosya, Dosya Eksik Tamamlama sistemiyle karar

bağlanmıştı. Dosya Eksik Tamamlama sistemi nedir? Bildiğiniz üzere, Yargıtaya gelen dosyaların temyiz incelemesi sırasında bilgi eksikliği ya da evrak eksikliği nedeniyle dosyalar fiziken mahalline geri gönderilmekte ve o kararı veren mahkeme tarafından eksiklik tamamlandıktan sonra tekrar Yargıtaya gönderilmektedir. Şu an bu sistem henüz test aşamasında ve tamamen Yargıtay içerisindeki çalışmalarla gerçekleştirilmesine rağmen 3.155 rakamına ulaştık. Hukuk dosyalarından 20.000 dosyanın, ceza dosyalarından ise 8.000 dosyanın geri çevrildiğini düşündüğümüzde Dosya Eksik Tamamlama sisteminin tam olarak faaliyete geçmesi hâlinde üç tane Yargıtay dairesinin işine eşit sayıda bir emek ve zaman tasarrufu sağlayacağız. Proje şu bakımdan önemli; Dosya Eksik Tamamlama sisteminin bir ayağı Adalet Bakanlığı, bir ayağı Adalet Bakanlığının UYAP uygulaması, bir ayağı Hâkimler ve Savcılar Kurulu. Dolayısıyla, paydaşların bu sistemin etkili şekilde uygulanması açısından önemli rol ve sorumlulukları var. Proje kapsamında paydaşlarımızın bu tür rol ve sorumluluklarını yerine getirmeleri suretiyle basit, etkili çözümler bulma imkânına kavuşacağız.

Son olarak proje faaliyetleri konusunda kısaca bilgi arz etmek istiyorum. Projenin iki aşaması var: 1. Başlangıç, 2. Uygulama. Başlangıç aşamasında biz projeyi yürütecek kadrolarımızı, uzmanlarımızı belirledik. İkinci aşama ise, uygulama aşaması. Uygulama aşamasında Yargıtayın yapısı, işleyişi, temyiz sürecine ilişkin yasal çerçevenin değerlendirilmesi ve revize edilmesi, projenin başlangıcındaki mevcut durumun tespiti, projenin sonunda projeye elde edilen kazanımların tespiti, tüm yasal ve düzenleyici ilgili kuralların gözden geçirilmesi, proje paydaşlarıyla çalıştay düzenlenmesi, yapılan tüm çalışmalardan edinilen bilgiler çerçevesinde Avrupa'daki en iyi uygulama örnekleriyle karşılaştırma yapılması hedeflenmektedir. Yine bu kapsamda, iki uluslararası seminer, çalışma ziyaretleri ve masabaşı karşılaştırma incelemeleri de yapılacaktır. Ayrıca odak grup toplantıları, yuvarlak masa çalışması ile paydaşlarımızla birlikte Yargıtayın performansını tekrar ele alacağız. Yasal ya da diğer düzenleyici kurallar ve bu kurallar çerçevesinde yeni bir yol haritasının belirlenmesi de çalışmalar arasında yer almaktadır.

Yargıtayın çalışma yöntem ve araçları da bir diğer bileşen altında ele

alınacaktır. Bu kapsamda, Yargıtayın mevcut çalışma yöntemi, kuralları, uygulamaları yeniden gözden geçirilecektir. Bu konuda düzenleyici kurallar tekrar ele alınacaktır. İçtihat tutarlılığı konusunda proje ortaklarımızla ulusal ve bölgesel düzeyde toplantılar yapacağız, ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesindeki veri tabanına benzer şekilde yargı mensuplarımızla içtihat tutarlılığı konusundaki çabalarını desteklemek üzere bir veri tabanı oluşturacağız. Yaptığımız bu çalışmalar sonucunda uygulamalarımızı test edeceğiz. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve yapısı Yargıtaya benzeyen diğer yüksek mahkemelere bir çalışma ziyareti gerçekleştireceğiz.

Projenin diğer önemli bir bileşeni ise, eğitimle ilgili olan kısmıdır. Burada da yine Avrupa'daki en iyi uygulama örneklerini dikkate alarak Yargıtayın eğitim politikası, eğitim stratejisi ve yol haritası çıkartılacaktır. Bunun içerisinde, yeni atanan hâkimlere ilişkin başlangıç eğitimleri, uyum eğitimleri, eğitimcilerin eğitimi programı, ihtiyaç analizleri ve uzaktan eğitim dâhil olmak üzere kapsamlı bir eğitim çalışması yapılacaktır. Projenin sonunda, her projede olduğu gibi bağımsız bir denetim kuruluşu tarafından projenin başarısı ölçülecek ve kapanış konferansı ile projemiz sona erecektir. Sonuç itibarıyla, proje, adli kalitenin yükseltilmesi, içtihat tutarlılığının sağlanması, eğitim politikalarının yeniden oluşturulması hedeflerine odaklanmıştır. Avrupa Konseyinin teknik yardımıyla ve Yargıtayda oluşturduğumuz idari kapasiteyle bu sonuçları projenin sonunda elde etmeyi umuyoruz. Beni sabırla dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

EK 8:

Sophio GELASHVILI'nin Projeye İlişkin Konuşması

Projeden Beklenen Sonuçlar, Çıktılar ve Proje Faaliyetleri

Sophio GELASHVILI, *Yargı Sektörü Reformu Birimi Başkanı, Adalet ve Hukuki İşbirliği Dairesi, Avrupa Konseyi*

Good Afternoon Distinguished Guests,

It's always difficult to take the floor after Mr Saldırım because he can usually cover all the issues and important aspects of the project that I had in mind also to present to you. So I will try to be quite brief in my presentation. It was intended as an introductory to the following speaker, Mr Georg Stawa, so I will probably just mention some of the things that were already mentioned this morning, which is why we need to focus on the effectiveness or the quality of the judiciary and justice nowadays.

As you know, these issues are quite new. It has probably been two decades since we are discussing on how courts should be faster, how they should take into account the needs of the citizens and the expectations that the citizens have towards the judiciary and towards the functioning of the courts. It is not surprising that the courts that are supposed to be functioning well and which are quite effective and are also considered to be more independent and render more quality judgments.

I must say that quality in our project is not only understood in terms of the quality of the actual decisions that the judiciary make. It is a quite comprehensive notion and it does cover quite a number of aspects and

factors. When we speak about quality, of course, it is not only important that the supreme or higher courts perform well, but the whole chain works well and the cooperation between different actors of justice chain; they are exchanging information, talking to each other and working on issues together. Also, when we speak about quality, issues such as independence, impartiality, integrity, expertise, clarity of decisions, they all contribute to our understanding and notion of the quality of the work of courts, but judiciaries in the whole world struggle with these issues and maybe, courts in Turkey are not the exception. As you know, this morning an enormous amount of cases was mentioned. The Ministry of Justice mentioned that there were 10 million cases that the judiciary of Turkey has to adjudicate and deal with but it is not only a struggle of the judiciary in Turkey. This is the case of our member states and everyone has to face the issues of backlogs and of course, the European Court of Human Rights also had to face similar situations not so long time ago. That is why we think that the Council of Europe has expertise and, of course, knowledge on how to assist the member states in addressing these important issues.

Many of the countries have adopted an internal policy document to help them manage and achieve a certain quality and we know that those national policies help the French, Dutch or the UK judiciary make quality control and quality management as a core part of their performance. But also, more and more, we hear a lot of global assessments being made on how the judiciary is functioning and this is also part of a bigger exercise that is happening around the world. I am sure that you have heard about the global initiative for court excellence or you are quite aware of the justice scoreboards that the European Union has for its own members and as a member state of the Council of Europe, the whole Turkish judiciary system is also assessed through annual CEPEJ assessment reports.

Let me give you a snapshot from the latest CEPEJ report of 2018 on how the high courts are functioning among our member states. These concern, as I said, the supreme courts and civil and commercial litigious cases and there are two main indicators that CEPEJ usually uses for the evaluation of the effectiveness of the court. One is the clearance rate. You probably know that clearance rate is how fast courts can deal with

their caseload and how many of the cases they can adjudicate per year. Usually, if the rate is hundred percent or above, the courts are performing well, if it is below, then it is slightly problematic. The slide just shows you the average European median that CEPEJ has calculated for our member states and they see that the courts are performing well, it is 100%, so it's not the best but it is still quite good. The second indicator that is used by CEPEJ is the disposition time, so how long it takes each court to adjudicate litigious civil and commercial cases and the average for Europe is 179 days. At the bottom, you will see flags and the colour coding of the performance of the countries. The more orange you see, the more problematic are the areas. As a comparison, I want to show you another slide which shows the similar supreme court performance, but in criminal cases where we see quite a lot of blue or a range of blue, which means that the performance with regards to criminal cases are much better than with regards to civil and commercial cases.

So, what we hope to achieve with this project and how we would like to work with the Court of Cassation? We want to deal with a number of aspects that relate to the effective court management and more and more, we will see that courts are supposed to be functioning and managed as any other business in the real world. We see a lot of similarities that are being adapted from businesses to the court management and more and more, public institutions are now functioning by using the management practices and methodologies of businesses. So, we want to look at the structures in the Court of Cassation. In practice, this means that we want to see how the tasks are distributed, we want to see how the tasks are performed and if there are any inconsistencies, duplications, we hope to improve the functioning within the Court. We will look at the processes, basically how the different actors within the Court are interacting and how smooth these processes are. We will look at different instruments and Mr Saldırım already mentioned that we will have a possibility to implement instruments tailored to the Court of Cassation that can help, again, improve and smoothen the functioning of the Court and make the Court more efficient in terms of allowing the member judges to focus on the most important cases and issues that need to be addressed. Of course, we will look at the competencies and

work on enhancing certain skills and capacities of the members and also prosecutors and auxiliary staff of the Court of Cassation.

Well, how do we hope to work within the project? It is very much the initiative of the Court of Cassation and the process driven by the Court of Cassation. So we cannot do it without the participation and leadership of the Court of Cassation and their drive of the project. It is true that it has taken us almost three years to come to this opening event and launching the project but it is better late than never. The involvement of all the members, their active participation and rapporteur judges, as well as the staff and prosecutors are of most importance and we rely on your expertise and your commitment and, of course, the sharing of your knowledge. As I said, the Court of Cassation is not an entity in itself, it is part of the system, it is at the top of the judicial court system. We also need to have cooperation with appellate courts and first instance courts and without this common shared vision for the Court of Cassation, I think it will be difficult to achieve the results that we aim for this project. Some of the methods have already been mentioned by Mr Saldırım but I will repeat that it is very much a peer review process and a dialogue and exchange of best practices within the judicial system of Turkey, within the Court of Cassation and different instances of the court, but also with the judiciary of our member states. These shared discussions and exchange of best practices will help us find the necessary solutions that the Court of Cassation needs. The European Commission for the Efficiency of Justice has a lot of practical tools that can be easily adapted by the courts. Those are very day-to-day court management related tools that can help us deal with significant issues but those are also hindering or slowing down the adjudication process. We hope that we will manage to adapt and tailor some of them to the needs of the Court of Cassation.

In the afternoon, we will hear a little bit more about how the European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) works. Just to mention a few of them, the most important is the SATURN guidelines. These guidelines on timeliness exactly focus on the length of proceedings and sometimes help us find solutions that are not necessarily within the procedural or legal framework but can really be done at the level of the

court. Those are the instruments that can help find tailored solutions. We also have another set of guidelines for improving the quality of the court work and court management. One of them is listening to and outreaching court users, which helps us understand the vision for issues from the judiciary, which is undoubtedly the most important aspect, but also to see how these problems are viewed by the actual court users, that means the people who are bringing these cases to the court or professionals who are involved in the court process, such as lawyers or prosecutors. As I said, we will focus a lot on promoting and raising awareness of these tools. That is a long process of discussions and sharing the best practices of all our member states that will hopefully be useful for the judiciary of Turkey.

That was the end of my presentation. Thank you very much for the patience of the Court of Cassation for waiting so long for this project to start and for your attention. We are looking forward to this opportunity to work with the Court of Cassation in the next three years.

Thank you very much.

-oOo-

Günaydın Değerli Konuklar,

Sayın Saldırım'dan sonra sözü almak genellikle zor oluyor, çünkü kendisi projenin benim de sizlere anlatmak üzere aklımda olan tüm önemli yönlerinden bahsetti. Bu yüzden sunumumu mümkün olduğunca kısa tutmaya çalışacağım. Konuşmam, bir sonraki konuşmacı olan Sayın Georg Stawa'nın konuşmasının bir girişi niteliğinde tasarlandı, bu nedenle sabah bahsedilen bazı konulara, özellikle de günümüzde yargının ve adaletin etkinliği ve kalitesine odaklanmamızın neden önemli olduğuna bir kez daha değineceğim.

Bildiğiniz üzere bu konular oldukça yeni. Yaklaşık yirmi yıldır mahkemelerin nasıl daha hızlı işleyebileceğinden, vatandaşların ihtiyaçlarını ve yargıya ve mahkemelerin işleyişine ilişkin beklentilerini nasıl göz önünde bulundurmaları gerektiği üzerine tartışıyoruz. İyi işleyen ve oldukça etkin olan mahkemelerin bağımsız olarak değerlendirilmeleri ve daha kaliteli kararlar vermeleri şartırtıcı değil.

Şunu belirtmek isterim ki, projemizde kaliteyle ifade edilen yalnızca yargı kararlarının kalitesi değil. Bu proje kapsamında kalite, oldukça kapsamlı bir kavram ve pek çok farklı unsuru ve etmeni içeriyor. Kaliteden bahsederken önemli olan, yalnızca yüksek mahkemelerin performansı değil, aynı zamanda tüm zincirin iyi işlemesi ve adalet zincirinin farklı aktörleri arasında işbirliği kurulması, bilgi alışverişinde bulunulması, sorunlar üzerinde birlikte çalışılması da büyük önem taşıyor. Ayrıca, kaliteden söz ettiğimizde, bağımsızlık, tarafsızlık, bütünlük, uzmanlık ve kararların netliğinden de söz ediyoruz. Bunların tamamı, mahkemelerin çalışmalarının kalitesi anlayışı ve mefhumuna katkıda bulunuyor. Dünyadaki bütün yargı organları bu konularla uğraşmakta ve bu, sadece Türkiye'deki mahkemeler için geçerli değil. Bildiğiniz üzere, bu sabah Adalet Bakanı Türk mahkemelerinde görülmekte olan ve karara bağlanması gereken 10 milyon davadan bahsetti. Bu, yalnızca Türkiye'nin değil, tüm üye devletlerin ilgilenmesi gereken bir konu ve herkes birikmiş dosya yükü sorunuyla karşı karşıya kalıyor. Kısa bir süre önce, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de benzer durumlarla karşılaşmıştı. Bu yüzden, Avrupa Konseyinin bu önemli konuları ele almada üye devletlere yardım etmek için gerekli uzmanlığının ve elbette bilgisinin bulunduğunu düşünüyoruz.

Birçok ülke idareyi sağlamak ve belli bir kaliteye ulaşmak amacıyla bir iç politika belgesi benimsemiş durumda. Biliyoruz ki, bu ulusal politikalar, Fransa'daki, Hollanda'daki veya Birleşik Krallık'taki yargı sistemlerinin kalite kontrolü ve kalite yönetimini performanslarının temel bir unsuru hâline getirmelerine yardımcı oldu. Yargının işleyişiyle ilgili birçok uluslararası değerlendirmenin yapıldığını daha çok duyuyoruz ve bu, aynı zamanda dünya genelinde yapılan büyük bir çalışmanın da bir parçası. Mahkeme mükemmeliyeti için küresel girişimi veya Avrupa Birliğinin kendi üyeleri için hazırladığı adalet göstergelerini duymuşsunuzdur. Avrupa Konseyinin bir üye devleti olarak, Türk yargısı da yıllık CEPEJ değerlendirme raporlarıyla değerlendirilmektedir.

Size 2018'de yayımlanan en son CEPEJ raporundan üye devletlerdeki yüksek mahkemelerin nasıl işlediğine ilişkin bir görüntü sunmak istiyorum. Vereceğim bilgiler, yüksek mahkemelerde görülen çekişmeli hukuk davaları ve ticari davalarla ilgili. CEPEJ'in mahkemelerin etkinliğini

değerlendirmek için genellikle kullandığı iki temel gösterge var. Bunlardan ilki, dava tamamlama oranı, yani mahkemelerin dava yükleriyle ne kadar hızlı ilgilenebildikleri ve yılda kaç tane davayı karara bağlayabildikleri. Genelde oran yüzde yüz veya üstündeyse, mahkemeler iyi bir performans gösteriyor demektir, ancak bunun altındaysa, ortada ufak bir sorun olduğu anlamına gelmektedir. Slaytta, CEPEJ'in üye devletlerimiz için hesapladığı Avrupa ortalama değeri görünmekte ve mahkemelerin yüzde yüz ile iyi bir performans gösterdikleri belli. Bu, en iyisi olmasa bile oldukça iyi bir değer. CEPEJ'in kullandığı diğer gösterge ise, tasarruf süresi, yani mahkemelerin ihtilaflı hukuk davalarını ve ticari davaları ne kadar sürede karara bağladıkları. Bu değer, Avrupa için ortalama 179 gün. Alt kısımda bayrakları ve ülkelerin performanslarına göre renk kodlamasını göreceksiniz. Turuncu oranı arttıkça alanların sorunları da artıyor. Karşılaştırmak için size başka bir slayt göstereceğim. Bu slaytta da benzer bir yüksek mahkeme performansı gösteriliyor, ancak burada ceza davalarının daha çok mavi tonlarla gösterildiğini görüyoruz. Bu, ceza davalarında performansın hukuk davalarına ve ticari davalara göre çok daha iyi olduğunu gösteriyor.

Peki, bu projeye neyi başarmayı ve Yargıtayla nasıl çalışmayı istiyoruz? Etkili mahkeme yönetimiyle ilgili birçok konuyla ilgilenmek istiyoruz ve zamanla mahkemelerin herhangi bir işletmeyle aynı şekilde işleyiş göstermeleri ve yönetilmeleri gerektiğini göreceğiz. İşletmelerin yönetim şeklinin mahkeme yönetimine de yansıtıldığını sıkça görmeye başladık, giderek daha çok sayıda kamu kuruluşu işletmelerin yönetim uygulamaları ve metodolojileriyle işliyor. Dolayısıyla, Yargıtay bünyesindeki yapılara bakmak istiyoruz. Görev dağılımının nasıl yapıldığını, görevlerin nasıl yerine getirildiğini ve tutarsızlıklar ve tekrarlar varsa, bunları gidererek mahkemedeki işleyişi geliştirmeyi ümit ediyoruz. Süreçlere bakarak basit bir anlatımla ahkemenin farklı aktörlerinin nasıl iletişim kurduklarına ve süreçlerin ne ölçüde kolay işlediğine bakacağız. Farklı araçları inceleyeceğiz. Sayın Saldırım, bu araçları Yargıtaya göre uyarlayarak uygulama olanağımızdan bahsetti. Bu da, Mahkemenin işleyiş biçimini geliştirerek kolaylaştıracak ve aynı zamanda üye hâkimlerin ele alınması gereken en önemli davalara ve konulara yoğunlaşmalarını sağlayarak Yargıtayı daha etkin hâle getirecektir. Elbette, Yargıtay üyelerinin,

savcılarının ve yardımcı personelin beceri ve yetkinliklerine bakarak bunları geliştirmeye çalışacağız.

Bu projede nasıl çalışmayı düşününüz? Proje, Yargıtayın girişimine ve sürece olan katkısına bağlı. Bu yüzden onların katılımı, öncülüğü ve projeye yönelik istekliliği olmadan bunu yapamayız. Bu açılış konferansının gerçekteştirildiği şu ana ulaşmamızın yaklaşık üç yıl sürdüğü doğrudur ama geç olsun, güç olmasın. Bütün üyelerin, tetkik hâkimlerinin, personelin ve savcılarının etkin katılımı büyük önem taşıyor ve sizin uzmanlığınızı, bağlılığınızı ve elbette bilgi paylaşımınıza itimat ediyoruz. İfade ettiğim gibi, Yargıtay yalnızca kendi içinde bir kurum değildir, sistemin bir parçasıdır ve yargı sisteminin başında yer almaktadır. Ayrıca, istinaf mahkemeleri ve birinci derece mahkemelerle işbirliği içinde olmalıyız ve Yargıtaya yönelik bu ortak vizyon olmadan, bu proje için hedeflediğimiz sonuçları elde etmemiz zor olacaktır. Bazı yöntemler Sayın Saldırım tarafından dile getirildi ama bunun Türkiye'deki yargı sistemi, Yargıtay ve farklı derecelerdeki mahkemeler ve üye devletlerimizin yargı sistemleri arasında bir akran değerlendirme, diyalog ve en iyi uygulamalara ilişkin bilgi alişverişinden oluşan bir süreç olduğunu hatırlatmak isterim. Bu tartışmalar ve iyi uygulamalara ilişkin yapılacak bilgi alişverişi, Yargıtayın ihtiyaç duyduğu çözümlere ulaşmamıza olanak tanıyacaktır. Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu bünyesinde mahkemeler tarafından kolaylıkla uyarlanabilen çok sayıda pratik araç bulunmaktadır. Mahkeme yönetimiyle ilgili bu günlük araçlar, önemli konuları ele almamızı sağladığı gibi, karara bağlama sürecini engelleyebilmekte veya yavaşlatabilmektedir. Bu araçlardan bazılarını Yargıtayın ihtiyaçlarına uyarlayarak uygun hale getirebileceğimizi umuyoruz.

Öğleden sonra Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonunun (CEPEJ) nasıl çalıştığıyla ilgili bir şeyler daha dinleyeceğiz. Birkaç tanesinden bahsedecek olursak, bunlardan en önemlisi SATURN rehber ilkeleri. Adli zaman yönetimine ilişkin bu rehber ilkeler, tamamen dava süresine odaklanmakta ve bazen de usuli veya yasal çerçevede yer almayan ama mahkeme seviyesinde uygulanabilecek çözümler bulmamıza yardımcı oluyorlar. Bunlar, duruma uygun çözümler bulmamıza yardımcı olan araçlar. Ayrıca, mahkeme işlerinin ve mahkeme yönetiminin kalitesini

artıracak birkaç rehber ilkemiz daha var. Bunlardan biri, mahkeme kullanıcılarını dinlemek ve onlara erişim sağlayarak görüşlerini almak. Bu sayede yargıya ilişkin görüşleri öğrenebiliyoruz ve bu da kesinlikle işin en önemli yanı. Ama bunun yanı sıra bu sorunların mahkeme kullanıcıları yani davaları mahkemeye taşıyan kişiler veya avukatlar ya da savcılar gibi mahkeme sürecinin bizzat içinde bulunan hukuk profesyonelleri tarafından nasıl görüldüğünü de görme fırsatımız oluyor. Belirttiğim gibi, bu araçların tanıtımını yapmaya ve bunlara ilişkin farkındalık yaratmaya yoğunlaşacağız. Bu birçok tartışma ve tüm üye ülkelerimizden en iyi uygulamaların paylaşılmasıyla ortaya çıkacak uzun bir süreç olacaktır. Bunların Türkiye'deki yargı sisteminde de işe yarayacağını umuyoruz.

Sunumumun sonuna geldik. Yargıtayın bu projenin başlatılma sürecinde gösterdiği sabırdan ötürü ve sizlere de beni dinlediğiniz için teşekkür ederim. Önümüzdeki üç yıl boyunca Yargıtayla birlikte çalışmayı sabırsızlıkla bekliyoruz.

Çok teşekkür ederim.

EK 9:

Mehmet KÜRTÜL'ün Paydaş Görüşleri Oturumuna İlişkin Konuşması

Oturum Başkanı – Mehmet KÜRTÜL, *Yargıtay Birinci Başkan Vekili ve Hukuk Genel Kurulu Başkanı*

Arkadaşlar, “Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi” kapsamında elbette son zamanlarda istinaf mahkemelerinin devreye girmesiyle içtihat birliğinin sağlanması en önemli görevlerinden birisi Yargıtayın, o da evet doğru. Onun yanında hesap verilebilirliğin, artı kararların kalitesinin artırılması ve de yargıya olan güvenin artırılması, bunların hepsi beraber değerlendirilmeli.

Elbette kararların kalitesinin artırılması konusunda gelişmeler son zamanlarda özellikle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda olsun, iptal kararlarındaki gerekçelerinde olsun, bir de insan hakları mahkemesi kararlarında olsun zaman zaman kararlarımıza atıflar yapılıyor. Biz çok önemsiyoruz bunu, o çok doğru, neden? Zaten Anayasa 90. madde gereğince Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarına aykırı kararlar oluşturmamamız da gerekiyor. Bu çerçevede oralara atıf yapıyoruz. Bunun yargıya olan güveni bir anlamda artıracığına inanıyoruz.

Öbür taraftan bizim yargı olarak hukuki güvenliği sağlamamız lazım. En önemlisi, yani bu çerçevede ne yapmamız gerekiyor? En başta hâkim ve savcı eğitimini artırmamız gerekiyor. Hâkimler ve Savcılar Kurulu Üyesi Sayın Yaşar Şimşek Bey'in söylediği konu gerçekten üzerinde durulması gereken bir konu; eğitim. Yani eğitimi nasıl yapacağız? Yargıtayda mı yapacağız? İstinafta mı yapacağız? Hiç aksatılmadan ve de basite alınması

önlenecek, dediği çok önemli, yani eğer işlerin yoğun olduğu bir daire varsa başka bir dairede görevlendirmek suretiyle eğitim verilebilir.

Özellikle istinaf dairelerinde olsun, Yargıtayda olsun, adliyelerde olsun; hâkimlerimizin eğitilmesi konusunda savcılarımız, mahkeme hâkimlerimiz teşvik edilmeli, motive edilmeli. Sonuçta bugün bizlerin bulunduğu yere o arkadaşlarımız gelecekler, o arkadaşlarımızın iyi eğitim alması, iyi yetiştirilmesi yargının daha da güçlendirilmesini sağlayacaktır, buna vesile olacaktır.

Bizi dinleme nezaketi ve sabrı gösterdiğiniz için teşekkür ediyoruz. İnşallah bu proje gerçekleşecektir, biz Yargıtay olarak buna inanıyoruz, bu projeyi gerçekleştireceğiz. Bu yargı, adalet, bütün ülke için çok önemli. Ne anlamda önemli? Adaletin olmadığı yerde devletten de bahsedilemez, adaletin direği yıkılırsa devlet de yok olur. Dolayısıyla adaleti sağlamamız gerekiyor. Bunu hep birlikte yapacağız. Eğer adaleti sağlamazsak, yabancı yatırımcı da gelmiyor, yabancı ülkelerle olan iletişimimizi de sağlayamıyoruz. Bu açıdan bizim bunu bir an evvel, hep birlikte gerçekleştirmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Herkese teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

EK 10:

Murat ŞEN'in Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması

Murat ŞEN, *Anayasa Mahkemesi Genel Sekreteri*

Yargıtayın Sayın Daire Başkanları, Sayın Üyeleri, Değerli Meslektaşlarım, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Öncelikle Yargıtayın yargı sistemimiz içindeki rolünü de güçlendirebilecek ve bireysel adalete ulaşmada daha hızlı çözüm yolları öngörebilecek bu projede emeği geçen herkese teşekkür ederim. Ayrıca, tabii ki, Anayasa Mahkemesine de bu değerli projede söz verdiğiniz için ayrıca tüm emeği geçen arkadaşlara da teşekkür ederim.

Yargıtayın Türk yargı sistemi içindeki rolünün öneminden bahsetmek aslında çok da abesle iştigal eden bir şey, çünkü bireyin ve toplumun tüm yaşam alanına doğrudan etkisi olan Yargıtay kararlarının Türk hukuk sistemi içinde etkinliği ve ileriye dönük olarak toplumun yaşayışı, yaşam tarzı, hatta bireylere yönelik etkisi kapsamında bu tür projelerin adalete erişime çok ciddi katkı sağlayacağını düşünüyoruz.

Buradaki temel meselelerden birisi, öğleden önceki oturumda da Mustafa Bey'in bahsettiği gibi, iş yükü meselesi ama tabii ki bu proje kapsamında ortaya konulan diğer bir husus da, özellikle bu projeye ilgili kavramsal temelleri açıklayan metinde Yargıtayın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi ile ilgili olarak özellikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarına da olabildiğince etkili ulaşım ve bu kapsamda bu kararların değerlendirilmesi de bu projenin amaçlarından birisi olarak gösterildi.

Tabii ki özellikle bireysel başvurunun kabulüyle; öncelikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireysel başvuru, daha sonra 2010 yılından sonra da Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru süreciyle beraber Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve bu sözleşmenin somut olarak vücut bulduğu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları artık iç hukukumuzun bir parçası oldu. Özellikle üç büyük yüksek mahkememiz de; Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay, Anayasanın 90. maddesi bağlamında insan hakları ile ilgili uluslararası sözleşmelerle kanunların çatıştığı durumlarda uluslararası sözleşmelerin öncelikli olarak değerlendirilmesi yönündeki hükmünü kabul etmektedir. Bu üç yüksek mahkememiz de şu anda bunu net bir şekilde içtihatlarına yansıtmaktalar. Bu, tabii ki, özellikle sözleşme ve AİHM kararlarının iç hukuka etkilerini artırmaktadır.

Ancak, tabii ki, bu etki 2010 yılındaki anayasa değişikliği ile beraber farklı bir boyuta ulaştı; şöyle ki, insan hakları temelinde bakılan yaklaşım olarak bireysel başvurunun anayasa değişikliği ile kabul edilmesi farklı bir çerçeve oluşturdu. Tabii ki geçen yedi yıllık süre içinde bireysel başvuru sürecinin hâlen “olgunluğunu” tamamlayamadığını söyleyebiliriz. Şöyle ki, özellikle anayasa değişikliğinin temel amaçlarından birisinin AİHM’e yapılan başvuruları azaltmak olduğu gözetildiğinde, bireysel başvurunun kabulüyle beraber sayının ciddi bir şekilde azaldığı görülüyor.

Nitekim 15 Temmuz darbe girişiminden sonraki süreçte de Anayasa Mahkemesinin etkili bir yol olduğunu sürekli vurgulayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Türkiye’deki insan hakları ile ilgili tüm meselelerin öncelikle Türk yargı sistemi içinde çözülmesi gerektiği konusunda net bir içtihat koydu. Tabii bu sürecin bir şekilde devam etmesi gerekiyor; bireysel başvurunun devamı, Türk yargı sistemi içindeki bütünlük gözetildiğinde, özellikle bireysel başvurunun bir noktada güçlendirilmesi lazım. Bu yüzden proje kapsamında sadece Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarının değil, Anayasa Mahkemesinin kararlarının da gözetilmesi gerektiği konusunda bir görüşümüz var, çünkü bu gerçekten milli yargı sistemimiz içindeki kendi sorunlarımızı kendimiz çözebilme kapasitemizi güçlendirecek bir şey.

Bu, tabii ki, yüksek mahkemeler arasındaki herhangi bir hiyerarşi meselesi de değildir, tamamen birbiriyle olan ilişkiler kapsamındadır

ki Anayasa Mahkemesi de birçok bireysel başvuru ve norm denetimi, Anayasaya uygunluk denetiminde Yargıtay kararlarına atıf yapmaktadır sürekli olarak, Danıştay kararlarına da aynı şekilde. Çünkü bu işin, yani yargısal mekanizmanın son mercii, yani bu mekanizmanın son mercii, karar merciidir; adli yargı yönünden Yargıtay, idari yargı yönünden de Danıştay. Bu konuda hiçbirimizin, Anayasa Mahkemesi de dâhil, hiçbir tereddüdü yok. Bakış açıları açısından farklı yorumlar getirilmesi, özellikle bu Anayasanın 90. maddesi ve bireysel başvurunun kabulü ile ortaya çıkmış olağanüstü bir yargı yolunun sonucu olarak karşımıza çıkıyor. Bu açıdan projede özellikle Anayasa Mahkemesinin kararlarına da değinilmesinin faydalı olacağını düşünüyoruz.

Diğer taraftan, tabii ki aynı iş yükü meselesi Anayasa Mahkemesi için de söz konusu. Özellikle 2012 yılından beri, bireysel başvurunun ilk kabulünden beri 221.000 bireysel başvuru yapıldı Anayasa Mahkemesine. Yani özellikle 15 Temmuz sonrasında çok ciddi, 70.000'i aşkın başvurumuz vardı. Bunun 180.000'ini Anayasa Mahkemesi karara bağlamış vaziyette, şu anda elimizde yaklaşık 41.000-43.000 bandında dosyamız var.

Bu iş yükü meselesi bizim için de önemliydi, çünkü şu anda yani Anayasaya göre 15 üyeli ama fiiliyatta 16 üyeli Anayasa Mahkemesinin yıllık 40.000 dosya ile baş etmesi gerekiyordu. Tabii ki Yargıtayın verdiği rakamlarla karşılaştırdığımızda belki kabul edilir yani düşük kabul edilebilecek bir süreçtir ama 15 üyeli bir mahkeme açısından baktığınız zaman gerçekten baş edilmesi zor sayılardı.

Biz bu kapsamda belki fikir vermesi için, artık boyutlar ve süreçler çok farklı olduğundan dolayı, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru tamamen olağanüstü bir yargı yolu olduğundan dolayı, daha farklı mekanizmaları var, ama bizim bu süreçleri nasıl geçirdiğimizi anlatabilirsek belki bir fikir verir, projeye bir katkı sağlar düşüncesindeyim.

Biz bu konuyla ilgili olarak birçok filtraj mekanizması kurduk açıkçası, yani öncelikle 15 Temmuz öncesinde darbe girişiminden önce ciddi bir filtraj mekanizması kurmuştuk ve hedefimiz Anayasa Mahkemesine gelen bir dosyanın 24 saat içinde bir raportör tarafından değerlendirilmesiydi ki darbe girişiminden önce bunu başardık, birçok kişiden de eleştiri aldık. Şöyle ki, bazı üniversite hocalarımız geldi, 27 günde karar verilir mi dediler

bize. Başvuru ve tebligat süresi dâhil 27 güne indirebilmiştik. Ancak tabii ki o dönemki başvuru sayısı yıllık 22.000'di, şu anda 40.000 bandında ve çok daha çetrefilli konularla karşı karşıyayız.

Ve bu 40.000'i çözebilmek için biz üç aşamalı bir proje başlattık iki yıl önce. Bunların birincisi uzmanlaşma, ikincisi karar yazma sisteminin değiştirilmesi, üçüncüsü de mevzuattaki değişiklikler.

Uzmanlaşmayı mahkemenin kendi iç yapısı içinde hak bazlı bir ayrıma giderek koordinatör raportör isminde, hakkı daha iyi bilen bir kişinin yöneticiliğinde demeyeyim ama en azından koordinasyonunda bir yapı ile böldük ve komisyonda hak bazlı tevzi yaparak hızlı bir şekilde ilgili uzman raportörlere ulaştırmaya çalıştık. Bu kapsamda bu raportörlerin sürekli aynı haklarda çalışması ve bununla ilgili olarak uzmanlaşmasına yönelik olarak kurum içi eğitimlerimizi ve bu projeler kapsamındaki çalışmalarımızı devam ettirdik.

İkinci ayak olarak, liste usulü yazımı geliştirdik, bu aslında bizim Amerika'yı tekrar keşfettiğimiz bir şey değildi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin uyguladığı bir şeydi ama Türk yargısı için yeni bir şeydi. Şu anda üyelerimiz, komisyonlarda; iki üyemiz bir imza ile 50 dosyaya kabul edilemezlik kararı veriyorlar. Bu nasıl oluyor? Gelen bir dosya raportör tarafından inceleniyor ve başvuruculara gitmeyecek şekilde UYAP'ta yaptığımız bir yazılımla dosya notu hâline getiriliyor. Şöyle ki, dosyayı inceleyen raportör resmi bir kalıp içine girmeden tamamen kendi kelimeleriyle ve üyemize, yani Anayasa Mahkemesi üyesine dosya ile ilgili gerekirse başvurucuya söylenmeyecek, resmi yazıda, resmi kararda bulunmayacak şeyleri de yazacak şekilde bir not gönderiyor, bu notlar, 50 tane, bir kitapçık hâline getirilip kendilerine gönderiliyor ve tek tek bu notları okuyorlar, bu notlarda niçin kabul edilemez olduğunu anlatıyorlar başvurunun. Eğer üyelerimiz bunu kabul ediyorlarsa, buradaki notların tabii ki her sürecin her aşamasında raportörle doğrudan ilişki kurup niye böyle yazıldığı konusunda soru sorabiliyorlar ve bu konuda hiç kısıtlama yok. Tamamen sorular çerçevesinde gerekirse notlar üzerinden kararlarını veriyorlar.

Peki, başvurucuya ne gönderiyoruz? Başvurucuya artık matbu bir yazı gönderiyoruz. Çok fazla gerekçe içermeyen, hatta belki çok az

gerekçe içeren desem daha doğru olur, yazı göndererek başvurunun kabul edilemez olduğunu bildiriyoruz. Buradaki temel amacımız şuydu; aynı Yargıtayın iş yükü meselesinde olduğu gibi pratik ve teorik hukuku geliştirebilmemiz için iş yükünden kurtulmamız lazım, çünkü mekanizmayı kirleten başvurular var. Yani nedir? Anayasa Mahkemesinin yetkisinde olmayan, temyiz başvurusu niteliğinde olan başvuruların, süre, konu, zaman yönünden yetkisi bizde olmayan başvuruların bir temel içinde atılması mantığıydı. Çünkü gerçekten bazı dosyalarımız üzerinde, Yargıtayımızda da bu vardır, bazı dosyalarımız üzerinde gerçekten bir raportörün 20 gün veya bir ay çalışması gerekiyor, çünkü gerçekten çok ciddi hukuksal meselelerin çözümü ve ileriye dönük olarak etkileri olacağını bildiğimiz dosyalar.

Bu yüzden bu dosyalara daha fazla vakit ayırabilmek için zaman ayırmamız gereken dosyaları hızlı bir şekilde sistemden elemeye başladık. Bu kapsamda uygulamamıza geçen sene Eylül ayında tamamen başladık ve yıl içinde gelen 38.000 başvurunun 35.000'ini karara bağladık. Bunda tabii ki üç aşama olan mevzuat çalışmasının da etkisi vardı. Şöyle ki, mevzuat ile ilgili olarak da kendi iç tüzüğümüzde bir değişiklik yaptık; başvuru formlarını değiştirdik. Hani Anayasa Mahkemesine yapılan başvurularda ne tür evraklar olacağı ve bunlarla ilgili olarak kısa notların verilmesi şeklinde, yani bizi uğraştırmayacak, sisteme veri girişi açısından özellikle UYAP'a giriş açısından dosyaları tasnif edip ilgili hak gruplarına göndermeye yönelik olarak basit bir başvuru formu yaptık ve bu form üzerinden veri girişini sağladık. Ve bunun dışında iç tüzükte de bazı konularda, özellikle işte bu liste usulü ve benzeri şeylerde değişiklik yaptık.

Mevzuatın diğer kısmı olan kanun çalışmasıyla da ilgili olarak bir kanun teklifi hazırladık, Bakanlığa sunduk ve daha sonra Mecliste de gündeme geldi bu kanun çalışması. Bununla ilgili olarak, bir kısmı kabul edildi bu malumunuz makul süre başvuruları ile ilgili olarak Bakanlık Tazminat Komisyonuna devredilmesi. Bu yaklaşık 10.000 dosyanın Komisyona gönderilmesini sağladı ki bu aslında ciddi bir sayıydı bizim için kurtulmamız gereken. Ama bizim asıl istediğimiz, bireysel başvuruda mahkemenin avukatlık ya da hukuki danışmanlık yapmasını engelleyecek ve bize gerçekten düzgün başvuruların, yani insan hakları ile ilgili bireysel

başvuruların gelmesi için eksiklik bildirimini kaldırılmasını sağlayacak bir mevzuat, kanun değişikliği teklif ettik. Yanılmıyorsam, önümüzdeki Yargı Reformu Strateji Belgesi kapsamındaki mevzuat çalışmasında da bunun Bakanlık tarafından gündeme getirilmesini bekliyoruz. Böyle olursa, biz Anayasa Mahkemesinin daha etkin, teorik ve pratik yönden de hızlı çalışmasını sağlayacak bir sistem kurmayı bekliyoruz. Çünkü şunun farkındayız; eğer 15 üyeli bir mahkemeysek, yani bu tabii anayasadaki hüküm, 16 üyemiz var şu anda, 15 üyeli bir mahkemenin yıllık bakabileceği esas dosya sayısının maksimum 1.000 olduğunu düşünüyoruz ve bize 40.000 başvuru var. Olağanüstü bir yargı yolu olan bu bireysel başvuruda bu yüzden başvuru şartlarının zorlaştırılması ve gerçekten hak eden başvuruların bize gelmesi önemli, çünkü gerçekten şöyle bir durum var; hak etmeyen başvurularla o kadar çok vakit kaybediyoruz ki, ihlal bulunması gereken dosyaların bakım süresi uzuyor makul süre açısından.

Bunun dışında özellikle şunu belirtmek isterim; yüksek yargı kurumları arasındaki diyalog bu tür projelerde daha fazla güçleniyor. Anayasa Mahkemesinin yaptığı birçok projeye Yargıtay çok ciddi katkılar verdi. Biz bunlardan çok memnunuz ve önümüzdeki süreçte de bizim bu iş yükünü azaltmaya yönelik yeni projelerimiz var. İşbirliğinin devam etmesi ve bu proje kapsamında belki sürekli mekanizma hâline getirilebilecek bir sürekli diyalog mekanizması geliştirebileceğimiz bir sistem kurabilirsek, birbirimizdeki bu içtihat alışverişi ve birbirimizin kararlarını takip etmek açısından çok ciddi faydası olacağını düşünüyoruz. Çünkü içtihat birliğinin uyumu, sadece kurum içinde değil, Yargıtayın içtihatlarına Anayasa Mahkemesinin uyması açısından da çok önemli bizim için. Yargıtayın verdiği çok ciddi kararları görmeden Anayasa Mahkemesi bir karar verdiği zaman yargısal sistemde kaos oluşması durumu var. Hem Yargıtayın kararlarının takibi hem de bu kapsamda Anayasa Mahkemesinin kararlarının takibi açısından kalıcı bir mekanizmanın kurulmasının yararlı olacağını düşünüyoruz.

Bu bağlamda sözlerime son verirken tekrar saygılarımı sunuyorum. Umarım süremi geçmemişimdir, bakmadım ama tekrar sabırla dinlediğiniz için teşekkür ederim, saygılar sunuyorum.

EK 11:

Musa HEYBET'in Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması

Musa HEYBET, *Danıştay 5. Daire Üyesi*

Sayın Başkanım, konuşmacıları ve katılımcıları saygıyla selamlıyorum.

“Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi”nin tüm yargı camiamıza hayırlar getirmesini temenni ediyorum. Öyle tahmin ediyorum ki, Yargıtay nezdinde yapılacak bu çalışma; tüm hukuk sistemimize, hukuk etkileşim alanlarına etki gösterecek ve çok ciddi yararlar sağlayacaktır. Yargıtay gerçekten köklü bir geçmişi ve kurumsal kültürü olan bir üst yargı organıdır. Bu nedenle, buradan elde edilecek tüm kazanımlar ülkemize çok büyük kazançlar sağlayacaktır. Biz de Danıştay olarak canıgönülden bu projenin güzel bir şekilde sürdürülebilmesi noktasında elimizden gelen katkıyı sağlayacağız.

Danıştay; idari uyuşmazlıkları, evrensel hukuk değerleri ve hukukun üstünlüğü ilkesi ışığında ve insan haklarını esas alarak bağımsız, tarafsız, adil bir yargılama yapmak suretiyle en hızlı şekilde çözümleyen ve içtihat birliği sağlamak suretiyle danışma ve inceleme görevi yapan bir üst yargı merciidir.

Katılımcılara bir bilgi olarak da hemen söylemek istiyorum; 18.06.2019 tarihi itibarıyla Danıştayda derdest dosya sayısı 152.000 civarındadır. İstinaf mahkemelerinin faaliyete geçmesiyle yeni bir sisteme geçilmiş, Yargıtayın ve Danıştayın yargılama ve içtihat fonksiyonu daha da önemli hâle gelmiştir.

Bu projede acil çözülmesi gereken sorunların neler olduğu konusunda hukukçular, hâkimler, savcılar ve hukuktan etkilenen avukatlar olarak bunların tespiti ve çözüme kavuşturulması bakımından ciddi bir

envanter çalışması yapılması gerektiğini düşünüyorum. İstinaf sistemine geçilmesiyle de böyle bir çalışma zaten zorunlu hâle gelmişti. Kurumların; Danıştayın, Yargıtayın, Anayasa Mahkemesinin zaten bu konuda kendi iç çalışmaları var ama genel anlamda böyle bir proje ile şans yakalandı diye düşünüyorum, bu nedenle de bu projeyi çok önemsiyorum.

Burada bize verilen notta da tespit edilen amaçlar ve faaliyetler zaten çok geniş bir şekilde yer almıştır. Öncelikli sorunlarımız; Danıştayda da bu var, genel anlamda da vatandaşlarımızın rahatsız olduğu konu, adaletin geç işlemesi. Bu konuda stratejik plan gereği, Adalet Bakanlığımız makul yargılama sürelerini açıkladı, ancak bunların belki fiiliyatta tam anlamıyla oturması da bir zaman alacaktır diye düşünüyorum.

Diğer konu da yargıya duyulan güvenin yükseltilmesi. Projede yargıya duyulan güveni azaltan faktörler nelerse, biz bu işin içinde olan birileri olarak aslında bunları biliyoruz. Bu güveni artıran ya da azaltan etkenler nelerse, bunların tespitinin yapılıp en pratik şekilde çözüme nasıl kavuşturulacağıнын yollarının aranması gerekir diye düşünüyorum ve böyle de bir öneride bulunuyorum.

Tabii, bu çalışma içerisindeki faaliyetlere baktığımız zaman hakikaten birbiriyle çok etkileşen alanlar var; hukuk fakültelerindeki eğitim, adli personelin eğitimi, hâkim ve savcılarının eğitimi, ehliyet, liyakat, içtihat birlikteliği, meslek içi ve meslek öncesi eğitimler gibi birçok faktör var. Kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi noktasında bir bütünlük sağlayarak bütün meslektaşlarımız, Yargıtay meslek mensupları, hâkim ve savcılarımız, istinaf hâkim ve savcılarımızla beraber bu meseleye sahip çıkmamız gerekir diye düşünüyorum.

Buradan elde edilecek veriler, çözüm önerileri ve çalışmalar, Danıştaya da ışık tutacaktır. İdari yargının ve Danıştayın kapasitesinin güçlendirilmesi adı altında benzer bir proje de idari yargı düzeninde zaten yürüyecek. Her iki projenin eş bir şekilde yürümesi durumunda karşılıklı kontrol mekanizması ile çok daha kaliteli sonuçlar elde edeceğimizi düşünüyorum.

Projenin herkes tarafından önemsenerek sahiplenilmesi, bizlere de düşen bir vazife olduğu takdirde elimizden geleni yapma düşüncesiyle hayırlı olması ve ülkemizin adalet ve hukuk sistemine katkı sağlaması temennilerimle hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

EK 12:

Yaşar ŞİMŞEK'in Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması

Yaşar ŞİMŞEK, Hâkimler ve Savcılar Kurulu Üyesi

Sayın Yargıtay Başkanım,

Değerli Katılımcılar,

“Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Avrupa Birliği-Avrupa Konseyi Ortak Projesi Açılış Sempozyumu” vesilesiyle Hâkimler ve Savcılar Kurulu adına görüşlerimi sunmak üzere burada bulunmaktayım. Kurulum adına, sizleri saygıyla selamlıyorum.

Yargının temel sorunlarını masaya yatırıp bunlara çözüm oluşturma çabası ve amacı taşıyan bu projeyi tasarlayıp hayata geçiren başta Yargıtayımız olmak üzere projeye destek veren ve katkı sunan tüm ortak ve paydaşları tebrik ediyorum ve kendilerine teşekkür ediyorum.

Bilindiği üzere, anayasal bir kurum ve bir yüksek mahkeme olarak adaleti toplum nezdinde en üst düzeyde tesis edebilmek vizyonu ile faaliyet gösteren Yargıtayımızın görevleri; teşkilat kanunu olan 2797 sayılı kanunla belirlenmiştir. Anılan kanunun 1. maddesi Yargıtayın görevlerini; “Yargıtay, adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme mercii olup Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile bu kanun ve diğer kanunların hükümlerine göre görev yapan bağımsız bir yüksek mahkemedir,” şeklinde tanımlamıştır.

Buna göre Yargıtay, hukukun ülke çapında eşit ve yeknesak şekilde uygulanmasını sağlama ve gözetmenin yanında, adli yargı mahkemelerince (belli aşamadan sonra BAM'lar tarafından) verilen

kararların hukuka uygunluğunu denetler. Yargıtayın bu ödevi, hukuki denetim yapmasının yanında eğitici bir rolünün de bulunduğunu gösterir. Alt derece mahkemelerince verilen kararların hukuka uygunluğunun bir yüksek mahkeme tarafından denetlenmesi; hukuki güvenlik ve sosyal barışın sağlanmasına ve korunmasına hizmet ettiği ölçüde bir anlam ve değer ifade eder. Zira, Yargıtay içtihatları sadece dosyanın taraflarına yönelik değil, hukukun ülke düzeyinde ne şekilde uygulanacağını göstermesi bakımından herkese yöneliktir.

Tarihsel ve kurumsal olarak Yargıtayın varlık nedenini oluşturan bu anlayışın en somut göstergelerinden biri, miktar itibarıyla temyiz sınırının altında kalan kararlardaki hukuka aykırılıkların dahi belli şartlar altında temyizen incelenebilmesi ve verilen kararların da Resmi Gazete’de yayımlanmasını öngören hukuk usulünde “kanun yararına temyiz” (HMK/Md. 363), ceza usulünde ise “kanun yararına bozma” (CMK/Md. 309-310) müesseselerinin kabul edilmiş olmasıdır.

Bu kapsamda Yargıtayımızdaki iş süreçlerinin daha da iyileştirilmesi yoluyla, kararların kalitesinin artırılması ve içtihat tutarlılığının sağlanması açısından naçizane bazı tespit ve önerilerde bulunmak gerekirse; tabii Yargıtayımız köklü bir kurum ve 150 yıllık bir çınar. Ancak değişen ve gelişen yeni yönetim anlayışına ve yaklaşımlarına göre;

1. Öncelikle Yargıtaydaki tüm iş süreçleri yeniden gözden geçirilerek bu süreçlerdeki riskler ve kontrol zayıflıkları tespit edilip bunları bertaraf edecek tedbirler alınmalı, süreçlerde görev alan her düzey çalışanın rolleri ve görev tanımları yazılı olarak belirlenip kendilerine tebliğ edilmeli, sorumluluk gerektiren hâllerde muhatabın bilinmesi sağlanmalı,

2. Ön büro hizmetlerinin daha çeşitli, etkili ve güvenli şekilde sunumu için gerekli tedbirler alınmalı,

3. Yargı ile ilgili yaşanan sorunların temelinde yatan en önemli etkenin ülkemizde ihtiyaç duyulan hukukçu planlamasındaki eksiklik ve hukuk eğitimindeki yetersizlik olduğu gözetilerek YÖK ve hukuk fakülteleri ile etkili iletişim kurularak hukuk eğitiminin yeniden tasarlanarak hukuk alanındaki ihtiyaç analizi sağlıklı şekilde yapılmalı,

4. Hâkim ve savcı adaylarının Yargıtayda geçen stajlarını daha verimli hâle getirmek adına her dairede staj yaptırmak yerine iş durumu ve fiziki

olarak uygun bulunan dairelerimizde stajlar yaptırılmalı ve adaylara dosya verilip takdir almak ve müzakerelere katılmak suretiyle adayların özgüvenleri artırılmalı,

5. Hâlen görevde olan ilk derece hâkim ve savcılarının Yargıtayda yaptırılan meslek içi eğitimlerinin planlaması aşamasında ilgili yargı kuruluşlarıyla etkili iletişim ve işbirliği yapılarak eğitimlerin daha isabetli ve sağlıklı sonuçlar vermesi sağlanmalı,

6. Yargıtayda ilk kez görevlendirilen tetkik hâkimleri ve Cumhuriyet savcılarının mutlaka görevli oldukları daire ve masaların iş ve işlemlerini en iyi bilen kıdemli meslektaşları tarafından oryantasyon eğitimine tabi tutulmalı, ayrıca görevlerinin devamı sırasında yılda en az bir kez meslek içi zorunlu eğitime tabi tutulmalı,

7. Yargıtayda görevli tetkik hâkimleri ve Yargıtay Cumhuriyet savcılarının yenilikleri takip edebilmeleri, kendilerini daha fazla geliştirebilmeleri ve uzmanlıklarını pekiştirebilmeleri açısından kurum içi ve kurum dışı sempozyum, seminer, panellere katılımları teşvik edilip sağlanmalı, AİHM ve diğer uluslararası mahkemeler nezdinde meslek içi eğitim etkinliklerine iştirakleri desteklenmeli,

8. Karar kalitesinin artırılması her bakımdan yetişmiş tecrübeli, donanımlı yüksek mahkeme başkan ve üyeleriyle mümkün olacağından, yüksek mahkemeye üye seçimleri objektif kriterlere bağlanmalı, kıdem ve liyakat öne çıkarılmalı,

9. Yargıtay daireleri arasındaki işbölümü zorunlu olmadıkça değiştirilmemeli, uzmanlaşmalar pekiştirilmeli,

10. Dairelerce verilen, uygulamada yenilik getiren ve emsal oluşturabilecek kararlar zaman geçirilmeksizin web sitesinde veya uygun bir platformda yayımlanarak bunların bilinirliği artırılmalı,

11. Temyiz incelemesi yapılan dosyalarda tespit edilen sistematik hatalar ve sıkça yapılan bozma nedenleri belirlenmeli ve aynı hataların tekrar etmemesi için bunlar gecikmeksizin uygun vasıtalar ile teşkilata duyurulmalı ve dava türlerine göre, kılavuzlar/rehberler hazırlanıp her hâkime/Cumhuriyet savcısına ulaştırılmalı,

12. Yargıtayda (yeni bina) bulunan dosyaların güvenli olmayan şekilde saklanması, nakledilmesi ve kurum dışına çıkarılmasına neden

olan çalışma koşulları yeniden gözden geçirilerek gerekli iyileştirmeler yapılmalı,

13. İlk dereceden istinafa, istinaftan Yargıtaya yasa yolu incelemesi için gönderilen dosyaların hızlı ve güvenli bir şekilde görevli dairelere isabetle tevzii için UYAP'a veri girişlerinin ve dava nitelendirmelerinin yetkin personel tarafından yapılmasını sağlayacak eğitimlere ağırlık verilerek UYAP bilişim sistemi üzerinde gerekli tadilat ve yazılım değişiklikleri buna göre tasarlanmalı ve sistemin yanlış daireye tevziye izin vermemesi sağlanmalı, bu yolla yasa yolunda gereksiz zaman ve emek kaybına yol açan "aidiyet" kararları azaltılmalı,

14. Yasa yolunda incelenen dosyaların hâkim ve savcılarına yönelik olarak düzenlenen kanun yolu değerlendirme formlarında isabet, tutarlılık ve istikrarın sağlanması açısından gerek aynı daire içerisinde gerek farklı daireler arasında benzer durumlarda çelişki oluşturmayacak not değerlendirmesinin yapılmasını sağlayacak tedbirler alınmalı,

15. Yargısal faaliyet yürüten gerek ilk derece gerek istinaf gerekse yüksek mahkemelerin yoğun iş yükü altında bulunmaları ve insanüstü gayret göstermelerine karşın bu durumun vatandaş nezdinde yeterince bilinmediğinden ve takdir edilmediğinden hareketle her düzeydeki yargı merciine gelen ve çıkan işi gösteren düzenli faaliyet raporları kamuoyu ile paylaşılmasıyla haksız eleştirilerin önüne geçilmeli.

16. Her düzeyde yargı kurumu temsilcilerinin katıldığı, sorun tespiti ve öneri geliştirilmesine yönelik yıl içinde düzenli toplantılar planlanmalı, çıkan sonuçlar eylem planına bağlanıp katkı sunacak ve sorumluluk verilecek birimler belirlenmeli, bu konuda gelenek oluşturulmalı.

Tespit ve önerileri sizlere hızlı bir şekilde aktarmaya çalıştım. Bu önerilerin bir an önce hayata geçirilmesi, proje sonunda yargımızın daha etkili ve verimli işlemesi ve her düzey çalışanının memnuniyetlerinin artırılabilmesi için HSK olarak üzerimize düşen her türlü yardım ve işbirliğine hazır olduğumuzu peşinen bildirir, bana burada sunum fırsatı veren başta Yargıtay'ımız olmak üzere ilgili tüm kurumlara, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi temsilcilerine, yine bu projenin hayata geçirilmesinde katkı sunan tüm paydaşlarımıza en derin saygılarımı sunar, projenin yargı teşkilatımız için hayırlı ve başarılı sonuçlar vermesini temenni ederim.

EK 13:

Avni Kağan KAYTANCI'nın Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması

Avni Kağan KAYTANCI, *Strateji Geliştirme Daire Başkanı,*
Adalet Bakanlığı

Yargıtayın Kıymetli Daire Başkan ve Üyeleri, Kıymetli Meslektaşlarım, Değerli Katılımcılar, hepinizi saygıyla selamlıyorum. “Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi”nin açılış sempozyumu nedeniyle aranızda bulunmaktan büyük mutluluk duyduğumu belirterek sözlerime başlamak istiyorum. Bu vesileyle hepinizi selamlıyorum.

Yargıtayın etkinliği ile verimliliğine ve adalet hizmetinin sunulmasının iyileştirilmesine odaklanan bu projeye ilişkin görüşlerimi, 30 Mayıs 2019 tarihinde kamuoyuna açıklanan Yargı Reformu Strateji Belgesi'nin önemli başlıkları ile birlikte projeye değinen münhasır hedefleri üzerinden aktarmaya çalışacağım.

Yargı Reformu Strateji Belgesi'nin güncellenmesi çalışmalarına “Güven veren ve erişilebilir bir adalet” vizyonuyla geçtiğimiz yıl başlanmıştır.

Avrupa Birliği üyelik müzakerelerinin “Yargı ve Temel Haklar” başlıklı 23. faslı kapsamında hazırlanan belge ile yalnızca müzakere sürecine katkıda bulunulması değil, vatandaşlarımıza daha nitelikli bir yargı ve adalet hizmeti sunulabilmesi amaçlanmıştır. Yargı Reformu Belgesi, içerdiği birçok amaç ve hedefle vatandaşlarımızın sisteme duydukları güveni artıracaktır. Bu güven beklentisi Yargıtayımız için de geçerlidir. 1,5 asırlık tarihe sahip olan bu yüksek mahkeme; bir yandan hukukun tüm ülkede eşit olarak

uygulanmasını sağlamaktayken, diğer yandan da mahkemelerce verilen kararların hukuki denetimini yapmaktadır. Bu rolüyle haksızlığa uğramış veya mağdur olmuş bireylerin son sığınağı olmuştur.

İstinaf mahkemelerinin faaliyete geçmesi sonrasında Yargıtaya gelen iş sayısının azalmasıyla birlikte, yüksek mahkemenin yeniden yapılandırılması da büyük önem arz eder hâle gelmiştir. Adli yargı sistemi içerisindeki içtihat birliğinin sağlanmasına yönelik asıl görevini rahatça yerine getirebilmesi için bu elzemdır. Bu yapılandırmadan kastım, fonksiyonellik yani işlevsellik üzerinedir. Bu konuda performans ölçümü, bir başka ifadeyle verimlilik kontrolü de anahtar sözcüklerdir.

Bu önem doğrultusunda Yargıtayın iş yükü, fiziki ve beşeri durumu, teknik altyapısı, uyulması gereken temel ilkeler, iş süreçleri, izleme ve denetim mekanizmaları ile kararlarının niteliğinin bütüncül bir bakış açısıyla ve yargının tüm aktörlerinin görüşü alınmak suretiyle değerlendirilmesi değişim için zorunludur. Bu değişim, Yargıtayı daha etkin hâle getirmekle kalmayacak, aynı zamanda yüksek mahkemeye ve yargıya olan güveni de artıracaktır. Hemen belirtmek isterim ki, kamuoyuna açıklanan yeni Yargı Reformu Strateji Belgesi de özetle daha hızlı, etkin, güvenli ve isabetli işleyen bir adalet sistemine duyulan ihtiyacın bir ürünüdür.

Bu noktada toplumun beklentilerini karşılayan ve güven duyulan bir yargı sisteminin tesisi için yüksek mahkemenin yanı sıra tüm yargı aktörlerine görev düşmektedir.

Bakanlığımız da bu doğrultuda katılımcı bir anlayış içerisinde yüksek mahkemeler, barolar, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının da desteğini almak suretiyle yeni bir strateji belgesi hazırlayarak onu kamuoyu ile paylaşmıştır.

Türkiye yeni Yargı Reformu Stratejisi Belgesi'nde yeni ilke ve değerler belirlemiştir. Bunların başlıcaları şunlardır:

- Hak ve özgürlüklerin daha etkin korunup geliştirilmesi
- Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının geliştirilmesi
- Adalete erişimin kolaylaştırılması
- Makul sürede yargılanma hakkının gözetilmesi

- Yargıya güvenin artırılması

Bu ilke ve değerler YRS'de yer alan 9 amaç, 63 hedef ve 256 faaliyet ile sistemleştirilmiştir.

Bu amaç ve hedeflere kısaca değinmek istiyorum.

Birinci amacımız, "hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi"dir.

Bu kapsamda ifade özgürlüğüne ilişkin olarak haber verme sınırları içerisinde yer alan, eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamalarının suç oluşturmayacağına ilişkin düzenlemeye diğer mevzuatta da yer verilerek hak ve özgürlüklerin daha da genişletilmesi amaçlanmıştır.

Bölge adliye mahkemelerince istinaf incelemesi sonucunda verilen kararların kesinlik sınırının ifade özgürlüğünü ilgilendiren maddeler açısından yeniden belirlenmesi öngörülmektedir. Böylelikle, kararların Yargıtay tarafından da incelenmesi sağlanarak bireylere ek bir güvence getirilmesi amaçlanmaktadır.

Özgürlük ve güvenlik hakkını etkileyen gözaltı, tutuklama ve diğer koruma tedbirlerine ilişkin mevzuat ve uygulama gözden geçirilerek bunların ölçülü bir şekilde uygulanması yönünde değişiklikler yapılacak ve tedbirler alınacaktır. Bunun bir yansıması olarak azami tutuklama süresine ilişkin hükümler, soruşturma ve kovuşturma aşamaları için ayrı ayrı düzenlenecektir.

Yine hâkim ve Cumhuriyet savcılarının terfi incelemesi ve denetimlerinde AYM ve AİHM kararlarına uygunluğun gözetilmesi de önemli bir yenilik olacaktır. Amaçlanan; hâkim bağımsızlığına uygun bir anlayışla, insan hakları konusunda mesleki duyarlılık ve yeterliliğin ölçülmesidir.

Ayrıca Anayasa Mahkemesinin ihlal kararlarının yargılanmanın yenilenmesi sebebi olarak usul kanunlarında açıkça yer alması, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile internete erişimin engellenme usullerinin AB müktesebatı çerçevesinde gözden geçirilmesi, makul sürede yargılanma hakkının ihlali konusundaki başvuruların incelenmesi ve gerekiyorsa, tazmin kararı vermek üzere yeni bir iç hukuk mekanizması oluşturulması da planlanmaktadır.

İkinci amacımız, “yargı bağımsızlığı, tarafsızlığı ve şeffaflığının geliştirilmesi”dir.

Yargı bağımsızlığının sağlanmasının birçok temel enstrümanı bulunmaktadır. Bunların tümü, esasında, hâkim ve savcıların güçlendirilmesine hizmet etmektedir. Bu nedenle, söz konusu amaç kapsamında hâkim ve savcıların mesleki açıdan güçlendirilmesine yönelik hedefler öngörülmüştür.

Bunlardan biri; yargı kamuoyu tarafından yıllardır önemli bir ihtiyaç olarak dile getirilen coğrafi teminatın (yer güvencesi) sağlanmasıdır. Belgede bu teminat kapsamında öngörülen; belli bir kıdemdeki hâkim ve savcılarının mesleki başarılarının da gözetilmesi suretiyle istekleri olmaksızın görev yerlerinin değiştirilmemesidir. Coğrafi teminat, yalnızca hâkim ve savcılarının endişe duymadan yargısal faaliyetlerini sürdürebilmeleri yönünden değil, aynı zamanda yargısal verimliliğin artırılması açısından da önem taşımaktadır.

Hâkim ve savcılar için güvencelerin güçlendirilmesi ve daha öngörülebilir bir meslek hayatının sağlanması önemlidir. Halihazırda HSK'nin verdiği disiplin cezalarından sadece “meslekten çıkarma cezasına” karşı yargı yolu açıktır. Diğer cezalara karşı HSK'ye yeniden değerlendirme ve itiraz yoluyla başvurabilmek mümkündür. Bu dönemde Hâkimler ve Savcılar Kurulunun disiplin kararlarına karşı yargı denetiminin genişletilmesi için anayasa değişikliği önerisinin hazırlanması öngörülmüştür.

Ayrıca hâkim ve savcılarının disiplin prosedüründeki güvencelerin artırılması ve bu alanda şeffaflığın güçlendirilmesi de mesleki güvenceyi artırmaya yöneliktir.

Hâkim ve savcılık mesleğine giriş sınavının geniş katılımlı bir heyet tarafından yapılması; atama, nakil ve müstemir yetki sisteminin önceden belirlenen ve ilan edilen takvime ve kriterlere bağlanması da bu dönemde yapılacak önemli çalışmalardan olacaktır. Özellikle nakil ve müstemir yetki kararlarının takvime bağlı yapılması mesleki öngörülebilirliği artıracaktır.

Hâkim ve savcılarının atama ve nakil mevzuatında düzenlenen bölge sisteminin yeniden düzenlenmesi de amaçlanmıştır.

Yargı teşkilatında bazı görevlere atanabilmek için mesleki tecrübe önem taşımaktadır. Bu nedenle, belirli görevlere atanabilme şartlarından olan sürelerin yeniden belirlenmesi öngörülmüştür. Bu doğrultudaki uygulama, hizmetlerin daha nitelikli sunulmasının yanı sıra hâkim ve savcılar için mesleki öngörülebilirliği de sağlayacaktır.

Bildiğiniz üzere, Bangalor ve Budapeşte İlkeleri, HSK tarafından 2006 yılında kabul edilmiştir. Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi, Yargıtay öncülüğünde hazırlanmış ve kabul edilmiştir. 2017 yılında ise Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri, Yargıtay Büyük Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Bunlara ilave olarak, yargı mensuplarının uyması gereken etik ilkeler konusundaki çalışma tamamlanarak “Türk Yargı Etiği Bildirgesi” HSK tarafından kamuoyu ile paylaşılmıştır. HSK bünyesinde etik ilkeler konusunda danışmanlık hizmeti verecek bir yapı da oluşturulacaktır.

Üçüncü amacımız, “insan kaynaklarının nitelik ve niceliğinin artırılması”dır.

Bu kapsamda öncelikle hukuk eğitiminin niteliğinin artırılması için yeni bir model oluşturulacaktır. Bunun için hukuk eğitiminin modeli, fakültelerin eğitim süresi ve kontenjanları ile fakülterele girişte aranan başarı sıralama ölçütü niteliğinin artırılması için yeniden belirlenecektir.

Hâkim ve savcı yardımcılığı kadrosunun oluşturulması da stratejik yaklaşım olarak benimsenmiştir. Bu kadronun oluşturulması; bir yandan mesleğe hazırlık döneminin daha etkin geçirilmesini, diğer yandan hâkim ve savcılara yargısal faaliyetlerinde destek imkânlarının artırılmasını temin edecektir.

Bugün avukatlık ve noterlik mesleklerine giriş için bir sınav bulunmamaktadır. Avukatlık için daha önce yapılan düzenlemeden vazgeçilmiştir. Hazırlık sürecinde bu alandaki ihtiyaç, başta Türkiye Barolar Birliği ve barolar olmak üzere hukuk fakülteleri ve diğer yargı aktörlerince dile getirilmiştir. Hukuk fakültesi mezunlarının hâkim ve savcı yardımcısı, avukat ve noter olabilmeleri için “Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı”na tabi tutulmalarının bu ihtiyacın giderilmesini sağlayacağı konusunda bir konsensüs oluşmuştur. ÖSYM tarafından yapılacak bu sınavdan yeterli puanı alanlar doğrudan avukatlık stajına başlayabilecek, hâkimlik, savcılık ve noterlik için ayrıca mahsus sınava girebileceklerdir.

Dördüncü amacımız, “performans ve verimliliğin artırılması”dır.

Etkinlik, verimlilik ve performans gibi kavramlar pek çok ülkede olduğu gibi, Türkiye’de de kamu hizmetleri için gittikçe daha fazla kullanılan kavramlar olmuştur.

Makul sürede yargılanma hakkının korunması için süreç ve performans yönetimi önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu cümleden olarak, yargıda performans kriterleri yeniden belirlenecek ve uzun süren soruşturma ya da davalar için “Performans Esaslı İzleme Sistemi” oluşturulacaktır. Bunun için ayrıca HSK Teftiş Kurulu bünyesinde Yargıda Performans Ölçüm ve Takip Merkezi kurulacaktır.

Avrupa Konseyi Adaletin Etkinliği Komisyonunun (CEPEJ) adil yargılanma hakkının korunmasına ilişkin olarak geliştirdiği yargıda zaman yönetimine ilişkin bir model önceki Strateji Belgesi döneminde hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda genel bir çerçeveye oluşturmak üzere ülke genelinde soruşturma ve yargılamalarda hedef süreler belirlenmiştir. Uygulamanın tam anlamıyla hayata geçebilmesi için bu Strateji Belgesi döneminde yerel düzeyde de hedef yargılama sürelerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Yargılama hizmetlerinde performans ve verimliliği olumsuz yönde etkileyen yapısal sorunlardan biri de yazı işleri hizmetlerinde görülmektedir. Yazı işleri hizmetlerine işlerin hızlandırılmasını, hâkim ve savcıların soruşturma ve davaların esasına yoğunlaşmalarını sağlayacak bir hüviyet kazandırılması elzemdir. Bu kapsamda yetki ve sorumluluk çerçevesinin belirlenmesi ve alana ilişkin yapısal sorunların giderilmesine yönelik önlemlerin alınması ve uygulamaların geliştirilmesi planlanmaktadır.

Öte yandan yargıda bilişim sistemlerinin kullanımı, bir yandan toplam performansı olumlu etkilerken, diğer yandan yargıya erişim imkânlarını artırmaktadır. Türk adalet sisteminde bilişim teknolojilerinin kullanımı dünya ortalamasının oldukça üzerindedir. Bununla birlikte, bu alana ilişkin çok yönlü çalışmalar yapılması planlanmıştır.

Strateji Belgesi’nin hazırlık döneminde yargılamaları uzatan sebepler tek tek incelenmiştir. Bunların içerisinde tebligattan kaynaklanan sorunlar önemli bir yer tutmaktadır. Zorunlu elektronik tebligata ilişkin düzenleme

2018 yılı itibarıyla yapılmıştır. Ayrıca elektronik tebligat uygulaması yanında usulsüz tebliğ işlerinin önlenmesi için tebligat görevlilerine eğitim verilmesi de planlanmıştır.

Türk yargısına gerek yargı içerisinde, gerekse kamuoyundan yöneltilen en önemli eleştirilerden biri hâkimlerin uzmanlığını sağlayacak bir anlayışın benimsenememesidir. Söz konusu eleştirinin tarihi oldukça eskidir ve etkisini hiçbir zaman yitirmemiştir. Bu Strateji Belgesi'yle öngörülen en önemli yeniliklerden biri de hâkimlerin ceza ve hukuk hâkimi olarak ayrılımlarının öngörülmesidir.

Yine mahkemelerin yetki çevresinin performansa dönük bir yaklaşımla belirlenmesinin önemli sonuçları bulunmaktadır. Çözümü uzmanlık gerektiren davaların (ticari davalar, fikri ve sınai haklardan kaynaklanan davalar gibi) il merkezlerindeki ihtisas mahkemelerinde görülebilmesinin ülke geneline yaygınlaştırılması düşünülmektedir.

Adli yargıda bir hâkime düşen ortalama dosya sayısı 2014 yılında 865 iken, bu sayı 2017 yılında 929 olmuştur. Dosya sayısının fazlalığı birçok sorunun temelini oluşturmaktadır. Bunlardan biri de, duruşmaların birden fazla celsede gerçekleştirilmesidir. Yargılamaların tek celsede bitirilememesi, yargının en önemli sorunları arasında sürekli olarak dile getirilmektedir. Bu konudaki uygulama mevzuat hilafına sistematik hâle gelmiştir. Duruşmalarda hukuki dinlenme hakkının yeterince sağlanamadığı, yargılama diyalektiğinin yeterince oluşturulamadığı ve hâkimleri meşgul edecek çok sayıda prosedürün görüldüğü de ifade edilmektedir. Bu sakıncaları ortadan kaldırmaya yönelik bir dizi önlem sıralanmıştır.

Strateji Belgesi'nin tümüne hâkim anlayışlardan biri de prosedürlerin sadeleştirilmesidir. İyi uygulama örneklerine mukayeseli hukuk perspektifinden bakıldığında duruşmasız çözülecek suç tiplerinin ve uyuşmazlıkların belirlendiği görülmektedir. Bu itibarla duruşmasız çözülebilecek uyuşmazlıklara ilişkin çalışma yapılacaktır.

Belgede Cumhuriyet savcısı sayısının artmasına bağlı olarak asliye ceza mahkemelerinde duruşma savcılığı uygulamasının yeniden getirilmesi de öngörülmüştür.

Beşinci amacımız, “savunma hakkının etkin kullanımının sağlanması”dır.

Maddi gerçeğe ulaşılması ancak yargılamayı hâkim, savcı, avukatların kolektif çabayla yürüttükleri bir faaliyet olarak kabul eden bir sistem vasıtasıyla mümkündür.

Hukukun üstünlüğü ilkesinin eksiksiz biçimde vücut bulmasının önkoşullarından biri de, savunma hakkının sağlanmasıdır. Temel insan haklarından olan savunma hakkı, kişiyi diğer hak ve özgürlüklere kavuşturması açısından büyük önem taşımaktadır.

Avukatlık mesleği ülkemizde kamu hizmeti olarak tanımlanmaktadır. Bu Strateji Belgesi döneminde avukatlık mesleğine ilişkin köklü değişiklikler yapılması planlanmıştır. Hukuk dünyamızda yaşanan gelişim ve değişimle birlikte başta avukatlık mesleğine giriş usulü ve avukatlık stajı olmak üzere pek çok konunun gözden geçirilmesi ve mesleğin geleceği açısından kalıcı çözümler üretilmesi zorunlu hâle gelmiştir.

Hukuk fakültesi mezunlarının avukatlık stajına başlayabilmeleri için hâkimlik ve savcılık mesleğinde olduğu gibi merkezi bir sınavda başarılı olmaları gerekeceğini daha önce açıklamıştım.

Avukatlık stajının yeniden yapılandırılması da mesleki kalite açısından son derece önemlidir. Bu itibarla avukatlık stajının süresi ve içeriğinin daha verimli olacak şekilde düzenlenmesi öngörülmüştür.

Bugün için hukuki ve teknik bilgi gerektiren pek çok dava vatandaşlar tarafından hukuki yardım olmaksızın açılmakta, bu durum yargılamaların uzun sürmesi yanında hatalı sonuçlanmasına neden olmaktadır. Avukatla temsil zorunluluğu, ilk başta hak arama özgürlüğüne bir kısıtlama gibi gözükse de, maddi durumu yetersiz olanların bu ihtiyacının adli yardım sistemi ile devlet tarafından karşılanması düşünülmektedir. Bu belge döneminde bu konuda bir yaklaşım da geliştirilecektir.

Yine avukatların bilgi ve belge temin etmelerine ilişkin yasal yetkilerinin genişletilmesi de sağlanacaktır.

Altıncı amacımız, “adalete erişimin kolaylaştırılması ve adalet hizmetlerinden memnuniyetin artırılması”dır.

Adalet erişimin eşit bir şekilde sağlanması, hukukun üstünlüğü ilkesinin kabul gördüğü toplumların temel hedefleri arasında yer almaktadır. Bundan hareketle, bu Strateji Belgesi kapsamında adli yardım sisteminin güçlendirilmesi için çalışmalar yapılacaktır. Başvuru prosedürlerinin kolaylaştırılması, başvuru için standart formlar oluşturulması ve e-Devlet üzerinden başvuru imkânı getirilmesi de öne çıkan çalışmalar arasında yer alacaktır.

Ayrıca sistemin sadeleştirilmesi ve adalet erişimin kolaylaştırılması için başvuru sürelerine ilişkin düzenlemelerin yeniden ele alınması gerekmektedir. (1 hafta, 2 hafta, 7 gün, 10 gün, 15 gün, 30 gün, 60 gün gibi farklı süreler bulunmaktadır. Sürelerin farklı olması işleri zorlaştırmakta ve mağduriyetleri beraberinde getirebilmektedir.) Bundan hareketle, dava açma ve kanun yoluna başvuru süreleri adli ve idari yargıda belli bir sistem içerisinde ele alınıp mümkün olduğu ölçüde yeknesak hâle getirilecektir.

Görevsizlik ve yetkisizlik kararları sonrasında uyuşmazlığı çözecek merciinin belirlenmesine ilişkin düzenlemeler uygulamada rasyonel bir görüntü arz etmemekte ve süreçlerin uzamasına yol açmaktadır. (Cumhuriyet savcılıklarında %14, ceza mahkemelerinde %7,3 ve hukuk mahkemelerinde ise %4 oranında görevsizlik ve yetkisizlik kararı verilmiştir.) Ayrıca görevsizlik ve yetkisizlikten bahisle verilen bozma kararlarının da zamanla arttığı görülmektedir. Bu nedenle adli ve idari yargıda verilen görevsizlik ve yetkisizlik kararlarından dolayı süreçlerin uzamasının önüne geçecek bir model oluşturması amaçlanmaktadır.

Yedinci amacımız, “ceza adaleti sisteminin etkinliğinin artırılması”dır.

Ceza adaleti sisteminin adil, etkili ve rasyonel işlemesi, bireylerin yaşamını huzur ve güven içerisinde sürdürebilmesi ve toplum yaşamının esenlik içinde devam ettirilebilmesi için önemlidir. Bu kapsamda öne çıkan başlıkları; Cumhuriyet savcılarının takdir yetkilerinin genişletilmesi, ön ödeme ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi müesseselerinin

genişletilmesi, bazı fiillere yönelik soruşturmaların fail ile savcı arasında anlaşma ile sonlandırılabilmesi, iddianamenin iadesi kapsamının yeniden belirlenmesi, hukuk fakültesi mezunlarının adli kollukta istihdam edilmesi, suç olarak düzenlenen bazı fiillerin idari yaptırıma dönüştürülmesi, takibi şikâyete bağlı suçların kapsamının genişletilmesi, bazı basit fiillere yönelik süreçlerin kısaltılması, suça sürüklenen çocuklar için öncelikli önlem mekanizmalarının geliştirilmesi şeklinde özetleyebilirim.

Sekizinci amacımız, “hukuk yargılaması ile idari yargılamanın sadeleştirilmesi ve etkinliğinin artırılması”dır.

Hukuk yargılamaları bireylerin hayatlarını hukuki güvenlik içerisinde sürdürebilmeleri açısından önem taşımaktadır. Türkiye’de hukuk yargılamalarına ilişkin olarak, özellikle makul sürede yargılanma hakkını yeterince korumaya elverişli olmadığı ve usulün karmaşık olduğu doğrultusunda eleştiriler mevcuttur. Bugün için mevzuatımızda hukukçuların dahi zaman zaman üzerinde mutabık olmadıkları usul hükümleri bulunmaktadır.

Bu alanda öne çıkan başlıkları; küçük miktartlı talep ve davaların basitleştirilmiş ve hızlı bir yargılama usulü ile çözümlenmesi, asliye hukuk ve sulh hukuk mahkemeleri arasındaki görev ayrımının yeniden belirlenmesi, basit ve yazılı yargılama usulünde ön inceleme aşamasına ilişkin yeni düzenlemeler getirilmesi, konusu para ile ölçülebilen ve belli bir parasal miktarın altındaki tüm davalarda basit yargılama usulünün uygulanması, topluluk davasına ilişkin düzenlemelerin yeniden ele alınması, adalete erişim hakkının kötüye kullanılmasının önlenmesi, idari yargılama usullerinin sadeleştirilmesi, yargı harçlarının sadeleştirilmesi ve noterliklerin görev tanımlarının yargının iş yükünü azaltacak şekilde yeniden düzenlenmesi şeklinde sıralayabilirim.

Dokuzuncu ve son amacımız ise “alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin yaygınlaştırılması”dır.

Hukukun temeli sulh esasına dayanır. Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi, geleneksel yargılamanın aksine her iki tarafın da kabulünü öne çıkaran, daha az masrafla ve daha kısa sürede sonuçlanan seçimlik veya zorunlu bir çözüm yoludur.

Bu belge döneminde de, önceki reform belgelerinde hayata geçirilen hedefler cümlesinden olarak ceza uyuşmazlıklarında ve hukuk uyuşmazlıklarında alternatif çözüm yöntemlerinin yaygınlaştırılmasına yönelik bir dizi faaliyet bulunmaktadır. Uzlaştırma öngören hükümlerin kapsamının genişletilmesi, mahkeme temelli aile arabuluculuğu uygulaması ve tüketici uyuşmazlıklarında arabuluculuğa başvuru şartının dava şartı hâline getirilmesi öne çıkan hususlardandır.

Özetlemeye çalıştığım Yargı Reformu Strateji Belgesi genelinde ve Yargıtay tarafından başlatılan bu proje kapsamında öne çıkan **yargısal hizmetlerde etkinlik kavramı**; tüm aşamalarda planlamayı, iş süreçlerinin belirlenmesini ve her bir adımın gerektirdiği özel önlemlerin önceden alınmasını gerektirmektedir.

Özellikle Yargıtay iş süreçleri belirlendikten sonra bu çalışmanın kapsamına uygun ve benzer şekilde yapılacak kapsamlı anketler ile sistem içindeki aksaklıkların çok daha kısa sürede tespit edilebilmesinin mümkün olacağını düşünmekteyim.

Yargıtayın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi amacıyla başladığı bu proje kapsamında, bilişim sistemlerine etkin şekilde erişimi ve sistemden en üst seviyede yararlanmayı mümkün kılacak adımları atması hedeflenmelidir. Bu bağlamda taktir raporlarının dijital ortamda hazırlanması, sözle ifade edilen metinleri doğrudan yazılı metne çeviren programların kullanılması gibi basit ve öngörülebilir hedeflerle çok kısa bir zaman içerisinde iş performansı oldukça artırılabilir.

Yargıtayın tüm çalışanları özveri ile görevlerini yerine getirmekteyken, hâlen yüksek mahkemenin en temel problemlerinden biri temyiz incelemesinin makul sürede tamamlanamamasıdır. Oysaki adil yargılanma hakkının en önemli gereklerinden biri de yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmasıdır. İşte bu doğrultuda Bakanlığımızca ilk derece mahkemelerinde hayata geçirilen **yargıda hedef süre uygulamasının** yüksek mahkemenin de kullanabileceği bir araç olduğunu düşünüyorum.

Yüksek mahkemenin kendi iç işleyişinde herkese güven veren, hızlı işleyen ve halkın memnuniyetini esas alan bir sistem oluşturulması

amaçlanıyorsa, yargısal süreç aşamalarının açıkça belirlenerek öngörülebilir bir hedef süreye bağlanması, bu sürelerdeki gecikme nedenlerinin tespit edilerek ivedilikle giderilmesi ve bu şekilde süreçlerin iyileştirilmesi gerektiği kaçınılmazdır.

Toplumun ve sistemin Yargıtaından olan beklentilerinin karşılanması noktasında, Yargı Reformu Strateji Belgesi ekseninde kısaca anlatmaya çalıştığım hususların Proje kapsamında yürütülecek çalışmalarda faydalı olacağını belirterek sözlerime son vermek istiyorum.

Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür eder, projede yer alan herkese başarılar dilerim. Saygılarımla...

EK 14:

Hüseyin ÖZBEK'in Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması

Hüseyin ÖZBEK, Türkiye Barolar Birliği Başkan Yardımcısı

Sayın Başkan, Değerli Meslektaşlarım, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konu başlığımız “Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi”. Burada sabahki konuşmaları da dinledim, değerli arkadaşlarımızın konuşmalarını da dinledim. Daha çok yargısal faaliyetin mümkün olan en verimli şekilde geçmesi, sürenin çok uzamaması, adalete erişimin kolaylaşması çerçevesi içinde konuşuldu.

Ben buna kavramsal olarak Yargıtayın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi kadar, itibar ve imajının güçlendirilmesini de eklemek istiyorum savunma ayağı olarak.

Yine yargının kamusalının korunmasına özen gösterilmesini ısrarla vurgulamak istiyorum. Biz Türk milleti olarak 29 Ekim 1923'te temel bir tercihte bulduk, saltanatı ve hilafeti geride bıraktık. Bu temel tercih, aynı zamanda toplumumuzun bir yol haritasıydı, bir gelecek projesiydi, bir konstrüksiyondur, yeni bir devlet tasarımıydı, uygarlık, hukuk ve demokrasi tercihiydi. Bu geçmişteki sıkıntıların, geçmişte atlatılan badirelerin sonunda tarihten aldığımız bir dersti; biz artık Osmanlı'nın çöküşünden sonra aynı kurumlara, aynı devlet modeliyle yürüyemezdik. Modern dünyaya ayak uydurmak, modern dünyada iddia sahibi olmak için zorunlu bir devlet tercihinde ve kurumsal bir tercihte bulunmak durumundaydık.

Bu nedenle saltanat ve hilafet tasfiye edildi. Bu devletin, çağın dayattığı, modernitenin dayattığı bir kapsamda modernleşmesiydi ve kurumsallaşmasıydı. Bu kurumsallaşmanın kirisleri ve kolonları arasında

yargı, hukuk çok önemli bir yer tutuyordu. Onun için 1926'da hukuk devrimi olarak nitelediğimiz kodifikasyon çok önemli, çünkü Lozan'da bize dediler ki: "İyi hoş ama sizde yargı yok, sizde hukuk yok." "Yok" derken "bizimle eşdeğer değil" demek istiyorlardı.

Türkiye bu konuda çok kısa zamanda çok önemli mesafeler kat etti. Hukuk ve yargı bağımsızlığı ve kurumsallığı bir ülkenin itibar kartvizitidir, prestij kartvizitidir. Türkiye'nin 1926 sonrası kodifikasyonu, Türkiye'ye bu konuda çok ciddi bir prestij sağlamıştır, bir itibar kartı olmuştur.

Bu nedenle yargının ve hukukun steril bir alan olarak kabul edilmesi, yurttaşlarımızın hak arama talebinin karşılandığı ve hukuki ihtilafların adil bir şekilde çözüldüğü bir alan ve bir kurumsallık olarak değerlendirilmelidir.

Son yıllarda Türkiye'nin yaşadığı ve artçı sarsıntıları hâlâ devam eden bir türbülans oldu yargı ve hukuk kurumsallığında. Bunu savunma kurumunu temsilen benim söylemem belki gerekiyor. Paralel yargı diye bir türbülanstı geçti Türkiye; bir paralel hiyerarşi oluştu, yargı kurumsallığının ve yargı hiyerarşisinin dışında devlete ve yargı kurumsallığına alternatif bir yapılanma oldu; bir cemaat yapılanması. Bunun Türkiye'ye yargı alanında, hukuk alanında, toplumsal yaşam alanında hukuksal, ekonomik ve sosyolojik olarak verdiği tahribatı Türkiye henüz onarabilmiş değil.

Birkaç bin yargıç ve savcının sistemin dışına çıkarılması, adalet alanının ve yargı alanının dışına çıkarılması mecburiyetti Türkiye için. Ama bir faciayı, bir trajediyi unutmamak gerekir; Balyoz sürecini, Ergenekon sürecini. Hukuk üzerinden yargının araçsallaştırılarak ve hukukun silaha dönüştürülerek bir sistemin, bir devletin ve devlet kurumsallığının tasfiyesini yaşadı Türkiye.

Bu bakımdan, burada Avrupa Birliği de kendisini sorgulamalıdır. Bu süreç, Türkiye'deki bu hukuk trajedisi ve hukukun araçsallaştırılarak kurumların, Silahlı Kuvvetlerin, başka kurumların, yargının, bürokrasinin tasfiyesi; modernleşme, reform, statükoya karşı desteklenebilir bir hareket, bir faaliyet olarak görüldü ve cesaretlendirildi. Bunun da altını çizmek istiyorum.

Bunu şunun için önemsiyorum ve hatırlatmak istedim; Türkiye bir türbülânstan kurtuldu, çok sarsıntılı bir süreçten geçti. Bundan her kurum ve her birey ders almalıdır. Burada yeniden ileride Türkiye'yi benzer sıkıntılara sokabilecek oluşumlara baştan prim vermemek, izin vermemek, onay vermemek, göz yummamak için her bireyin, her kurumun alacağı dersler vardır ve Türkiye'nin yeni bir türbülansa tahammülü yoktur.

Bu nedenle bir oluşumun; kanserojen bir ur gibi her kurumu sarmış ve devleti ciddi olarak sarsmış bir oluşumun tasfiyesinin alternatifi bir başka cemaat olmamalıdır, bir başka hoca efendi olmamalıdır, bir başka mezhepsel, tarikatsal yapılanma olmamalıdır. Yargı böyle itibar kazanır, hukuk böyle itibar kazanır, adalete güven böyle sağlanır.

Biz yargıyı, yargısal alanı, Yargıtayı, bu faaliyeti; yalnızca dosya sayısı, yalnızca bir senede çözümlenen dosyalar, devredilen dosyalar olarak göremeyiz. İstatistikler çok ikna edicidir ve insanları etkiler ama bunları istatistik ve rakamlardan ibaret sayarsak, asıl bütünü gözden kaçırmış oluruz.

Sayın Bakan sabahleyin konuştu burada; arabuluculuğun çok verimli olduğundan, çok başarılı olduğundan, bu alanın aile hukuku, ticari hukuk alanında da genişletilmesi için adımlar atıldığından bahsetti. Benim bulunduğum yerden bakıldığında durum daha farklı görünüyor. Benim bulunduğum yer; halkın bulunduğu yer. Rakamlarla ikna edilebilir insanlar ama sonuç olarak Yargıtayın oluşturduğu, yargımızın oluşturduğu, hâkimlerimizin oluşturduğu bir içtihat var, bir teamül var; zayıfı kollamak, işçiyi kollamak, mağduru kollamak, ona devletin ve yargının şefkatini ve himayesini göstermek, onu yargı şemsiyesi altında tutmak. Acaba bu kaybolmuyor mu yalnızca rakamlara bağlayınca?

Şimdi ticari davalarda % 57 başarı, diğer davalarda şu kadar başarı diyebiliyoruz ama burada bu başarı kimin hanesine yazılmalıdır? İhtilaf çözümlendi deyip bu defteri, bu dosyayı burada kapatmak mı lazım, yargısal bir faaliyetin sonunda şu kadar 50 alabilecekken, arabuluculuk istasyonunda daha ileri gitmeden bu 25 ile bağlandı, sonuçlandı ve burada nokta kondu, bunu mu öncelemeliyiz?

Hukuki ihtilaflar, kuşkusuz ki, yargı için bir sorundur çözümlenmesi gereken ama asla ağır bagaj olarak kabul edilmemelidir. Bir başka istasyonda bırakılması, kendisine intikal etmemesi gereken bir bagaj olarak bakılmamalıdır. Bunları vurgulama ihtiyacı duydum.

Başka söylemek istediklerim kuşkusuz ki var ama zamanı da iyi kullanmak durumundayım. UYAP ve elektrifikasyon, internetin ve günümüzün modern iletişiminin kullanılması kuşkusuz ki birçok alanda olduğu gibi yargıda da kolaylaştırıcı etki yapmıştır. Bir geleneğe dönüşmüş olan ataletten, bir geleneğe dönüşmüş olan tembellikten kurtulduğumuzda, bir başka motivasyon kazandığımızda da yargısal faaliyetin hızlanacağı kuşkusuzdur. Demek ki, biraz da içselleştirmek, kendi kendimize de format atmak, kendimizi de bu anlamda yenilemek durumundayız. Bu kişisel sorumlulukla ilgili, bunu kişisel ve kurumsal bir özeleştirici olarak vurgulamak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

EK 15:

Uğur PARLAK'ın Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması

Uğur PARLAK, *Daire Başkanı, Türkiye Adalet Akademisi*

Çok Değerli Katılımcılar, Değerli Meslektaşlarım, şahsım ve Türkiye Adalet Akademisi adına sizleri günün son konuşmacısı olarak saygıyla selamlıyorum.

Projenin yargı teşkilatımıza, Yargıtaya ve dünya yargı sistemine de hayırlı olmasını diliyorum.

Ben de eski bir Yargıtay tetkik hâkimi olarak, mensubu olduğum bu kurumla gurur duyduğumu belirtmek isterim.

150 yıllık bir geçmişe sahip olan Yargıtay, hukuk sistemine öncülük ve kılavuzluk yapan, Türk adli yargı sisteminin bugünlere gelmesinde büyük pay sahibi olan bir kurumdur. Tarih boyunca inşa ettiği engin deneyim ve bilgi birikimiyle hukuk sistemimizin kapasite inşasına ve yargı kültürüne büyük katkılar sağlamıştır. Hukuk sistemine yön veren güçlü kurum ve kimliğini Cumhuriyetin ilanından itibaren daha da geliştirmiş, hukuk ve adalet alanında her zaman önemli görevler üstlenmiştir.

Yargıtayın en önemli fonksiyonlarından biri de görev yaptığım Adalet Akademisinin görevi olan eğitimidir. Hem Yaşar Şimşek Başkanım hem de Musa Heybet Başkanım aslında ayrıntılı olarak değindiler, günün son konuşmacısı olmam hasebiyle aslında bana başlıkların tekrarı kaldı.

Bütün dünyada olduğu gibi, ülkemizde de yargının en temel meselelerinden birisi; yargı aktörlerinin sayısal çokluğu, yani niceliği değil, kalitesi, yani niteliğidir. Türkiye Adalet Akademisi de adil, etkin,

hızlı bir yargılamanın ancak iyi yetişmiş ve iyi eğitilmiş hukukçular eliyle mümkün olabileceği gerçeğinden hareket ederek eğitim faaliyetlerini gerçekleştirmişlerdir.

Nitelikli ve donanımlı hukukçular ancak etkin ve verimli bir eğitimle yetişebilir. Bu gerçekten yola çıkarak iyi bir yargı sisteminin kurulmasının olduğu kadar, sistemi işletecek kişilerin yani hâkim ve savcılarının iyi eğitilmesi de büyük önem taşımaktadır.

Nitelikli hâkim ve savcılarının yetiştirilmesi bakımından Yargıtay, Türkiye Adalet Akademisinin en önemli paydaşlarından biridir. Yargıtay daire başkanlarımız, üyelerimiz, tetkik hâkimlerimiz, Yargıtay savcılarımız, hâkim ve savcılarının meslek öncesi ve meslek içi eğitimlerinde önemli görevler üstlenmişlerdir.

Somutlaştırmak gerekirse, şu an Adalet Akademisinde 23. Dönem, 1.411 hâkim ve savcı adayımızı eğitim görmekte, değişik konu başlıklarında sunumda bulunmak üzere 270 civarında öğretim görevlisi gelmektedir. Bu 270 civarındaki öğretim görevlisinin yarısı Yargıtay daire başkanları, Yargıtay tetkik hâkimleri, Yargıtay Cumhuriyet savcıları ve üyelerinden oluşmaktadır. Yargıtayın eğitime katkısını bu şekilde somutlaştırabiliriz.

Malumunuz olduğu üzere, Adalet Akademisi bir müddet kapatıldı, 2 Mayıs 2019 tarihinde de tekrar açıldı. Bu hususta hem Cumhurbaşkanlığıımıza hem de Bakanlığımıza bir kez daha kurumum adına teşekkür ediyorum.

Türkiye Adalet Akademisinin en önemli organlarından biri de yeni mevzuatta "Danışma Kurulu" olarak belirlenmiştir. Yargıtay üyeleri arasından Birinci Başkanlar Kurulu tarafından seçilecek üç kişi, Danışma Kurulunun üyesi olacaktır. Danışma Kurulunun görevi de, hâkim ve savcılar ile adayların eğitimine yön verecek politika ve stratejileri geliştirmek, yıllık eğitim planlarını belirlemeye yönelik önerilerde bulunmak olacaktır. Yeni yapılanmanın tamamlanması için hızlı bir şekilde yazışmalar yapılmaktadır.

Projeye ilişkin olarak da, Yargıtayın kapasitesinin güçlenmesinin doğal bir sonucu olarak eğitimin de kapasitesi güçlenecektir.

Meslek içi eğitimler sonrasında meslektaşlarımızla yaptığımız anket çıktılarından birkaç başlığı da sizinle paylaşmak isterim.

İstinaf mahkemeleri faaliyete geçmeden önce Yargıtay hem hukuki hem de maddi vaka denetimi yapıyordu. İstinaf mahkemelerinin artık tamamen yargı sistemimize dâhil olması ve gelişmesiyle birlikte, Yargıtayın artık gerçek görevi olan içtihat sağlayan yüksek mahkeme olma görevi doğrultusunda, yani hukukilik denetimi yapma hususunda görev yapması yahut maddi denetim de yapacaksa bu hususta bir an evvel bir içtihat birliğine varması beklenmektedir.

Uygulamada yenilik doğuran yahut tartışmalı olan hususlarda Yargıtayın ilgili dairesinin yahut genel kurulun hukuk olsun, ceza genel kurulu olsun bir an evvel karar vermesi suretiyle hem zaman hem de emek masrafının önüne geçilebileceği değerlendirilmektedir.

Eğitim materyalleri konusunda, proje kapsamında bunlar olabilir. Yapılacak kaliteli çıktıların hem meslek içi eğitimlerde hem de meslek öncesi eğitimlerde meslektaşlarımıza büyük katkı sunacağını değerlendirmekteyiz. Bu manada Yargıtayın değerli mensupları da bilmektedir; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının hazırladığı “Yargıtay Ceza Daireleri Uygulamalarında Sıklıkla Rastlanan Bozma Nedenleri” kitabı Akademimiz tarafından basılmış ve şimdiki adaylarımıza ücretsiz olarak dağıtılmıştır. Bunu fiziki ve dijital olarak tüm meslektaşlarımızla paylaşmayı düşünüyoruz. Tekrar Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığımıza teşekkür ediyoruz. Bu tip materyallerin büyük katkısının olduğunu belirtmek isterim.

İleride bu proje kapsamında da konuşulacaktır, ancak ceza dairesinde tetkik hâkimi olarak da görev yaptığım için tutuklu dosyaları hatırlatmakta fayda olduğunu düşünüyorum. Bir an evvel bu dosyaların incelenmesi, tutukluluk inceleme taleplerinin kararlarının gecikmeye mahal verilmeden yazılması ve ilgililere tebliğ edilmesi suretiyle; bu dosyalar yönüyle insan hakları ihlallerinin Anayasa Mahkemesinin önüne gelmesi ya da ileride Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin önüne gelmesine engel olacağını düşünüyoruz.

Siz değerli katılımcılara ve sunum fırsatı veren ilgililere teşekkür ediyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

EK 16:

Sophio GELASHVILI'nin Paydaş Görüşleri Oturumuna İlişkin Konuşması

**Oturum Başkanı – Sophio GELASHVILI, Yargı Sektörü
Reformu Birimi Başkanı, Adalet ve Hukuki İşbirliği Dairesi,
Avrupa Konseyi**

I would like to start with welcoming the participants and the distinguished members of the panel to the second part of our afternoon discussion. I understand that it is always difficult to continue discussions in the evening, but I hope that we can be quite focused and very specific in expressing the views and ideas that different justice actors and our project stakeholders have about the project. As the previous panel, we have 15 minutes for each speaker. So, I would ask, if possible, to keep time in mind. I will try to keep some kind of control of the 15 minutes, including myself.

Just let me very shortly summarize the morning's first session and the ideas and main points. It seems to me that we all agree on what are the issues and main points that the project should concentrate and focus on. It seems that it proves again that it is a very timely project that we launched today. I am convinced that the directions we have decided for the project are right. It, of course, echoes the views and ideas that were expressed in the first session. I am very pleased to see that all the participants have mentioned the importance of having a holistic approach to the problems of not only the Court of Cassation, but high courts. Of course, the experiences that are already underway in the Constitutional Court are quite important. Of course, specific measures have been applied

with regards to the individual application mechanism, but nevertheless, very interesting and important to consider.

The second point I took from the first session was that there is also an agreement that we need to ensure that exchange of ideas, cooperation between high courts are really enhanced. Some of the issues faced by the Court of Cassation are not only relevant for the Court of the Cassation. I hope that some of the solutions that the project will find are important also for other higher courts. And we will be there to spread and make sure that the results of our project are also shared with other high courts, as well.

So, without further delays, I would like to open the second session of our afternoon discussion and I would like to give the floor to Mr. Ceran, the Ankara Appellate Court, 15th Chamber Chief. As I said, I hope to hear the views of the recently established appellate courts, of course. It is also quite important to have this bottom-up approach and hear what the views of appellate courts are on the problems within or between different tiers of the justice system.

-o0o-

Katılımcılara ve panelin değerli üyelerine öğleden sonraki oturumların ikinci bölümüne hoş geldiniz diyerek başlamak istiyorum sözlerime. Genellikle öğleden sonra tartışmalara devam etmek biraz yorucu olabiliyor, fakat farklı yargı aktörlerimizin ve proje paydaşlarımızın projeye ilişkin fikir ve görüşlerini oldukça spesifik şekilde belirteceklerine inanıyorum. Bir önceki oturumda olduğu gibi, her konuşmacının konuşma süresi 15 dakikadır. Bu nedenle, mümkünse, zaman faktörünü göz önünde bulundurmanızı rica ediyorum. Kendim de dâhil olmak üzere, 15 dakikanın aşılmasına özen göstereceğim.

Sabahki ilk oturumu ve bu oturumda dile getirilen fikirleri ve temel noktaları kısaca özetlemek istiyorum. Anladığım kadarıyla, proje kapsamında odaklanılması gereken temel noktalar konusunda hemfikiriz. Bugün açılışını yaptığımız projenin zamanlama açısından oldukça yerinde olduğunu bir kez daha gördüğümüzü düşünüyorum. Projenin gidişatı

için belirlediğimiz rotanın doğru olduğuna ikna olmuş durumdayım. Belirlediğimiz rota, ilk oturumda ifade edilen görüş ve fikirlere de paralel. Bütün katılımcıların yalnızca Yargıtayın değil, yüksek mahkemelerin sorunlarının bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmasının önemini ifade etmiş olmalarından ötürü de çok mutluyum. Anayasa Mahkemesinde artmakta olan deneyimler de son derece önemli. Elbette, bireysel başvuru mekanizmasına ilişkin uygulanmakta olan özel bazı önlemler var. Tabii bunlar da oldukça önemli.

Sabahki oturuma ilişkin olarak vurguda bulunmak istediğim bir başka nokta da, yüksek mahkemeler arasında görüş alışverişinin ve işbirliğinin artırılması konusunda da bir fikir birliğinin mevcut olması. Yargıtayın karşı karşıya kaldığı sorunların bazıları yalnızca Yargıtay'la bağlantılı değil. Proje kapsamında bulunacak bazı çözümlerin diğer yüksek mahkemeler açısından da faydalı olacağını ümit ediyorum ve proje çıktılarının diğer yüksek mahkemelerle paylaşılmasını sağlamak için de elimizden geleni yapacağız.

Daha fazla gecikmeden, öğleden sonraki ikinci oturumu açmak ve sözü Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 15. Hukuk Dairesi Başkanı Sayın Mithat Ceran'a vermek istiyorum. Daha önce de belirttiğim gibi, yeni kurulmuş olan istinaf mahkemelerinin de fikirlerini dinlemek istiyorum. Bu aşğıdan yukarıya yaklaşımı izleyerek farklı derece mahkemeler dâhilindeki veya arasındaki sorunlara ilişkin olarak istinaf mahkemelerinin görüşlerini dinlemek de son derece önemli.

EK 17:

Mithat CERAN'ın Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması

Mithat CERAN, 15. Hukuk Dairesi Başkanı, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi

---

Sayın Başkan, Değerli Meslektaşlarım, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bilindiği üzere, Türk yargısı iki dereceli yargılama sisteminden 2004 yılında kabul edilen 5235 sayılı kanun ile kurulan istinaf mahkemeleri ile üç dereceli yargılama sistemine geçmiştir. İlk olarak 20.07.2016 tarihinde Ankara, Antalya, Erzurum, Gaziantep, İstanbul, İzmir ve Samsun olmak üzere yedi bölgede kurulan istinaf mahkemeleri, 01.09.2017 tarihinde Adana ve Bursa, 03.09.2018 tarihinde Konya ve Sakarya Bölge Adliye Mahkemeleri faaliyete geçirilmiş ve Diyarbakır, Kayseri, Trabzon ve Van Bölge Adliye Mahkemelerinin ise 02.09.2019 tarihinde faaliyete geçirilmesi planlanmıştır.

Yargıtayın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi ve daha etkin çalışabilmesi için istinaf mahkemelerinin hedef süreye uygun ve isabetli karar verebilmesini temin açısından bazı önlemlerin alınması gerektiğini düşünmekteyim. İlk derece mahkemelerinden etkin, hızlı ve isabetli karar verildiği takdirde istinaf mahkemelerinden de aynı şekilde kararlar verilmek suretiyle Yargıtaya gönderileceğinden bu sistemin kurulması ve etkin olarak işletilmesi gerekir. Bu kapsamda, istinaf mahkemelerinin yapısal olarak sağlam oluşturulması gerekir.

Bölge adliye mahkemelerine atanacak başkan ve üyelerin uzmanlık alanları dikkate alınarak atanması hâlinde bu mahkemelerin daha verimli olabileceği gibi, bölge adliye mahkemesinde çalışan başkan ve üyelerin çalıştıkları bölgede belirli bir süre çalışacaklarına dair teminatın getirilmesi hâlinde daha rahat çalışabilecekleri kanaatindeyim.

İlk derece mahkemelerinde ve bölge adliye mahkemelerinde, o mahkemenin iş yükünün isabetli olarak belirlenmesi hâlinde düzenli hâkim görevlendirilmesi mümkün olacağından bazı mahkemelerde işlerin yığılması ya da bazı mahkemelerde çok az iş bulunmasının önüne geçilebilecektir.

Bölge adliye mahkemelerinde gerek hedef sürenin sağlanması gerekse hızlı bir şekilde adaletin temini açısından işbölümü düzenlemesinin isabetli bir şekilde yapılması, gereksiz dosya dolaşımına engel olmak açısından uzman dairelerin seçilerek ilk derece mahkemesinden de bu dairelere dosyanın gönderilmesi temin edilmelidir. Bu konuda UYAP üzerinden yapılacak düzenlemeler ile yanlış daireye dosya gönderiminin önüne geçilebilecektir. Gerekirse, bu konuda dosyayı ilgili daireye gönderecek personele eğitim verilebileceği gibi, sistem üzerinden son kontrollerin hâkim tarafından yapılması da sağlanabilir.

Bölge adliye mahkemelerinde, kararların yazılması HMK'nin 297. maddesi gereğince çok ayrıntılı olarak düzenlenmiş olup aslında ilk derece mahkemesi kararında bulunan birçok hususun tekrar bölge adliye mahkemesi kararında yazılması öngörülmüştür. Aynı zamanda denetim mahkemesi görevini de yürüten bölge adliye mahkemelerinin tarafların istinaf sebeplerini de karşılamak suretiyle daha kısa karar yazmasının kanuni yolu açılmalıdır. Böylece hem dosya okuyup hem heyetteki diğer üyenin müzakeresine katılan ve daha sonrasında ise karar yazan üyelerin zaman kazanmaları ve daha çok dosyada inceleme ve araştırma yapmaları temin edilmelidir.

Uygulamada karşılaşılan başka bir sorun ise, ilk derece mahkemeleri tarafından verilen kararların büyük bir bölümünün doğru olması ve hatta sadece usule ilişkin bir eksiklik bulunması hâlinde dahi bölge adliye mahkemesi tarafından o eksikliğin giderilmesi istendiği takdirde tüm kararın yeniden bölge adliye mahkemesi tarafından yazılması gerekmektedir. Mesela paydaşlığın giderilmesi davasında 10 parsel için dava açılmış olsa ve bu parsellerden sadece biri hakkındaki karar yanlış olsa, bu yanlışlığı düzeltmek isteyen bölge adliye mahkemesi diğer dokuz parsel için de yine hüküm kurmak zorundadır. Bu da gereksiz zaman ve emek sarfına neden olmaktadır. Bu nedenle kısmi esastan ret

müessesesinin getirilmesi, yani az önceki örnekte belirtilen dokuz parsel için de değil, sadece bir parsel yönünden karar verilmesi yönünde yasal düzenleme yapılmalıdır. Böylece bölge adliye mahkemesinden gelen kararda sadece kaldırılan bölüm için karar verilmesi diğer talep yönünden kesinleşmenin mümkün hâle gelmesi sağlanacaktır.

Bölge adliye mahkemelerinin ilk olarak fiziki koşullarının düzeltilmesi, alt yapısının eksiksiz hâle getirilmesi ve her daire üyesine bir personel düşecek şekilde personel ihtiyacı karşılanarak gerektiği takdirde personele eğitim verilmesi sağlanmalıdır.

Uygulamada görülen bölge adliye mahkemeleri arasındaki ve bölge adliye mahkemesinde aynı işlere bakan daireler arasındaki içtihat aykırılıklarının önüne geçilebilmesi açısından ve bu dairelerdeki ilkelerin yerleşmesi açısından ayrıca bu dairelerdeki başkan ve üyelerin birbirini tanıyıp iletişimini güçlendirmesi açısından eğitimlerine önem verilmesi ve bir araya gelmelerinin temin edilmesi yararlı olacaktır. Yeri gelmişken, bu şekildeki eğitimlerin ilk derece mahkemesinde görev yapan hâkimler ile onların ilgili olduğu bölge adliye mahkemesi başkan ve üyelerinin de bir araya gelmeleri sağlanarak bölge adliye mahkemesi ilkeleri doğrultusunda karar vermeleri sağlanmalıdır.

Meslek içi eğitim olarak ya da hâkim adaylığı döneminde bölge adliye mahkemesinde verilen eğitimlerin ve orada yapılan çalışmaların meslekte bu hâkimlere kolaylık sağladığı ve çok yararlı olduğu görülmektedir.

Başka bir sorun ise, bölge adliye mahkemelerinde yapılan istinaf incelemesinde HMK'nin 355. maddesi gereğince bölge adliye mahkemesi tarafların getirmiş oldukları istinaf sebebi ile bağlıdır. Bu nedenle, sadece istinaf nedenleri üzerinden inceleme yapar. Uygulamada bölge adliye mahkemesi tarafından az önce belirtilen neden ile inceleme konusu yapılmamış husus için Yargıtaya gittiğinde bozma yapılmakta, bu da aslında bölge adliye mahkemesi tarafından da fark edilmiş, ancak HMK 355. madde gereğince inceleme konusu yapılmamış husus sanki bir istinaf incelemesi eksikliği olarak görülmektedir Bu nedenle, bölge adliye mahkemesi ile Yargıtayın kanunlarının uyumlu hâle getirilmesi gerekir.

Yargıtayın daha güçlü ve etkin çalışması açısından HMK'de yapılan düzenlemeler ile temyiz incelemesi sırasında hukuki denetim yapması,

başka bir deyişle maddi vakıa denetimi yapmaması öngörülmüştür. Bu yolla Yargıtayın içtihatları ile hukuk hayatına yön vermesi ve bölge adliye mahkemesi ve ilk derece mahkemelerine yol göstermesi amaçlanmıştır.

Bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçtiği tarihten itibaren sorun olarak karşımızda duran HMK'nin 353/1-a-6 maddesi hâlen uygulamada tereddütlere yol açmakta ve yapılan yorumların değişik olmasından dolayı bölge adliye mahkemeleri arasında uygulama farklılıklarına sebebiyet vermektedir. En kısa sürede bu maddenin değiştirilerek "davanın esasını çözecek deliller" ibaresi ile çözüm getirilmelidir.

Bölge adliye mahkemeleri açısından harç alınmaması hâlinde mutlaka ilk derece mahkemesine gönderilerek harcın tamamlanması sağlandığında bu husus süre kaybına neden olmakta hedef süre yanında adaletin de geç tecellisine neden olmaktadır. Bu açıdan harç ile ilgili eksikliğin yapılmaması için ilk derece mahkemelerine gerekli eğitim verilmelidir.

Yargıtayın güçlü ve etkin yapısı, bölge adliye mahkemelerinin güçlü ve sağlam yapısından geçmekte olduğundan Yargıtay üyeliğine seçimlerde bölge adliye mahkemelerinde görev yapan başkanlara öncelik tanınması doğru olacaktır. Zira bu şekilde yapılan bir seçimde Yargıtay üyesi olarak göreve başlayan bölge adliye mahkemesi başkanı hiçbir süreye ihtiyaç duymadan Yargıtay dairesine katkı sunmaya başlayacaktır.

Yukarıda belirttiğim hususların düzeltilmesi hâlinde Yargıtayın da güçlü bir yapıya sahip olacağı, etkin olarak çalışacağı ve hukuk hayatında kendisinden beklenen yol gösterici rolüne devam edeceğine inanıyorum.

Projede emeği geçen herkese ve beni sabırla dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

EK 18:

Şenel ALTINAY'ın Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması

Şenel ALTINAY, Ankara Batı Adliyesi Adli Yargı Adalet Komisyonu Başkanı

Kıymetli Hazırın, Değerli Meslektaşlarım, sözlerime başlamadan önce hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de ceza muhakemesinde uzun yargılama sürelerine etki eden nedenlerin tespiti, bu nedenlerin ortadan kaldırılması için soruşturma ve kovuşturmalarda yetkili mercilerce bir suçun işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren kamu davası açılması hâlinde ceza mahkemesi kararlarının kesinleşmesine kadar geçen süreç göz önünde bulundurularak yargılama sürecinin daha kısılması için tespit etmiş olduğum görüş ve önerilerimi maddeler hâlinde açıklamaya çalışacağım.

Tespit etmiş olduğum ilk noksanlık, soruşturma aşamasında Cumhuriyet başsavcılıklarınca yapılan soruşturmanın eksik yapılması. Bir dosya kapsamında gelmesi gereken yazışmaların, delil niteliğindeki belgelerin, bilgilerin henüz toplanmadan, soruşturma dosyası olgunlaşmadan kamu davası açılıp mahkemelerin önüne gelmesi. Tabii ki bu durumda mahkemeler soruşturma aşamasındayken yapılması gereken işleri de yaptıklarından soruşturma uzamaktadır.

Bizim mahkememiz açısından, soruşturmalar düzgün yapılmışsa, iddianameler düzgün gelmişse ilk celsede, ilk duruşmada verdiğimiz çok sayıda karar var, yani ilk celsede bitirebiliyoruz ama eksiklik varsa, burada sıkıntılar yaşıyoruz.

Ben savcılıklarca özellikle bazı konular yerine getirildiğinde soruşturmaların hemen kılacağı ve mahkemelere iddiamelerin daha kısa sürede düzenleneceğini düşünüyorum. Mesela bazı suçlarda soruşturma aşamasında savcı ile fail arasında anlaşma hâlinde kamu davasının açılmaması sağlanabilir. Cumhuriyet savcılarının takdir yetkileri genişletilebilir; ön ödeme, uzlaşma, kamu davası açılmasının ertelenmesi alanları genişletilebilir. Etkin pişmanlık ve zararın giderilmesi hâlinde, kovuşturmayaya yer olmadığı kararları verilerek dava açılması önlenir.

Bir başka nedenin de yargılamaların uzamasına sebep olan mağdur, müşteki, katılan müdafî ve vekillerinin mazeret beyanları, dosyaya gelen bilirkişi raporlarına ve esas hakkındaki mütalaaya uzun süre talepleri ve sanık müdafî bulunmadan duruşma yapılamama ve karar verilememe yönündeki yasal mevzuatın da engel olduğunu, bu konuda da düzenlemeler yapılması gerektiğini düşünüyorum. Gerçi 15.08.2017 tarihinde CMK 216. maddesi 3. fıkrasına zorunlu müdafî nasıl bulunur, bulunmaması hâlinde hükmün açıklanmasına engel teşkil etmez şeklindeki değişikliğin de çok olumlu olduğunu ve yargılamayı hızlandırdığı kanaatindeyim.

Sanığın duruşmada hazır bulundurulması ve bizzat mahkemesinde savunma yapması zorunluluğunun da yargılamayı uzattığını, bu konuda duruşmaya gelmekten kaçan sanıklara ilan tebligat yoluyla veya vekil yoluyla temsilin sağlanarak belirli süreler getirilmesi, bu süreler içerisinde tebligata rağmen duruşmaya gelmez ve vekille temsil de ettirilmezse, bir nevi gıyabında karar verilebilmesi yolunun açılması gerektiğini düşünüyorum. Bizim mahkememizdeki şu anda 70-80'e yakın dosyanın yakalama dosyası olduğu ve savunma alınamaması nedeniyle dosyaların beklediğinden hareketle bir formül bulunup gıyapta yargılama getirilebilir, tabii sanığın savunma hakkını da kısıtlamamak kaydıyla.

Bir başka konu istinaf mahkemelerindeki kesinleşme sınırının beş yıldan daha fazla uzatılması gerektiği fikrindeyim, yani bunun da yargılamayı kısaltacağını düşünüyorum; bu yedi yıl olabilir, sekiz yıl olabilir, bunlar tartışılabilir.

Bir diğer nedenin istinaf ve yargılama aşamasında çok basit usuli işlemler nedeniyle bozma kararları olduğunu düşünüyorum. Örneğin,

bizim mahkememize bugünlerde en sık gelen konular Aile Bakanlığına bildirim yapılmadı, bakanlıklara ihbar yapılmadı diye, sadece bu nedenle bozma kararları geliyor. Zaten bir şey de yapmıyoruz sadece Bakanlığa bildiriyoruz, Bakanlığın temsilcisi gelmiyor bile duruşmalara ama bu nedenle bozulduğunu görüyoruz, bununda yargılamayı uzattığını düşünüyorum. İstinaf ve Yargıtay aşamasında sadece bu tür basit eksiklikler nedeniyle bozulmaması gerektiği kanaatindeyim.

Kamu kurumlarıyla UYAP sisteminin entegrasyonunun bulunmaması da var, Emniyet Genel Müdürlüğü gibi diğer kurumlarla da mutlaka bu koordinasyonun sağlanması gerektiği kanaatindeyim.

Yine bilirkişilerden ve adli tıp gibi resmi kuruluşlardan dosya kapsamında istenilen raporların uzun süreli beklemesi, rapor için tevdi edilen bilirkişilerin yetersiz olmasının da yargılamayı uzattığını, bu konunun da daha fazla ele alınması gerektiğini düşünüyorum.

Özellikle ceza mahkemelerinin istinaf ve Yargıtay da olduğu gibi uzmanlaşması ve suç türlerine göre ayrılması gerektiğini, çünkü burada bir uyumsuzluk olduğunu düşünüyorum. Yani ceza mahkemelerinin yapılanmasıyla istinaf ve Yargıtayın yapılanması arasında bir farklılık var. Mesela, bizim adliyemizde dört tane ağır ceza mahkemesi var, bu dört ağır ceza mahkemesi arasında da ayırım yapılabilir. Mesela 1 no'lu mahkeme işte biz zaten askeri suçlara bakıyoruz, infaz hâkimliğine bakıyoruz diyebilir ama suç türü olarak da örneğin Yargıtaydaki gibi adam öldürme veya yaralama suçları olabilir, diğeri dolandırıcılık olabilir, yani böyle dört mahkeme bile ayrılabilir. Kaldı ki, Ankara Adliyesinde daha fazla sayıda ağır ceza mahkemesi var.

Aynı ayırımın asliye ceza mahkemelerinde de yapılması gerektiğini; özellikle ağır ceza mahkemeleri görev alanından dolandırıcılık ve sahtecilik suçlarının çıkarılması gerektiğini, bunun da yargılamayı daha fazla hızlandıracağını düşünüyorum.

Hâkim ve savcılara, yazı işleri müdürlerine, kâtiplere, mübaşirlere hizmet içi eğitim verilmesi, eğitim konularının görev yaptıkları alanlara hasredilmesi.

Mağdur ve müştekilerin eğer soruşturma aşamasında şikâyetçi değillerse, şikâyetçi olmadıklarını bildirmişlerse, bu beyanları ile yetinilmesi, tekrar mahkeme aşamasında bunların çağrılmaması... Çünkü hep tepki ile karşılaşıyoruz; “ben şikâyetçi değilim, beni niye mahkemeye çağırıyorsunuz, ben gelmek istemiyorum,” gibi duruşma sırasında onların serzenişleri ile karşılaşıyoruz, böyle bir yasal düzenlemenin de uygun olduğunu düşünüyorum.

Uzlaşma kapsamının genişletilmesinin ve bazı suçların şikâyete tabi hâle getirilmesinin, örneğin, nitelikli kasten yaralamanın, tehdidin ve nitelikli dolandırıcılığın da uzlaşma ve şikâyete tabi suçlar kapsamına getirilebileceği kanaatindeyim.

Eğer mağdur ve müştekinin zararı giderilmiş ise ve kişi, şikâyetten de vazgeçmiş ise, kamu davasının düşürülmesi, kapsamının genişletilmesi gerektiği kanaatindeyim. Özellikle dolandırıcılık suçlarında biz karar versek bile müşteki ve mağdurların tatmin edilmediğini, bunun bir önkoşul hâline getirilmesi gerektiğini de düşünüyorum. Yani şimdi biz kararı veriyoruz, mağdur diyor ki: “Dolandırıldım, paramı alamadım, sizin bu verdiğiniz kararın bana bir faydası yok,” diyor. Bunun da bir önkoşul hâlinde, yani sanık eğer mağduriyeti giderirse, sabıkası da yoksa düşme kararı ile nitelikli dolandırıcılık dahi olsa sonuçlandırılabilir diye düşünüyorum.

Başka suçtan cezaevinde bulunan tutuklu ve hükümlülerin mutlaka duruşmaya getirilmesi mecburiyetinin de yargılamayı hızlandırmadığını, tam tersine uzattığını düşünüyorum. Veya aynı suçtan da olabilir; eğer savunması alınmışsa, duruşmaya katılmak istemiyorsa, cezaevinde ise duruşmaya katılmasının da çok büyük bir faydası olmadığını düşünüyorum.

Adliyelerdeki bazı sorunların da yargılamaları uzattığını; örneğin, hâkim ve savcıların kısa süreli almış oldukları mazeret izinlerinin, raporların ve yıllık izinlerin de yargılamayı uzattığı bir gerçek. Bunun başka hâkim görevlendirilmesi değil de, belki o kalem içerisinde o yazı işleri müdürünün taraflara tebligat yaparak duruşmayı başka bir güne ertelemesinin daha uygun olduğu kanaatindeyim. Çünkü bu durumda diğer arkadaşlarımızın iş yükleri zaten fazlayken daha da artmış oluyor, yani komisyon başkanı olarak ben bir görevlendirme yapıyorum, hâkim

arkadaşın zaten kendi duruşması var ve bir de fazladan görevlendirme gereği işlere bakmak durumunda kalıyor ama görevlendirmeler uzun süreli durumlarda olabilir. Yani yıllık izinlerde veya uzun süreli ayrılmalarda zaten görevlendirme yapmamız gerekiyor ama bir günlük, iki günlük izin, rapor durumunda yerine hâkim görevlendirme değil de, ilgili yazı işleri müdürünün taraflara, avukatlara yeni bir duruşma günü vererek bu konuyu çözebileceğini düşünüyorum.

Duruşmada verilen ara kararlarının yerine getirilip getirilmediğinin kontrolü de önemli. Yeni duruşma günü geliyor, dosya önümüze geliyor işte duruşmadan bir gün önce, ara kararları hiç yerine getirilmemiş, yazılmamış bile. Bunun da UYAP sistemiyle çözülebileceğini, belki uyarı sistemleri getirilebileceği kanaatindeyim.

Avukatların yargılamalara etkin katılımının sağlanması, avukatların bilgi belge temin etmesine ilişkin yetkilerinin genişletilmesi ve bu konuda yasal düzenleme yapılması gerektiğini, avukatlarla temsil zorunluluğunun getirilmesinin de yargılamayı hızlandıracağını, süreler konusunda yeknesaklığın getirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü yasalarımızda çok değişik süreler var, bunlar öğleden önceki oturumda da, biraz önce de dile getirildi.

Basit ve hızlı yargılama usulü ile bazı davaların görülmesi sağlanmalı, 3005 sayılı yasa döneminde olduğu gibi, hemen derhal o gün sonuçlandırılabilir yani biz mesleğe ilk başladığımız dönemde 3005 sayılı yasayla hemen bir ruhsatsız silah yakalandığında aynı gün yargılaması da bitiyordu, bu tekrar gündeme gelebilir.

Çocuklarla ilgili soruşturmalar ve kovuşturmaların yeniden düzenlenmesi gerekiyor; özellikle 15 yaşın altındaki küçük çocukların ilk defa suç işlemeleri hâlinde soruşturma yapılmaması temin edilebilir.

Ceza yargılamasında veya özellikle hukuk yargılamasında da olabilir suç türlerine göre kılavuz rehberler hazırlanması gerektiğini düşünüyorum. Bu kılavuz rehberlerde teorik ve pratik bilgiler, mahkeme kararlarının nasıl olması gerektiği yer almalı, BAM ve Yargıtay kararlarının da o konu ile ilgili bu kılavuz rehberlerde bulunması gerekiyor.

Yazı işleri müdürleri ve kâtiplere yönelik de, özellikle yapacakları işlerin neler olduğu, UYAP işlemlerini nasıl yapmaları gerektiğine yönelik kılavuz rehberler olmalı. Bu rehberlerin özellikle yeni atanan yazı işleri müdürü ve kâtiplere verilmesi UYAP'ta nasıl işlem yapmaları gerektiği konusunda kendilerine yardımcı olabilir, bu konunun da yargılamayı hızlandıracağını düşünüyorum.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim, saygılar sunarım.

EK 19:

Hamza YOKUŞ'un Paydaş Görüşlerine İlişkin Konuşması

Hamza YOKUŞ, Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Vekili

Sayın Yargıtay Üyelerim, Sevgili Meslektaşlarım, Çok Değerli Katılımcılar, hepinizi şahsım ve Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı adına saygıyla selamlıyorum.

Ceza adaleti sistemimiz; soruşturma, kovuşturma ve cezaların infazı aşamalarını kapsamaktadır. Benden önceki çok değerli konuşmacılar genel olarak kovuşturma ve kısmen de cezaların infazı aşamalarına ilişkin değerli görüşlerini beyan ettiler.

Benim konuşmamın omurgasını ise, sistemimizin ilk aşaması olan soruşturmanın yöneticisi konumunda bulunan savcılık kurumunun uygulamada yaşadığı sorunlar, çözüm önerileri ve bu çözüm önerilerinin hayata geçirilmesi ile birlikte Yargıtayın kurumsal kapasitesinin ne şekilde güçlendirilebileceğine dair bazı kısa ve öz tespitler oluşturacaktır.

Nitelikli bir yargılama ancak iyi yapılmış bir soruşturma ile mümkündür. Soruşturmanın etkin, adil ve hızlı bir şekilde yürütülüp sonuçlandırılması; soruşturmada görev alan aktörlerin sayısı, niteliği ve lojistik iş imkânları ile doğru orantılıdır.

Öncelikle ülkemizin coğrafi yapısı, nüfusu ve adli bölgeler sistemi nazara alınarak henüz yeterli seviyede olmayan soruşturmanın bir numaralı aktörü konumundaki Cumhuriyet savcılarının sayısının ve niteliğinin artırılması ile adli bölgeler sistemine uygun olarak dağılımı sağlanmalıdır.

Soruşturmaların istenilen etkin, adil ve hızlı bir şekilde yürütülüp sonuçlandırılması için bir Cumhuriyet savcısının yıl içinde bakacağı soruşturma dosyası ne kadar olmalıdır? Ağır iş yükü altında olan bir

Cumhuriyet savcısının ne kadar fedakârlık gösterirse göstereceği arzu edilen seviyede bir soruşturma yapamayacağı izahından varestedir.

Erişim sağladığım veriler itibarıyla, Cumhuriyet savcısı başına düşen iş sayısı 2014 yılı itibarıyla 1.385, 2017 yılı itibarıyla 1.963'tür. Bu veriler nazara alındığında, artan oranda bir iş yükünün olduğu görülmektedir. İstenilen seviyede bir soruşturmanın yapılabilmesi için Cumhuriyet savcısının bir yıl içinde bakacağı soruşturma dosya sayısının 1.000 dosya ile sınırlandırılmasının arzu edilen seviyeye ulaşmamızı sağlayacağı kanaatindeyim.

Cumhuriyet savcılarının özellikle mesleğe kabulleri sonrasında soruşturma işlemleri, usulleri, teknikleri ve suç tipleri hususunda yetkinliklerini artırabilmeleri için zorunlu olarak belli dönemler hâlinde hizmet içi eğitime alınmaları ve konunun uzmanı uygulayıcılar tarafından teorik ve pratik eğitime tabi tutulmaları sağlanmalıdır.

Soruşturmada görev alan yardımcı aktör konumundaki adli kollukla ilgili birtakım düzenlemeler yapılması soruşturmanın etkin bir şekilde yürütülmesi için elzemdir. Bu kapsamda adli kolluk ile ilgili olarak adli kolluk görevlilerinin sayısının ve niteliğinin artırılması, adli kolluk görevlilerine idari görev verilmemesi, kriminal alanlarda eğitim alanların ve özellikle Yargı Reformu Strateji Belgesi'nde de belirtildiği şekilde hukuk fakültesi mezunlarının yapılacak mevzuat değişikliğiyle adli kollukta istihdam edilmelerinin önü açılmalıdır.

Her bir suç tipi için rehber ilkeler belirlenmesi ve adli kolluk tarafından yapılacak işlemler ile ilgili standart iş ve kontrol listeleri oluşturulup bunların tüm adli kolluk birimlerine dağıtımının sağlanması ve bu husustaki eğitim ve denetimlerin de yerel Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından yerine getirilmesi sağlanmalıdır.

İlerleyen dönemlerde şartların el vermesi hâlinde gerekli mevzuat değişikliği de yapılarak genel müdürlük veya daire başkanlığı statüsünde adli kolluğun Adalet Bakanlığına bağlanması sağlanmalıdır.

Soruşturmada görev alan diğer yardımcı aktör konumundaki Adli Tıp Kurumu ve kriminal laboratuvarlar yönünden ise her vilayetimizde Adli Tıp Şube Müdürlüğü'nün kurulması sağlanarak yeteri kadar adli tıp uzmanının istihdamı sağlanmalıdır. İlerleyen süreçte şartların el vermesiyle ve mevzuat değişikliğine de gidilerek polis ve jandarma kriminal laboratuvarlarının tek bir çatı altında toplanmasıyla genel müdürlük veya

daire başkanlığı statüsünde Adalet Bakanlığına bağlanması sağlanarak tüm vilayetlerde kriminal laboratuvarlarının müdürlük seviyesinde teşkilatlanması sağlanmalıdır.

Belirttiğimiz bu yardımcı aktörlere ilişkin işlemlerin mevzuat değişikliklerinin de gerçekleştirilmesi ve uygulamaya konulması hâlinde soruşturmanın arzu edilen bir şekilde yapılıp sonuçlanması sağlanarak nitelikli bir yargılamanın yolu da açılmış olacaktır. Nitelikli bir yargılama için kovuşturma öncesi çözüm araçlarının güçlendirilmesi ve kovuşturma konusu işlerin azaltılması da gerekmektedir. Bu kapsamda ceza mevzuatımızda iyi uygulamalar bulunmakla birlikte, bu uygulamaların yaygınlaştırılması ve etkin kullanımı gerekmektedir.

Bu kapsamda düşünülebilecek, değiştirilmesi veya geliştirilmesi gereken uygulamalar neler olmalıdır? Uzlaşma kurumu ilk başlarda gereği gibi uygulanmamış ise de zaman içerisinde uygulanabilirliği görülmüş ve bu alanda başarı kazanılmıştır. Bu nedenle, uzlaşma kurumunun kapsamı genişletilip yaygın bir şekilde uygulanmasının sağlanmasına yönelik mevzuat değişiklikleri yapılmalıdır.

Yine bu kapsamda, ön ödeme ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumlarının etkin bir şekilde uygulanması, şikâyete bağlı suçların kapsamının genişletilmesi, ağır cezalı suçlar hariç olmak üzere bazı suçlara yönelik soruşturmalarda fail ile savcı arasında anlaşma ile sonuçlandırılacak uygulamalara dair gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Depenalizasyon ve dekriminalizasyon olarak ifade edilen bazı fiilleri cezalandırma kapsamından ve suç olmaktan çıkarmak hususunda ceza mevzuatımızın gözden geçirilmesi de gerek.

Ağır ceza mahkemeleri ile asliye ceza mahkemeleri arasındaki görev ayrımının iş yükü de gözetilerek, özellikle sevgili başkanımın belirttiği gibi, dolandırıcılık ve sahtecilik suçları yönünden hakkaniyete uygun yeniden bir ayrıma gidilmesi. Ve keza ilk başlarda sıklıkla uygulanmakla beraber sonrasında etkisini kaybeden iddianamenin iadesi kurumuna da işlerlik kazandırılması gerekmektedir.

Cumhuriyet savcıları tarafından iddianame tanzimi hususuna gelince, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 170. maddesi gereğince soruşturma evresi sonucunda toplanan delillere göre bir suçun işlendiğine dair yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilmesi hâlinde kamu davası açılması mecburiyeti bulunmaktadır.

Şimdi buradaki yeterli şüphe nedir? Yeterli şüphe kavramı, uygulamada hakkıyla veya layıkıyla işletilememektedir. Yeterli şüphe kavramı belki de öncelikle kanun koyucu tarafından tekrar düzenlenmeli veya Yargıtay kararları ile bu husus teşkilata yol gösterecek şekilde yeniden ele alınmalı ve tereddüde yer bırakmayacak bir şekilde kapsamı belirlenmelidir.

Son derece muhteşem bir çalışma olarak nitelendirdiğim Yargı Strateji Reformu Belgesi'nde bu konuda Cumhuriyet savcılarının takdir haklarının genişletilmesi yönünde çalışmalar yapılacağı belirtilmiştir. En nihayetinde bu konuda çalışmalar yapılsa da bu konuda en büyük görev yüksek Yargıtayımıza düşmektedir.

Bu konuda verilecek kararların yol gösterici olması, kapsamlarının net bir şekilde belirlenmesinin mahkûmiyete yakın iddianame tanzim oranını artıracığı ve sonuçta arzu ettiğimiz nitelikli yargılamaya kavuşacağımız da açıktır.

Cumhuriyet savcılarımızın uygulamada Yargıtayın içtihat niteliğindeki kararlarından yeterince faydalanmadığı gözlenmektedir. Hepinizce malum olduğu üzere UYAP veri tabanında Yargıtay kararları tüm hâkim ve Cumhuriyet savcılarımızın erişimine açık bulunmaktadır. Bu konuda Cumhuriyet savcılarımız, başsavcı vekilleri ve Cumhuriyet başsavcıları tarafından teşvik sağlanmalı veya esasında Ankara dışında görev yapan Cumhuriyet savcıları yönünden uzaktan eğitim ya da SEGBİS sistemi kullanılarak Yargıtay Cumhuriyet savcılarımız, Yargıtayda görevli kıdemli teknik hâkimlerimiz veya Yargıtay üyelerimiz tarafından ayın veya haftanın bazı günlerinde suç tiplerine, soruşturma usullerine yönelik Yargıtay uygulamalarının anlatılması sağlanmalı, hukuk uygulamaları eğitimi veya başka bir ad altında tüm ülkede bu hususların yaygınlaştırılarak Yargıtay ile ilk derecenin sürekli entegrasyon hâlinde olması sağlanmalıdır.

Son olarak değineceğim konu ise, Yargıtay dairelerinin her birinin kendi içinde oluşturduğu ve uygulamada sak adı verilen şablonların bazen ilk derece veya vatandaş tarafından anlaşılmasının zorluğudur. Bu nedenle sakların tüm Yargıtayı da kapsayacak şekilde daha da sadeleştirilmesi, Yargıtay kararlarının hem vatandaş hem de uygulayıcılar tarafından içselleştirilmesini sağlayacaktır.

Bu saatte beni nezaketle ve sabırla dinlediğiniz için teşekkürlerimi sunuyorum, sağ olun.

EK 20:

Georg STAWA'nın İlgili Uluslararası Standartlar ve İyi Uygulama Örneklerine Dair Konuşması

Georg STAWA, *Avrupa Konseyi Adaletin Etkinliği Komisyonu (CEPEJ) Önceki Başkanı*

Dear Excellencies,
Dear Presidents,
Dear Colleagues,

First of all, I have to say that I apologize for not joining earlier but my plane yesterday evening from Vienna to Munich got stuck. I opted to sleep in my own bed instead of an anonymous hotel in Munich. My flight was rebooked so I only had the chance to listen to the last session. The second thing I want to address is that it was interesting to listen to your headlines you put on your agenda and the topics you raised because this is something, we really would like to have enjoyment from tomorrow on, starting in the working groups and along the project. Because all these topics are not only problems you have in your system or at the Court of Cassation, but something we can find all over the European countries. You will realize if you start the exchange that you are in the same boat more or less as the other colleagues in the European court system.

It is also a great pleasure to be here again in Turkey. It has almost been 10 years since the project for pilot courts was trying new methods and getting some new tools to work. It was always a great business card for modernization and the Turkish system is always taking steps for not only UYAP, but a few more solutions. You were the first and you applied.

Therefore, it is also my personal interest to rejoin and have an in-depth exchange in the project itself. I realized that I am standing between you and the final session of the closure of the day, so I tried to put it in a nutshell and not exceed the time too much.

I want to give you an overview about what the Council of Europe might deliver and offer you for this kind of project and what we are dealing with so that you get a common understanding on what is the state of play and what we are doing to improve court tools, and what there is in Europe on that topic. Two sentences on my background: I am a former Austrian judge and after a few years at the court, I switched then to the Ministry of Justice where I still belong. I stayed there and became Head of Department and later Secretary-General and I was in between President of the European Commission for the Efficiency of Justice of the Council of Europe, so I have been engaged in this kind of cooperation for more than 15 years and I really enjoy this kind of international exchange and cooperation on our common programmes. Talking about CEPEJ, CEPEJ is, of course, embedded in the system of the CoE, something you know, and you are a part of it. It was founded in 1949 and which has the big advantage of having 47 member states, meaning we have 47 judicial systems, we can exchange, we can cooperate, and we can look into who is having the best practice or who, maybe, has a good idea to share and we can ask for it. Of course, everything we do there is based on democracy, human rights, the rule of law and the European Convention on Human Rights in the background. Where is CEPEJ coming from? In the year 2002, the Court of Human Rights realised that they had a lot of backlog, locked with cases that are not breaching any kind of article from the European Convention on Human Rights but are simply based on misuse or malfunction of the court systems itself, so they realised that courts, almost 20 years ago, were barely organized, procedures were delayed and there was no real cooperation. So, CEPEJ was, then, founded as some kind of, let's call it think-tank, for cooperation to exchange and elaborate together options on how to improve the efficiency of courts, to ensure a better functioning and to do this in a network of 47. As all the bodies of the Council of Europe, it has the big advantage that there is staff in Strasbourg doing this kind of management and organisation, but then you always ask the experts from the 47 member states to come in and join, so you

always have feedback from colleagues who are working on a daily basis at courts or prosecution offices. It is to promote the implementation of the Council of Europe instruments, of course, and the functioning of justice, but in comparison with the European Union and European Commission, we are never defining any kind of European law, it is just exchange of practice but by this we are defining European standards to some extent. If someone asks what the European standard on the case management system is, UYAP is such an example. They can look into the UYAP system. What Turkish colleagues are implementing there is something which is considered state of the art idea; how to get paper files into electronic surroundings and it is some kind of reference if someone is talking about the European standards.

Our objective is, of course, to reduce caseloads. Some of the previous speakers mentioned that your courts and especially the Court of Cassation are overloaded with a lot of cases. You cannot avoid this, this is some kind of natural power but on the other hand, there are still some good ideas around on how to improve the case flow and how to look into the bottlenecks, how to get ideas and solve bottlenecks, and how to improve the procedure. Maybe you realize that it is not a problem of law, it is not a problem of defining a new legal framework, it is a first-hand operation on how to improve the daily work. Have a look at how the congestion started and if the law is too complicated and needs some kind of improvement on new legislation framework, but on the other hand it is more a design and engineering process that we have to look into, so talking about “court engineering” would be a proper term. Of course, always with fair trial in mind and delivering a decision in a reasonable time of course, as we are obliged.

What we are doing is we define instruments and try to sum up these kinds of best practices and standards, put them into tools and deliver them to practitioners. I will give you some examples, specialized in data analysis and on what kind of benchmarks to use. We also did a lot of work on how to organize a court in the best manner, how to get the prosecution office to run smoothly, and therefore delivering guidelines, action plans, checklists, handbooks with the practitioner in mind. The typical product we offer is something we have in mind that a head of

court, a president of court may take this and cross-check that kind of content with the reality of the court. I will come up with a few examples just to get your fantasy into the move on what to be expected, what to think about and work on. The thing we are most famous for is likely the European judicial systems report, where we try to do an analysis every second year of all the European judicial systems in various aspects: budget, personnel, as input factors but also on the output, meaning how many cases have been processed, how long does it take to process a decision, how many personnel I need to process these decisions, what is about access to justice, what kind of systems of legal aid exist, what about mediation, et cetera, et cetera.

We try to deliver an x-ray picture of judicial systems and we try to compare them. Of course, it is not that easy and sometimes it is a little bit tricky but on the broad perspective, if you ask questions like how much money per capita is the state investing into legal aid, into prosecution services, you end up with figures you can compare. You get an idea on how to shift the budget or an idea of where your system is standing in comparison to other countries. Also, very importantly, we do not do this for some kind of ranking, there is no list. It is not like Bulgaria is better than Romania or Turkey is better than Iceland. No, it is not really what is intended. It gives you tools to analyse your system and the big aim is not to compare you with your neighbours but to compare your entities, your courts, your prosecution offices by applying the same method within the country. This makes sense and it is showing where the red spots to focus on are. We also, and this is something you may play a little bit around at home, put all the information, we are talking 3 million single data entries in the meanwhile, on a statistical database which we called CEPEJ-STAT where you can easily find key performance indicators of all the systems and compare countries in different categories simply by a graphical mouse click. You can select Turkey and combine it with Azerbaijan or Bulgaria and see what kind of difference exists in different key indicators. If we find time tomorrow in the workshops, we can do this.

What I mentioned already is that we develop very pragmatic management tools. Every president should be encouraged to take our guidelines and checklists or short reports, as they are usually not longer

than 5 up to 10 pages to work through. For example, if you look for improvement of your time management, there is not only guidelines, but also a special checklist on time management. The checklist is very structured, and it gives you a point on what to think about and what you may implement if you think about improvement of timeframes in your court or your prosecution office. It is not lengthy and complicated, just work through it and if you have done it, you know that you have thought about everything which is on the spot in that kind of context.

Something which is very important to think about in the project and in the working groups is that it is not only talking about efficiency and speeding up the time but of course, we have to deliver quality decisions as otherwise, if we only speed up the decision and reduce the personnel to be more efficient, it is likely that the quality is lacking. We also have to keep the balance and keep a proper eye on what kind of quality is delivered by the courts and the prosecution and how to measure or define that. This is the trickiest thing, because it is easy to count cases, it is easy to stop the time, it is easy to say how much money or personnel are invested, but how to rebalance it with the quality? It is something a little bit more ambitious and trickier, but we agreed on some kind of measures and indicators and summed it up in a handbook on how you can define and standardize quality to some extent, at least. If we have a fine level of quality we want to achieve, we keep this in balance with timeframes and with the amount of budget/personnel we are investing. In the end, there are some interesting approaches on that.

Not going into detail, you will also find in that kind of context, activities we do in regard of enforcement and mediation in special working groups dealing with that, delivering material if needed, on our homepage. What we do, this is obvious as we are in that kind of cooperation framework already, is that we provide assistance to member states at request. This is exactly what we started here in our project and what will be delivered in working groups that we try to bring in our expertise and actively exchange the experience we have. We always do this on the eye level of colleagues in between. From president of court, from judge, from prosecutors to colleagues on the working desk, we are really looking forward also from the CEPEJ perspective to having this kind

of working exchange as we learn a lot for the institution. Trying something out, listening to your problems and solutions is helpful to share it later with other colleagues as it is not necessary to reinvent the wheel several times in Europe and instead having that kind of cooperation.

A lot of examples are dealing these days with the introduction of e-justice and UYAP, which you have a lot of experience in. At the moment, that kind of state of play where systems try to get the paperwork into electronics is still a bit tricky as the key factor is now that you get a document scanned and use it as a PDF because it is still paper, it is not really electronical, but combine it with some engineering of the process and get some automated or semi-automated procedure. By the way, this is something I always ask and will ask you tomorrow as well is that if you have the idea to come up with totally new electronic procedures, as this is the next stage of development; to develop serious judicial proceedings for mobile phone apps that are not necessary to show up in front of the court. As far as I know, in Europe, they are still focusing on court proceedings in the classic way, like we did in the 19th century where people were going to the court, settling the horse in the morning, riding to the court, getting a decision and riding home. We do this electronically by PDF mailing and similar systems, but it is interesting to see who is first in Europe coming up with something purely electronical. This is something I'm interested in and will ask you tomorrow because I guess the Turkish system is very far on e-justice. Maybe, there is something new on.

We also have a competition, the "Crystal Scales of Justice Prize", which you were already once mentioned or the winner, I can't remember correctly. A friendly competition of good ideas where usually close to 100 ideas are coming in, they are then highlighted, and the best ones are even awarded with a prize. Talking about methods and tools very briefly, I remember when we started 15 years ago approximately, we talked about measuring justice. Most of the colleagues and people said that this is not possible because judges' works are very creative, this is not standardized, and it is even too much interfering with judicial independence if we start to measure this.

Now, 15 years later, I can say that we proved the opposite, it is possible to measure and apply performance indicators. It is just to

have respect for the independence of justice and to know where to draw the line. There are, of course, red lines not to cross and there is the independence of the judge and to leave this creative space of drafting a decision and thinking about it is necessary. It is also necessary to have an idea on if a court is producing a backlog for what reason ever, how the clearance rate is, how the caseload is, if more personnel are needed, if more specialized support is needed, if it is necessary to come up with a completely new legal framework. What about the disposition time? You can calculate the disposition time even if you are not measuring it, we have a standardized method for that. It is, of course, allowed to ask for the efficiency or the productivity of a court. This has nothing to do with blaming or shaming someone because, usually, if you look down into the courts and see that those which have a problem is not because our colleagues stop working or are getting lazy, it is because they are understaffed, there is maybe a special event of big cases blocking the court. Any kind of analysis is supporting those colleagues who have the most need on that and therefore appliance of indicators and tools is highly recommended. I will show you a few colourful pictures. Putting simple indicators on Excel sheets like clearance rate, calculated disposition time and the case flow gives you green and red dots, it is interesting to look at. The green dotted best practice courts can be something suspicious, maybe they are just quick because no witnesses are heard anymore. Usually, application of those tools and indicators helps you a lot identify which chamber, which court needs help, which has found a better practice, or which one is deviating in a direction we don't want.

Talking about this, I think I will cut it here and again make reference to the workshops tomorrow, as I really look forward to having that kind of exchange on the topics and I am really looking forward to learning a little bit about the state of play. I am really looking forward to reflecting together with you those kinds of headlines you mentioned already and coming up with a very good starting point on our common project.

It is too early to wish a nice evening everybody, but thank you for listening and I am handing over again to my colleague. Thank you.

-o0o-

Ekselansları,
Sayın Başkanlar,
Sevgili Meslektaşlarım,

Öncelikle, aranızda daha erken katılmadığım için özür dilemek isterim, ancak dün akşam Viyana'dan Münih'e olan uçuşumla ilgili bir sorun çıktı. Münih'te bilmediğim bir otelde kalmak yerine kendi yatağımdaya uyumayı tercih ettim. Başka bir uçuş ayarlandı, bu yüzden kısa bir süre önce geldim ve yalnızca son oturumu dinleme fırsatım oldu.

İkinci olarak, gündeme koyduğunuz başlıkları ve ele aldığınız konuları dinlemek gerçekten çok ilginçti, çünkü bundan sonra çalışma gruplarında ve proje boyunca gerçekleştirilen çalışmalarda bunu sık sık yapmak istiyoruz. Bu konuların hiçbiri, yalnızca sizin sisteminizde veya Yargıtayda mevcut olan sorunlar değil, bütün Avrupa ülkelerinde bu sorunlarla karşılaşmak mümkün. Görüş alışverişinde bulunduğunuzda, Avrupa mahkeme sisteminde yer alan diğer meslektaşlarınızla aynı durumda olduğunuzu fark edeceksiniz.

Yeniden Türkiye'de olmak büyük bir zevk; bundan 10 yıl önce pilot mahkemelerde yeni yöntem ve çalışma araçlarının kullanıldığı proje sırasında buradaydım. Bu tür çalışmalar, modernleşme açısından her zaman iyi bir kartvizit ve Türk sistemi yalnızca UYAP için adımlar atmamakla kalmıyor, her zaman başka çözümler de buluyor. Bu konuda ilktiniz ve iyi bir uygulama gerçekleştirdiniz. Öte yandan, proje sürecine dâhil olmak geniş kapsamlı görüş alışverişinde bulunmak da benim için çok önemli. Şu anda günün son oturumundayız, bu nedenle konuşmamı kısa ve öz tutarak zamanı fazla aşmamaya çalışacağım.

Avrupa Konseyinin bu projede neler sağlayabileceği ve neler üzerinde çalıştığımızla ilgili genel bir özet geçmek istiyorum. Böylece, mevcut durumu, mahkemede kullanılan araçları geliştirmek için neler yaptığımızı, ayrıca Avrupa'da bu konuda neler yapıldığını daha iyi anlayabileceksiniz. Geçmiş deneyimlerimle ilgili kısaca bilgi vermek isterim: Avusturyalı eski bir hâkimim ve mahkemede birkaç yıl çalıştıktan sonra Adalet Bakanlığına geçtim ve hâlâ orada çalışmaktayım. Adalet Bakanlığında önce Daire Başkanı ve ardından da Genel Sekreter oldum. Bu iki görevim arasında da Avrupa Konseyi Adaletin Etkinliği Komisyonu Başkanı olarak da görev yaptım. Dolayısıyla, 15 yılı aşkın bir süredir bu

tür işbirliği faaliyetleri kapsamında çalışıyorum ve ortak projelerimizde bu tür uluslararası paylaşımlarda ve işbirliğinde bulunulmasından ötürü memnunum. CEPEJ'e gelecek olursak, CEPEJ, elbette, sizin de bildiğiniz ve üyesi olduğunuz Avrupa Konseyi bünyesinde bulunuyor. Bildiğiniz üzere, Avrupa Konseyi 1949'da kurulmuştur ve halihazırda bünyesinde 47 üye devleti bulundurma avantajı var. Bu da demek oluyor ki; görüş alışverişinde bulunabileceğimiz, işbirliği yapabileceğimiz, hangisinin en iyi uygulamalara sahip olduğunu inceleyebileceğimiz ve iyi fikirleri olanların fikirlerinden yararlanabileceğimiz 47 yargı sistemimiz var. Elbette, Avrupa Konseyi kapsamındaki tüm faaliyetlerimiz; demokrasiye, insan haklarına, hukukun üstünlüğüne ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine dayanıyor. Peki, CEPEJ nasıl kuruldu? 2002 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin hiçbir maddesinin ihlal edilmediği, ancak mahkeme sistemlerinin kötü şekilde kullanılması veya işleme nedeniyle birikmiş ciddi bir dava yükünün bulunduğunun ve yaklaşık 20 yıl önce mahkemelerin pek düzenli olmadığının, prosedürlerin geciktiğinin ve gerçek bir işbirliğinin kurulamadığının farkına vardı. Bunun üzerine CEPEJ, mahkemelerin etkinliğini artırmak ve işleyişini iyileştirmek amacıyla 47 üye devletten oluşan bir ağ kapsamında işbirliğinde ve fikir alışverişinde bulunmak üzere adına "think-tank" diyebileceğimiz bir yapı olarak kuruldu. Avrupa Konseyinin diğer organları gibi, CEPEJ de Strazburg'da bu tür yönetim ve organizasyon personelinin olması sayesinde büyük bir avantaja sahip, ancak bunun yanı sıra her zaman 47 üye devletin uzmanlarının gelip destek vermelerini rica edebiliyorsunuz, böylece günlük olarak mahkemelerde veya savcılıklarda çalışan personelden destek alabiliyorsunuz. Amacımız; Avrupa Konseyi belgelerinin uygulanmasını ve elbette adaletin işleyişini geliştirmek, ancak Avrupa Birliği ve Avrupa Komisyonu ile kıyaslandığında, hiçbir zaman bir Avrupa hukuku tanımlamıyoruz, yalnızca uygulamalara ilişkin görüş alışverişinde bulunuyoruz ve böylece bir dereceye kadar Avrupa standartlarını tanımlamış oluyoruz. Dava yönetimi sistemine ilişkin Avrupa standardının ne olduğunu soran olursa, UYAP buna örnek olarak verilebilir. UYAP sistemine bakabilirler. Türk meslektaşlarımızın uyguladığı bu sistem oldukça gelişmiş ve modern bir uygulama. Bu sayede kağıt dosyalar elektronik ortama taşınıyor ve Avrupa standartlarından bahsediyorsak, işte bu sisteme atıfta bulunabiliriz.

Hedefimiz, elbette, dava yükünü azaltmak. Önceki konuşmacılardan bazılarının da bahsettiği gibi, mahkemelerinizin ve özellikle de Yargıtayın birikmiş dava yükü ileri boyutlarda. Bunu engelleyemezsiniz; bu doğal bir durum. Fakat yine de dava akışını geliştirmek, sorun yaşanan noktaları ele almak, fikir alışverişinde bulunarak bu sorunlu noktaları çözümlenmek ve prosedürleri geliştirmek için iyi fikirler mevcut. Belki farkındasınızdır; bu bir hukuk sorunu değil veya yeni bir hukuki çerçeve belirleme sorunu da değil, bu, günlük çalışmaların nasıl geliştirileceği hakkında ilk elden bir uygulama. Sıkışıklığın nasıl başladığına bakın; kanunlar çok karmaşık olabilir ve hukuki çerçevede bazı iyileştirmelere ihtiyaç duyulabilir, ancak bu daha çok odaklanmamız gereken bir tasarım ve mühendislik işi, bu yüzden “mahkeme mühendisliği” terimi daha uygun olacaktır. Elbette, her zaman adil yargılamayı ve makul sürede karar vermeyi hedefleyeceğiz.

Ne yaptığımızı gelirse, belgeleri tanımlıyoruz, bu tür en iyi uygulamaları ve standartları bir araya getiriyoruz, ilgili araçlara entegre ediyoruz ve bu araçları da hukuk uygulayıcılarına teslim ediyoruz. Size veri analizine dayalı ve ne tür kıstasların kullanılacağına ilişkin birkaç örnek vereceğim. Bir mahkemenin nasıl en iyi şekilde teşekkül edeceği ve savcılıkların sorunsuz nasıl çalışabilecekleri konusunda pek çok çalışma yaptık ve bunların sonunda hukuk uygulayıcılarını göz önünde bulundurarak rehber ilkeler, eylem planları, kontrol listeleri ve el kitapları hazırladık. Sunduğumuz tipik ürünü bir mahkeme başkanı alıp kendi mahkemesinin işleyişiyle kıyaslamak için kullanabilir. Bu sürece ilişkin neler beklenebileceği ve neler üzerinde çalışmak gerektiği konusunda fikriniz olması için birkaç örnek vereceğim. En ünlü olduğumuz konu, büyük olasılıkla Avrupa yargı sistemleri raporu. Bu rapor kapsamında, Avrupa’daki yargı sistemlerini iki yılda bir çeşitli açılardan inceliyoruz. Bu konular arasında; bütçe, personel gibi girdilerin yanı sıra kaç davanın işleme konduğu, karar vermenin ne kadar uzun sürdüğü, bu kararları vermek için kaç personele ihtiyaç duyulduğu, adalete erişimin genel olarak nasıl olduğu, ne tür adli yardım sistemleri bulunduğu, arabuluculuğun nasıl işlediği vb. çıktılar da bulunuyor.

Yargı sistemlerinin x-ray filmini çekip onları karşılaştırmaya çalışıyoruz. Bu, elbette ki pek kolay değil ve hatta bazen zor olabiliyor, fakat geniş perspektiften baktığımızda, devletin adli yardıma veya

kovuşturma hizmetlerine kişi başına ne kadar para yatırdığını sorarsanız, karşılaştırabileceğiniz sayılar elde edebilirsiniz. Bütçeyle ilgili nasıl değişiklikler yapabileceğiniz veya sisteminizin diğer ülkelerle karşılaştırıldığında nerede durduğıyla ilgili bir fikir elde edersiniz. Ayrıca, şu noktayı da belirtmek isterim; bunu bir başarı sıralaması oluşturmak için yapmıyoruz, ortada bir liste yok. “Bulgaristan, Romanya’dan daha iyi” veya “Türkiye, İzlanda’dan daha önde” gibi bir durum yok. Hayır, hedeflenen bu değil. Bu, size sisteminizi analiz etmeniz için size araçlar sunuyor ve asıl amaç, sizi komşu ülkelerle karşılaştırmak değil, aynı yöntemi ülke genelinde uygulayarak kendi birimlerinizi, mahkemelerinizi ve savcılıklarınızı birbiriyle karşılaştırmak. Bu, mantıklı olan ve odaklanılması gereken kırmızı noktaların nerede bulunduğunu gösteriyor. Aynı zamanda, 3 milyon veri girişini CEPEJ-STAT adını verdiğimiz istatistiksel bir veri tabanına aktarıyoruz. Bu veri tabanında bütün sistemlerin temel performans göstergelerini kolaylıkla bulup, ki bu evde kendi kendinize deneyeceğiniz bir şey, tek bir tıkla farklı kategorilerdeki ülkeleri kıyaslayabiliyorsunuz. Türkiye’yi seçip Azerbaycan veya Bulgaristan’la birleştirip farklı temel göstergelerde ne tür değişikliklerin olduğunu görebilirsiniz. Yarın çalıştay sırasında vakit bulursak, bunu yapabiliriz.

Daha önce de bahsettiğim gibi, oldukça kullanışlı yönetim araçları geliştiriyoruz. Bütün mahkeme başkanları bizim rehber ilkelerimizi ve kontrol listelerimizi veya kısa raporlarımızı kullanmaya teşvik edilmeli, çünkü bunlar genellikle 5-10 sayfadan uzun değil. Örneğin, zaman yönetiminizi geliştirmek istiyorsanız, zaman yönetimi için özel bir kontrol listesi var. Oldukça iyi yapılandırılmış ve mahkemenizde veya savcılığınızda zaman dilimlerinin geliştirilmesini istiyorsanız, düşünmeniz ve uygulamanız gerekenler konusunda size yardımcı oluyor. Gerçekten uzun veya zor değil, üstünde çalışabilirsiniz ve bunu yaptığınızda o tür bir bağlamda göz önüne alınması gereken her şeyi düşündüğünüzden emin olacaksınız.

Bu proje kapsamında ve çalışma gruplarında ele almamız gereken çok önemli bir diğer konu ise, yalnızca etkinlik ve hızı artırmak değil, aynı zamanda kaliteli kararlar vermemiz gerekiyor. Aksi takdirde, etkinliği sağlamak üzere sadece karar verme sürecini hızlandırsak ve personeli azaltırsak, kalite düşecektir. Aynı zamanda, dengeyi tutturup

mahkemeler ve savcılıklar tarafından verilen kararların ne ölçüde kaliteli olduğunu ve bunu nasıl ölçeceğimizi veya tanımlayacağımızı da göz önünde bulundurmamız gerekiyor. Bu işin en zor kısmı, çünkü davaları saymak, zamanı durdurmak ve ne kadar para ve personel yatırımında bulunulduğunu söylemek kolay, fakat ama bunu kaliteyle nasıl dengeleyeceğiz? İşin bu kısmı daha zor ama bazı kıstaslar ve göstergeler üzerinde anlaştık ve bunları, kaliteyi nasıl tanımlayabileceğiniz ve en azından nasıl belli bir düzeyde standartlaştırabileceğiniz ile ilgili bir el kitabında özetledik. Eğer istediğimiz gibi bir kalite seviyesine ulaşırsak, bunu zaman dilimleri ve yatırım yaptığımız bütçe/personel miktarı ile dengede tutarız. Bununla ilgili bazı ilginç görüşler var.

Çok fazla ayrıntıya girmeden, internet sitemizde icra ve arabuluculuk üzerine çalışan özel çalışma gruplarımızda bu konulara ilişkin gerçekleştirdiğimiz faaliyetleri ve ilgili materyalleri bulabilirsiniz. Yaptığımız şey şu, ki zaten bu tür bir işbirliği içinde olduğumuz aşikâr, talep hâlinde üye devletlere yardım sağlıyoruz. İşte, bu projede başlattığımız ve çalışma gruplarında da yapacağımız bu; uzmanlıklarımızı ortaya koyup deneyimlerimizle ilgili etkin biçimde fikir alışverişinde bulunmaya çalışıyoruz. Bunu her zaman aradaki meslektaşlarımızla birlikte yapıyoruz. Mahkeme başkanından hâkime, savcılardan masa başındaki meslektaşlara kadar, CEPEJ'den de birçok şey öğrenmemizi sağlayacağından her zaman deneyimlerimiz hakkında bu tür bir fikir alışverişinde bulunmayı istiyoruz. Yeni bir şey denemek, sorunlarınızı ve çözümlerinizi dinlemek, daha sonra bunları diğer meslektaşlarla paylaşmak açısından çok yararlı oluyor, çünkü Avrupa'da tekerleği yeniden icat etmeye gerek yok. Bunun yerine bu tür bir işbirliği sağlamamız yeterli.

Bugünlerde e-adaletin ve sizin de büyük ölçüde deneyim sahibi olduğunuz UYAP'ın tanıtılmasına ilişkin birçok örnek var. Şu anda sistemlerin belgeleri elektronik belgelere dönüştürme konusu hâlâ biraz zorlu, çünkü bir belgeyi tarayıp PDF olarak kullanmak o belgenin elektronik hâle getirildiği anlamına gelmez. Belgeleri bir mühendislik sürecinden geçirerek otomatikleştirilmiş veya yarı otomatikleştirilmiş bir yöntem oluşturmak temel unsurdur. Bu arada, her zaman sorduğum ve yarın da soracağım soru; tamamen yeni elektronik yöntemler ortaya çıkarma fikrinizin olup olmadığı, malum ilerlemenin bir sonraki adımı bu, örneğin, mahkeme önüne çıkmayı gerektirmeyen telefon uygulamaları

için ciddi yasal işlemler geliştirmek. Bildiğim kadarıyla, Avrupa'da hâlâ 19. yüzyılda olduğu gibi, mahkeme işlemlerine klasik yöntemlerle yaklaşıyor. O zamanlar da insanlar sabah atlarına atlayıp mahkemeye giderlerdi, mahkemeden bir karar çıkardı ve insanlar evlerine geri dönerlerdi. Bunu PDF'lerin e-posta yoluyla iletilmesi ve benzer sistemlerle elektronik ortamda yapıyoruz, fakat Avrupa'da ilk önce kimin tamamen elektronik bir şey ortaya koyacağını merak ediyorum. Bu, ilgimi fazlasıyla çeken bir konu ve yarın size bununla ilgili soru soracağım, çünkü bildiğim kadarıyla Türk sistemi e-adalet konusunda çok ilerledi. Belki de yeni gelişmeler vardır.

Bizim bir de yarışmamız var: "Adaletin Kristal Terazisi" Ödülü yarışması. Bu ödüle daha önce aday olarak gösterilmiş veya yarışmayı kazanmış olabilirsiniz, tam hatırlamıyorum. Yaklaşık 100 iyi fikrin sunulup bunların değerlendirildiği ve sonunda en iyilerinin seçilip ödül kazandıkları dostane bir yarışma. Yöntem ve araçlardan kısaca bahsedecek olursak, yaklaşık 15 yıl önce başladığımızda adaleti ölçmekten bahsetmiştik. Meslektaşlarımızın çoğu bunun mümkün olamayacağını, çünkü hâkimlerin verdikleri kararların çok özgün olduğunu, bunun standartlaştırılamayacağını ve bu tür bir ölçüme kalkarsak bunun yargı bağımsızlığına fazla müdahale anlamına geleceğini belirtmişlerdi.

Şimdi, 15 yıl sonra, bunun aksini ispat ettiğimizi söyleyebilirim. Performans göstergelerini ölçmek ve uygulamak mümkün. Önemli olan; yargının bağımsızlığına saygı duyup sınırı aşmamayı bilmek. Elbette aşılması gereken kırmızı çizgiler ve hâkimin bağımsızlığı var, bu karar yazma ve düşünme sürecini kapsayan yaratıcı ortama müdahale etmemek önemli. Ayrıca, bir mahkemede hangi nedenlerden dolayı dosya yükünün biriktiğini düşünmek de gerekli; dava tamamlama oranı nasıl, dava yükü ne kadar fazla, daha fazla personele ve uzman desteğine ihtiyaç var mı, tamamen farklı bir hukuki çerçeveye gerek var mı, tasarruf süresi (*dava süresi*) nasıl? Tasarruf süresini ölçmeseniz bile hesaplayabilirsiniz, bunun için standart bir yöntemimiz var. Bir mahkemenin etkinliğini veya verimliliğini sorma hakkımız var. Bunun birini suçlamakla veya mahcup etmekle ilgisi yok, çünkü genellikle mahkemelere baktığınızda, sorun yaşayan mahkemelerde bunun nedeni; meslektaşlarımızın çalışmıyor veya tembellik ediyor olmaları değil, buralarda personelin yetersiz olmasıdır. Örneğin, mahkemeyi bloke eden büyük davalar olabilir. Bu konuda desteğe ihtiyacı olan meslektaşlara sağlanacak her tür analiz yararlıdır ve

bu yüzden araç ve göstergelerin uygulanması şiddetle önerilmektedir. Birkaç adet renkli resim göstereceğim. Bunlar, Excel tablolarına koyulabilecek göstergeler. Örneğin; dava tamamlama oranı, hesaplanan tasarruf süresi ve dava akışı size yeşil ve kırmızı noktalar gösteriyor, incelemesi ilginç. En iyi uygulamaya sahip yeşil noktayla işaretlenmiş mahkemeler kuşku uyandırabilir, böylesi hızlı olmalarının nedeni belki artık tanık dinlememeleri olabilir. Genelde bu araç ve göstergelerin uygulanması; hangi dairenin veya mahkemenin yardıma ihtiyacı olduğunu, hangisinin daha iyi bir uygulama geliştirdiğini veya hangisinin istenmeyen bir yöne saptığını tanımlamakta çok yardımcı oluyor.

Burada sözlerime son vermek ve yarınki çalıştaylara değinmek istiyorum, çünkü bu konularla ilgili fikir alışverişinde bulunmayı ve mevcut durum hakkında bir şeyler öğrenmeyi ipe çekiyorum. Bahsettiğiniz başlıklar üzerinde düşünmeyi ve ortak projemizde oldukça iyi bir başlangıç noktasına varmayı sabırsızlıkla bekliyorum.

İyi akşamlar dilemek için çok erken ama dinlediğiniz için çok teşekkür ederim. Sözü yeniden meslektaşına bırakıyorum. Teşekkürler.

EK 21:

Yargının Etkinliği alıştayı

YARGITAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ

Avrupa Birliği-Avrupa Konseyi Ortak Projesi YARGININ ETKİNLİĞİ ÇALIŞTAYI

21 Haziran 2019, Ankara Hilton

Program

09.30-10.00	Hoş Geldiniz Konuşmaları ve alıştaya Hazırlık (alışma Gruplarının Oluşturulması) Açış Konuşması: <ul style="list-style-type: none"> • Sn. Michael INGLEDOW, Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi Başkanı • SN. Georg STAWA, Avrupa Konseyi Adaletin Etkinliği Komisyonu (CEPEJ) Önceki Başkanı • Sn. Dr. Mustafa SALDIRIM, Yargıtay Başkanlığı Genel Sekreter Yardımcısı
10.00-10.15	alışma Gruplarının Ayrılması ve Salonlara Dağılım
10.15-12.30	alışma Gruplarının Eş Zamanlı alışmaları
12.30-14.00	Öğle Yemeği
14.00-15.00	Genel Oturum: Çalışma Gruplarının Sunumları Moderatör: Sn. Mehmet KÜRTÜL, Yargıtay Birinci Başkan Vekili ve Hukuk Genel Kurulu Başkanı Sunucular <ul style="list-style-type: none"> • Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Üyesi Sn. Dr. şanver KELEŞ

- Yargıtay 19. Ceza Dairesi Üyesi Sn. Dr. İhsan BAŞTÜRK
  - Yargıtay HGK Tetkik Hâkimi Sn. Özgür KOCAKAYA
  - Yargıtay 7. Ceza Dairesi Tetkik Hâkimi Sn. Meltem Sultan GÜNERİ
  - Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Sn. Hüsnü ALDEMİR
  - Yargıtay Bilgi İşlem Personeli Sn. Ayla YILDIZ
- 15.00-15.15 Kahve Arası
- 15.15-16.00 Genel Oturum (Devam): Çalışma Gruplarının Sunumları
- Moderatör: Sn. Mehmet KÜRTÜL, Yargıtay Birinci Başkan Vekili ve Hukuk Genel Kurulu Başkanı
- Sunucular
- Ankara BAM 4. Ceza Dairesi Üyesi Sn.S. Eyyup MUTLU
  - Samsun BAM 4. Hukuk Dairesi Üyesi Sn. Celalettin ÇETİN
  - Ankara 9. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı Sn. Hacı Hüseyin ORHAN
  - Samsun Ticaret Mahkemesi Başkanı Sn. Mehmet Ali AYKUN
  - Ankara C. Başsavcı Vekili Sn. Hamza YOKUŞ
- 16.00-16.30 Genel Değerlendirme ve Kapanış konuşması
- Sn. Georg STAWA, CEPEJ Önceki Başkanı (Avrupa Konseyi Adaletin Etkinliği Komisyonu)
  - Sn. Dr. Mustafa SALDIRIM, Yargıtay Genel Sekreter Yardımcısı
- 16.30 Kapanış

Yönteme İlişkin Bilgi Notu:

Çalıştay iki oturumdan oluşacaktır.

İlk oturum sabah yapılacak ve 7 kategoriye göre belirlenmiş çalışma gruplarından oluşacaktır. Bu gruplar şu kategorilerden oluşacaktır: *Yargıtay üyeleri, tetkik hâkimleri, Yargıtay Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemesi ve ilk derece mahkemesi hâkimleri ve Cumhuriyet savcıları.*

Salonlarda bulunan 10'ar kişilik yuvarlak masalarda tüm katılımcılar kendi gruplarıyla birlikte oturacaktır. Masalarda her bir masanın hangi gruba ait olduğunu gösteren bir işaret bulunacaktır. Her bir masada bir **masa sözcüsü** belirlenecektir. *Ayrıca Yargıtay üyeleri, tetkik hâkimleri, bölge adliye ve ilk derece mahkemesi hâkimleri ceza ve hukuk gruplarına ayrılacaktır. Hukuk Bölümünden bir Yargıtay üyesi, Ceza Bölümünden bir olmak üzere her kategoriden iki **grup sözcüsü** belirlenecektir.* Masa sözcüleri kendi masalarındaki görüşleri raporlayarak grup sözcülerine (ilgisine göre, hukuk veya ceza sözcüsüne) iletcek, grup sözcüleri de çalışmanın öğleden sonraki "grup sunumları" sırasında temsil ettiği grubun vardığı sonuçların sunumunu yapacaktır. Yargıtay personeli ile ilk derece Cumhuriyet savcıları tek grup olduklarından grup sözcüleri sunum yapacaktır.

İkinci oturum, öğleden sonra gerçekleşecek olup grupların sonuçlarını sunmak için bir araya gelinen genel bir oturum şeklinde düzenlenecektir. Bu genel oturumda Her sunum 7'şer dakika sürecek ve her genel oturumun sona ermesinden önce 10 dakikalık bir tartışma olacaktır.

EK 22:

Michael INGLEDOW'un

Açış Konuşması

Michael Ingledow, *Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi Başkanı*

Distinguished Participants,

Good morning and welcome to this workshop being held in the framework of the Council of Europe and European Union joint project on "Strengthening the Institutional Capacity of the Court of Cassation".

It's a pleasure to see you all here today after the very successful launch of the project yesterday. I think this is important for us because this is the first real work of the project that we launched yesterday in the presence of the Minister of Justice and the President of the Court of Cassation. The Council of Europe has developed a cooperation with the Court of Cassation over a number of years since the Council of Europe has been present here in Ankara on cooperation projects but this is the first project that we are doing together. I would like to thank the Court of Cassation for its great cooperation in developing this project and bringing it to this stage now where we actually start the work.

I think it was referred to yesterday by both the Minister of Justice and the President of the Court of Cassation; a lot of work has already been done on the reform of the judiciary in Turkey and, of course, the new judiciary reform strategy provides an opportunity to do further work in this field. Alongside these achievements, the challenges were also referred to and I think these challenges are what you will be seeking to address

today in terms of what you seek to gain from this project and what you see that this project should bring to strengthening the effective and institutional capacity of the Court of Cassation.

This is a chance to discuss your expectations and the challenges so that the outcomes from this seminar will help us and the Court of Cassation move forward in the implementation of the project in a good way. The Council of Europe has been in cooperation with Turkey for about 14 years now, much of this cooperation is in the justice sector, as appropriate for an organization that deals with rule of law issues amongst other things. I think this is an important new addition to the work that we have been undertaking with the Turkish authorities and with the high courts over the last 14 years.

I'm sure some of you are aware that we recently launched a project with the Ministry of Justice on "Improving the Effectiveness of the Administrative Justice and Strengthening the Capacity of the Council of State." We will also shortly be launching a new project on criminal justice reform with the Ministry of Justice which will build on the results and outcomes of an earlier project done in this field with the Ministry of Justice. Indeed, I am happy to see here some faces of people who worked with us during that project today. I also refer to that because I think that what's important in all this cooperation between the Council of Europe and the authorities here is that it is not done in isolation of one project from another, this is part of a holistic package that we seek to develop and work on with the Turkish authorities to ensure that the Turkish judiciary is as effective as possible. In this respect, I also look forward to the results of this project in three years time and to our future work that can be done between the Council of Europe and Turkey.

It remains only for me to thank you for your participation today in this event, to thank my colleagues from Strasbourg and in the Programme Office here for their good work in putting this event together, to thank Mr Mustafa Saldırım and his team for their cooperation from the Court of Cassation, Mr Stawa as well, our international expert, and last but never least, the interpreters without whom such events cannot take place.

Thank you very much.

-oOo-

Saygıdeğer Katılımcılar,

Günaydın. “Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi” Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ortak projesi çerçevesinde düzenlenen bu çalışmaya hoş geldiniz.

Dünkü başarılı proje açılışının ardından bugün sizleri burada görmekten ötürü çok mutluyum. Dünkü açılış bizim için gerçekten önemliydi, çünkü Sayın Adalet Bakanı ve Yargıtay Başkanının tezrifleriyle projenin ilk gerçek faaliyetini gerçekleştirmiş olduk. Avrupa Konseyi, Ankara’da işbirliği projeleri yürütmeye başladığından beri Yargıtay’la da çok uzun yıllardır süregelen bir işbirliğimiz var, ancak ilk defa Yargıtay’la bir işbirliği projesine imza atıyoruz. Bu nedenle, bu projenin geliştirilmesi ve uygulamaya başladığımız bu aşamaya getirilmesi hususunda bu işbirliği fırsatını bizlere veren Yargıtaya bir kez daha teşekkür etmek isterim.

Sanırım dün Sayın Adalet Bakanı ve Yargıtay Başkanının da işaret ettiği üzere, Türkiye’de yargı reformu alanında pek çok çalışma yapıldı ve elbette yeni yargı reformu stratejisi bu alanda daha fazla çalışma yapma olanağı sunuyor. Bu başarıların yanı sıra, birtakım zorluklardan da söz edildi ve zannediyorum ki bugün bu projeden elde etmek istediklerinizi ve bu projenin Yargıtayın etkili ve kurumsal kapasitesinin güçlendirmesi açısından ne tür yararlar sağlayabileceğinizi değerlendirirken bu sorunları da ele alacaksınız.

Bu çalıştayda hem beklentilerinizi hem de zorlu alanları tartışma fırsatı elde edeceksiniz, böylece bu seminerin sonuçları bize ve Yargıtaya projenin iyi bir biçimde uygulanmasında ışık tutacak. Avrupa Konseyi Türkiye ile yaklaşık 14 yıldır işbirliği içinde ve bu işbirliğinin büyük bir kısmı yargı alanında. Hukukun üstünlüğü kavramından yola çıkan bir kuruluş olarak bunun da doğal olduğunu söyleyebiliriz. Bu projenin 14 yıldır Türk makamlarıyla ve yüksek mahkemelerle üstlendiğimiz çalışmalara önemli bir ekleme olacağını düşünüyorum.

Eminim bazılarınızın da bildiği üzere, kısa bir süre önce Adalet Bakanlığı ile “İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi” projesinin açılışını yaptık. Yakında,

Adalet Bakanlığı ile ceza adaleti reformu alanında yeni bir projeyi daha başlatacağız. Bu yeni proje, Adalet Bakanlığı ile bu alanda daha önceden yürüttüğümüz ve tamamladığımız bir projenin sonuçları ve ürünleri üzerine eklemeler yaparak geliştireceğimiz bir proje. Burada, tamamlamış olduğumuz söz konusu projede birlikte çalıştığımız tanıdık yüzleri görmekten ötürü de büyük mutluluk duyuyorum. Bundan bahsetmek istememin sebebi, Avrupa Konseyi ve buradaki makamlar arasındaki işbirliğinde önemli olanın bu projelerin birbirinden bağımsız bir şekilde yapılmadığını, Türk yargısının mümkün olduğunca etkin hâle getirilmesi için Türk makamlarıyla geliştirdiğimiz ve üzerinde çalıştığımız bütüncül bir işbirliği kapsamında yürütüldüğünü açıklamak. Bu kapsamda, üç yıl içinde ortaya çıkacak olan bu projenin sonuçlarını ve Avrupa Konseyi ile Türkiye arasında yürütülebilecek gelecekteki işleri sabırsızlıkla bekliyorum.

Sözlerime son verirken, bugünkü etkinliğe katılımınızdan ötürü sizlere ve bu etkinliğin hazırlanmasındaki çabalarından ötürü Strazburg'daki ve buradaki Program Ofisindeki meslektaşlarıma teşekkür etmek isterim. Sağladıkları işbirliğinden ötürü Yargıtaydan Sayın Mustafa Saldırım ve ekibine, uluslararası uzmanımız Sayın Stawa'ya ve son olarak da tercümanlara teşekkürlerimi sunarım, çünkü tercümanlar olmadan bu tür etkinliklerin gerçekleştirilmesi gerçekten imkânsız.

Çok teşekkür ederim.

EK 23:

Georg STAWA'nın Açış Konuşması

Georg STAWA, *Avrupa Konseyi Adaletin Etkinliği
Komisyonu (CEPEJ) Önceki Başkanı*

Dear Excellencies,

Dear Colleagues,

Good morning and thanks a lot for inviting me. After a few years, I am very glad to be back here working with my Turkish colleagues on improving the functionality, efficiency, effectiveness of the Turkish judiciary. I was a little bit late yesterday due to my flight being rebooked, therefore I was invited to give another input this morning very briefly, explaining a little bit about the background where we started our cooperation. I was introduced as being the President of CEPEJ, which is partly right, because at the moment I am not. The recent president is Mr Gurbanov from Azerbaijan but I was President of CEPEJ for a few years and have been very tightly connected for 15 years and CEPEJ, on the other hand, has always been part of the cooperation projects with Turkey. So, I will just briefly introduce where we are coming from, what the idea behind is and what might be the added value we may offer in this kind of cooperation.

Justice delayed is justice denied, the old saying and ruling of the European Court of Human Rights as we all know. This was the initial point in the year 2002 when the European Court of Human Rights stated that a lot of its decisions were grounded by the fact that judicial systems were badly organized or had a lack of efficiency and therefore it would be

worth to think about the engineering of the process and the way how we deliver. Therefore, the European Commission for the Efficiency of Justice was founded and a process started where the 47 member states thought about how to improve the efficiency and effectiveness of justice. We do this mainly on three pillars in working groups, focusing on the efficiency, the timelines of proceedings and the quality of decisions. Now the most important question is, what do we deliver them? What can we use in our cooperation here? We develop tools on how to analyze the judiciary, not only country-wise but also on different branches of the system or different courts. We are developing a lot of practical tools like guidelines, checklists, reports which are provided to the presidents of courts to be applied on the spot. CEPEJ is always looking for the best practice delivered by the member states, shared with everyone. The Turkish UYAP system is one of those famous examples. I'm really looking forward to this and I'm quite sure that we can use these kinds of results from the European level to offer in the project, to implement it eventually and come back with the lessons learned, as well.

I'm really looking forward to this new path of project cooperation. Thank you.

-o0o-

Saygıdeğer Katılımcılar,

Değerli Meslektaşlarım,

Günaydınlar... Öncelikle beni davet ettiğiniz için çok teşekkür ediyorum. Birkaç yıl aradan sonra geri dönmek ve Türk yargı sisteminin işlevselliğinin, etkinliğinin ve etkililiğinin geliştirilmesi için Türk meslektaşlarımla birlikte çalışmak benim için büyük bir mutluluk. Dün aranızda çok geç katılabildim, uçuşumla ilgili bir sorun oldu ve yeniden bir uçuş bulmam gerekti. Bu nedenle, bu sabah kısa bir konuşma daha yapmaya davet edildim. İşbirliğimizi nerede başlattığımızın arka planından biraz bahsetmek istiyorum. Beni takdim ederken CEPEJ Başkanı olarak takdim ettiler, bunun çok yanlış olduğunu söyleyemem, kısmen doğru çünkü şu anda değilim. Ancak şu anki başkanımız Azerbaycan'dan Sayın Gurbanov. Ben de birkaç yıl CEPEJ başkanlığı yaptım ve zaten 15 yıldır da

CEPEJ’le çok sıkı bir şekilde çalışıyorum. Diğer taraftan, CEPEJ, Türkiye’deki reform işbirliği projelerinin her zaman çok önemli bir aktörü olmuştur. Şimdi ben kısaca CEPEJ olarak nasıl kurulduğumuzdan, fikirlerimizden ve bu tarz bir işbirliğine ne tür bir katma değer sağlayabileceğimizden biraz bahsedeceğim.

Gecikmiş adalet, adalet değildir. Bu eski sözü ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararını hepimiz biliyoruz. Her şey, 2002 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin aldığı kararların çoğunun, yargı sistemlerinin kötü organize edilmesi veya etkinlik eksikliği bulunmasından kaynaklandığını, bu yüzden sürecin mühendislik boyutunun ve bunun nasıl gerçekleştirileceğinin ele alınmasının yararlı olacağını belirtmesiyle başladı. Bu sayede Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu (CEPEJ) kuruldu ve 47 üye devlet adaletin etkinliğini ve etkililiğini nasıl geliştirebilecekleri üzerine kafa yormaya başladılar. Biz çalışma gruplarında etkinliği artırma çalışmalarını üç konuya odaklanarak yürütüyoruz: genel olarak yargının etkinliği, dava süreçlerinin süresi ve kararların kalitesi. Tabii bu noktada sormamız gereken en önemli soru; biz onlara ne sunuyoruz? Bu işbirliğimizde ne kullanabiliriz? Bizler yargı sistemini analiz etmek için birtakım araçlar sunuyoruz. Bu araçlarla yalnızca ülkenin genel yargı sistemi değil, aynı zamanda sistemin farklı birimleri ve farklı mahkemeler de incelenebiliyor. Aynı zamanda, yerinde uygulamaları için mahkeme başkanlarına sunulankılavuzlar, kontrol listeleri, raporlar gibi birtakım pratik araçlar da geliştiriyoruz. CEPEJ, aynı zamanda, üye ülkelerdeki en iyi uygulamalara bakıyor ve bunlar herkesle paylaşılıyor. Türk UYAP sistemi bunların en ünlü örneklerinden biri. Aynı zamanda, bu proje kapsamında Avrupa’daki iyi uygulamaları da buraya getirip size sunabiliriz ve bunların nihai olarak uygulanmasıyla bu projeye katkıda bulunmalarını sağlayabiliriz. Bunlardan dersler de çıkarabileceğimize eminim.

Bu yeni işbirliği projesi için gerçekten sabırsızlanıyorum. Teşekkür ederim.

EK 24:

Dr. Mustafa SALDIRIM'ın Açış Konuşması

Dr. Mustafa SALDIRIM, Yargıtay Genel Sekreter Yardımcısı

Sayın Yargıtay üyelerime, kıymetli tetkik hâkimi meslektaşlarıma, sayın Cumhuriyet savcılarımıza, ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin değerli başkanları ile hâkimlerine ve kıymetli personelimize sözlerime başlamadan önce saygılarımı sunmak istiyorum.

Şimdi yapacağımız işle ilgili teknik bilgiler vereceğim. Önce programı bir ekrana getirebilir miyiz, lütfen? Evet, şimdi Sayın Ingledow'un ve Sayın Stawa'nın konuşmalarını bitirdik, biraz sonra yan salonlara ayrılacağız. Yan salonlara şu şekilde ayrılıyoruz; Yargıtay üyelerimiz bir salonda; iki hukuk, iki ceza masası olarak toplanıyorlar. Her masanın bir sözcüsü oluyor. İki hukuk masası bir grup sözcüsü belirleyecek, iki ceza masası da bir grup sözcüsü belirleyecek. Dolayısıyla iki hukuk, iki ceza masası, birer konuşmacıyla yapılan çalıştayın sonuçları öğleden sonraki oturumda buradaki tüm katılımcılarla paylaşacak. 40 tane tetkik hâkimi arkadaşımız var. Onlar da yine aynı şekilde iki hukuk, iki ceza masası ve her masanın bir masa sözcüsü ve hukuk ve ceza olarak da iki ayrı grup sözcüleri olacak. Yargıtay Cumhuriyet savcılarımıza gelince, 20 savcımız var, onlar da yine iki grup hâlinde çalışacak ve tek grup sözcüsü olacak. Bölge adliye mahkemesi ve ilk derece hâkimlerimizin de yine benzer şekilde grup sözcüleri ve masa sözcüleri olacak. Ayrıntılı kılavuzlar hem çalıştay kâğıtlarında yazıyor hem de biz oradayız ve her türlü sorunuza yanıtlayacağız.

Saat 12.30'a kadar grup çalışmalarımız devam ediyor, ardından saat 14.00'te genel oturumlar başlıyor. Burada da hukuk ve ceza daireleri

olmak üzere, Yargıtay üyelerimizden her bir grubun sözcüsü, yine tetkik hâkimlerimizden hukuk ve ceza olmak üzere her bir grubun sözcüsü, Yargıtay savcılarını adına bir grubun sözcüsü ve Yargıtay personeli adına da bir grup sözcüsü olarak Yargıtay bölümünü tamamlamış olacağız. Öğleden sonraki ikinci oturumda ise, yine bölge adliye mahkemesi hâkimlerimizle hukuk ve ceza olmak üzere iki grup sözcüsü, ilk derecelerden de hukuk ve ceza olmak üzere iki grup sözcüsü, ilk derece mahkemesi Cumhuriyet savcılarımızdan da bir kişi konuşmuş olacak. Ardından kapanışımız gerçekleşecek.

Ben çalışma kâğıtlarıyla ilgili de size çok kısa bir bilgi arz etmek istiyorum. Yargıtay üyelerimizin çalışma kâğıtlarını, 1 numaralı çalışma kâğıtlarını görelim. Evet, ekranda ayrıntılı bir şekilde görüyorsunuz yönergeyi, ilk sorumuz; Yargıtayda ve bölge adliye mahkemelerinde içtihat tutarlılığının artırılması konusu. Burada kanun değişiklikleri, aynı işe farklı dairelerin bakması ve varsa diğerleri diye önermelerimiz var. Şimdi bu çalışma kâğıtlarını biz nasıl oluşturduk? Bu kâğıtlar, Yargıtayın “Yargı Reformu Birimi” tarafından oluşturulan çalışma kâğıtlarıdır. Hatırlarsanız, geçen yıl başladığımız “Yargıtay İş Süreçlerinin Gözden Geçirilmesi ve Verimlilik Kontrolü” projemiz vardı. Oradaki masabaşı çalışmaları ve diğer çalışmalar, Yargıtay içerisinde uygulanan anketlerden çıkan analizler sonucunda birtakım tespitleri hep birlikte yapmıştık. Bu tespitleri dikkate alarak bugün üzerinde düşüneceğimiz soruları oluşturduk, yani bu sorular aslında Yargıtayın daha önce çalıştığı, belirlediği sorular. Burada bir anlamda devam projesi olarak çalışmaya devam ediyoruz ya da o projemiz, şu an yürüttüğümüz büyük projenin bir hazırlık projesiydi de diyebiliriz. Avrupa Konseyinin teknik desteğiyle şu ana kadar yapılan çalışmaları daha fazla detaylandıracağız, daha fazla analiz edeceğiz. Çünkü hepimizin bildiği üzere, sorunların çözümünün bir kısmı Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Adalet Bakanlığı gibi diğer adalet aktörlerinin de tutumlarına bağlıdır. Projemizde tüm adalet aktörleri paydaş olduğundan bu sorunları kısa sürede aşmayı ümit ediyoruz.

İçtihat tutarlılığını daha çok artırmanın en etkili yolları nelerdir? Burada da yine önem sırasını istiyoruz. Her sorunun altında da boşluklar var. Boşluklar yetmezse masaların üzerinde A4 kâğıtları bulunmaktadır, bunları eklemenizi istiyoruz. Çünkü grup çalışmalarından çıkan görüşlerin

yanı sıra bireysel olarak görüşleriniz de çok önemli. Biz o kâğıtları toplayacağız ve Yargı Reformu Biriminin İstatistik Bürosu o kâğıtları, o bireysel görüşleri de analiz edecek ve sizin görüşleriniz ve tespitleriniz dikkate alınarak proje devam edecek.

Bölge adliye mahkemesi kararlarında içtihat tutarlılığı, sonra da üçüncü tema olarak bozma oranlarının yüksek olması geliyor.

Dosyaların yanlış Yargıtay dairesine gönderilmesi, bu da önemli bir sorun. Ardından dosyaların eksik gönderilmesinin nedenleri var.

Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok artırılması da bir ana başlık. Karar kalitemizi daha çok nasıl yükseltebiliriz şeklinde bir soru var. İş akışına ilişkin bir soru var. Projenin temel hedeflerinden biri de; adli yargı kararlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarıyla uyumlaştırılması ve bu konu da çok önemli.

Son olarak da sözü size bırakıyoruz, yukarıdaki konuların dışında sizin proje kapsamında önem verilmesini, ele alınmasını istediğiniz temalar var mı? Bu soru bütün gruplar için aynen geçerlidir. Çünkü projeyi dün açtık, bugün ikinci günü. Yargıya ilişkin konular, Yargıtayın, ilk derece bölge adliye mahkemeleri ile Cumhuriyet savcılarının çözeceği bir mesele. Adli yargının etkinliğinin artırılması uzun bir yol ve bu yolu biz hep birlikte yürüyeceğiz. Avrupa Konseyi de bize teknik destek sağlayacak. Dolayısıyla projemizin tüm tasarımı sizin bilgi, deneyim ve çözüm önerileriniz üzerinden gidiyor ve bu nedenle görüşleriniz bizim için son derece önemli. Tetkik hâkimlerimizin formu da Yargıtay üyelerimizin formları ile bire bir aynı. Bu nedenle, formlara ilişkin açıklamalarım, tetkik hâkimi meslektaşlarım için aynen geçerlidir.

Yargıtay Cumhuriyet savcılarımız açısından da yine aynı sorular geçerli, sadece onların formunda hukuk dosyalarının yanlış daireye gönderilmesi gibi hukuk davalarına ilişkin konular yok. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarıyla uyumlaştırma bu çalışma kâğıdında da var. Ayrıca Yargıtay Cumhuriyet savcılarında ilişkin özel sorular da yer alıyor.

Bölge adliye mahkemelerimiz bakımından da yine içtihat tutarlılığı, adli kalitenin yükseltilmesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarıyla uyumlaştırma gibi konular mevcut.

İlk derece hâkimlerimiz ve Cumhuriyet savcılarımız bakımından da benzer temalar var.

Siz çalışırken biz de sizinle çalışma salonlarında olacağız, varsa sorularınız onları cevaplayacağız. Şimdi sorunuz varsa alabilirim, yoksa izninizle gruplarımızı çalışma salonlarına davet etmek istiyorum.

Hepinize katılımınız ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

EK 25:

Yargının Etkinliği alıştayı'nda Kullanılan Formlar*

FORM-1: YARGITAY ÜYELERİ

BU FORM ALIşTAYA KATILAN **YARGITAY ÜYELERİNİN** ALIşMA GRUPLARINDA KULLANILACAKTIR

Yan salonlarda yapılan grup çalışmalarında izlenecek yonteme ilişkin YÖNERGE;

Yan salonlardaki katılım; Yargıtay üyeleri, tetkik hâkimleri, Yargıtay Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemesi ve ilk derece mahkemesi hâkimleri, Cumhuriyet savcıları ile personel olmak üzere yediye ayrılmıştır. Salonlarda bulunan 10'ar kişilik yuvarlak masalarda tüm katılımcılar kendi gruplarıyla birlikte oturacaktır. Masalarda her bir masanın hangi gruba ait olduğunu gösteren bir işaret bulunacaktır. Her bir masada bir **masa sözcüsü** belirlenecektir. Ayrıca Yargıtay üyeleri ve tetkik hâkimleri ceza ve hukuk gruplarına ayrılacaktır. **Yargıtay üyeleri Hukuk Bölümünden bir Yargıtay üyesi, Ceza Bölümünden bir Yargıtay üyesi olmak üzere iki grup sözcüsü belirlenecektir. Tetkik hâkimleri grubunda da aynı şekilde, masa sözcülerinin yanı sıra, hukuk ve ceza olarak, iki grup sözcüsü olacaktır.** Masa sözcüleri kendi masalarındaki görüşleri raporlayarak grup sözcülerine (ilgisine göre, hukuk veya ceza sözcüsüne) iletecek, grup sözcüleri de çalışmanın öğleden sonraki "grup sunumları" sırasında temsil ettiği grubun vardığı sonuçların sunumunu yapacaktır. Çalışma sonucunda **tüm formlar**, Yargıtay Yargı Reformu Birimi tarafından ayrıca değerlendirilmek ve analiz edilmek üzere **toplancaktır.**

ÖNEMLİ NOT: Aşağıda yer alan çalışma konularına ilişkin olarak katılımcıların görüşlerini ifade etmeleri beklenmektedir. Saygılarımızla...
(**Yargıtay Yargı Reformu Birimi**)

* Formlar, Yargıtay Yargı Reformu Birimi tarafından hazırlanmıştır.

TEMA-1

**YARGITAYDA ve BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNDE İÇTİHAT
TUTARLILIĞININ ARTIRILMASI**

1.1. Size göre, YARGITAYda içtihat tutarlılığının daha fazla gelişmesine engel olan nedenler hangileri olabilir?

Önemli bulduğunuz olası nedenleri en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

_____ Kanun değişiklikleri

_____ Aynı işe farklı dairelerin bakması

_____ Diğer (Varsa belirtiniz ve önermelerin solundaki çizgili yere önem sırasını yazınız.)

.....
.....

1.2. Size göre YARGITAYda içtihat tutarlılığının daha çok artırmanın etkili yolları hangisidir?

Etkili bulduğunuz yöntemleri en etkilisi (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

_____ Tetkik hâkimlerinin, Yargıtay üyeleri tarafından hizmet içi eğitim yoluyla eğitilmesi

_____ Yargıtayın emsal nitelikteki daire ve genel kurul kararlarının takip edilmesine imkân veren kullanıcı dostu, emsal karar arama (veri bankasının) UYAP içerisinde oluşturulması

_____ Yargıtayda dairelerin uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi

_____ Gereçeli kararların kalitesinin daha çok artırılması

_____ Diğer (Varsa belirtiniz ve yandaki kutucuğa önem sırasını yazınız.)

.....
.....

1.3. Size göre BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNİN kararlarının tutarlılığını daha çok artırmanın etkili yolları hangileridir?

_____ Bölge adliye mahkemelerinin daireleri arasındaki işbölümünün Yargıtaydaki işbölümüne benzer şekilde düzenlenmesi

_____ Bölge adliye mahkemelerinin uzmanlık ölçüsünün, yeniden

yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi

_____Yargıtay kararlarında olduğu gibi BAM kararlarının tamamının kamunun erişimine açılması

_____Diğer (Lütfen belirtiniz.)

.....

TEMA-2

BOZMA ORANLARININ YÜKSEK OLMASI

2.1.Temyiz incelemesi için Yargıtaya gelen dosyalarda, kararların bozma oranlarının yüksek olmasının sebeplerini, en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

_____Yargıtay daireleri arasında içtihat farklılıklarının bulunması

_____Yargıtay dairelerin kendi içtihatları arasında farklılıklar bulunması

_____Bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi

_____İlk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi

_____Diğer (Lütfen belirtiniz.)

.....

TEMA-3

DOSYALARIN YANLIŞ YARGITAY (HUKUK) DAİRESİNE GÖNDERİLMESİNİN NEDENLERİ (Sadece hukuk dairelerinde görevli olanlar cevaplandıracaktır.)

3.1. Temyiz edilen dosyaların Yargıtayın yanlış dairesine gönderilmesinin sebepleri nelerdir?

Önemli bulduğunuz olası sebepleri en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

_____Her yılbaşında belirlenen Yargıtay işbölümünün UYAP'ta güncellenmemesi

_____Kalem personelinden kaynaklanan hatalar

_____Mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar

_____Yargıtay işbölümünün doğru anlaşılmasını

_____Diğer (Belirtiniz.)

TEMA-4
DOSYALARIN YARGITAYA EKSİK GÖNDERİLMESİNİN NEDENLERİ

4.1. Temyiz edilen dosyaların Yargıtaya eksik gönderilmesinin sebepleri hangisidir?

Önemli bulduğunuz olası nedenleri en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

- _____ Dosya gönderme formunun yetersiz olması
_____ İlk ve ikinci derece mahkeme personelinden kaynaklanan hatalar
_____ Mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar
_____ Dava dosyası ile birlikte hangi eklerin gönderileceğinin bilinmemesi ve bu konuda bir rehber (kılavuz) bulunmaması
_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

TEMA-5
YARGITAY KARARLARININ KALİTESİNİN DAHA ÇOK ARTIRILMASI

5.1. Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok artırılması için en etkili çözüm yolları nelerdir?

Etkili bulduğunuz yöntemleri en etkilisi (1) olacak şekilde sıralayınız.

- _____ Onama kararlarının gerekçeli olması (en azından) iddia/dava, savunma, mahkeme kararının özeti, kısımlarının onama kararlarında bulunması
_____ Bozma ve onama dâhil tüm kararlarda, (en azından) iddia/dava, savunma, mahkeme kararının özeti kısımlarının bulunması.
_____ Karar sakınının (yazım formatının) değiştirilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Yargı Etiği Kurulu kararları gibi paragraf düzenine geçilmesi
_____ Diğer (Belirtiniz.)

TEMA-6**ADLİ YARGIDA İŞ AKIŞININ HIZLANDIRILMASI****6.1. Size göre davaların makul sürede sonuçlandırılması için en etkili çözümler nelerdir?****Etkili bulduğunuz** yöntemleri en etkilisi (1) olacak şekilde sıralayınız.

_____ Dosyanın her aşamasında (tensip, BAM'a ve Yargıtaya ilk geldiğinde) etkin bir ön inceleme yapılması

_____ Dosya İzleme Sistemi geliştirilerek, öncelikli dosyalar ya da gecikmiş dosyaların kolaylıkla tespit ve takibine elverişli bir sistem geliştirilmesi

_____ Usuli eksikliklerin giderilmesi için daha basit yöntemler bulunması

_____ Yargıtayda ön inceleme usulüne (filtraj sistemine) geçilerek, bazı kararlar için daha basit karar alma usulleri benimsenmesi

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

TEMA-7**ADLİ YARGI KARARLARININ AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ(AİHM) KARARLARI İLE UYUMLAŞTIRILMASI****7.1.AİHM kararlarına hangi kaynaklardan ulaşıyorsunuz?****En sık yararlandığınız** kaynakları, yararlanma sıklığına göre aşağıya yazınız.Sırası:

_____ Yargıtay Başkanlığı web sitesi

_____ Adalet Bakanlığının web sitesi

_____ HUDOC (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Veri Tabanı-İnternet Sitesi)

_____ Avrupa Konseyinin web sitesi

_____ Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile birlikte yürütülen projelerde basılan kitaplar

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

7.2. Adli yargı kararlarının AİHM kararları ile uyumlaştırılması için en etkili yöntemler hangileridir?

Sırası:

_____ AİHM kararlarını inceleyen kitapların hâkimlere dağıtılması

_____ AİHM kararlarına kolay şekilde erişebilecek bir web sitesinin
(Türkçe olarak) Yargıtay UYAP sisteminden tüm ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin kullanımına açılması

_____ Yargıtay kararlarında AİHM kararlarına daha çok atıf yapılması

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

.....
.....

TEMA-8

YARGITAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ KAPSAMINDA, PROJENİN AMAÇLARINA UYGUN OLARAK YUKARIDA ÇALIŞILAN KONULARIN DIŞINDA HANGİ KONULARA ÖNCELİK VERİLMESİ GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNÜYORSUNUZ? LÜTFEN BELİRTİNİZ.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

FORM-2: YARGITAY TETKİK HÂKİMLERİ
BU FORM ÇALIŞTAYA KATILAN YARGITAY TETKİK HÂKİMLERİNİN
ÇALIŞMA GRUPLARINDA KULLANILACAKTIR

Yan salonlarda yapılan grup çalışmalarında izlenecek yöntemle ilişkin YÖNERGE:

Yan salonlardaki katılım; Yargıtay üyeleri, tetkik hâkimleri, Yargıtay Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemesi ve ilk derece mahkemesi hâkimleri ve Cumhuriyet savcıları ile personel olmak üzere yediye ayrılmıştır. Salonlarda bulunan 10'ar kişilik yuvarlak masalarda tüm katılımcılar kendi gruplarıyla birlikte oturacaktır. Masalarda her bir masanın hangi gruba ait olduğunu gösteren bir işaret bulunacaktır. Her bir masada bir **masa sözcüsü** belirlenecektir. Ayrıca Yargıtay üyeleri ve tetkik hâkimler ceza ve hukuk gruplarına ayrılacaktır. **Yargıtay üyeleri Hukuk Bölümünden bir Yargıtay üyesi, Ceza Bölümünden bir Yargıtay üyesi) olmak üzere iki grup sözcüsü belirlenecektir. Tetkik hâkimleri grubunda da aynı şekilde, masa sözcülerinin yanı sıra, hukuk ve ceza olarak, iki grup sözcüsü olacaktır.** Masa sözcüleri kendi masalarındaki görüşleri raporlayarak grup sözcülerine (ilgisine göre, hukuk veya ceza sözcüsüne) iletecek, grup sözcüleri de çalışmanın öğleden sonraki "grup sunumları" sırasında temsil ettiği grubun vardığı sonuçların sunumunu yapacaktır. Çalışma sonucunda tüm formlar, Yargıtay Yargı Reformu Birimi tarafından ayrıca değerlendirilmek ve analiz edilmek üzere toplanacaktır.

ÖNEMLİ NOT: Aşağıda yer alan çalışma konularına ilişkin olarak katılımcıların görüşlerini ifade etmeleri beklenmektedir. Saygılarımızla...
(Yargıtay Yargı Reformu Birimi)

TEMA-1

**YARGITAYDA ve BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNDE İÇTİHAT
TUTARLILIĞININ ARTIRILMASI**

1.1. Size göre, YARGITAYda içtihat tutarlılığının daha fazla gelişmesine engel olan nedenler hangileri olabilir?

Önemli bulduğunuz olası nedenleri en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

_____ Kanun değişiklikleri

_____ Aynı işe farklı dairelerin bakması

_____Diğer (Varsa belirtiniz ve önermelerin solundaki çizgili yere önem sırasını yazınız.)

1.2. Size göre YARGITAYda içtihat tutarlılığının daha çok artırmanın en etkili yolları hangisidir?

Etkili bulduğunuz yöntemleri en etkilisi (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

_____ Tetkik hâkimlerinin, Yargıtay üyeleri tarafından hizmet içi eğitim yoluyla eğitilmesi

_____ Yargıtayın emsal nitelikteki daire ve genel kurul kararlarının takip edilmesine imkân veren kullanıcı dostu, emsal karar arama (veri bankasının) UYAP içerisinde oluşturulması

_____ Yargıtayda dairelerin uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi

_____ Gerekçeli kararların kalitesinin daha çok artırılması

_____ Diğer (Varsa belirtiniz ve yandaki kutucuğa önem sırasını yazınız.)

1.3. Size göre BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNİN kararlarının tutarlılığını daha çok artırmanın etkili yolları hangileridir?

_____ Bölge adliye mahkemelerinin daireleri arasındaki işbölümünün Yargıtaydaki işbölümüne benzer şekilde düzenlenmesi

_____ Bölge adliye mahkemelerinin uzmanlık ölçüsünün, yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi

_____ Yargıtay kararlarında olduğu gibi BAM kararlarının tamamının kamunun erişimine açılması

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

TEMA-2

BOZMA ORANLARININ YÜKSEK OLMASI

2.1. Temyiz incelemesi için Yargıtaya gelen dosyalarda, kararların bozma oranlarının yüksek olmasının nedenlerini en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

- _____ Yargıtay daireleri arasında içtihat farklılıklarının bulunması
_____ Yargıtay dairelerin kendi içtihatları arasında farklılıklar bulunması
_____ Bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi
_____ İlk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi
_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)
- .....
- .....

TEMA-3

DOSYALARIN YANLIŞ YARGITAY (HUKUK) DAİRESİNE GÖNDERİLMESİNİN NEDENLERİ (Sadece hukuk dairelerinde görevli olanlar cevaplandıracaktır.)

3.1. Temyiz edilen dosyaların Yargıtayın yanlış dairesine gönderilmesinin sebepleri nelerdir?

Önemli bulduğunuz olası sebepleri en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

- _____ Her yılbaşında belirlenen Yargıtay işbölümünün UYAP'ta güncellenmemesi
_____ Kalem personelinden kaynaklanan hatalar
_____ Mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar
_____ Yargıtay işbölümünün doğru anlaşılmasını
_____ Diğer (Belirtiniz.)
- .....
- .....

TEMA-4

DOSYALARIN YARGITAYA EKSİK GÖNDERİLMESİNİN NEDENLERİ

4.1. Temyiz edilen dosyaların Yargıtaya eksik gönderilmesinin sebepleri hangisidir?

Önemli bulduğunuz olası nedenleri en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

- _____ Dosya gönderme formunun yetersiz olması
_____ İlk ve ikinci derece mahkeme personelinden kaynaklanan hatalar
_____ Mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar
_____ Dava dosyası ile birlikte nelerin gönderileceğine ilişkin bir rehber bulunmaması
_____ Diğer (Belirtiniz.)

TEMA-5

YARGITAY KARARLARININ KALİTESİNİN DAHA ÇOK ARTIRILMASI

5.1. Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok artırılması için en etkili çözüm yolları nelerdir?

Etkili bulduğunuz yöntemleri en etkilisi (1) olacak şekilde sıralayınız.

- _____ Onama kararlarının gerekçeli olması (en azından) iddia/dava, savunma, mahkeme kararının özeti, kısımlarının onama kararlarında bulunması
_____ Bozma ve onama dâhil tüm kararlarda, (en azından) iddia/dava, savunma, mahkeme kararının özeti kısımlarının bulunması.
_____ Karar sakkının (yazım formatının) değiştirilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Yargı Etiği Kurulu kararları gibi paragraf düzenine geçilmesi
_____ Diğer (Belirtiniz.)

TEMA-6

ADLİ YARGIDA İŞ AKIŞININ HIZLANDIRILMASI

6.1. Size göre davaların makul sürede sonuçlandırılması için en etkili çözümler nelerdir?

Etkili bulduğunuz yöntemleri en etkilisi (1) olacak şekilde sıralayınız.

- _____ Dosyanın her aşamasında (tensip, BAM'a ve Yargıtaya ilk geldiğinde) etkin bir ön inceleme yapılması
_____ Dosya İzleme Sistemi geliştirilerek, öncelikli dosyalar ya da gecikmiş dosyaların kolaylıkla tespit ve takibine elverişli bir sistem geliştirilmesi

_____ Usuli eksikliklerin giderilmesi için daha basit yöntemler bulunması

_____ Yargıtayda ön inceleme usulüne (filtraj sistemine) geçilerek, bazı kararlar için daha basit karar alma usulleri benimsenmesi

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

.....
.....

TEMA-7

ADLİ YARGI KARARLARININ AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ(AİHM) KARARLARI İLE UYUMLAŞTIRILMASI

7.1. AİHM kararlarına hangi kaynaklardan ulaşıyorsunuz?

En sık yararlandığınız kaynakları, yararlanma sıklığına göre aşağıya yazınız.

Sırası:

_____ Yargıtay Başkanlığı web sitesi

_____ Adalet Bakanlığının web sitesi

_____ HUDOC (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Veri Tabanı-İnternet Sitesi)

_____ Avrupa Konseyinin web sitesi

_____ Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile birlikte yürütülen projelerde basılan kitaplar

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

.....
.....

7.2. Adli yargı kararlarının AİHM kararları ile uyumlaştırılması için en etkili yöntemler hangileridir?

Sırası:

_____ AİHM kararlarını inceleyen kitapların hâkimlere dağıtılması

_____ AİHM kararlarına kolay şekilde erişebilecek bir web sitesinin **(Türkçe olarak)** Yargıtay UYAP sisteminden tüm ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin kullanımına açılması

_____ Yargıtay kararlarında AİHM kararlarına daha çok atıf yapılması

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

.....
.....

TEMA-8

YARGITAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ KAPSAMINDA, PROJENİN AMAÇLARINA UYGUN OLARAK YUKARIDA ÇALIŞILAN KONULARIN DIŞINDA HANGİ KONULARA ÖNCELİK VERİLMESİ GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNÜYORSUNUZ? LÜTFEN BELİRTİNİZ.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

FORM-3: YARGITAY CUMHURİYET SAVCILARI
 BU FORM ÇALIŞTAYA KATILAN **YARGITAY CUMHURİYET SAVCILARININ**
 ÇALIŞMA GRUPLARINDA KULLANILACAKTIR.

Yan salonlarda yapılan grup çalışmalarında izlenecek yönteme ilişkin YÖNERGE;

Yan salonlardaki katılım; Yargıtay üyeleri, tetkik hâkimleri, Yargıtay Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemesi ve ilk derece mahkemesi hâkimleri ile personel olmak üzere yediye ayrılmıştır. Salonlarda bulunan 10'ar kişilik yuvarlak masalar hukuk ve ceza olmak üzere düzenlenmiştir. Katılımcılar tarafından her masada bir **masa sözcüsü**, ayrıca **Yargıtay Cumhuriyet savcılarını** temsil edecek **bir grup sözcüsü** belirlenecektir. Masa sözcüleri kendi masalarındaki görüşleri raporlayarak grup sözcüsüne iletcek, grup sözcüleri de çalışmanın öğleden sonraki "grup sunumları" sırasında temsil ettiği grubun (Yargıtay Cumhuriyet savcılarının) vardığı sonuçların sunumunu yapacaktır. Çalışma sonucunda **tüm formlar**, Yargıtay Yargı Reformu Birimi tarafından ayrıca değerlendirilmek ve analiz edilmek üzere **toplanacaktır**.

ÖNEMLİ NOT: Aşağıda yer alan çalışma konularına ilişkin olarak katılımcıların görüşlerini ifade etmeleri beklenmektedir. Saygılarımızla... **(Yargıtay Yargı Reformu Birimi)**

TEMA-1
YARGITAYDA ve BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNDE İÇTİHAT
TUTARLILIĞININ ARTIRILMASI

1.1. Size göre, YARGITAYda içtihat tutarlılığının daha fazla gelişmesine engel olan nedenler hangileri olabilir?

Önemli bulduğunuz olası nedenleri en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

- _____ Kanun değişiklikleri
 _____ Aynı işe farklı dairelerin bakması
 _____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

1.2. Size göre YARGITAYda içtihat tutarlılığının daha çok artırmanın en etkili yolları hangisidir?

Etkili bulduğunuz yöntemleri en etkili (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

_____ Tetkik hâkimlerinin, Yargıtay üyeleri tarafından hizmet içi eğitim yoluyla eğitilmesi

_____ Yargıtayın emsal nitelikteki daire ve genel kurul kararlarının takip edilmesine imkân veren kullanıcı dostu, veri bankasının UYAP içerisinde oluşturulması

_____ Yargıtayda dairelerin uzmanlık ölçüsünün yeniden değerlendirilerek işbölümünün buna göre belirlenmesi

_____ Yargıtay Cumhuriyet başsavcılığının dairelerinin içtihatlarının tutarsızlığına ilişkin olarak "itiraz" müessesesini daha etkili kullanması

_____ Gerekçeli kararların kalitesinin daha çok artırılması

_____ Yargıtay Cumhuriyet savcılarının hazırladığı tebliğnamelerin kalitesinin daha çok artırılması

_____ Diğer (Varsa belirtiniz ve yandaki kutucuğa önem sırasını yazınız.)

.....
.....
1.3. Size göre BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNİN kararlarının tutarlılığını daha çok artırmanın etkili yolları hangileridir?

_____ Bölge adliye mahkemelerinin daireleri arasındaki işbölümünün Yargıtaydaki işbölümüne benzer şekilde düzenlenmesi

_____ Bölge adliye mahkemelerinin uzmanlık ölçüsünün yeterli şekilde yeniden tanımlanması veya benimsenmesi

_____ BAM kararlarının tamamının kamunun erişimine açılması

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

1.4. Size göre YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCILĞI tarafından Yargıtay kararlarının tutarlılığının artırılması için ne tür katkılar sağlanabilir?

Etkili bulduğunuz olası katkıları önem sırasına göre belirtiniz.

Önem Sırası:

_____Tebliğnamelerin tutarlılık açısından her bölümdeki bir Cumhuriyet savcısı tarafından incelenmesi

_____Her hafta, önemli veya emsal niteliğindeki tebliğnamelerin ilgili bölümlerdeki Cumhuriyet savcılarının katıldığı bir toplantıda paylaşılması, Başsavcılığın "emsal tebliğname ortak alanı"na atılması

_____Tebliğnamelerin ve itirazların isabet oranlarının sürekli ölçülmesi suretiyle kişi bazında ve kurumsal olarak performans ölçümü yapılması

TEMA-2**BOZMA ORANLARININ YÜKSEK OLMASI**

2.1. Temyiz incelemesi için Yargıtaya gelen dosyalarda, kararların bozma oranlarının yüksek olmasının nedenlerini en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

- _____ Yargıtay daireleri arasında içtihat farklılıklarının bulunması
 _____ Yargıtay dairelerin kendi içtihatları arasında farklılıklar bulunması
 _____ Bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi
 _____ İlk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi
 _____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)
- .....
- .....

TEMA-3**DOSYALARIN YARGITAYA EKSİK GÖNDERİLMESİNİN NEDENLERİ**

3.1. Temyiz edilen dosyaların Yargıtaya eksik gönderilmesinin sebepleri hangisidir?

Önemli bulduğunuz olası nedenleri en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

- _____ Dosya gönderme formunun yetersiz olması
 _____ İlk ve ikinci derece mahkeme personelinden kaynaklanan hatalar
 _____ Mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar
 _____ Dava dosyası ile birlikte hangi eklerin gönderileceğinin bilinmemesi ve bu konuda bir rehber (kılavuz) bulunmaması
 _____ Diğer (Belirtiniz.)
- .....
- .....

TEMA-4**YARGITAY KARARLARININ KALİTESİNİN DAHA ÇOK ARTIRILMASI**

4.1. Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok artırılması için en etkili çözüm yolları nelerdir?

Etkili bulduğunuz yöntemleri en etkili (1) olacak şekilde sıralayınız.

- _____ Onama kararlarının gerekçeli olması (en azından iddia/dava), savunma, mahkeme kararının özeti) kısımlarının onama kararlarında bulunması
 _____ Bozma ve onama dâhil tüm kararlarda, (en azından iddia/dava, savunma, mahkeme kararının özeti) kısımlarının bulunması.
 _____ Karar sakınının (yazım formatının) değiştirilerek Avrupa İnsan

Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Yargı Etiği Kurulu kararları gibi paragraf düzenine geçilmesi
_____Diğer (Belirtiniz.)

.....
.....

TEMA-5

ADLİ YARGIDA İŞ AKIŞININ HIZLANDIRILMASI

5.1. Size göre davaların makul sürede sonuçlandırılması için en etkili çözümler nelerdir?

Etkili bulduğunuz yöntemleri en etkilisi (1) olacak şekilde sıralayınız.

_____Dosyanın her aşamasında (tensip, BAM'a ve Yargıtaya ilk geldiğinde) etkin bir ön inceleme yapılması

_____Dosya İzleme Sistemi geliştirilerek, öncelikli dosyalar ya da gecikmiş dosyaların kolaylıkla tespit ve takibine elverişli bir sistem geliştirilmesi

_____Usuli eksikliklerin giderilmesi için daha basit yöntemler bulunması

_____Yargıtayda ön inceleme usulüne (filtraj sistemine) geçilerek, bazı kararlar için daha basit karar alma usulleri benimsenmesi

_____Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında, iş süreçlerine ilişkin süre ve kalite standartları belirlenmesi ve bu standartların takip edilmesi.

_____Diğer (Lütfen belirtiniz.)

.....
.....

TEMA-6

ADLİ YARGI KARARLARININ AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARI İLE UYUMLAŞTIRILMASI

6.1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına hangi kaynaklardan ulaşıyorsunuz?

En sık yararlandığınız kaynakları, yararlanma sıklığına göre aşağıya yazınız.

Sırası:

_____Yargıtay Başkanlığı web sitesi ile Intranette yer alan Yüksek Mahkemeler Ağındaki AİHM karar özetleri,

_____Adalet Bakanlığının web sitesi,

_____HUDOC (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Veri Tabanı-İnternet Sitesi)

_____Avrupa Konseyinin web sitesi,

_____Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile birlikte yürütülen projelerde basılan kitaplar

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

6.2. Adli yargı kararlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ile uyumlaştırılması için en etkili yöntemler hangileridir?

Sırası:

_____ AİHM kararlarını inceleyen kitapların hâkimlere dağıtılması

_____ AİHM kararlarına kolay bir şekilde erişebilecek bir web sitesinin
(Türkçe olarak) Yargıtay UYAP sisteminden tüm ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin kullanımına açılması

_____ Yargıtay kararlarında AİHM kararlarına daha çok atıf yapılması

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

TEMA-7

YARGITAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ KAPSAMINDA, PROJENİN AMAÇLARINA UYGUN OLARAK YUKARIDA ÇALIŞILAN KONULARIN DIŞINDA HANGİ KONULARA ÖNCELİK VERİLMESİ GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNÜYORSUNUZ? LÜTFEN BELİRTİNİZ.

FORM-4: BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ HÂKİMLERİ
BU FORM ÇALIŞTAYA KATILAN **BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ (BAM)**
HÂKİMLERİNİN ÇALIŞMA GRUPLARINDA KULLANILACAKTIR.

Yan salonlarda yapılan grup çalışmalarında izlenecek yöneme ilişkin YÖNERGE;

Yan salonlardaki katılım; Yargıtay üyeleri, tetkik hâkimleri, Yargıtay Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemesi ve ilk derece mahkemesi hâkimleri ve Cumhuriyet savcıları ile personel olmak üzere yediye ayrılmıştır. Salonlarda bulunan 10'ar kişilik yuvarlak masalarda tüm katılımcılar kendi gruplarıyla birlikte oturacaktır. Masalarda her bir masanın hangi gruba ait olduğunu gösteren bir işaret bulunacaktır. Her bir masada bir **masa sözcüsü** belirlenecektir. Ayrıca bölge adliye mahkemesi hâkimleri ceza ve hukuk gruplarına ayrılacaktır. **BAM hâkimleri arasından Hukuk Bölümünden bir hâkim, Ceza Bölümünden bir hâkim olmak üzere iki grup sözcüsü belirlenecektir.** Masa sözcüleri kendi masalarındaki görüşleri raporlayarak grup sözcülerine (ilgisine göre, hukuk veya ceza sözcüsüne) iletecek, grup sözcüleri de çalışmanın öğleden sonraki "grup sunumları" sırasında temsil ettiği grubun vardığı sonuçların sunumunu yapacaktır. Çalışma sonucunda **tüm formlar**, Yargıtay Yargı Reformu Birimi tarafından ayrıca değerlendirilmek ve analiz edilmek üzere **toplanacaktır.**

ÖNEMLİ NOT: Aşağıda yer alan çalışma konularına ilişkin olarak katılımcıların görüşlerini ifade etmeleri beklenmektedir. Saygılarımızla... (**Yargıtay Yargı Reformu Birimi**)

TEMA-1

**BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNDE VE YARGITAYDA İÇTİHAT
TUTARLILIĞININ ARTIRILMASI**

1.1. Size göre, BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNDE (BAM'da) içtihat tutarlılığının daha fazla gelişmesine engel olan sebepler hangileri olabilir? Önemli bulduğunuz olası sebepleri en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

_____ Kanun değişiklikleri

_____ Aynı işe farklı dairelerin (mahkemelerin) bakması

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

.....
 .....
1.2. Size göre BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNDE (BAM'DA) içtihat tutarlılığının daha çok artırmanın en etkili yolları hangisidir?

Etkili bulduğunuz yöntemleri en etkili (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

_____ BAM başkan ve üyelerinin Yargıtay uygulamasını takip edebilmeleri bakımından hizmet içi eğitim alması

_____ Yargıtayın emsal nitelikteki daire ve genel kurul kararlarının takip edilmesine imkân veren kullanıcı dostu, veri bankasının UYAP içerisinde oluşturulması

_____ BAM'daki dairelerin (mahkemelerin) uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi

_____ Gerekçeli kararların kalitesinin daha çok artırılması

_____ Diğer (Varsa belirtiniz ve yandaki kutucuğa önem sırasını yazınız.)

.....
 .....
1.3. Size göre YARGITAYda kararlarının tutarlılığını daha çok artırmanın etkili yolları hangileridir?

_____ Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok yükseltilmesi

_____ Yargıtayda bazı hallerde farklı dairelerin aynı işe bakmasına ilişkin uygulamadan vazgeçilmesi

_____ Yargıtayda dairelerin uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

.....
 .....
TEMA-2

BOZMA ORANLARININ YÜKSEK OLMASI

2.1. Temyiz edilen dosyalarda, bozma oranlarının yüksek olmasının nedenlerini en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

_____ Yargıtay daireleri arasında içtihat farklılıklarının bulunması

_____ Yargıtay dairelerin kendi içtihatları arasında farklılıklar bulunması

_____ Bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi

_____ İlk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

TEMA-3

DOSYALARIN YANLIŞ YARGITAY (HUKUK) DAİRESİNE GÖNDERİLMESİNİN NEDENLERİ (Sadece BAM hukuk dairelerinde görevli olanlar cevaplandıracaktır.)

3.1. Temyiz edilen dosyaların Yargıtayın yanlış dairesine gönderilmesinin sebepleri nelerdir?

Önemli bulduğunuz olası sebepleri en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

_____ Her yılbaşında belirlenen Yargıtay işbölümünün UYAP'ta güncellenmemesi

_____ Kalem personelinden kaynaklanan hatalar

_____ Mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar

_____ Yargıtay işbölümünün doğru anlaşılabilmesi

_____ Diğer (Belirtiniz.)

TEMA-4

DOSYALARIN YARGITAYA EKSİK GÖNDERİLMESİNİN NEDENLERİ

4.1. Temyiz edilen dosyaların Yargıtaya eksik gönderilmesinin sebepleri hangisidir?

Önemli bulduğunuz olası nedenleri en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

_____ Dosya gönderme formunun yetersiz olması

_____ İlk ve ikinci derece mahkeme personelinden kaynaklanan hatalar

_____ Mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar

_____ Dava dosyası ile birlikte hangi eklerin gönderileceğinin bilinmemesi ve bu konuda bir rehber (kılavuz) bulunmaması

_____ Diğer (Belirtiniz.)

TEMA-5
BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ (BAM) KARARLARININ KALİTESİNİN DAHA ÇOK ARTIRILMASI

5.1. BAM kararlarının kalitesinin daha çok artırılması için en etkili çözüm yolları nelerdir?

Etkili bulduğunuz yöntemleri en etkili (1) olacak şekilde sıralayınız.

_____ İstinaf başvurusunun reddi kararlarının gerekçeli olması (en azından iddia/dava), savunma, mahkeme kararının özeti) kısımlarının ret kararlarında bulunması

_____ Tüm kararlarda, (en azından iddia/dava, savunma, mahkeme kararının özeti) kısımlarının bulunması

_____ Karar sakının (yazım formatının) değiştirilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Yargı Etiği Kurulu kararları gibi paragraf düzenine geçilmesi

_____ Diğer (Belirtiniz.)

TEMA-6
ADLİ YARGIDA İŞ AKIŞININ HIZLANDIRILMASI

6.1. Size göre davaların makul sürede sonuçlandırılması için en etkili çözümler nelerdir?

Etkili bulduğunuz yöntemleri en etkili (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

_____ Dosyanın her aşamasında etkin bir ön inceleme yapılması

_____ **Dosya İzleme Sistemi** geliştirilerek, öncelikli dosyalar ya da gecikmiş dosyaların kolaylıkla tespit ve takibine elverişli bir sistem geliştirilmesi

_____ Usuli eksikliklerin giderilmesi için basit yöntemler bulunması

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

.....
.....
TEMA-7
ADLİ YARGI KARARLARININ AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ(AİHM)
KARARLARI İLE UYUMLAŞTIRILMASI

7.1. AİHM kararlarına hangi kaynaklardan ulaşıyorsunuz?

En sık yararlandığınız kaynakları, yararlanma sıklığına göre aşağıya yazınız.

Sırası:

_____ Yargıtay Başkanlığı web sitesi

_____ Adalet Bakanlığının web sitesi

_____ HUDOC (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Veri Tabanı-İnternet Sitesi)

_____ Avrupa Konseyinin web sitesi

_____ Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile birlikte yürütülen projelerde basılan kitaplar

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

.....
.....
7.2. Adli yargı kararlarının AİHM kararları ile uyumlaştırılması için en etkili yöntemler hangileridir?

Sırası:

_____ AİHM kararlarını inceleyen kitapların hâkimlere dağıtılması

_____ AİHM kararlarına kolay bir şekilde erişilebilecek bir web sitesinin **(Türkçe olarak)** Yargıtay UYAP sisteminden tüm ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin kullanımına açılması

_____ Yargıtay kararlarında AİHM kararlarına daha çok atıf yapılması

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

TEMA-8

YARGITAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ KAPSAMINDA, PROJENİN AMAÇLARINA UYGUN OLARAK YUKARIDA ÇALIŞILAN KONULARIN DIŞINDA HANGİ KONULARA ÖNCELİK VERİLMESİ GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNÜYORSUNUZ? LÜTFEN BELİRTİNİZ.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

FORM-5: İLK DERECE MAHKEMESİ HÂKİMLERİ
BU FORM ÇALIŞTAYA KATILAN **İLK DERECE MAHKEMESİ HÂKİMLERİNİN**
ÇALIŞMA GRUPLARINDA KULLANILACAKTIR.

Yan salonlarda yapılan grup çalışmalarında izlenecek yöntemle ilişkin YÖNERGE;

Yan salonlardaki katılım; Yargıtay üyeleri, tetkik hâkimleri, Yargıtay Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemesi ve ilk derece mahkemesi hâkimleri ve Cumhuriyet savcıları ile personel olmak üzere yediye ayrılmıştır. Salonlarda bulunan 10'ar kişilik yuvarlak masalarda tüm katılımcılar kendi gruplarıyla birlikte oturacaktır. Masalarda her bir masanın hangi gruba ait olduğunu gösteren bir işaret bulunacaktır. Her bir masada bir **masa sözcüsü** belirlenecektir. Ayrıca ilk derece hâkimleri ceza ve hukuk gruplarına ayrılacaktır. **Hâkimler arasından Hukuk Bölümünden bir hâkim, Ceza Bölümünden bir hâkim olmak üzere iki grup sözcüsü belirlenecektir.** Masa sözcüleri kendi masalarındaki görüşleri raporlayarak grup sözcülerine (ilgisine göre, hukuk veya ceza sözcüsüne) iletcek, grup sözcüleri de çalışmanın öğleden sonraki "grup sunumları" sırasında temsil ettiği grubun vardığı sonuçların sunumunu yapacaktır. Çalışma sonucunda **tüm formlar**, Yargıtay Yargı Reformu Birimi tarafından ayrıca değerlendirilmek ve analiz edilmek üzere **toplanacaktır.** **ÖNEMLİ NOT:** Aşağıda yer alan çalışma konularına ilişkin olarak katılımcıların görüşlerini ifade etmeleri beklenmektedir. Saygılarımızla... (**Yargıtay Yargı Reformu Birimi**)

TEMA-1

YARGITAY VE BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNİN İÇTİHATLARI İLE UYUMLU KARAR VERİLMESİ (İÇTİHAT TUTARLILIĞININ SAĞLANMASI)

1.1. Size göre, BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİ (BAM) içtihatlarına uygun karar vermenizde yaşadığınız güçlükler nelerdir?

Önemli bulduğunuz olası sebepleri en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

_____ Kanun değişiklikleri

_____ Aynı işe farklı dairelerin (mahkemelerin) bakması

_____ Bölge adliye mahkemesi kararlarının güncel olarak takip edilmesine imkân veren bir (web sitesi, düzenli yayın v.s.) gibi seçeneklerin bulunmaması

- _____ Bölge adliye mahkemeleri kararlarının birbiri ile arzulanan ölçüde tutarlı olmaması
- _____ Bölge adliye mahkemesi kararları ile Yargıtay içtihatları arasında yeterli tutarlılık bulunmaması
- _____ Bölge adliye mahkemesi kararlarının arzulanan düzeyde kaliteli (anlaşılır gerekçeli) olmaması
- _____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)
- .....
- .....

1.2. Size göre, YARGITAY içtihatlarına uygun karar vermenizde yaşadığınız güçlükler nelerdir?

Önemli bulduğunuz olası sebepleri en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

- _____ Kanun değişiklikleri
- _____ Aynı işe farklı Yargıtay dairelerinin bakması
- _____ Yargıtay kararlarının güncel olarak takip edilmesine imkân veren bir (web sitesi, düzenli yayın v.s.) gibi seçeneklerin bulunmaması
- _____ Yargıtay kararlarının arzulanan düzeyde kaliteli (anlaşılır gerekçeli) olmaması
- _____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)
- .....
- .....

TEMA-2

BOZMA ORANLARININ YÜKSEK OLMASI

2.1. Temyiz incelemesi için Yargıtaya gelen dosyalarda, kararların bozma oranlarının yüksek olmasının sebeplerini, en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

- _____ Yargıtay daireleri arasında içtihat farklılıklarının bulunması
- _____ Yargıtay dairelerin kendi içtihatları arasında farklılıklar bulunması
- _____ Bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi
- _____ İlk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi
- _____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)
- .....
- .....

TEMA-3

DOSYALARIN YANLIŞ YARGITAY (HUKUK) DAİRESİNE GÖNDERİLMESİNİN NEDENLERİ (Sadece hukuk mahkemelerinde görevli olanlar cevaplandıracaktır.)

3.1. Temyiz edilen dosyaların Yargıtayın yanlış dairesine gönderilmesinin sebepleri nelerdir?

Önemli bulduğunuz olası sebepleri en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

- _____ Her yılbaşında belirlenen Yargıtay iş bölümünün UYAP'ta güncellenmemesi
- _____ Kalem personelinden kaynaklanan hatalar
- _____ Mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar
- _____ Yargıtay iş bölümünün doğru anlaşılabilmesi
- _____ Diğer (Belirtiniz.)
- .....
- .....

TEMA-4

DOSYALARIN YARGITAYA EKSİK GÖNDERİLMESİNİN NEDENLERİ

4.1. Temyiz edilen dosyaların Yargıtaya eksik gönderilmesinin sebepleri hangisidir?

Önemli bulduğunuz olası sebepleri en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

- _____ Dosya gönderme formunun yetersiz olması
- _____ İlk ve ikinci derece mahkeme(BAM) personelinden kaynaklanan hatalar
- _____ Mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar
- _____ Dava dosyası ile birlikte hangi eklerin gönderileceğinin bilinmemesi ve bu konuda bir rehber (kılavuz) bulunmaması
- _____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)
- .....
- .....

TEMA-5**BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ (BAM) ve YARGITAY KARARLARININ
KALİTESİNİN DAHA ÇOK ARTIRILMASI****5.1. BAM kararlarının kalitesinin daha çok artırılması için en etkili çözüm yolları nelerdir?**

Etkili bulduğunuz yöntemleri en etkilisi (1) olacak şekilde sıralayınız.

_____ İstinaf başvurusunun reddi kararlarının gerekçeli olması (en azından iddia/dava), savunma, mahkeme kararının özeti) kısımlarının ret kararlarında bulunması

_____ Tüm kararlarda, (en azından iddia/dava, savunma, mahkeme kararının özeti) kısımlarının bulunması

_____ Karar sakkının (yazım formatının) değiştirilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Yargı Etiği Kurulu kararları gibi paragraf düzenine geçilmesi

_____ Diğer (Belirtiniz.)

5.2. Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok artırılması için en etkili çözüm yolları nelerdir?

Etkili bulduğunuz yöntemleri en etkilisi (1) olacak şekilde sıralayınız.

_____ Onama kararlarının gerekçeli olması (en azından iddia/dava), savunma, mahkeme kararının özeti) kısımlarının ret kararlarında bulunması

_____ Tüm kararlarda (bozma ve onamalar dâhil), (en azından iddia/dava, savunma, mahkeme kararının özeti) kısımlarının bulunması.

_____ Karar sakkının (yazım formatının) değiştirilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Yargı Etiği Kurulu kararları gibi paragraf düzenine geçilmesi

_____ Diğer (Belirtiniz.)

5.3. İlk derece mahkemesi kararlarının kalitesinin daha çok yükseltilmesi için sizce neler yapılabilir?

Etkili olduğunu düşündüğünüz yöntemleri en etkilisi (1) olacak şekilde aşağıda sıralayınız.

.....
.....
.....

TEMA-6
ADLİ YARGIDA İŞ AKIŞININ HIZLANDIRILMASI

6.1. Size göre davaların makul sürede sonuçlandırılması için en etkili çözümler nelerdir?

Etkili bulduğunuz yöntemleri en etkilisi (1) olacak şekilde sıralayınız.

_____ Dosyanın her aşamasında (tensip, BAM'a ve Yargıtaya ilk geldiğinde) etkin bir ön inceleme yapılması

_____ Dosya İzleme Sistemi geliştirilerek, öncelikli dosyalar ya da gecikmiş dosyaların kolaylıkla tespit ve takibine elverişli bir sistem geliştirilmesi

_____ Usuli eksikliklerin giderilmesi için daha basit yöntemler bulunması

_____ Yargıtayda ön inceleme usulüne (filtraj sistemine) geçilerek, bazı kararlar için daha basit karar alma usulleri benimsenmesi

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

.....
.....

TEMA-7
ADLİ YARGI KARARLARININ AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ(AİHM) KARARLARI İLE UYUMLAŞTIRILMASI

7.1. AİHM kararlarına hangi kaynaklardan ulaşıyorsunuz?

En sık yararlandığınız kaynakları, yararlanma sıklığına göre aşağıya yazınız.

Sırası:

_____ Yargıtay Başkanlığı web sitesi

_____ Adalet Bakanlığının web sitesi

_____ HUDOC (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Veri Tabanı-İnternet Sitesi)

_____ Avrupa Konseyinin web sitesi

_____ Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile birlikte yürütülen projelerde basılan kitaplar

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

.....
.....

7.2. Adli yargı kararlarının AİHM kararları ile uyumlaştırılması için en etkili yöntemler hangileridir?

Sırası:

- _____ AİHM kararlarını inceleyen kitapların hâkimlere dağıtılması
_____ AİHM kararlarına kolay bir şekilde erişebilecek bir web sitesinin
(Türkçe olarak) Yargıtay UYAP sisteminden tüm ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin kullanımına açılması
_____ Yargıtay kararlarında AİHM kararlarına daha çok atıf yapılması
_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)
- .....
.....

TEMA-8

YARGITAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ KAPSAMINDA, PROJENİN AMAÇLARINA UYGUN OLARAK YUKARIDA ÇALIŞILAN KONULARIN DIŞINDA HANGİ KONULARA ÖNCELİK VERİLMESİ GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNÜYORSUNUZ? LÜTFEN BELİRTİNİZ.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

FORM-6: İLK DERECE CUMHURİYET SAVCILARI

BU FORM ÇALIŞTAYA KATILAN İLK DERECE MAHKEMELERİ NEZDİNDE GÖREV YAPAN **CUMHURİYET SAVCILARININ** ÇALIŞMA GRUPLARINDA KULLANILACAKTIR.

Yan salonlarda yapılan grup çalışmalarında izlenecek yöntemle ilişkin YÖNERGE;

Yan salonlardaki katılım; Yargıtay üyeleri, tetkik hâkimleri, Yargıtay Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemesi ve ilk derece mahkemesi hâkimleri ve Cumhuriyet savcıları ile personel olmak üzere yediye ayrılmıştır. Salonlarda bulunan 10'ar kişilik yuvarlak masalarda tüm katılımcılar kendi gruplarıyla birlikte oturacaktır. Masalarda her bir masanın hangi gruba ait olduğunu gösteren bir işaret bulunacaktır. Her bir masada bir **masa sözcüsü** belirlenecektir. Cumhuriyet savcıları bir masa sözcüsü belirleyecek, bu masa sözcüsü aynı zamanda grup sözcü olacaktır. Grup sözcüleri de çalışmanın öğleden sonraki "grup sunumları" sırasında temsil ettiği grubun vardığı sonuçların sunumunu yapacaktır. Çalışma sonucunda **tüm formlar**, Yargıtay Yargı Reformu Birimi tarafından ayrıca değerlendirilmek ve analiz edilmek üzere **toplanacaktır.**

ÖNEMLİ NOT: Aşağıda yer alan çalışma konularına ilişkin olarak katılımcıların görüşlerini ifade etmeleri beklenmektedir. Saygılarımızla... (**Yargıtay Yargı Reformu Birimi**)

TEMA-1

YARGITAY VE BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNİN İÇTİHATLARI İLE UYUMLU KARAR VERİLMESİ (İÇTİHAT TUTARLILIĞININ SAĞLANMASI)

1.1. Size göre, BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİ (BAM) içtihatlarına uygun soruşturma yapmanızda ya da iddianame düzenlemenizde yaşadığınız güçlükler nelerdir? Önemli bulduğunuz olası sebepleri en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

_____ Kanun değişiklikleri

_____ Aynı işe farklı dairelerin (mahkemelerin) bakması

_____ Bölge adliye mahkemesi kararlarının güncel olarak takip edilmesine imkân veren bir (web sitesi, düzenli yayın v.s.) gibi seçeneklerin bulunmaması

_____ Bölge adliye mahkemeleri kararlarının birbiri ile arzulanan ölçüde tutarlı olmaması

- _____ Bölge adliye mahkemesi kararları ile Yargıtay içtihatları arasında yeterli tutarlılık bulunmaması
- _____ Bölge adliye mahkemesi kararlarının arzulanan düzeyde kaliteli (anlaşılır gerekçeli) olmaması
- _____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)
- .....
- .....

1.2. Size göre, YARGITAY içtihatlarına uygun soruşturma yapmanızda ve iddianame düzenlemenizde yaşadığınız güçlükler nelerdir?

Önemli bulduğunuz olası sebepleri en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

Önem Sırası:

- _____ Kanun değişiklikleri
- _____ Aynı işe farklı Yargıtay dairelerinin bakması
- _____ Yargıtay kararlarının güncel olarak takip edilmesine imkân veren bir (web sitesi, düzenli yayın v.s.) gibi seçeneklerin bulunmaması
- _____ Yargıtay kararlarının arzulanan düzeyde kaliteli (anlaşılır gerekçeli) olmaması
- _____ Diğer (Varsa belirtiniz ve önermelerin solundaki çizgili yere önem sırasını yazınız.)
- .....
- .....

TEMA-2

BOZMA ORANLARININ YÜKSEK OLMASI

2.1.Temyiz incelemesi için Yargıtaya gelen dosyalarda, kararların bozma oranlarının yüksek olmasının sebeplerini, en önemli neden (1) olacak şekilde sıralayınız.

- _____ Yargıtay daireleri arasında içtihat farklılıklarının bulunması
- _____ Yargıtay dairelerin kendi içtihatları arasında farklılıklar bulunması
- _____ Bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi
- _____ İlk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi
- _____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)
- .....
- .....

TEMA-3

**BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ (BAM) ve YARGITAY KARARLARININ
KALİTESİNİN DAHA ÇOK ARTIRILMASI**

3.1. BAM kararlarının kalitesinin daha çok artırılması için en etkili çözüm yolları nelerdir?

Etkili bulduğunuz yöntemleri en etkilisi (1) olacak şekilde sıralayınız.

_____ İstinaf başvurusunun reddi kararlarının gerekçeli olması (en azından iddia/dava), savunma, mahkeme kararının özeti) kısımlarının ret kararlarında bulunması

_____ Tüm kararlarda, (en azından iddia/dava, savunma, mahkeme kararının özeti) kısımlarının bulunması

_____ Karar sakkının (yazım formatının) değiştirilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Yargı Etiği Kurulu kararları gibi paragraf düzenine geçilmesi

_____ Diğer (belirtiniz)

.....
.....

3.2. Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok artırılması için en etkili çözüm yolları nelerdir?

Etkili bulduğunuz yöntemleri en etkilisi (1) olacak şekilde sıralayınız.

_____ Onama kararlarının gerekçeli olması (en azından iddia/dava), savunma, mahkeme kararının özeti) kısımlarının ret kararlarında bulunması

_____ Tüm kararlarda (bozma ve onamalar dâhil), (en azından iddia/dava, savunma, mahkeme kararının özeti) kısımlarının bulunması

_____ Karar sakkının (yazım formatının) değiştirilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Yargı Etiği Kurulu kararları gibi paragraf düzenine geçilmesi

_____ Diğer (belirtiniz)

.....
.....

3.3. İlk derece mahkemesi kararlarının kalitesinin daha çok yükseltilmesi için sizce neler yapılabilir?

Etkili olduğunu düşündüğünüz yöntemleri en etkilisi (1) olacak şekilde aşağıda sıralayınız.

.....
.....
.....
.....

TEMA-4**ADLİ YARGIDA İŞ AKIŞININ HIZLANDIRILMASI****4.1. Size göre davaların makul sürede sonuçlandırılması için en etkili çözümler nelerdir?****Etkili bulduğunuz** yöntemleri en etkilisi (1) olacak şekilde sıralayınız.

_____ Dosyanın her aşamasında (tensip, BAM'a ve Yargıtaya ilk geldiğinde) etkin bir ön inceleme yapılması

_____ Dosya İzleme Sistemi geliştirilerek, öncelikli dosyalar ya da gecikmiş dosyaların kolaylıkla tespit ve takibine elverişli bir sistem geliştirilmesi

_____ Usuli eksikliklerin giderilmesi için daha basit yöntemler bulunması

_____ Yargıtayda ön inceleme usulüne (filtraj sistemine) geçilerek, bazı kararlar için daha basit karar alma usulleri benimsenmesi

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

TEMA-5**ADLİ YARGI KARARLARININ AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ(AİHM) KARARLARI İLE UYUMLAŞTIRILMASI****5.1.AİHM kararlarına hangi kaynaklardan ulaşıyorsunuz?****En sık yararlandığınız** kaynakları, yararlanma sıklığına göre aşağıya yazınız.Sırası:

_____ Yargıtay Başkanlığı web sitesi

_____ Adalet Bakanlığının web sitesi

_____ HUDOC (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Veri Tabanı-İnternet Sitesi)

_____ Avrupa Konseyinin web sitesi

_____ Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile birlikte yürütülen projelerde basılan kitaplar

_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

5.2.Adli yargı kararlarının AİHM kararları ile uyumlaştırılması için en etkili yöntemler hangileridir?Sırası:

_____ AİHM kararlarını inceleyen kitapların hâkimlere dağıtılması

_____ AİHM kararlarına kolay bir şekilde erişebilecek bir web sitesinin
(Türkçe olarak) Yargıtay UYAP sisteminden tüm ilk derece ve bölge adliye
mahkemelerinin kullanımına açılması
_____ Yargıtay kararlarında AİHM kararlarına daha çok atıf yapılması
_____ Diğer (Lütfen belirtiniz.)

TEMA-6
YARGITAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ
KAPSAMINDA, PROJENİN AMAÇLARINA UYGUN OLARAK YUKARIDA
ÇALIŞILAN KONULARIN DIŞINDA HANGİ KONULARA ÖNCELİK VERİLMESİ
GEREKTIĞİNİ DÜŞÜNÜYORSUNUZ? LÜTFEN BELİRTİNİZ.

FORM-7: YARGITAY PERSONELİ
 BU FORM ÇALIŞTAYA KATILAN **YARGITAY PERSONELİNİN** ÇALIŞMA
 GRUPLARINDA KULLANILACAKTIR.

Yan salonlarda yapılan grup çalışmalarında izlenecek yönteme ilişkin YÖNERGE;

Yan salonlardaki katılım; Yargıtay üyeleri, tetkik hâkimleri, Yargıtay Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemesi ve ilk derece mahkemesi hâkimleri ve Cumhuriyet savcıları ile personel olmak üzere yediye ayrılmıştır. Salonlarda bulunan 10'ar kişilik yuvarlak masalarda tüm katılımcılar kendi gruplarıyla birlikte oturacaktır. Masalarda her bir masanın hangi gruba ait olduğunu gösteren bir işaret bulunacaktır. Her bir masada bir **masa sözcüsü** belirlenecek, masa sözcüsü aynı zamanda grup sözcüsü olacaktır. Grup sözcüleri de çalışmanın öğleden sonraki "grup sunumları" sırasında temsil ettiği grubun vardığı sonuçların sunumunu yapacaktır. Çalışma sonucunda **tüm formlar**, Yargıtay Yargı Reformu Birimi tarafından ayrıca değerlendirilmek ve analiz edilmek üzere **toplanacaktır**. **ÖNEMLİ NOT:** Aşağıda yer alan çalışma konularına ilişkin olarak katılımcıların görüşlerini ifade etmeleri beklenmektedir. Saygılarımızla... (**Yargıtay Yargı Reformu Birimi**)

TEMA-1 (TÜM PERSONEL)
YARGITAYIN ETKİNLİK VE VERİMLİLİĞİNİN ARTIRILMASINA İLİŞKİN
TEDBİRLER

1.1. Dosya Yönetim Sistemi (DiS) ile dairelerin özdenetim kapasitelerinin güçlendirilmesi için ne tür tedbirler alınabilir?
 Görüşlerinizi önem sırasına göre belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

1.2. İş süreçlerine ilişkin süre ve kalite standartları belirlenmesi ve bu standartların takip edilmesi amacıyla ne tür tedbirler alınabilir?
 Görüşlerinizi önem sırasına göre belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

1.3. Yargıtay personeli arasında, iş verimini artırmak amacıyla işbölümü yapılması ve etkin insan kaynakları yönetimi sistemi kurulması sırasında ne tür çalışmalar yapılmalıdır?

Dairenizdeki işbölümü çizelgesini de dikkate alarak, bir değerlendirme yapınız ve görüşlerinizi önem sırasına göre belirtiniz.

.....
.....
.....
.....

1.4. Dosyaların ön incelemesinin etkili bir şekilde yapılabilmesi için UYAP ve personel ile hâkimlerin görevlendirilmesinde ne tür tedbirler alınabilir? Görüşlerinizi önem sırasına göre belirtiniz.

.....
.....
.....
.....

TEMA-2 (TÜM PERSONEL)

YARGITAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ KAPSAMINDA, PROJENİN AMAÇLARINA UYGUN OLARAK YUKARIDA ÇALIŞILAN KONULARIN DIŞINDA HANGİ KONULARA ÖNCELİK VERİLMESİ GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNÜYORSUNUZ? LÜTFEN BELİRTİNİZ.

TEMA-3 (SADECE BİLGİ İŞLEM PERSONELİ)

Çalıştayda kullanılan tüm formlar incelenerek Bilgi İşlem ve UYAP sistemi üzerinden nasıl bir destek faaliyeti yürütülebileceğini değerlendiriniz ve görüşlerinizi öncelik sırasına göre aşağıya yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

EK 26:

Yargıtay Hukuk Daireleri Üyeleri Grup Sözcüsü Dr. Şanver KELEŞ'in Konuşması

Dr. Şanver KELEŞ, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Üyesi

Kıymetli Meslektaşlarım,
Değerli Misafirler,

“Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi” kapsamında Yargıtay ve bölge adliye mahkemelerinde içtihat tutarlılığının ve kalitesinin artırılması, davaların makul sürede sonuçlandırılması, adli yargı kararlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarıyla uyumlaştırılması konularında “hukuk grubu” olarak ortak bir çalışma yaptık. Hukuk grubunu oluşturan Yargıtay üyesi arkadaşlarımız iki ayrı masa şeklinde çalışmayı yürüttü.

Çalışmamızda, Yargıtayın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesine engel olan nedenler ortaya konularak ortak çözüm önerilerimizi ve görüşlerimizi anket formunda yazılı soruları esas alarak önem sırasına göre sıraladık. Her iki masanın konu ile ilgili görüşlerini birleştirmedeğimiz için “hukuk grubu” sözcüsü olarak her masanın ulaştığı sonuçları ve önemine göre yapmış olduğu sıralamayı tekrara girmeden maddeler hâlinde okumak istiyorum.

TEMA-1

YARGITAYDA VE BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNDE İÇTİHAT TUTARLILIĞININ ARTIRILMASI

Birinci Soru: Size göre Yargıtayda içtihat tutarlılığının fazla gelişmesine engel olan nedenler hangileri olabilir?

a) Aynı işe farklı dairelerin bakması (ikinci masanın ikinci sırası)

b) Dairelerde görevlendirilen üyelerin uzmanlık alanlarına yeterince dikkat edilmemesi ve özel bir nedeni olmadığı hâlde üyelerin dairelerinin değiştirilmesi

c) Yargıtaya aynı anda çok fazla üye seçilmesi

d) Kanun değişiklikleri (ikinci masanın birinci sırası)

e) Yargıtay içtihatlarında hukukun temel ilke ve kurallarına, öğretideki görüşlere iş yoğunluğu nedeniyle yeterince yer verilmemesi

f) İkinci masa tarafından, Yargıtay Divanı'nca yeni seçilen Yargıtay üyelerinin daha önceki uzmanlık alanları gözetilerek görevlendirme yapılmaması, hâkimlerin Yargıtaya atanması, Yargıtaydan bölge adliye mahkemeleri veya ilk derece mahkemeleri görevlendirilmelerinde ilgili daire görüşünün dikkate alınması, bu konuda Yargıtayın onayı olmadan atama yapılmaması görüşünde bulunmuşlardır. Tetkik hâkimlerinin uzun yıllar Yargıtayda görev yapması, içtihatlara hâkimiyetleri bakımından önemli olup bu hususun içtihat tutarlılığının artırılmasına katkıda bulunacağı vurgulanmıştır. Bunun yanında müzakere salonlarının iyileştirilmesi yönünde görüşte bulunmuşlardır.

İkinci Soru: Size göre Yargıtayda içtihat tutarlılığının daha çok artırılmasının en etkili yolları nelerdir?

a) Yargıtayda dairelerin uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması ve benimsenmesi, iş bölümünün buna göre belirlenmesi (iki masanın da birinci sırası)

b) Gerekçeli kararların kalitesinin daha çok artırılması (iki masanın da ikinci sırası)

c) Yargıtayın emsal nitelikteki daire ve genel kurul kararlarının takip edilmesine imkân veren kullanıcı dostu emsal karar arama veri bankasının UYAP içerisinde oluşturulması.

Üçüncü Soru: Size göre, bölge adliye mahkemelerinin kararlarının tutarlılığının daha çok artırmanın etkili yolları hangileridir?

a) Bölge adliye mahkemelerinin daireler arasındaki iş bölümünün

Yargıtaydaki iş bölümüne benzer şekilde düzenlenmesi (iki masanın da birinci sırası)

b) Bölge adliye mahkemelerinin uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve iş bölümünün buna göre belirlenmesi (iki masanın da ikinci sırası)

c) Yargıtay kararlarında olduğu gibi, bölge adliye mahkemesi kararlarının tamamının kamunun erişimine açılması (iki masanın da üçüncü sırası)

d) Belli zamanlarda aynı işe bakan tüm bölge adliye mahkemeleri daire başkan ve üyeleri ile konuyla ilgili Yargıtay Başkan ve üyelerinin meslek içi eğitim, seminer veya çalıştaylarda toplanarak emsal oluşturacak konularda içtihat farklılıklarının tartışılması suretiyle uygulama birliğinin sağlanmaya çalışılması

e) Bunun dışında ikinci masa, bölge adliye mahkemelerinin hukuk dairelerinde kesin olarak verilen kararlara karşı adalet ve içtihat birliğinin sağlanması açısından yeniden bir başvuru yolu açılması görüşü dile getirilmiştir.

TEMA-2

BOZMA ORANLARININ YÜKSEK OLMASI

Dördüncü Soru: Yargıtaya gelen dosyalarda kararların bozma oranlarının yüksek olmasının sebeplerini önemine göre sıralayınız.

a) İlk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi (iki masanın da birinci sırası)

b) Bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi

c) Yargıtay daireleri arasında içtihat farklılıklarının bulunması (iki masanın da ikinci sırası)

d) Yargıtay dairelerinin kendi içtihatları arasında farklılıklar bulunması

e) Bazı bölge adliye mahkemelerinde daire sayısının az olması sebebiyle aynı dairenin çok çeşitli dava ve işlere bakması

f) İlk derece mahkemesi hâkimlerinin meslek içi eğitimlerine yeterince önem verilmemesi

d) Son yıllarda mesleğe başlayan hâkimlerin staj sürelerinin kısa olması nedeniyle yeterli bilgi ve deneyime ulaşamamış olmaları

TEMA-3

DOSYALARIN YANLIŞ YARGITAY (HUKUK) DAİRELERİNE GÖNDERİLMESİNİN NEDENLERİ

Beşinci Soru: Dosyaların yanlış Yargıtay hukuk dairelerine gönderilmelerinin nedenleri nelerdir?

a) Kalem personelinden kaynaklanan hatalar (ikinci masanın ikinci sırası)

b) Mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar

c) Her yılbaşında belirlenen Yargıtay işbölümünün UYAP ortamında güncellenmemesi

d) Yargıtay işbölümünün doğru olarak anlaşılabilmesi (ikinci masanın birinci sırası)

TEMA-4

DOSYALARIN YARGITAYA EKSİK GÖNDERİLMESİNİN NEDENLERİ

Altıncı Soru: Dosyaların Yargıtaya eksik gönderilmesinin nedenleri nelerdir?

a) İlk derece mahkemesi ve bölge adliye mahkemesi personelinden kaynaklanan hatalar (iki masanın da birinci sırası)

b) Mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar. (iki masanın da ikinci sırası)

c) Dosya gönderme formunun yetersiz olması

d) Dava dosyasıyla birlikte hangi eklerin gönderileceğinin bilinmemesi ve bu konuda bir rehber bulunmaması

TEMA-5

YARGITAY KARARLARININ KALİTESİNİN DAHA ÇOK ARTIRILMASI

Yedinci Soru: Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok artırılması için en etkili çözüm yolları nelerdir?

a) Bozma ve onama kararları dâhil tüm kararlarda (en azından) iddia/dava, savunma, mahkeme kararının özetinin bulunması

b) Onama kararlarının da gerekçeli olması (en azından) iddia/dava, savunma, mahkeme kararının özeti kısımlarının onama kararlarında bulunması

c) Karar sakının (yazım formatının) değiştirilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Yargı Etiği Kurulu kararlarında olduğu gibi paragraf düzenine geçilmesi (ikinci masanın birinci sırası)

d) Yargıtay kararlarında hukukun temel ilke ve kurallarına yer verilmesi.

TEMA-6

ADLİ YARGIDA İŞ AKIŞININ HIZLANDIRILMASI

Sekizinci Soru: Davaların makul sürede sonuçlandırılması için en etkili çözümler nelerdir?

a) Dosyanın her aşamasında (tensip, BAM'a ve Yargıtaya ilk geldiğinde) etkin bir ön inceleme yapılması (iki masanın da birinci sırası)

b) Dosya İzleme Sistemi geliştirilerek öncelikli dosyalar ya da gecikmiş dosyaları ile tarafları aynı olan (emsal nitelikteki) dosyaların kolaylıkla tespit ve takibine daha elverişli bir sistem getirilmesi (iki masanın da ikinci sırası)

c) Yargıtayın ön inceleme usulüne (filtraj sistemine) geçilerek bazı kararlar için daha basit karar alma usullerinin benimsenmesi. (iki masanın da dördüncü sırası)

d) Usuldeki eksiklerin giderilmesi için daha basit yöntemler bulunması (iki masanın da üçüncü sırası)

TEMA-7

ADLİ YARGI KARARLARININ AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ(AİHM) KARARLARI İLE UYUMLAŞTIRILMASI

Dokuzuncu Soru: AİHM Kararlarına hangi kaynaklardan ulaşıyorsunuz?

a) Yargıtay Başkanlığı web sitesi (iki masanın da üçüncü sırası)

b) Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile birlikte yürütülen projelerde basılan kitaplar (iki masanın da ikinci sırası)

c) Adalet Bakanlığı web sitesi (iki masanın da birinci sırası)

d) HUDOC (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Veri Tabanı-İnternet Sitesi)

e) Avrupa Konseyinin web sitesi

Onuncu Soru: Adli yargı kararlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ile uyumlaştırılması için en etkili yöntemler hangileridir?

a) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına kolay bir şekilde erişilebilecek bir web sitesinin Türkçe olarak Yargıtay UYAP sisteminden tüm ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin kullanımına açılması (iki masanın da birinci sırası)

b) AİHM kararlarını inceleyen kitapların hâkimlere dağıtılması

c) Yargıtay kararlarında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına daha çok atıf yapılması (iki masanın da ikinci sırası)

d) Birinci masa olarak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ile Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay kararlarının uyumlaştırılması için yabancı ve Türk hâkimlerin ortak çalışma yapmasının sağlanması

TEMA-8

“YARGITAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ” KAPSAMINDA, PROJENİN AMAÇLARINA UYGUN OLARAK, YUKARIDA ÇALIŞILAN KONULARIN DIŞINDA HANGİ KONULARA ÖNCELİK VERİLMESİ GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

Birinci masa, Yargıtayın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi projesi kapsamında projenin amaçlarına uygun olarak yukarıda çalışılan konuların dışında aynı veya benzer davalara bakan daireler arasındaki içtihat aykırılıklarının giderilmesi yönünden ortak ilkesel kararlar alınmasının sağlanması ve bu konuda ortak çalışmalar yapılmasını uygun görmüştür. Ayrıca ikinci masa, Yargıtay teşkilatının yeniden yapılandırılması suretiyle daha sade ve etkin bir işleve kavuşturulması, Yargıtayda yapılan seçimlerin objektif ve şeffaf bir şekilde yapılması suretiyle çalışma barışının sağlanması görüşünde bulunmuşlardır.

Teşekkür ederim.

EK 27:

Yargıtay Ceza Daireleri Üyeleri Grup Sözcüsü Dr. İhsan BAŞTÜRK'ün Konuşması

Dr. İhsan BAŞTÜRK, *Yargıtay 19. Ceza Dairesi Üyesi*

Değerli Meslektaşlarım,

Sayın Katılımcılar,

Öncelikle Yargıtayın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi konusunda böylesine önemli bir projeyi ilk defa düzenledikleri için Yargıtay Başkanlığına, emeği geçen herkese, Avrupa Konseyi yetkililerine canıgönülden teşekkür ediyorum. Hukuk alanında ülkemizde birçok proje yapıldı, yıllardan beri hep birlikte takip ediyoruz. Ancak, Yargıtayın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi anlamında, doğrudan Yargıtayın ana yararlanıcı olduğu böyle bir projenin ilk defa gerçekleşiyor olmasının verdiği gurur ve heyecanla, emeği geçenlere teşekkürlerimi tekrar ifade etmek istiyorum.

Yargıtay Ceza Daireleri Üyeleri Grubu Sözcüsü sıfatıyla çalıştığınız oturdan önceki oturumunda iki ayrı grubun vardığı sonuçları “grup sunumları” şeklinde raporlayarak sizlere sunumunu yapma görevi tarafıma verildi. Bu anlamda önemli gördüğüm bazı konulardaki ihtiyaçları da izninizle vurgulamak isterim.

Sözlerime şöyle başlamak istiyorum, tabii biz Yargıtay olarak, adli yargının en üst kurumu sıfatıyla muhakemede tüm sorumluluğu üzerimize alıyoruz. Tabiri caizse su damlacıklarının gelip bir noktada birikmesi gibi yargının tüm sorunlarının bir noktada toplandığı yer adeta Yargıtay. Niçin Yargıtay? Hakkârî'nin köyündeki vatandaş şikâyet dilekçesini veriyor, adli

süreç devam ediyor ve nihayetinde kesinleşmiş karar Yargıtaydan çıkıyor. Sürecin ilk başından beri oluşan tüm eksiklikler, noksanlar, tüm hatalar adeta Yargıtayın ilamıyla vücut buluyor, somut olarak Yargıtayda ortaya konulmuş oluyor. Örneğin, bugün öğleyin yediğimiz yemek çok güzeldi, teşekkür ediyorum. Ama diyelim ki, yemeği beğenmedik, tek kusuru bize servis yapan garsona, servis elemanına bulamayız. Mutfak personelinin, o malzemeyi temin edenin kusuru ve restoranın teknik imkânlarından kaynaklanan kusurlar, eksiklikler de söz konusu olabilir. Bu anlamda Cumhuriyet savcılığında başlayarak suç soruşturmasının başlamasından itibaren ilk derece mahkemesi, bölge adliye mahkemeleri (BAM), Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ve ilgili Yargıtay dairesine ve genel kurullara gelinceye kadar bu süreçteki herkesin tabiri caizse çorbada bir tuzu bulunmakta; olumlu ya da olumsuz anlamda. Ama söz ettiğimiz gibi, biz nihai karar veren merci olduğumuz için bunun tümünün somutlaşması bizim ilamlarımızla vatandaşımızın karşısına çıkmakta. Bu anlamda sunumunda zaman zaman ilk derece mahkemelerinden, savcılıktan başlayarak hangi alanlarda tedbirlere ihtiyaç duyulduğu, çözüm üretilmesi gerektiğine de vurgu yapmak düşüncesindeyim.

Yargıtayın kurumsal kapasitesi veya ülkemizde adalet sisteminin etkinliği deyince hep aklımıza şu geliyor, şunu konuşuyoruz; ben terminolojiye özellikle önem verdiğimi vurgulamak isterim. Değerli Meslektaşlarım, hep “iş yükü” veya “dava yükü” diyoruz. İlk olarak, “iş” kelimesi üzerinde durmak istiyorum. Bizim önümüze gelen her dava dosyası bir “iş” değildir. Yani “iş” denilince ilk akla gelen; sıradan bir mesleki faaliyet gibi yürütülen bir süreçtir. Ancak biz hukuk uygulayıcıları neyin iddiasındayız; görevimiz, sorumluluğumuz nedir? Adalet dağıtıyoruz. Türk milleti adına yargılama görevini yürütüyoruz. Yürüttüğümüz her dava dosyasının içinde bir insanın hakkı, hürriyeti, özgürlüğü var; geleceği var, malı, canı var. Dolayısıyla yargılama faaliyetinin konusu bir “dava”, bir uyuşmazlık olup asla sıradan bir “iş” değildir. İkinci olarak, “yük” denilince değerli meslektaşlar tabiri caizse bir an önce üstümüzden atılması gereken, bırakılması gereken, kurtulmamız gereken bir şey gibi olumsuz bir çağrışım yapıyor. Bu anlamda, “iş yükü” yani “caseload” veya “workload” terimleri yerine “dava sayısının çokluğu”, “number of cases” şeklinde doğru terminolojiyi kullanmakla işe başlamanın zihinlerdeki önyargıları kırmak anlamında yararlı olacağını bu

vesileyle ifade etmek istiyorum. Böylelikle kısa bir girişten sonra çalışma gruplarının ulaştığı sonuçları açıklamak istiyorum.

TEMA-1

YARGITAYDA VE BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİNDE İÇTİHAT TUTARLILIĞININ ARTIRILMASI

Soru 1.1. Size göre, Yargıtayda içtihat tutarlılığının daha fazla gelişmesine engel olan nedenler hangileri olabilir?

Yargıtayda içtihat tutarlılığının daha fazla gelişmesinin önündeki en büyük engelin “kanun değişiklikleri” olduğu inancındayız.

İkinci sırada ise, ilk derece mahkemelerinden başlayarak BAM’lar dâhil, uzman hâkim ve Yargıtay üyelerinin görevlendirilmesinin önemli olduğu kanaatine vardık, ilk grup olarak. Diğer grup ise, aynı konuya farklı dairelerin bakmasının içtihat tutarlılığının önünde engel olduğu kanaatinde.

Üçüncü sırada ise, aynı konuya farklı dairelerin bakmasını değerlendirdik ve burada seçenekler içinde sunulmayan bir görüşümüz bulunmakta: İchtihat değişikliği ile çözümü mümkün olan konuların ancak kanun değişikliğiyle aşılabileceğine dair olan bir inanç. Müsaadenizle bu durumu “kolaycılık” olarak ifade etmek istiyorum. Gerçekten, hâkim, kendi yorumuyla, kendi ortaya koyacağı içtihatla çözebileceği konuya adeta bir kolaycılıkla yaklaşarak (tabirimi mazur görün) problemi kanun koyucu çözsün, kanunu değiştirsin şeklinde bir beklentiye girmekte. Bu yaklaşımı da içtihat değişikliklerinin önünde, gelişiminin önünde bir engel olarak gördük.

Soru 1.2. Size göre, Yargıtayda içtihat tutarlılığını daha çok artırmanın en etkili yolları hangisidir?

Bu konuda en etkili yol olarak ilk sıraya, birinci grup olarak Yargıtayda dairelerin uzmanlık ölçütlerinin yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesini koyduk. İkinci grup ise, Yargıtayın emsal nitelikteki daire ve genel kurul kararlarının takip edilmesine imkân veren, kullanıcı dostu emsal karar arama veri bankasının UYAP içerisinde oluşturulmasını ilk sırada önemli olarak kabul etti.

İkinci sırada, ilk grup UYAP’tan kararlara bu şekilde erişimi önemli

buldu. İkinci grup ise, tetkik hâkimlerinin Yargıtay üyeleri tarafından hizmet içi eğitim yoluyla eğitilmesini önemli olarak gördü.

Üçüncü sırada, tetkik hâkimlerinin, Yargıtay üyeleri tarafından hizmet içi eğitim yoluyla eğitilmesi ilk grup tarafından önemli görüldü. Diğer grup ise, ilk grubun birinci sırada önemli kabul ettiği, uzmanlık ölçütünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması ihtiyacını üçüncü sıraya koydu.

Dördüncü sırada ise, her iki grup da gerekçeli kararların kalitesinin daha çok artırılmasının önemini kabul etti.

Diğer konular olarak, aynı konuya bakan farklı daireler arasında ve genel kurul ile daire arasında görüş alışverişinin artırılması gerekliliğini bu anlamda çok önemsedik. Hatta değerli meslektaşlarımız açıkça, Ceza Genel Kurulu (CGK) özelinde ifade edeyim, yeni oluşturulan ve "Sabit Genel Kurul" olarak adlandırılan sistemin daireler ile genel kurul arasında görüş alışverişini, Yargıtay üyelerinin hukuki düşüncelerini genel kurulda ifade etme imkânlarını ortadan kaldırdığı konusunda görüş serdetti. İlave olarak, kanun değişiklikleri sırasında Yargıtayın görüşünün alınmasının, kanunlaşma aşamasında bir ihtiyaç olduğuna vurgu yapıldı. Olası içtihat farklılıklarını takip edecek bir komisyon oluşturulması ihtiyacının bulunduğu da dile getirildi.

Soru 1.3. Size göre, bölge adliye mahkemelerinin kararlarının tutarlılığını daha çok artırmanın etkili yolları hangileridir?

Bölge adliye mahkemelerinin kararlarının tutarlılığının artırılması anlamında ilk sırada her iki grup da BAM'ın uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli derecede tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre düzenlenmesi gerektiğinden bahsetti.

İkinci sırada, BAM daireleri arasındaki işbölümünün Yargıtaydaki işbölümüne benzer şekilde düzenlenmesinin bir ihtiyaç olduğundan bahsettik. Çünkü illerin, bölgelerin büyüklüğüne göre biliyoruz ki, Yargıtay Dairelerinden farklı iş bölümleri BAM'larda zaman zaman ortaya çıkabiliyor.

Üçüncü sırada, Yargıtay kararlarında olduğu gibi, BAM kararlarının da tamamının kamunun erişimine açılması ihtiyacından söz ettik.

Diğer nedenler olarak ise, BAM kararlarının ilgili BAM dairelerinin kendi aralarında paylaşımının artırılması ve Yargıtay ile BAM daireleri arasında koordinasyonun, işbirliğinin artırılması ihtiyacı olduğundan bahsettik.

TEMA-2

BOZMA ORANLARININ YÜKSEK OLMASI

Soru 2.1. Temyiz incelemesi için Yargıtaya gelen dosyalarda, kararların bozma oranlarının yüksek olmasının nedenleri

Yargıtay kararlarında bozma oranlarının yüksek olması konusunda (bize sunulan formlarda) şu şekilde dört seçenek sıralanmış:

- 1) Yargıtay daireleri arasında içtihat farklılıklarının bulunması,
- 2) Yargıtay dairelerinin kendi içtihatları arasında farklılıklar bulunması,
- 3) Bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi,
- 4) İlk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi

İlk grup olarak burada dört seçeneği de açıkçası ilk sırada önemli olarak görmedik ve tamamen kendi tecrübe ve düşüncelerimizle bu konuda ayrı bir seçenek (cevap) oluşturduk. Şöyle ki, sunumumuzun başında bahsettiğim gibi, Yargıtayda bizim teknik olarak “araştırma bozması (eksik soruşturma sebebiyle bozma)” olarak nitelendirdiğimiz hususlarda aslında diyoruz ki (tabirimi mazur görün): “Sayın Cumhuriyet savcısı, sayın hâkim şunları şunları araştırmadan karar vermemeliydin.” Bu durumun, yani araştırma bozmasının yoğunluğu nereden kaynaklanıyor? Kanaatimizce etkin soruşturma yükümlülüğünün yerine getirilmemiş olmasından veya yeterli olmayan delille hüküm kurulmuş olmasından kaynaklanıyor.

Kısacası, yukarıda yer verilen bozma sebeplerine dair seçenekler Yargıtaya özgülenebilecek, Yargıtaydan kaynaklanan bozma sebepleri değil. Aslında etkin soruşturma yürütülmüş olsa veya kovuşturma tam anlamıyla tamamlanıp öylece hüküm kurulmuş olsa bu hususlardan hiçbiri bozma sebebi olmayacak. Dolayısıyla, ilk grup olarak şöyle ifade ettik: Soruşturmadaki ve kovuşturmadaki eksiklikler sebebiyle bozma kararları verilmesi bu anlamda önemli bir eksiklik, bozma nedeni olarak karşımıza çıkmakta. Söz ettiğim gibi “araştırma bozması” şeklinde verdiğimiz kararların hepsi içtihatların çok ötesinde, içtihatlar konusunda uyumsuzluğun çok

ötesinde aslında verilmemesi gereken kararlara dayanıyor. Bazen hiç açılmaması gereken davalar dolayısıyla verdiğimiz bozma kararları dahi ortaya çıkabiliyor. Bu anlamda işleyişin, sistemin Cumhuriyet savcılığından başlanarak çok ciddi bir gözden geçirilmesine ihtiyaç olduğunu diye düşünüyorum.

Seçenekler arasında yer almayan bir sebep daha bulunduğu düşüncesindeyiz: Tüm bozma sebeplerinin ilamda gösterilmeksizin bozma kararı veriliyor olması, bozma oranlarının artmasında önemli bir sebep olarak ortaya çıkmakta. Kanun yolu denetiminde izlenmesi gerekli usul şu olmalıdır: Dava dosyası Yargıtaya ilk gelişinde tüm bozma sebepleri aynı ilamda topluca gösterilmeli; karar tüm yönleriyle incelenerek hukuka aykırı yönlerinin tamamı bir defada ilamda açıklanmalıdır. Bu usule uyulmaması dava dosyasının birden çok defa Yargıtaya gelmesi gibi hiç istenmeyen bir tabloyu ortaya çıkarmakta. Bildiğimiz gibi, Yargıtay bozma ilamlarında şöyle bir ifade görürüz: "... Diğer/Sair yönleri incelenmeyen hükmün ... sebeple bozulmasına ..." Bu tür kararlar genellikle usuli bozmalardır. Kanun değişiklikleri döneminde de maalesef mahkeme kararlarının esastan denetlenmeksizin doğrudan "kanun/yasa bozması" olarak adlandırılan bir usulle dava dosyalarının mahalline gönderildiğine şahit oluruz. Ceza muhakemesi hukukunun güvence niteliğindeki usul kurallarına tartışmasız biçimde uymak zorundayız. Denetim muhakemesi alanının kendine özgü yerleşik uygulamaları var. Kuşkusuz, bunlara riayet edeceğiz. Ancak sırf yerleşik uygulamaları/alışkanlıkları devam ettirmek adına aynı dava dosyasının Yargıtaya birden çok defa gelmesi, denetime tabi kılınması gibi bir sonucu doğuracak uygulamalardan da kesinlikle kaçınmak gereklidir. Bu itibarla, tüm bozma sebeplerinin dava dosyasının bir defada ve esastan incelenmek suretiyle aynı ilamda gösterilmesinin kaçınılmaz ve hayati bir zorunluluk olduğuna inanıyoruz.

Sıklıkla yapılan kanun değişikliklerinin de çok önemli bozma nedenleri arasında olduğunu şüphesiz hepimiz biliyoruz. İkinci grup ise, ihtisas mahkemeleri kurulması gereği ile uzmanlaşma ihtiyacının ve yine dava sayısı fazlalığının bozma kararı yoğunluğuna sebep olduğundan söz etti.

Sorumuzla ilgili sunulan seçeneklere dönecek olursak; ilk grup olarak etkin soruşturma yürütülmesi gereğinden başlayarak ve diğer bozma sebeplerinin ilamda gösterilmesi ihtiyacından başlayarak yukarıda yer

verdiğimiz tamamen ayrı bir cevabı ilk sırada önemli görüyoruz. İkinci grup ise, ilk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesini ilk sırada önemli olarak not etti.

İkinci sırada ilk grup, Yargıtay içtihatlarını ilk derece mahkemelerinin takip etmemesini kabul etti. BAM'ların Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi ikinci grupta ikinci önem sırasında kabul edilmiş.

Üçüncü sırada Yargıtay Dairelerinin kendi içtihatları arasında farklılıklar bulunması bozma oranlarının yüksek olmasının sebebi olarak yer almakta.

Son sırada ise Yargıtay Daireleri arasında nadiren de görülsün içtihat farklılıklarının bulunmasını belirttik.

TEMA-3

DOSYALARIN YANLIŞ YARGITAY HUKUK DAİRESİNE GÖNDERİLMESİNİN NEDENLERİ

**(Sadece hukuk dairelerinde görevli olanlar cevaplandırılacak
olduğundan grubumuzca cevaplanmamıştır.)**

TEMA-4

DOSYALARIN YARGITAYA EKSİK GÖNDERİLMESİNİN NEDENLERİ

Soru 4.1. Temyiz edilen dosyaların Yargıtaya eksik gönderilmesinin sebepleri nelerdir?

Temyiz edilen dava dosyalarının Yargıtaya eksik gönderilmesinin sebepleri nelerdir? Evet, ilk sırada dava dosyası ile birlikte hangi eklerin gönderileceğinin bilinmemesi ve bu konuda bir rehber kılavuz bulunmamasından söz ettik. Bildiğimiz gibi, bu konuda asıl olarak mahkeme kaleminde, yazı işleri müdürlüğü nezaretinde dava dosyaları ekleri ile beraber Yargıtaya gönderilmek üzere hazırlanır. Ama biz öncelikle şuna inandık; siz kalem personeline, hâkime bu konuda öncelikle yeterli bir eğitim vereceksiniz: Kılavuz listeler, checklist'ler oluşturacaksınız, daha sonra onlardan bu kurallara uymalarını bekleyeceksiniz. Dolayısıyla bir rehberin, kılavuzun bulunmasının buradaki birçok sorunu ortadan kaldıracığından hareketle ilk olarak bunların oluşturulmasının öneminden bahsettik. İkinci grup ise mahkeme hâkiminden kaynaklanan hataların ilk sırada önem arz ettiği düşüncesinde.

İlk ve ikinci derece mahkeme personelinden kaynaklanan hataların ikinci sırada önemi konusunda her iki grup da aynı düşüncede.

İlk grup olarak, mahkeme hâkiminden kaynaklanan hataları üçüncü önem sırasına koyduk. Çünkü önce kılavuz listeler oluşturulsun sonra personel hazırlasın, sonra hâkim bunu denetlesin düşüncesinden hareketle mahkeme hâkiminden kaynaklanan hataları üçüncü önem sırasına getirdik. Diğer grup ise dava dosyası ile birlikte nelerin gönderileceğine ilişkin bir rehber bulunmamasını üçüncü sırada değerlendirdi.

Dosya gönderme formunun yetersiz olmasını ise dördüncü önem sırasında kabul ettik.

TEMA-5

YARGITAY KARARLARININ KALİTESİNİN DAHA ÇOK ARTIRILMASI

Soru 5.1. Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok artırılması için en etkili çözüm yolları nelerdir?

Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok artırılması konusunda en etkili çözüm yollarından bahsedecek olursak, ilk sırada karar sakları yani yazım formatının değiştirilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve orayı takip eden Anayasa Mahkemesi kararlarına uygun şekilde paragraf düzenine geçilmesini önemsiyoruz.

Yargıtay Yargı Etiği Kurulu bu anlamda bildiğiniz gibi öneriler getirdi; paragraf düzenine geçirilmesi hususunda. Bunun çok önemli bir konu olduğunu ve ivedilikle bu sistemin benimsenmesi gerektiğini vurgulamak istiyorum. Diğer grup ise ilk sırada bozma ve onama dâhil tüm kararlarda iddia, savunma ve mahkeme kararının özet kısmına yer verilmesinin öneminden bahsetti.

Tarafların iddia ve savunmaları ile mahkeme kararının özetlendiği bir karar yazım tekniğinin ikinci sırada önemli olduğunu ilk grup olarak kabul ettik. Diğer grup ise, onama kararlarının gerekçeli olması gereğini ikinci sırada önemli olarak benimsedi. Kuşkusuz, onama kararları dâhil "şablon karar" şeklinde bir uygulama olmamalı. Bunu bir öz eleştiri olarak ve açıkça ifade etmek istiyorum. Bilindiği üzere, mahkeme kararları ve bu arada tabii ki Yüksek Mahkeme kararları, onama kararı dahi olsa gerekçe içermek

zorundadır. Biliyoruz ki, bu bir anayasal gerekliliktir; adil yargılanma hakkının gereğidir, hukuk devletinin olmazsa olmazıdır.

Mahkeme kararlarının gerekçeli yazımı konusunda izninizle yeni bir pencere açmak istiyorum. Hem fikri mülkiyet haklarına saygı anlamında hem de kararı yazan Yargıtay üyesinin, tetkik hâkiminin/raportörün, davaya emek veren hukukçunun görünür kılınması, ön plana çıkarılması, motivasyonunun artırılması anlamında. Gerekçeli kararı kaleme alan Yargıtay üyesi ve/veya hâkimin/raportörün isminin kararda mutlaka belirtilmesi gerektiğini önemle vurgulamak istiyorum. Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi kararlarında, Güney Afrika Anayasa Mahkemesi kararlarında ve birçok ülkede bu uygulamanın yapıldığını görüyoruz. Kararı hangi hâkim raporte ettiyse; kaleme aldıysa mutlaka onun ismine kararda yer verilmesi lazım. Bunun hem motivasyonu artırma anlamında avantajları var hem de ülkemizde FETÖ döneminde gördük; hâkim gidiyor, karara kendince inandığı bir şeyler yazıyor. Terör örgütü liderine vahiy geldiğini ve kendisinin de ona göre yargılama yaptığını dahi mahkeme kararına yazabiliyor! Şimdi düşünün, heyet hâlinde çalışan bir mahkeme, heyet hâlinde çalışan bir Yargıtay dairesi, birisi yüzlerce sayfalık bir karara öyle bir şey yazdı ki... Örneğin, akrostiş yaptı, o yaptığı akrostiş ile örnek veriyorum paragrafların veya satırların baş harfleriyle terör örgütü propagandası yaptı veya kabul edilemez bir şey yaptı, mümkün mü? Maalesef mümkün, değerli meslektaşlar. Bu şekilde yazılmış bir kararı Yargıtay Daire Başkanı ve üyeleri olarak beş hâkim hep birlikte imzaladı. Hatta, Genel Kurul olarak en geniş katılımımla imzalandı. Ortaya çıkan böylesine olumsuz bir tabloda sorumluluk kime ait olacak? İşte, bunu belirlemek için de kararı kimin kaleme aldığını bilmemiz gerekli. Örneklediğimiz bu yön, kararı kaleme alan hâkim veya hâkimlerin adına kararda yer verilmemesinin sakıncaları anlamında olumsuz noktalara işaret eden bir misal. Söz ettiğim gibi, öncelikle olumlu yönleri konusunda yani motivasyonu artırma, emeğe saygı, fikri mülkiyet haklarına saygı anlamında, raportörün, kararı yazan hâkimin veya üyenin adına kararda mutlaka yer verilmesi gerekli diye düşünüyorum. Bu noktada ikinci grup ise, tetkik hâkimlerinin uzmanlık ve eğitimi ile Yargıtay üyelerinin uzmanlığının kararların gerekçeli yazılmasında çok önemli olduğundan söz etti.

TEMA-6

ADLİ YARGIDA İŞ AKIŞININ HIZLANDIRILMASI

Soru 6.1. Size göre davaların makul sürede sonuçlandırılması için en etkili çözümler nelerdir?

Davaların makul sürede sonuçlandırılması için en etkili çözümler nelerdir? İlk sırada birinci grup olarak, davanın her aşamasında tensipten başlayarak BAM'a ve Yargıtaya ilk geldiğinde etkin bir ön inceleme yapılmasının en önemli faktör olduğunu vurguladık. Diğer grup ise, Dosya İzleme Sisteminin geliştirilmesinin ve öncelikli dosyaların, gecikmiş dosyaların böylelikle bir filtraja tabi tutulmasının önemini vurguladı.

İkinci önem sırasında, Yargıtayda ön inceleme usulüne (filtraj sistemine) geçilerek Anayasa Mahkemesindeki gibi bazı kararlar için daha basit karar alma usulleri benimsenmesinin gereğini vurguladık. İkinci grup ise, davanın her aşamasında etkin bir ön inceleme yapılmasının ikinci sırada önemli olduğu görüşünde.

Üçüncü önem sırasında, Dosya İzleme Sistemi geliştirilerek öncelikli dava dosyaları ya da gecikmiş olanların kolaylıkla tespit ve takibine elverişli bir sistem ihtiyacını vurguladık. Diğer grup ise, usuli eksikliklerin giderilmesi için daha basit yöntemler bulunmasından söz etti.

İlk grup olarak, söz edilen usuli eksikliklerin giderilmesi için daha basit yöntemler bulunmasını dördüncü sırada önemli gördük. İkinci grup ise, dördüncü sırada Yargıtayda ön inceleme usulüne geçirek basit kararlar için bir filtraj sistemi oluşturulmasından bahsetti.

Bizim grubumuz bu konuda, "diğer görüş" anlamında sunulan seçenekler arasında yer almayan, dosyanın elektronik ortamda mahkemeye eksiklik giderilmesi için iadesi hâlinde Yargıtayın talebinin bizzat hâkim tarafından takip edilmesinin önemli olduğunu vurgulamak istiyor. Bu konuyu özellikle Yargıtay Bilgi İşlem Biriminde görevli olan arkadaşların bilgisine sunmak isterim. Önerimiz şu; dava dosyası eksiklik sebebiyle yerel mahkemeye gittiğinde kalem personeli değil, hâkim onu hızla görecektir, böylelikle eksikliği hemen yerine getirecek. Hâkimin bizzat takip ettiği o eksikliğin giderilmesi suretiyle dava dosyası sürüncemede kalmadan sığacağı sığacağına hemen Yargıtaya geri gönderilmiş, eksiklik tamamlanmış olacak.

İkinci grup ise “diğer görüş” bağlamında tetkik hâkimi sayısı ve niteliğinin artırılması gereğinden bahsetti.

TEMA-7

ADLİ YARGI KARARLARININ AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ (AİHM) KARARLARI İLE UYUMLAŞTIRILMASI

Soru 7.1. AİHM kararlarına hangi kaynaklardan ulaşıyorsunuz?

AİHM/Strazburg Mahkemesi kararlarına ulaşmak anlamında Yargıtay Başkanlığı web sitesinin en sık başvurulmuş kaynak olduğu konusunda her iki grup olarak görüş birliğine vardık.

İkinci sırada ise, Adalet Bakanlığı web sitesi ve Avrupa Konseyi ile birlikte yürütülen projelerde yayımlanan kitaplar geliyor.

Üçüncü sırada, Avrupa Konseyi web sitesi ve son sırada ise Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin HUDOC sistemi başvuru kaynağı olarak yer almakta. Bilindiği üzere, HUDOC sisteminde tabii ki kararlar orijinal metinleriyle, İngilizce ve Fransızca metinler olarak yer almakta.

Soru 7.2. Adli yargı kararlarının AİHM kararları ile uyumlaştırılması için en etkili yöntemler hangileridir?

Bu temanın ikinci sorusu olan “adli yargı kararlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile uyumlaştırılması için en etkili yöntemler hangileridir?” sorusuna döndüğümüzde, AİHM kararlarına kolay şekilde erişebilecek Türkçe bir web sitesinin Yargıtay UYAP sisteminden ve ilk derece mahkemelerinden başlayarak tüm adli mercilerin kullanımına sunulmasının önemi konusunda her iki grup da görüş birliği içinde.

İkinci sırada ise, AİHM kararlarını inceleyen kitapların hâkimlere sunulması şeklinde ilk grup olarak görüş bildirdik. Diğer grubun ikinci sırasında ise, Yargıtay ilamlarında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına daha çok atıf yapılması gereğinden bahsedildi.

Üçüncü sırada ise, Strazburg Mahkemesi kararlarının bir komisyon tarafından takibi ile ilgili Yargıtay dairelerine doğrudan iletilmesinin ve böylelikle bir farkındalık oluşturulmasının öneminden söz edildi.

Bu konuda diğer görüş anlamında, şu hususu özellikle vurgulamak isterim: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları, tabii ki örnek kararlar,

emsal kararlar. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, kararlarıyla kendine özgü; kendi oluşturduğu bir hukuk sistemini yansıtıyor. Dolayısıyla bu hukuk alanına ait belli başlı eserler var, tabii ki Türkçe yazılmış eserler de var. Uluslararası sahada yazılmış çok temel eserlerin bulunduğu kuşkusuz. Prof. Dr. David Harris ve ekibinin Oxford Üniversitesi Yayınevi tarafından yayımlanan kitabını Avrupa Konseyi Türkiye Ofisi Türkçeye tercüme ettirerek tüm adli teşkilatımıza, hâkim ve Cumhuriyet savcılarımıza ulaştırmış idi. Gerçekten böylesine önemli bir temel eserin Türkçeye kazandırılmış olması çok önemli. Yanlış hatırlamıyorsam, bu yayının çıkışı uzun yıllar önce oldu. Şu anda mesleğe son dört-beş yıl içinde başlayan çok sayıda hâkim ve savcı var. Bu anlamda söz ettiğim eser veya benzer eserlerin yeni baskılarının yapılarak tüm adli teşkilata ulaştırılmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum.

TEMA-8

“YARGITAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ” PROJESİ KAPSAMINDA, PROJENİN AMAÇLARINA UYGUN OLARAK, YUKARIDA ÇALIŞILAN KONULARIN DIŞINDA HANGİ KONULARA ÖNCELİK VERİLMESİ GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNÜYORSUNUZ? LÜTFEN BELİRTİNİZ.

“Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi” kapsamında yukarıdaki “tema” başlıklarıyla adlandırılan konular dışında bizim bazı çözüm önerilerimiz, öncelik verilmesi gerektiğini düşündüğümüz konular var. Bu bağlamda Yargıtay üyesi meslektaşlarımızın üzerinde uzlaştığı konu; tetkik hâkimi/raportör kapasitesinin güçlendirilmesi. Gerçekten, tetkik hâkimi bir Yargıtay ceza dairesinin her şeyi. Yazdığımız kararların niteliği, dava dosyalarının incelenme sürecinin tetkik hâkimi kapasitesiyle doğrudan bağlantısı bulunmakta. O dava dosyasını raporte eden hâkimin kapasitesinin güçlendirilmesi zorunlu ve vazgeçilmez önemde bir konu. Hâkimlik, kuşkusuz bir kariyer mesleği. Bu anlamda Yargıtay tetkik hâkimliği ise çok önemli bir kariyer adımı. Bu kariyer adımının belirli kurallara bağlanması; atanma ve nakillerin Yargıtay Başkanlığının mutlaka görüşü alınarak yapılması hayati önemi haiz. Yine Yargıtay tetkik hâkimliğinin meslekte asgari belirli bir süreyi doldurduktan sonra gelinebilecek ve belirli bir süre kalınacak bir kariyer adımı olacak şekilde temel ilkelere bağlanması gereğini ilk önem sırasında görmekteyiz.

İkinci önem sırasında ise, tüm hâkim ve Cumhuriyet savcıları ile adaylarının Yargıtayda uzun bir sürede hizmet içi eğitim ve etkin bir şekilde eğitim almaları sağlanmalı. Böylelikle 151 yıllık Yargıtay tecrübesinin tüm adli teşkilata aktarılmasının önemini vurgulamak istiyorum. Gerçekten Yargıtay bir okul, kocaman bir ulu çınar ve bu tecrübenin tüm hukukçulara aktarılması gerekli. Ben zaman zaman şunu söylüyorum; her şey maalesef kitaplarda yazmıyor. Kıdemli meslektaşlarımda tecrübelerini, bir konuda ne düşündüklerini önemsiyoruz. Onların bakış açısından, tecrübelerinden de yararlanmak istiyoruz. İnşallah sizlerle de düşüncelerimizi paylaşmak isteriz. Dolayısıyla, Yargıtay tecrübesinin yeni nesillere aktarılması vazgeçilmez önemde.

Söz ettiğimiz etkin soruşturma yükümlülüğü bağlamında bir öneri getirmek istiyorum. Ben bu yükümlülüğe uyulmadan ceza davası açılmasını “dava açma kolaylığı” olarak adlandırıyorum. Gerçi bu ayrı, bağımsız bir çalışma konusu ama konumuzla bağlantılı. Türkiye’de ceza davaları maalesef çok kolay açılıyor. Bu alışkanlığın, kolaylığın terk edilmesi için Hâkimler ve Savcılar Kurulu ile işbirliği hâlinde hâkim ve savcıların motivasyonunu artıracak etkin bir terfi sisteminin benimsenmesine ihtiyaç var. Böylelikle, açılmaması gereken davaların açılmamasını daha baştan, kaynağında sağlayarak, davaların etkin soruşturma sonucu açılmasını teşvik ederek, böylelikle o “araştırma bozması” diye söz ettiğimiz istenmeyen kararların ortaya çıkmasına daha baştan mani olabiliriz. Bu anlamda etkin bir terfi sisteminin oluşturulmasına ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

Diğer taraftan Yargıtay tecrübelerinin BAM’lara aktarılmasının önemli olduğundan söz ettik; bu konuda bir toplantının önümüzdeki günlerde gerçekleştirileceğini biliyorum. Böyle toplantılar yararlı olacak kuşkusuz.

Kanun değişikliklerinin yapılmaması veya asgariye indirilmesi gereğini ilk grubun son önerisi olarak not ettik.

İkinci grup ise diğer öneriler bağlamında, fiziki şartların iyileştirilmesi ihtiyacı, insan kaynakları eksikliklerinin giderilmesi ve kapasitenin güçlendirilmesi anlamında eğitim, uzmanlık ve liyakat ölçülerinin benimsenmesi gereğini ilk sırada önemli olarak ifade etti.

Yine söz ettiğimiz şekilde, tetkik hâkimi sayısının artırılması ile uzmanlaştırılmasına ilişkin önlemler alınmasından, asgari kıdem suresinin

tetkik hâkimi bağlamında en az beş yıl olması gerekliliğini ifade ettiler. Tetkik hâkimlerinin Yargıtay Başkanlığının izniyle belirlenmesi ve tayin edilmeleri gereğinden söz edildi. Karar uyum takibi, yani farklı Yargıtay dairelerinin içtihatlarının birbiriyle uyumu anlamında bir mekanizma geliştirilmesi ihtiyacından bahsedildi. Öte yandan, Yargıtay dairesi ilke kararları alınıp bunlara uyulmasının sağlanmasının öneminden bahsedildi.

Hepinize sabırla dinlediğiniz ve değerli katkılarınız için çok teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

EK 28:

Yargıtay Hukuk Daireleri Tetkik Hakimleri Grup Sözcüsü Özgür KOCAKAYA'nın Konuşması

Özgür KOCAKAYA, *Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Tetkik Hâkimi*

Sağ olun efendim.

Öncelikle Sayın Yargıtay üyelerine, Avrupa Konseyi temsilcilerine, yargı mensubu meslektaşlarıma, Yargıtay personeli ve diğer tüm katılımcılara saygılarımı sunuyor, organizasyonda emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Biz iki grup olarak çalıştık, fakat iki grup ayrı ayrı değil, tek ortak bir metin hazırladık. Sıralamaya da çok fazla uymadan kendi belirlediğimiz sorunları herhangi bir sıra koymadan belirledik.

Öncelikle Yargıtayda içtihat tutarlılığının daha fazla gelişmesine engel olan nedenler konusunda meslektaşlarım, hukuk dairelerinden gelen tetkik hâkimi meslektaşlarım öncelikli nedenin dairelerin kendi içerisindeki heyetler arası farklılıklardan kaynaklandığını düşünüyorlar. Aynı zamanda, aynı konuya farklı dairelerin bakması 9-22. Hukuk Daireleri, 10-21. Hukuk Daireleri ve bunun gibi farklı dairelerin bakmasından kaynaklanan bazı içtihat farklılıkları olduğu düşüncesindedir.

Bunun dışında, işbölümü nedeniyle aynı konularda farklı içtihatların çıkması, daireler arası işbölümünün sürekli değişmesi, bazı dairelerin kapanması ve o kapanan dairelerin başka daireye işlerini devretmesi sonucunda da içtihat farklılıklarının olduğu düşüncesindeyiz. Bununla birlikte, kıdemli tetkik hâkimi sayısının gün geçtikçe azalması ve Yargıtayın geçmiş hafızasının, yani geçmişte var olan içtihatların, geçmişten beri

gelen içtihatların yavaş yavaş unutulması, hafızalardan silinmesi ve bundan dolayı da içtihatlar arasında farklılıklar oluştuğu noktasında bir görüş birliğine vardık.

İkinci olarak, elbette burada dava sayısının fazlalığını ve iş yükünü de içtihatlar arasındaki farklılıkların temel nedenlerinden olarak görüyoruz. Bunun dışında, Yargıtay içtihat tutarlılığını daha çok artırmanın en etkili yolları konusunda elbette öncelikli olarak tetkik hâkimlerinin eğitimi konusunda görüş bildirdik, arkadaşlarımızla beraber. Maalesef geldiğimiz zaman, çoğumuzun dosyası tevzi ediliyor, fakat dairenin konusundan ve dairenin kendine has özelliklerinden biraz uzak oluyoruz ve onu öğrenene kadar belli bir dönem geçmesi gerekiyor. Bundan dolayı da tetkik hâkimlerinin göreve başladıkları anda hem içtihatlar hem de işleyiş noktasında iyi bir eğitimden geçirilmesi kanaatindeyiz.

Bunun dışında, Yargıtay emsal kararlarına ulaşabilmenin kolaylaştırılması da diğer nedenlerden biri. Her ne kadar UYAP üzerinden, biz tetkik hâkimleri olarak, emsal kararlara ulaşabiliyorsak da yine de bunun daha verimli ve etkin kullanılması gerektiği, daha basit bir şekilde kullanılması gerektiği düşüncesindeyiz.

Bunun dışında, maalesef şöyle bir problem de var; Yargıtay üyelerinin ve tetkik hâkimlerinin uzmanlık alanı ve önceki tecrübeleri doğrultusunda görevlendirilmesi hususunda da belli sorunlar var. Örneğin, ben ceza kökenliyim, fakat 10. Hukuk Dairesinde görev aldım, elbette çok uzak bir konuydu benim için, öğrenmek belli bir süreç aldı. O yüzden uzmanlık alanı hangisi ise tetkik hâkiminin o konuda uzman olduğu dairelerde görevlendirilmesinin verimi artıracığı düşüncesindeyiz.

Bunun dışında, bölge adliye mahkemeleri kararları konusunda, yani 1.3, o konuda arkadaşlarımız BAM'ların daha yeni kurulduğunu belirttikleri ve o yüzden onların işleyişi hususunda şu aşamada doğru bir değerlendirme yapabilmemizin mümkün olmadığı kanaatinde oldukları için biz bu Tema 1.3 sorusunu cevaplamadık.

Tema 2'ye geçtiğimizde Yargıtaya gelen dosyalarda kararların bozma oranlarının yüksek olmasının nedenleri konusunda meslektaşlarım ilk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi, kararların gerekçelerinin özensiz yazılması, bu konuda hâkimlere yeterli eğitim

verilmemesi, özellikle hâkimlik stajı döneminde içtihatlar konusunda yeterli bilgilendirmenin yapılmaması hususunu belirttiler. Gerçekten de kararları okuduğumuz zaman bu eksiklikler hissediliyor.

Diğer bir neden olarak da, Yargıtay dairelerinin kendi içtihatları arasında içtihat farklılıklarının bulunması, elbette hâkimlerin de farklı kararlar vermesine sebebiyet veriyor. Özellikle 9 ve 22. Hukuk Daireleri bölgesel olarak farklı kararlar verdiği için, hâkimler farklı düşünse bile, işte “ben Ankara’dayım, şuraya şu daireye gidecek, o zaman ben o daireye göre karar vereyim”, işte “ben İstanbul’dayım, şu daireye gidecek, hani o daireye göre karar vereyim,” düşüncesiyle hareket ediyorlar. Bu da, tabii ki, en büyük engellerden biri içtihat farklılıklarının oluşması ve hâkimlerin verdiği bozma oranlarının yüksek olması noktasında.

Yargıtay daireleri arasında, dediğim gibi, içtihat farklılıklarının bulunması, dairelerin kendi içinde içtihat farklılıklarının bulunması ve bunun da dışında bazı dairelerden gelen tetkik hâkimlerimiz resen temyiz nedenlerine girilmesinden bahsettiler. Özellikle temyiz incelemesinde tarafların temyize getirilmediği hususların yine de resen temyiz olarak incelendiğini belirttiler, bunun da bozma oranlarının yüksek olması hususunda bir etken olduğu düşüncesindedir.

Bunun dışında Tema 3’e geçtiğimde, temyiz edilen dosyaların Yargıtayın yanlış dairesine gönderilmesi nedenlerinin başında Yargıtay işbölümünün doğru anlaşılabilmesi ve işbölümünün detaylandırılmaması gösteriliyor. Aynı zamanda, Hukuk Genel Kurulunda görev yaptığım için dosyalar da bizim tarafımızdan değerlendiriliyor ve bazı dosyalarda gerçekten de o kadar ince ayrıntılar var ki, daireler arasında bizim de çok kararsız olduğumuz, Kurul tarafından tartışılan dosyalarımız oluyor.

Bunun dışında, kalem personelinden kaynaklan hata olduğunu dile getirdi arkadaşlarımız ki, hani hâkimlik yaptığımız dönemde, tetkik hâkimliği haricinde kürsüde olduğumuz dönemde, genelde hâkimler iş yükünden dolayı kalem personelinin dosyayı nereye götürdüğü veya hangi daireye gönderdiği konusunda çok fazla bilgi sahibi olmuyorlar, işin açıkçası. Bunun üzerine çok fazla da eğilmeye fırsatları olmuyor iş yükünden dolayı, o yüzden genelde kalem personelinin elinde oluyor hangi daireye gönderileceği hususu, bu da o yüzden arkadaşlar tarafından önemsendi ve

madde olarak eklendi.

Diğer taraftan dairelerin konularının birbirine yakın olması, işbölümünün belirlenmesinde konuların iç içe geçmiş olması diğer bir husus var, biraz önce bahsettiğim gibi.

Ve son olarak da, bu da önemli kanımca, yerel mahkemede dava açılırken yine kalem personelinden kaynaklanan hatalar konusunda şöyle bir husus var; davanın nitelendirilmesinin yanlış girilmesi. Yani bazen dava çok farklı nitelendiriliyor. Hizmet tespiti iken oraya bakıyorsunuz; tapulu taşınmaz tescil yazmış, yani bazen çok farklı nitelendiriliyor, bu da zaman zaman dosyanın hatalı, farklı daireye gitmesine sebebiyet verebiliyor.

Tema 4'e geçtiğimizde dosyaların Yargıtaya eksik gönderilmesinin nedenleri arasında meslektaşların mahkeme hâkimi ve kalem personelinin eksikliğinin bulunduğunu düşünüyorlar. Özellikle hâkimler tarafından usulüne uygun şekilde tensip oluşturulmaması, örneğin herhangi bir hizmet tespiti davasında... Ben daha önceden Sayın Başkanımızın dairesinde olduğum için, 10. Hukuk Dairesinde, oradan örnek vereyim. Hizmet tespiti davalarında hangi yere müzekkere yazılması gerekiyor, nereden ne istenebilir, bu hususlarda hâkimler zaman zaman yetersiz olduğundan, bu konuda kendilerine eğitim verilmediğinden dolayı bir yere müzekkere yazdıktan sonra, birkaç celse sonra "aaa, şuraya da müzekkere yazılacaktı, buraya da yazalım," diyerek dosyaları yürütüyorlar. O noktada tensibin oluşturulmasının çok önemli olduğu ve bu konuda da hâkimlerin bilgilendirilmesi ve eğitilmesi gerektiği kanaatine vardık.

Tema 5. hususunda Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok artırılması için öncelikle elbette iş yükünün azaltılması hususu çok önemli. Ben Yargıtaya geldiğimde dairemde 30 dosya okunuyordu ve çok ağır bir daire kanımca. Gerçekten de iş yükü o kadar fazla. O dosyaların bir şekilde sonuçlanabilmesi için tetkik hâkimlerinin 30 dosya okuması gerekiyordu. Elbette bu da tetkik hâkimleri için çok zor oluyordu, çoğu sabahlara kadar çalışıyorlardı. Benim de çok sabahlayıp daireye gitmişliğim vardır, dosyayı anlatmışlığım vardır.

Bunun dışında tetkik hâkimlerine gerekçeli karar yazımı için yeterli bir

süre tanınması. Bu aslında bir sonraki sorularla da ilgili bir cevap; neden kararlarımızın daha nitelikli olması gerekiyor kısmında. Yine iş yükü ile ilgili bir durum elbette, yapılabilecek belki de bir şey yok, ancak 30 dosyayı okuduktan sonra 30 dosyanın aynı zamanda kararını yazmak da tetkik hâkimlerine düşüyor. O noktada da tetkik hâkimleri hangi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararına atif yapacak veya hangi kitabı karıştıracak da ona atif yapacak? Bunun için eğer güzel kararlar yazılması isteniyorsa, muhakkak tetkik hâkimlerine de gerekçeli karar yazmak için süre tanınması gerekiyor.

Aynı zamanda karar yazım teknikleri konusunda da bir eğitim verilmesi gerekiyor. Yine Yargıtay tetkik hâkimliğine başladığım zaman, tetkik hâkimleri üzerinden konuşuyorum, daha çok o noktada gördüğümüz için... Bir de ben Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesine atandım, biraz da belki ondan da rahat konuşuyorum; iş yükünün azaltılması en önemli konulardan bir tanesi gerçekten de.

Adli yargının makul sürede sonuçlanması için en etkili çözüm yolları nelerdir konusunda, yani Tema 6'da iş yükünün azaltılması ve uzlaştırma ve arabuluculuk sistemlerinin etkinliğinin artırılması bizim için çok önemli, bunu da kısaca bir örnekle açıklamak istiyorum. Almanya'ya gittiğimizde yine hizmet tespiti davalarından örnek vereyim, Almanya'ya bizim heyet gittiğinde hizmet tespiti davalarında nasıl karar veriyorsunuz dediğinde, karşıdaki hâkim "anlamadım" demiş. Tekrarlamışlar, hizmet tespiti davaları, hani bir yerde giriyor çalışıyor, fakat sigortası yaptırılmıyor... "Bizde böyle bir şey mümkün değil, yani bize böyle bir dava gelmiyor." "Neden?" "Çünkü kurumların etkin çalışmasından dolayı. Sadece biz işverene değil, kendisini sigorta ettirmedüğinden dolayı işçiye de çok ciddi cezalar kesiyoruz." Yani baktığınız zaman bu işi yükünün azaltılması için sadece yasalarla değil, aynı zamanda kurumların işleyişi konusunda da çok etkin çözüm yollarına ulaşılması gerektiği kanaatindeyim. O noktada ayrıca tetkik hâkimi arkadaşlarım ilk derece mahkemeleri, BAM ve Yargıtay dâhil olmak üzere ön inceleme aşamasının etkinleştirilmesi konusuna da titizlikle eğilinmesi gerektiğini, tensip düzenlenirken daha etkin davranılması gerektiğini, müzekkere yazılırken kurumların zamanında cevap vermesi için gerekli idari eğitimlerin verilmesi gerektiğini söylediler ki, bu da makul sürede yargılanmayı uzatan nedenlerden bir tanesi. Çünkü tebligatlar hatalı

yapılıyor; bir kuruma müzekkere yazıyorsunuz, yanlış cevap geliyor, yani kurumda sizin yazdığınız müzekkereyi yorumlayarak, hukukçu olarak yorumlayarak size gerekli olan cevabı verecek personel bulunmadığından dolayı gelen müzekkere cevapları da maalesef hatalı gelebiliyor. Bunun da önemli olduğunu düşünüyoruz.

Bunun dışında, usul ve eksikliklerin giderilebilmesi için basit yöntemlerin bulunması, özellikle UYAP ekranında e-Devlet ve diğer kurumlara ulaşımın artırılması gerektiğini düşünüyoruz. Örneğin, biz sosyal güvenlik bakarken hizmet cetvellerini daha önceden çıkartabiliyorduk sistem üzerinden, fakat daha sonrasında buna engel kondu. Sayın üyem Ali Bey de bilirler, o yüzden biz hizmet cetvellerini çıkartamamaya başladık ama dosya bazında bize bu yetki verilse, hizmet cetvellerini çıkartsak, en azından biz hizmet cetvelini getir diye geri çevirme kararı vermeyiz. Yani e-Devlet ve bu hâkimin sisteme ulaşması daha kolay. Daha etkin bir şekilde kullanılırsa, bu da makul sürede yargılanmayı sağlayacaktır diye düşünüyorum.

Onun dışında nereden ulaşıyoruz kısmında ise Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına Yargıtay Başkanlığı web sitesinden, Adalet Bakanlığında, kitaplardan ulaşıyor. Bunun dışında uyumlaştırılması için en etkin yöntemler; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi konusunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına kolay ulaşımın sağlanması, kararların Türkçeye çevrilmesi ve elbette Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına daha çok atıfta bulunulması.

Son olarak Tema 8 kısmında, hâkimlerimizin bir şeyi vardı, üye ve tetkik hâkimlerinin dairelere görevlendirilmesi yapılırken uzmanlık ve önceki tecrübeleri dikkate alınarak, seçerek belirlenmesi. Tetkik hâkimlerinin iş yükünün azaltılarak Yargıtay bünyesinde kadrolu olarak çalışmalarını ki, bu bizim için gerçekten önemli. Biliyorsunuz ki, 50 tetkik hâkimimizin talepleri olmamasına rağmen tayinleri çıkartıldı, bu da Yargıtayın geçmiş hafızasının silinmesine sebebiyet veriyor, muhakkak Yargıtayda kadrolu tetkik hâkimi kurumunun getirilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

Bunun dışında, Yargıtay için tetkik hâkimlerinin çalışma koşullarının iyileştirilmesi, iş yükünün azaltılması ve sürdürülebilir olması da bizler için önemli. Özellikle şunu hâkimlerimiz dile getirmek istediler; Salı günü

müzakeresi olan tetkik hâkimimiz şu an 30 tane dosya hazırlamak ve Salı gününe anlatmak zorunda, fakat iki gün burada konferanstaydı. Maalesef kendisine “sen konferanstayın, o yüzden Salı günü 30 dosya getirme” denmedi. Bundan dolayı da eğitimler sıklaştırıldığında, Yargıtay tetkik hâkimlerine yönelik eğitimlerin artırılarak, özellikle temel konularda eğitimler verilerek, konferanslara katılımları sağlanarak bu konferanslara katıldıklarında müzakerelerden muaf tutulmalarının en azından o hafta için sağlanmasının çok önemli olduğu konusunda fikir birliğine vardık arkadaşlarla.

Çok teşekkür ederim dinlediğiniz için, çok sağ olun.

EK 29:

Yargıtay Ceza Daireleri Tetkik Hakimleri Grup Sözcüsü Meltem Sultan GÜNERİ'nin Konuşması

Meltem Sultan GÜNERİ, *Yargıtay 7. Ceza Dairesi Tetkik
Hâkimi*

Teşekkür ederim Başkanım.

Ben de sözlerime bütün katılımcıları saygıyla selamlayarak başlamak istiyorum. Ben de Yargıtay ceza dairelerinde görev yapan tetkik hâkimlerini temsilen karşınızda bulunuyorum. Biz de iki masa oluşturduk, temalardaki önermelere ilişkin olarak farklı görüşler ortaya çıktı ve bu görüşleri birleştirmedik. Ben bu görüşlerden bahsedeceğim. Daha sonra ortak olarak belirlediğimiz bu önermeler dışında kalan isteklerimize yönelik olarak belirlediğimiz görüşlerimizi sunarak çalışmamızı özetlemek istiyorum.

İlk olarak Tema 1'de "Yargıtayda içtihat tutarlılığının daha fazla gelişmesine engel olan nedenler hangileri olabilir" sorusunu iki grup ortak olarak aynı işe farklı dairelerin bakması ve kanun değişiklikleri olarak sıraladık, burada ortak görüşümüz vardı. Bu önermeler dışında en büyük sorunun iletişim kopukluğundan kaynaklandığını düşünüyoruz. Farklı daireler arasında görüş alışverişinin olmaması ve daire içinde heyetlerin birbirleriyle iletişim kurmalarının azlığından kaynaklanan sorunların giderilmesini sağlamak için daire içinde görüşlerdeki değişikliklerin hâkimlere bildirilmesi ve bunu sağlamak için zaman zaman toplantıların yapılması, yani bu anlamda genel olarak bir iletişim düzeltilmesi yoluna gidilmesi gerektiği görüşünderiz.

İkinci olarak "içtihat tutarlılığını daha çok artırmanın en etkili yolları hangisidir" sorusuna ilk grup, Yargıtayda uzmanlık ölçüsünün yeterli şekilde tamamlanması, benimsenmesi, işbölümünün buna göre belirlenmesi önermesini kabul ederken, ikinci grup gerekçeli kararların kalitesinin daha çok artırılması dedi. Biz bu önermeye ilişkin önerilerimizi şu şekilde belirtmek istiyoruz; tetkik hâkimlerinin kıdemli olmaları hâlinde istekleri dışında Yargıtaydan gönderilmemeleri gerektiği, bu anlamda daire hafızalarının korunması açısından bu hususun çok önemli olduğu, yine daire hafızasının korunması açısından Yargıtay üyeliklerine seçimde tetkik hâkimleri arasından üye seçimi için bir kota getirilebilmesi ve yine Yargıtay üyelerinin sık sık değiştirilmemesi, üyelerin mümkün olduğunca muhafaza edilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

Üçüncü olarak, "bölge adliye mahkemeleri kararlarının tutarlılığını daha çok artırmanın etkili yolları nelerdir" dediğimizde, ilk heyet ilk sırada bölge adliye mahkemelerinin daireleri arasında da Yargıtaydaki gibi bir işbölümü düzenlenmesi derken, ikinci grup bölge adliye mahkemelerinin uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi dedi. Bunlardan farklı olarak da bölge adliye mahkemeleri tarafından da kararlar verilirken Yargıtay içtihatlarının dikkate alınması gerektiği görüşünde birleştik. Yine bunun yapıldığını biliyoruz ama BAM üyeliklerinde de yine istem hâlinde, bunu her zaman söylüyoruz; tetkik hâkimlerine öncelik verilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Diğer gruptan ve bizim kendi grubumuzdan ortak olarak çıkarttığımız bir sonuç da şu ki; farklı bölge adliye mahkemeleri arasında görüş birliği sağlanması için gerekli mevzuat değişikliklerini yaparak daha etkili, daha pratik ve daha kolay bir şekilde çözüme ulaşmak amacıyla üst kurul oluşturulması ve ayrıca BAM kararlarının da diğer kararlar gibi kamu erişimine açılması yönünde görüşlerimiz mevcut bulunmaktadır.

Bozma oranlarının yüksek olmasının nedenlerine geldiğimizde, ilk grup ilk olarak "ilk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi" dedi. Bu konuda iki grup ortak olarak aynı noktada birleştik. Farklı olarak usuli bozma nedenlerinin çok olması sorununa çözüm olarak her dairenin genel usul bozmalarına ilişkin bir kitapçık düzenlemesi ve bu

kitapçıkların ilk derece mahkemelerine ve kalemlere dağıtılması ve bunlara dikkat edilerek dosyaların gönderilmesi belki bu usuli bozma nedenlerini azaltıp dosyaların tekrar ilk derece mahkemesine gidip Yargıtaya dönmesi hususunda fayda sağlayabilir diye düşündük. Yine stajyer hâkim ve savcıların Yargıtayda staj yaparlarken daha etkili ve verimli katılımlarının sağlanması, dosya okuyup müzakereye katılmaları da burada, yani Yargıtayda işlerin nasıl yürüdüğünü öğrenmeleri noktasında daha faydalı olur diye düşündük. Yine 3. olarak da, mesleğe yeni başlayan hâkim ve savcılarının hizmet içi eğitimlerle mesleki bilgi ve tecrübelerinin artırılması, tüm hâkim ve savcılarının belirli aralıklarla belirli saatlerde zorunlu eğitime tabi tutulmalarının da bozma oranlarını düşüreceğini düşündük.

Tema 4'e geçtiğimizde "temyiz edilen dosyaların Yargıtaya eksik gönderilmesinin sebepleri hangisidir?" dediğimizde, biz ilk grup olarak personelden kaynaklanan hataları görürken, ikinci grup dava dosyası ile birlikte nelerin gönderileceğine ilişkin bir rehber bulunmamasını söyledi.

Bu önermelerden farklı olarak, ben de kendi dairemde yaşadığım en büyük sorunu aktarayım; tebligattan dolayı dosyaları çok eksikçe gönderiyoruz. Aynı dairedeki heyetlerden birinin bir tebligatı usule uygun kabul ederken, diğer heyetin usule aykırı kabul etmesi noktasında sorun yaşanmaktadır. Bu nedenle, Tebligat Kanunu'nun da tam olarak anlaşılmadığını düşündüğümüz için Tebligat Kanunu hakkında personel ve ilk derece hâkimlerine, gerekirse tetkik hâkimlerine eğitim verilmesi gerektiğini, yani bunlarda bir görüş birliğine varılması gerektiğini düşündük.

Yine dairelerin kendi içinde ve daireler arasında tebligatın usule uygunluğu noktasında farklı görüşlerin bulunması nedeniyle bu noktada bir birliğin sağlanmasına yönelik bir çalışma yapılması gerektiğini, yine eksikçe göndermemek için dosyaların ilk derece mahkemelerinde taraf teşkilinin doğru bir şekilde sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması gerektiğini düşündük.

Tema 5'e geldiğimizde, Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok artırılması noktasında aslında ilk grup olarak bu maddelerin iş yükünü daha da artıracığı, ilk derece hâkimler arasında da okunup anlaşılma noktasında güçlük yaratacağı kanısına vararak bu noktada cevap vermek

istemedik. İkinci grup, bozma ve onama dâhil tüm kararlarda kararın özet kısımlarının bulunması gerektiği yönünde görüş bildirdi. Biz, Yargıtay savcılarının iş yüklerinin azaltılarak daha nitelikli tebliğname düzenlemelerinin sağlanması da kararların kalitesini artıracağını düşünürüz.

İş akışının hızlandırılması noktasında tetkik hâkimlerine sağlanan araştırma ve çalışma süresinin artırılması ve bu bağlamda dosya sayısına değil, niteliğe odaklanılarak çok dosya verilmemesi gerektiğini düşünürüz. Yine, müzakerelerde heyetlerin de dosyaları inceleme noktasında daha fazla vakit ayırarak dosyalar üzerinde tartışma süresinin artırılması gerektiğini düşünürüz.

Tema 7 ile 8'i birlikte değerlendirdik. Genel olarak bizler, tetkik hâkimi olarak, dosya okuyup karar hazırladığımız ve belirli saklarımız da olduğu için, uygulamada kullanmadığımızdan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına bakmaya da ihtiyaç duymuyoruz. Ama bakmaya ihtiyaç duyacak olursak, öncelikle Yargıtay web sitesi, daha sonra Adalet Bakanlığı ve HUDOC'a bakılacağı yönünde görüşler belirtildi. Bu kararlara da bakılması için, yani bakmaya ihtiyaç duymamız için, biz saklara göre karar yazdığımızdan dolayı öncelikle Yargıtay üyelerinin ve heyetlerin bizi bu kararlara atıf yapmamız ve saklarda bu kararlara yer vermemiz yönünde yönlendirmeleri gerektiğini, aksi hâlde bu kararlara kendi işimiz açısından bakmaya gerek duymadığımızı belirtmek istiyoruz.

Genel olarak da iki grup olarak iş yükü noktasında dosyalara daha fazla vakit ayırıp daha nitelikli kararlar çıkarabilmek için haftalık verilen dosya sayısında niceliğe değil, niteliğe bakılması gerektiği yönünde birleştik.

EK 30:

Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Grup Sözcüsü Hüsnü ALDEMİR'in Konuşması

Hüsnü ALDEMİR, *Yargıtay Cumhuriyet Savcısı*

Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Yargıtay Cumhuriyet savcıları grubu adına, söz almış bulunuyorum. Yapmış olduğum hesaplama göre 40 tane soru bulunmaktadır. Her bir soruya 15 saniye ayırsam, toplam 600 dakikalık bir zamana ihtiyaç olduğu görülmektedir. Şahsıma 7 dakika verildiğini gözeterek grup adına yapılacak sunumda, grupça yapılan sıralama değerlendirmesinin ilgili çalışma ekibi tarafından yapılacağını düşünerek bu hususlarla görüş belirtmekten ziyade daha çok diğer nedenler üzerinde durup sunumumu bitirmek istiyorum.

TEMA 1

1. İċtihat tutarlılığının gelişmesine engel olan nedenlerin şunlar olduğu grupça kararlaştırılmıştır:

- Birden fazla heyetin bir anda çalışması,
- Aynı suçtan dolayı farklı dairelerden kararlar çıkması,
- Daireler arasındaki işbölümünün sıklıkla değiştirilmesi,
- İş yoğunluğu,
- Yargıtay üyelerinin kısa sürelerle farklı dairelerde görevlendirilmesi,
- Kararlarda birlik, uyum ve kesinlik ilkesine dikkat edilmemesi,
- Dairelerin kararları arasındaki çelişkilerin giderilmesi amacıyla yeterli kontrol sisteminin kurulmaması,

- Aynı konu ile ilgili olarak onama ve bozma kararlarının yazımında dil ve ifade birliğine dikkat edilmemesi nedeniyle farklı anlamlar çıkmasına neden olunması,

- Daireler arasında içtihat farklılığı olduğu durumlardataaraflara itiraz hakkı tanınması amacıyla yasal düzenlemenin yapılması,

- İhtilafli konularda daireler arasında işbirliğinin artırılması,

- Daire ve masada çalışan Cumhuriyet savcıları ve tetkik hâkimlerinin sık sık bir araya gelmeleri,

2. Bölge adliye mahkemelerinin kararlarının tutarlılığının artırılmasının etkin yolları ile ilgili olarak grupça şunlar kararlaştırılmıştır:

- BAM üyelerinin ve başkanlarının sık sık değiştirilmemesi,

- BAM kararlarında içtihat tutarlılığı için (Yargıtayda olduğu gibi) davanın taraflarına itiraz hakkı tanınması amacı yasal düzenlemenin yapılması,

3. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Yargıtay kararlarının tutarlılığının artırılmasına katkıların sağlanması ile ilgili olarak grupça şunlar kararlaştırılmıştır:

- Cumhuriyet savcılarının kısa aralıklarla, değişik bölümlerde dosya okuması,

- Her bir Cumhuriyet savcısına haftalık dağıtılan dosya sayısının fazlalığı.

TEMA 2

Bozma kararlarının sayısal fazlalığının şu sorunlardan kaynaklandığı grupça kararlaştırılmıştır:

- Sık sık yasa değişiklikleri,

- İlk derece mahkemelerinin eksik inceleme sonucunda kararlar vermesi.

İkinci sorunun giderilmesi amacıyla ilk derece hâkimlerinin yeterli eğitim ve yeterli staj görmelerinin, kaliteli ve verimli bir staj dönemi geçirmelerinin sağlanması gerektiği grupça vurgulanmıştır.

TEMA 3

Diğer neden olarak, UYAP sisteminin sade olmaması ve kalem

mevzuatına aykırı şekilde dosyaların Yargıtaya eksik gönderilmesi olduğu grupça belirtilmiştir.

Dosyanın Yargıtaya hatalı olarak gönderilmesi hâlinde, UYAP sisteminin uyarı verecek bir şekilde düzenlenmesi, yazı işlerinin kalemlerine bu konuda bir rehber hazırlanıp gönderilmesi, kalem personelinin eğitilmesi, adliyelerde bu iş için özel bir ön büro kurulması hâlinde hatalı dosya gönderilmesinin azalacağı hususunda grup içerisinde fikir birliğine varılmıştır.

TEMA 4

Diğer neden olarak, Yargıtay kararlarının kalitesinin artırılması amacıyla;

- Kararlarda temyiz dilekçesinde belirtilen temyiz nedenlerinin karşılandığının açıkça belirtilmesi, dil ve anlatım bozukluklarına ve noktalama işaretlerine dikkat edilmesi,

- Her suç biçimine göre SAKLARIN geliştirilmesi,

gerektiği hususunda grupta fikir birliğine varılmıştır.

TEMA 5

Diğer neden olarak, işbu projenin etkin ve verimli bir şekilde sonuçlanması ve sürekliliğinin sağlanması amacıyla Adalet Bakanlığı içerisinde projenin takibi için birim kurulmasının yararlı olacağı hususunda grupta fikir birliğine varılmıştır.

TEMA 6

Bu bölümde belirtilen hususlar grup içerisinde puanlama yapılmıştır. Tema 6 ile ilgili olarak bir öneri sunulmamıştır.

TEMA 7

Bu bölümle ilgili olarak grubumuzun önerileri şunlardır:

- Hukuk fakültelerinden başlayarak tayin ve yükselmelerde işe uygunluk ve liyakate önem verilmesi,

- Meslek mensuplarının akademik çalışmalarının teşvik edilmesi ve bu yöndeki çalışmaların tayin ve terfilerde dikkate alınması,

- Yargıtay üyelerinin objektif değerlendirme ile kıdem ve liyakat esaslarına dayalı olarak seçilmeleri,

- Tetkik hâkimlerinin raportör olarak vasıflandırılması ve görev tanımlarının yapılarak dosya sayısının azaltılması,
- Dosyaların üyeler tarafından da okunması,
- Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının sosyal aktivitelerinin artırılması,
- Hâkim ve savcıların meslek ve sosyal yönden gelişmeleri, bilgi ve görgülerinin artırılması için objektif kriterler esas alınarak yurtdışına gönderilmelerinin sağlanması,
- Meslek içi seminerlerin artırılması suretiyle uygulama ve içtihat birliğinin sağlanması,
- Tüm yargı teşkilatının uzmanlaşma esasları gözetilerek teşkilatlandırılması,
- Yargıtaya üye, tetkik hâkimi veya Cumhuriyet savcısı olarak atananların belirli bir süre Yargıtayın iç işleyişi ile ilgili olarak meslek içi eğitime tabi tutulması,
- Yargıtayın iş yükünün azaltılması, dosya sayısından ziyade karar kalitesinin öne çıktığı bir sistemin oluşturulması,
- Şahsi dava kurumunun genişletilmek suretiyle yeniden uygulamaya konulması,
- Daireler arasındaki içtihat ayrılıkların giderilmesi amacıyla içtihadı birleştirme usulünün basitleştirilmesi,
- İstinaf mahkemelerinin sayısının artırılması,
- Ceza ve Hukuk Genel Kurul kararlarında sık sık değişiklik yapılmaması,
- Yargıtaya gelen dosyalardaki usul ve eksikliklerin tespit edilip giderilmesi için ön büronun kurulması.

Herkese selam ve saygılarımı sunuyorum.

EK 31:

Bölge Adliye Mahkemeleri Ceza Daireleri Üyeleri Grup Sözcüsü Eyyup MUTLU'nun Konuşması

Eyyup MUTLU, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi Üyesi

---

Öncelikle katılımcılara saygılarımı sunuyorum. Bölge adliye mahkemeleri ceza dairesi hâkimleri ile ortak olarak hazırladığımız görüşlerimizi sunacağım.

Tema 1'de soru; "Size göre Bölge Adliye Mahkemelerinde BAM içtihat tutarlılığının daha fazla gelişmesine engel olan sebepler hangileri olabilir?" Bizim için öncelikle; 1) Kanun değişiklikleri, 2) Aynı işe farklı dairelerin bakması, 3) Sık sık kanun değişikliklerinin yapılması nedeniyle içtihat tutarlılığının oluşmaması.

İkinci olarak; "Size göre bölge adliye mahkemelerinde BAM'da tutarlılığı daha çok artırmanın en etkili yolları hangisidir?" Etkili bulduğumuz yöntemlerden en etkililerini şöyle sıraladık: BAM'daki dairelerin uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi. BAM başkan ve üyelerinin Yargıtay uygulamasını takip edebilmeleri bakımından hizmet içi eğitim almaları. İkinci olarak, Yargıtayın emsal nitelikteki daire ve Genel Kurul kararlarının takip edilmesine imkân veren kullanıcı dostu veri bankasının UYAP içerisinde oluşturulması. Dördüncü olarak, gerekçeli kararların kalitesinin daha çok artırılması, üye ve daire sayılarının da artırılmasını görüş olarak belirledik.

"Yargıtayda kararların tutarlılığını artırmanın etkili yolları hangileridir?" İlk olarak, Yargıtayda dairelerin uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli şekilde

tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi. İkinci olarak, Yargıtayda bazı hâllerde farklı dairelerin aynı işe bakmasına ilişkin uygulamadan vazgeçilmesi. Üçüncü, olarak Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok yükseltilmesi.

Tema 2’de temyiz edilen dosyalarda bozma oranlarının yüksek olmasının nedenleri arasında en önemli neden olarak şunu gördük: İlk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi. İkinci olarak, Yargıtay dairelerinin kendi içtihatları arasında farklılıklar bulunması. Üçüncü olarak, Yargıtay daireleri arasında içtihat farklılıklarının bulunması. 4. olarak bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi.

Tema 4’de temyiz edilen dosyaların Yargıtaya eksik gönderilmesinin sebepleri olarak 1. sırada ilk ve ikinci derece mahkeme personelinden kaynaklanan hatalar var. İkinci olarak, dava dosyası ile birlikte hangi eklerin gönderileceğinin bilinmemesi ve bu konuda bir rehber kılavuz bulunmaması. Üçüncü olarak dosya gönderme formunun yetersiz olması ve dördüncü olarak, mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar olarak gördük.

Tema 5’te, “BAM kararlarının kalitesinin daha çok artırılması için en etkili çözüm yolları nelerdir?” Biz bu konuda sıralama yapmadık, fakat görüşümüz şu oldu; Yargıtay ceza dairelerinin yazım tekniği ve formatının uygulanması hususunda ayrıntıya girilmeden ve iş yoğunluğu sebebiyle de bu sıkıntıları bir an önce gidermek için Yargıtay formatının uygulanması konusunda görüş birliğine vardık.

Size göre davaların makul sürede sonuçlandırılması için en etkili çözümler nelerdir? Bizim için en etkili çözümler ilk sırada usuli eksikliklerin giderilmesi için basit yöntemler bulunması var. İkinci sırada Dosya İzleme Sistemi geliştirilerek öncelikli dosyalar ya da gecikmiş dosyaların kolaylıkla tespit ve takibine elverişli bir sistem geliştirilmesi. Üçüncü olarak, dosyanın her aşamasında etkin bir ön inceleme yapılması. Dördüncü olarak, dosyanın işbölümüne göre görevli daireye gönderilmesi. Beşinci olarak, tevdi kararlarının çokluğu nedeniyle ilgili personele tebligat uygulamaları için eğitim verilmesi.

“Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına hangi kaynaklardan ulaşıyorsunuz?” 1. Yargıtay Başkanlığı web sitesi, 2. Adalet Bakanlığı web

sitesi, 3. Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile birlikte yürütülen projelerde basılan kitaplar. HUDOC ve Avrupa Konseyinin web sitesini maalesef hiçbir arkadaşımız kullanmıyor.

“Adli yargı kararlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ile uyumlaştırılması için en etkili yöntemler hangileridir?” 1. Yargıtay kararlarında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına daha çok atıf yapılması. 2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına kolay bir şekilde erişebilecek bir web sitesinin Yargıtay UYAP sisteminden tüm ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin kullanımına açılması. 3. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını inceleyen kitapların hâkimlere dağıtılması.

Tema 8’de de, arkadaşlar olarak, malum olduğu üzere sürekli olarak ilk derece mahkemelerinden istinaflara, istinaflardan Yargıtaya, Yargıtaydan tekrar istinafa veya ilk derece mahkemelerine giden dosya gidiş gelişini engellemek amacıyla bölge adliye mahkemelerine gelen iş sayısının azaltılması ve uygulama birliğinin sağlanması açısından BAM bozma yetkisinin genişletilmesi hususunda görüş bildirdik. İkinci olarak da, düzeltilerek esastan ret kararlarının genişletilmesi özellikle lehe istinaflar açısından bu hususun bir daha gözden geçirilmesi hususunda görüş birliğine vardık.

Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

EK 32:

Bölge Adliye Mahkemeleri Hukuk Daireleri Üyeleri Grup Sözcüsü Celalettin ÇETİN'in Konuşması

Celalettin ÇETİN, *Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi Üyesi*

Teşekkür ederim Başkanım.

Değerli Meslektaşlarım, Sevgili Katılımcılar, ben de hepinizi saygı ile selamlıyorum. Gerek benden önceki katılımcıların konuları ayrıntılı olarak değerlendirmiş olmaları ve gerekse de sürenin azlığı nedeniyle bölge adliye mahkemeleri üyeleri grubu tarafından varılan ortak görüşleri kısaca anlatmaya çalışacağım.

Tema 1'de belirtilen bölge adliye mahkemelerinde ve Yargıtayda içtihat tutarlılığının artırılması konusunda bizim görüşlerimiz; 1. sırada aynı işe farklı dairelerin, mahkemelerin bakması ve 2. sırada kanun değişiklikleri olarak yansıdı.

Diğer belirtmemiz gereken hususlar ise, Yargıtayın farklı dairelerince aynı konularda farklı içtihatların oluşturulması. Bunun ayrıntılarını anlatma ihtiyacı duymuyorum, hepimiz biliyoruz; işte 2. hukuk ile 3. hukuk dairesi arasında nafaka ile ilgili konular var, ceza dairelerinde çok eskiden beri var olan şeyler vardı; hakaret suçunda, tehdit suçunda konular vardı, bunun gibi.

Bölge adliye mahkemeleri arasındaki koordinasyonun sağlanması için belki çalıştayların düzenlenmesi gerek, birbirlerine uyumluluklarını

görebilmek açısından. Daire başkan ve üyelerinin yetkilendirilmesinde daha önceki yetkilerin dikkate alınmaması; hiç ilgisi olmayan, daha önce bakmadığı bir görev almadığı bir mahkeme ile ilgili başkanlık yapabiliyor veya üyeler aynı şekilde.

Aynı işlerin veya benzer işlerin farklı dairelerce görülmesi, bunu da yine tutarlılığın artırılmasının önündeki bir engel olarak görüyoruz.

Bölge adliye mahkemelerinde, BAM'da içtihat tutarlılığını daha çok artırmanın en etkili yolları hangisidir? Tema 1'in 2. başlığı. Bundaki önem sıralamamız BAM'daki dairelerin uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi. İkinci sırada gerekçeli kararların kalitesinin daha çok artırılması. Üçüncü olarak, BAM başkan ve üyelerinin Yargıtay uygulamasını takip edebilmeleri bakımından hizmet içi eğitim alması ve dördüncü olarak da Yargıtayın emsal nitelikteki daire ve genel kurul kararlarının takip edilmesine imkân veren kullanıcı dostu veri bankasının UYAP içerisinde oluşturulması.

Ek olarak, arkadaşlarımızın belirttiği hususlar ise, aynı ya da benzer işlerin tek dairede toplanması, iş yükü ve uzmanlaşma, bunun çerçevesini bu şekilde belirtiyoruz.

"Size göre Yargıtayda kararların tutarlılığını daha çok artırmanın etkili yolları hangileridir?" İlk sırada Yargıtayda bazı hâllerde farklı dairelerin aynı işe bakmasına ilişkin uygulamadan vazgeçilmesi. İkinci olarak, Yargıtayda dairelerin uzmanlık ölçüsünün yeniden yeterli şekilde tanımlanması, benimsenmesi ve işbölümünün buna göre belirlenmesi ve üçüncü olarak da Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok yükseltilmesi.

Bizim eklemek istediğimiz hususlar; Yargıtay üye seçimlerinin objektif kriterlere bağlanması ve dairelerin uzmanlık alanına göre seçilen üyelerin görevlendirilmelerinin yapılarak mümkün olduğunca değişiklik yoluna gidilmemesi.

Tema 2, bozma oranlarının yüksek olması konusunda ilk sırada ilk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi var. İkinci sırada Yargıtay dairelerinin kendi içtihatları arasında farklılıklar bulunması, Yargıtay daireleri arasında içtihat farklılıklarının bulunması ve bölge

adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi olarak belirledi arkadaşlarımız. Ve Yargıtay onama kararlarının yeterli gerekçeyi içermemesini de matbu başlıklara ek olarak ilettiler.

Dosyaların yanlış Yargıtay dairesine gönderilmesinin nedenleri; ilk sırada Yargıtay işbölümünün doğru anlaşılabilmesi var. Bunu ben 3 senelik BAM üyeliği sürecimde de yaşadım, müdire hanım sürekli gelip “Hâkim Bey, bu dosya hangi daireye gidecek?” diyordu. Halbuki biz en azından, aile olarak, ben aile dosyalarına bakıyorum, çok fazla karmaşık bir şeyimiz yok işte; ya 1’e gider, ya 2’ye gider, ya 3’e gider. Birkaç tane var ama buna rağmen işte mal rejimi 8’e gidiyor, biliyorsunuz. Demek ki, anlaşılabilmiyor diye düşünüyorum müdire hanımın sık sık sormasından en azından. Kalem personelinde kaynaklanan hatalar, mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar ve her yılbaşında belirlenen Yargıtay işbölümünün UYAP’a güncellenmemesi olarak sıralamayı belirledik.

Arkadaşlarım çok güzel bir şey söylediler, bunlara ek olarak dosya gönderirken bu konuda uzmanlaşmış bir tevzi bürosu kurulmasını önerdiler ilk dereceden veya BAM’dan Yargıtaya gönderirken. Bununla ilgili bir tevzi bürosu olabilir, bu konuda uzmanlaşmış hangi dosyanın hangi daireye gönderilmesi gerektiğini bilen ya da Yargıtayda böyle bir tevzi bürosunun oluşturulması gibi bir öneri oldu.

Dosyaların Yargıtaya eksik gönderilmesini nedenleri, burada yazmıyor ama ben kapsam dışına çıkmak istemiyorum, bizde çok sık olan bir şeydir. Özellikle nispi harca tabi itirazlarda; istinaf itirazı olsun veya temyiz itirazı olsun Yargıtayda da çok dosyayı geri göndermemiz gerekiyordu, istinafta da maalesef bu var. Bizim yargı çevremiz, tabii ki, Yargıtaya göre daha az olduğu için biz birkaç geri çevirmeden sonra bunu çok fazla yaşamıyoruz, gerekirse telefonla arıyoruz, arattırıyoruz yazı işleri müdürlerine filan bu konuyu büyük ölçüde çözdüğümüzü zannediyorum istinafta. Belki şu olabilir; dosyanın geri gönderilmemesi bütünüyle. Yargıtaydaki uygulamamız bütünüyle dosyayı geri göndermek şeklindeydi, belki dosya göndermenin bir yazışma sureti ile yapılabilir, şu anda aklıma gelen bir şey; yazışmayla bu sağlanır veya diğer eksiklikler de o şekilde... İşte bizim boşanma dosyalarında nafaka dosyası gönderilmemiş oluyor, ziynet dosyası gönderilmemiş oluyor, dayanak dosya daha önceden görülen

boşanma dosyaları gönderilmemiş oluyor. Bunları belki zaman zaman yaptığımız da oluyor; dosyayı tümüyle göndermek yerine bir yazıyla eksikliği tamamlamaya çalışıyoruz.

Evet, eksik gönderilmesinin nedenleri; ilk ve ikinci derece mahkeme personelinden kaynaklanan hatalar, mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar, dava dosyası ile birlikte hangi eklerin gönderileceğinin bilinmemesi ve bu konuda bir rehber bulunmaması, dosya gönderme formunun yetersiz olması olarak belirledik.

Bölge adliye mahkemesi kararlarının kalitesinin daha artırılması konusunda da ilk sırada tüm kararlarda en azından iddia savunma mahkeme kararının özeti kısımlarının bulunması, istinaf başvurusunun reddi kararlarının gerekçeli olması ve üçüncü sırada karar sakınının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay kararları gibi paragraf düzenine geçilmesi.

Bizim eklediklerimiz ise, iş yükü, daire sayısının artırılması, işbölümünün sınırlandırılması ve bu şekilde uzmanlaşmanın sağlanması.

Adli yargıda iş akışının hızlandırılması konusunda ise, 1) Dosyanın her aşamasında etkin bir ön inceleme yapılması, 2) Dosya İzleme Sistemi geliştirilerek öncelikli dosyalar ya da gecikmiş dosyaların kolaylıkla tespiti ve takibine elverişli bir sistem geliştirilmesi, 3) Usuli eksikliklerin giderilmesi için basit yöntemler bulunması.

Bizim belirlediklerimiz ise, iş yükü standartlarının gerçekçi olarak belirlenmesi, uzmanlaşmanın sağlanması, usul ve esaslardaki yargılamayı uzattığı belirlenen birtakım düzenlemelerin gözden geçirilmesi. Bu konuda özellikle ne derece doğru olabilir, tabii ki ben savunma hakkının kısıtlanmasını bir tarafa bırakıyorum. Asla buna sebep olunmasını istemeyiz. Özellikle sözlü yargılanma aşamasının davayı uzatmasının önüne geçilmesi, bu konuda ilk derece mahkemelerinden de bizlere yönelik şikâyetler var.

Adli yargı kararlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uyumlaştırılması, bunu tüm arkadaşlarımız zaten anlattılar. Biz bunlardan en çok Adalet Bakanlığı web sitesi, Yargıtay Başkanlığı web sitesi, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile birlikte yürütülen projelerde basılan kitaplar,

Avrupa Konseyinin web sitesi ve HUDOC olarak yararlanıyoruz. Buradaki sıralamaya göre böyle ama en çok yararlandığımız doğrusunu söylemek gerekirse atıf yapılan Yargıtay kararları. Yargıtay kararlarında bir atıf var ise, biz en çok buradan öğreniyoruz bunları.

“Adli yargı kararlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ile uyumlaştırılması için en etkili yöntemler hangileridir?” İlk sırada İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına kolay bir şekilde erişebilecek bir web sitesinin Yargıtay UYAP sisteminden açılması, Yargıtay kararlarında AİHM kararlarına daha çok atıf yapılması, bir önceki başlıkta söylediğim gibi, İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını inceleyen kitapların hâkimlere dağıtılması.

Ve son olarak Tema 8’de de arkadaşlarımızca belirlenen hususlardan ilki, Yargıtay üye seçimlerinde objektif kriterlerin devreye sokulması, daire yetki alanında uzmanlaşmış kişilerin o daireye üye seçilmesi veya görevlendirilmesi en azından hukuk ceza anlamında, tetkik hâkimlerinin dosya sayılarının azaltılması ve dosyaların doğrudan üyeler tarafından incelenmesi şeklinde biz görüşlerimizi sıralıyoruz.

Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

EK 33:

İlk Derece Mahkemeleri Ceza Hakimleri Grup Sözcüsü Hacı Hüseyin ORHAN'ın Konuşması

Hacı Hüseyin ORHAN, Ankara 9. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı

Kıymetli Meslektaşlarım, Değerli Katılımcılar, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Az önce arkadaşımın söylediği gibi, bahsedeceğimiz konular genellikle diğer arkadaşlarımız tarafından söylendi, o yüzden çok ayrıntıya girmemeye çalışacağım.

Tema 1'de Yargıtay ve bölge adliye mahkemelerinin içtihatlarıyla uyumlu karar verilmesi mevzusunda, bölge adliye mahkemesi kararlarının içtihatlarına uygun karar verilmesi, ilk derece mahkemelerinin uygun karar vermeleri yönündeki güçlüklerden biz ilk olarak bölge adliye mahkemesi kararlarının arzulanan düzeyde kaliteli, anlaşılır ve gerekçeli olmamasını uygun gördük heyet olarak, grup olarak. İkinci olarak da, bölge adliye mahkemesi kararları ile Yargıtay içtihatları arasında yeterli tutarlılığın bulunmamasını gördük. Ayrıca, bölge adliye mahkemeleri yaklaşık bir buçuk-iki yıllık bir süreçte, içtihatları da henüz tamamı ile oturmuş olmadığından içtihatlara uygun ilk derece mahkemesi kararları verilmesinin de zamanla, süreç içerisinde oturacağını düşünmekteyiz.

Diğer bölüme geçerse, Yargıtay içtihatlarına uygun karar vermemizde yaşadığımız ilk derece mahkemelerinin güçlükleri olarak, grup olarak, biz sıralamadaki dört maddeyi de sıralamaya almayı uygun görmedik, biz kendi düşüncemizi buraya yansıttık. Bize göre en önemli

eksiklik; ilk derece mahkemesi hâkimlerinin müstemir yetkilerinin sık sık değişiyor olması. Müstemir yetkisi değişen hâkim ortalama iki ya da üç ayda anca içtihatları öğrenebiliyor, ona göre kararlar tesis edebiliyor, üç ay sonunda bir bakıyorsun yetki değişiyor; ağır ceza üyesi oluyorsunuz, bakıyorsunuz; asliye ceza üyesi oluyorsunuz. Yetkilerin değişimi içtihatların takibine de engel olmaktadır, bu nedenle Yargıtay içtihatlarına uygun mahkemelerin karar vermesine de olumsuz etkileri olduğunu düşünmekteyiz.

Tema 2 bozma oranlarının yüksek olması konusundaki düşüncemiz; bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi, bize göre ilk neden budur. İkinci neden, ilk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi, üçüncü neden olarak da şunu gördük; Cumhuriyet savcılığı aşamasında dosyanın etkin soruşturma yapılmadan davaların açılması nedeniyle mahkemelerin de iş yoğunluğu altında etkin soruşturma yapamadan karar vermesini biz, ilk derece mahkemesi hâkimleri olarak dile getirmek istedik.

Tema 3, dosyaların yanlış Yargıtay dairelerine gönderilmesi. Bu konu, hukuk mahkemelerine ilişkin olduğu için biz bu konuda bir görüş bildirmedik, bizim grubumuzda hukuk mahkemesi üyeleri yoktu, o yüzden burayı geçiyorum.

Tema 4, dosyaların Yargıtaya eksik gönderilmesinin nedenleri. Bize göre eksik gönderilmesinin nedenlerinden en önemlisi; dava dosyası ile birlikte hangi eklerin gönderileceğinin bilinmemesi ve bu konuda bir rehber kılavuzun bulunmaması. Bize göre en önemli neden budur. İkinci olarak, ilk ve ikinci derece mahkemeleri personelinden kaynaklanan hatalar olduğunu düşünmekteyiz. Üçüncü neden olarak da mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar olduğunu düşünüyoruz. Bu hatalara örnek olarak da şunu verebiliriz; sahtecilik dosyalarında genellikle icra takipleri dosyalarını biz celp etmekteyiz, icra takibi dosyalarının bazen sehven dosyalara eklenmediği olmaktadır. Buna benzer irtibatlı dosyaları bilahare Yargıtay ya da BAM bizden istemektedir, bu noktada hatamız olabileceğini düşünüyoruz.

Tema 6 adli yargıda iş akışının hızlandırılması yönünden, bize verilen listede dört madde vardı, bu dört maddenin de neticeye etkisi

olabileceğini düşündük, fakat biz bunları sıralamaya almadık. Bize göre belki radikal bir teklif olacak ama teklifimiz şu; Avrupa'daki bilhassa Anglo-Amerikan yargılamasında sanık savunmasının alınması mecburiyetinin bulunmadığı görülmektedir. Bizim teklifimiz şudur; sanığa savunma yapabilecek bir imkân tanındıktan sonra duruşmaya katılmaması hâlinde sanığın illaki savunmasının alınması cihetine gidilmemesi, mesela yakalama emirlerinin çıkarılmaması, savunmasını yapmayacağı veyahut inkâr etmiş sayılacağı şeklinde bir düzenleme yapılabileceğini düşünmekteyiz.

İkinci olarak, yine Yargıtayın usul bozmalarında, diğer arkadaşlarımız da bu konuyu dile getirdi, usul bozmalarında "...sair yönleri incelenmeksizin" şeklinde bir ifade bulunmaktadır, bunun da yargılamayı uzattığı düşüncesindeyiz. Usul bozması yapılsa dahi işin esasına girilip esasa yönelik bozma nedenlerinin de kararda geçirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Ayrıyeten bir başka neden, bizce bölge adliye mahkemelerinin bilhassa ilk kuruldukları dönemde usul bozmasını fazlaca yapmaları ve dosyayı ilk derece mahkemesine iade yetkisi bulunmamasına rağmen bu konudaki yetkilerini zorlayarak, iade nedenleri bularak dosyaları iade etmeleri şeklinde yaşandı. Bu noktada KHK ile biliyorsunuz değişiklik yapıldı, o iki madde kanundan çıkarıldı. Sonraki süreçte dahi bölge adliye mahkemelerinin zorlama yorumlarla usul eksikliklerini bahane ederek dosyaları ilk derece mahkemelerine iade ettiğini görmekteyiz, yargılamanın uzamasının bir nedeni olarak da biz bunu düşünüyoruz.

Bir diğer maddeye geçerseniz, "AİHM kararlarına hangi kaynaklardan ulaşıyorsunuz?" Biz Yargıtay Başkanlığı web sitesinden ve bir de HUDOC Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi veri tabanından ulaştığımızı bildirdik.

Bir diğer madde, "Adli yargı kararlarının AİHM kararlarına uyumlaştırılması için en etkili yöntemler hangileridir?" Biz grup olarak Yargıtay kararlarında AİHM kararlarına daha çok atıf yapılmasının bu noktada etkili olacağını düşünmekteyiz. Bir başka nokta da, AİHM kararlarının daha kolay ulaşılabilir bir şekilde web sitelerinde Türkçe olarak yayınlanmasının buna etkisi olabileceğini düşünmekteyiz.

Tema 8, Yargıtayın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi projesi kapsamında projenin amaçlarına uygun olarak yukarıda çalışılan konuların

dışındaki bölümlere de biz şöyle bir teklif sunduk. Mahkemelerde hâkimlerin tarafların beyanlarını zapta geçirmeleri çok zaman almakta ve kimi zaman da taraf avukatları ve taraflar tarafından itirazlara neden olmaktadır, bu da çok zaman kaybına neden olmaktadır. Bizim teklifimiz şudur; bir video kaydı veyahut doğrudan konuşmayı yazıya dönüştüren programlar aracılığıyla hâkimin duruşma zaptını bizzat yazdırması uygulamasından vazgeçilmesinin bize ciddi zaman kazandıracağını düşünmekteyiz.

Bir diğer teklifimiz de şudur; ilk derece mahkemelerinde, bilhassa büyükşehirlerde suç tipine göre mahkemelerin ihtisaslaşması konusunun da neticede yargılamanın hızlanmasına ciddi faydaları olacağını düşünmekteyiz.

Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

EK 34:

İlk Derece Mahkemeleri Hukuk Hakimleri Grup Sözcüsü Mehmet Ali AYKUN'un Konuşması

Mehmet Ali AYKUN, Samsun Ticaret Mahkemesi Başkanı

Teşekkür ederim Sayın Başkan. Ben de ilk derece mahkemeleri hukuk hâkimlerinin ortak görüşlerini aktarmak istiyorum.

Tema 1'de bölge adliye mahkemeleri içtihatlarına uygun karar vermemizde yaşanan güçlükler ile ilgili olarak ilk sırada bölge adliye mahkemeleri kararlarının birbirleriyle arzulanan ölçüde tutarlı olmamasını, ikinci sırada bölge adliye mahkemesi kararları ile Yargıtay içtihatları arasında yeterli tutarlılığın bulunmamasını, üçüncü sırada bölge adliye mahkemesi kararlarının arzulanan düzeyde ve kaliteli olmamasını, dördüncü sırada aynı işe farklı dairelerin bakmasını ve beşinci sırada kanun değişikliklerini öngördük.

Yargıtay içtihatlarına uygun karar vermemizde yaşadığımız güçlüklerle ilgili olarak da sıralamamız şöyle: 1) Aynı işe farklı Yargıtay dairelerinin bakması, 2) Kanun değişiklikleri, 3) Yargıtay kararlarının arzulanan düzeyde kaliteli, anlaşılır ve gerekçeli olmaması.

Tema 2'de temyiz incelemesi için Yargıtaya ilk gelen dosyalarda kararların bozulma oranlarının yüksek olmasının sebepleri ile ilgili olarak da ilk sırada Yargıtay dairelerinin kendi içtihatları arasındaki farklılıklarını, ikinci sırada Yargıtay daireleri arasındaki içtihat farklılıklarını, üçüncü sırada ilk derece mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını yeterince takip

etmemesini ve son olarak da bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatlarını takip etmemesini öngördük.

Tema 3'te temyiz edilen dosyaların Yargıtayın yanlış dairesine gönderilme sebepleri olarak da, diğer arkadaşların da söylediği gibi, ilk sırada kalem personelinden kaynaklanan hataları gösterdik. İkinci sırada Yargıtay işbölümünün doğru anlaşılabilmesi, üçüncü sırada mahkeme hâkimlerinden kaynaklanan hatalar ve son olarak da Yargıtay işbölümünün UYAP'ta güncellenmemesini belirledik.

Temyiz edilen dosyaların Yargıtaya eksik gönderilme sebepleri olarak yine ilk sırada ilk derece ve BAM personelinden kaynaklanan hatalar, ikinci sırada mahkeme hâkiminden kaynaklanan hatalar, ki yeterince incelenmemesinden dolayı, üçüncü sırada ise dava dosyası ile birlikte hangi eklerin gönderileceğini bilinmemesinin etkili olduğunu öngördük. Son olarak da dosya formunun yetersiz olmasını düşünüyoruz.

Tema 5'te bölge adliye mahkemesi ve Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok artırılması başlığında, BAM kararlarının kalitesinin daha çok artırılmasının en etkin çözüm yolları olarak ilk sırada istinaf başvurusunun reddi kararlarının gerekçeli olmasını öngördük. İkinci sırada tüm kararlarda iddiaların, savunma, mahkeme kararlarının özetinin yazılması ve üçüncü sırada ise, karar yazım formatının değiştirilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargı Etiği Kurulu kararları gibi paragraf düzenine geçilmesini öngördük.

Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok artırılmasına ilişkin çözüm yolları başlığında ise ilk sırada onama kararlarının gerekçeli olması, ikinci sırada tüm kararlarda iddia, savunma ve mahkeme kararlarının özetlerinin yazılmasını, üçüncü sırada yine karar yazım formatlarının değiştirilmesini öngördük.

İlk derece mahkemesi kararlarının kalitesinin daha çok yükseltilmesi başlığında ise, ilk sırada iş yoğunluğunun azaltılmasını öngördük; bu kapsamda her bir hâkimin bakması gereken dosya sayılarının tekrar makul seviyede belirlenmesi gerektiğini düşünüyoruz. İkinci sırada uzmanlaşmaların sağlanması, sık sık yetki değişikliklerinin yapılmamasını

öngörüyoruz. Üçüncü sırada maddi bilgi eksikliklerinin, tecrübe eksikliklerinin sık sık hizmet içi eğitimler yapılarak ve somut maddi olaylara ilişkin eğitimler yapılarak düzeltilmesi gerektiğini ve dördüncü sırada yine personel eksikliğinin ve personelin eğitim eksikliğinin giderilmesi gerektiğini öngörüyoruz. Ayrıca uzmanlık gerektiren konularda uzmanlık mahkemelerinin sayısının artırılması ve yetki alanlarının doğru olarak belirlenmesi gerektiğini ve son olarak da bölge adliye mahkemeleri ile ilgili yapılacak eğitimlere ilk derece mahkemesi hâkimlerinin de katılmasının sağlanması gerektiğini belirledik.

Tema 7'de yargıda iş akışının hızlandırılması başlığında davaların makul sürede sonuçlandırılması için en etkili çözüm yolları olarak ilk sırada dosyaların her aşamasında etkin bir ön inceleme yapılmasını, ikinci sırada usul ve eksikliklerin giderilmesi için daha basit yöntemlerin bulunmasını, üçüncü sırada Dosya İzleme Sistemi geliştirilerek öncelikli dosyalar ya da gecikmiş dosyaların kolaylıkla tespit ve takibine ilişkin bir sistemin geliştirilmesini öngördük. Son olarak da, Yargıtayın ön inceleme usulüne geçilerek bazı kararlar için daha basit karar alma usullerinin benimsenmesinin faydalı olacağını öngördük.

Tema 7'de AİHM kararlarına hangi kaynaklardan ulaştığımıza ilişkin olarak sıralamamızı ise; Adalet Bakanlığı web sitesi, Yargıtay Başkanlığı web sitesi, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile ilgili yürütülen projelerde basılan kitaplar, Avrupa Konseyi web sitesi ve HUDOC olarak belirledik.

Adli yargı kararlarının AİHM kararları ile uyumlaştırılması için en etkin yöntem olarak da AİHM kararlarına kolay bir şekilde erişilebilecek bir web sitesinin Yargıtay UYAP sisteminden tüm ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin kullanımına açılmasını ilk sırada öngördük. Yargıtay kararlarında AİHM kararlarına daha çok atıf yapılmasını ikinci sırada öngördük ve AİHM kararlarını inceleyen kitapların dağıtılması gerektiğini son olarak öngördük.

Tema 8'de "Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi" kapsamında projenin amaçlarına uygun olarak, yukarıdaki konular dışında öngördüğümüz konular olarak da, özellikle Yargıtay tetkik hâkimlerinin atanma ve usullerinin değiştirilmesi, daha nitelikli ve süre olarak daha

tecrübeli Yargıtay hâkimlerinin atanması, BAM daireleri arasındaki görüş ayrılıklarının da Yargıtay tarafından daha kısa sürede çözülmesine yönelik yasal değişiklikler yapılması gerektiğini öngördük.

Teşekkür ediyorum.

EK 35:

İlk Derece Cumhuriyet Savcıları Grup Sözcüsü Hamza YOKUŞ'un Konuşması

Hamza YOKUŞ, *Ankara Cumhuriyet Başsavcı Vekili*

Sayın Başkan, teşekkür ediyorum. Değerli Katılımcılar, hepinizi saygıyla selamlıyorum. İlk derece Cumhuriyet savcıları grubu olarak tema sıralamasına uygun olarak konuşmamı yapacağım.

Tema 1 BAM içtihatlarına uygun soruşturma yapılmasında veya iddianame düzenlenmesinde yaşanan güçlüklerle ilişkin olarak sıralamamız; 1. sırada BAM kararlarının arzulanan düzeyde özellikle bozma kararları yönünden yeterli ve anlaşılır gerekçesinin olmaması, 2. sırada aynı işe farklı dairelerin bakması, 3. sırada kanun değişiklikleri, 4. sırada BAM kararları ile Yargıtay içtihatları arasında yeterli tutarlılık bulunmaması, 5. sırada ise BAM kararlarının güncel olarak takibine imkân veren seçeneklerin bulunmaması.

Yine aynı Tema 1'de bu defa Yargıtay ile ilgili bölümde sıralamamız şöyle: 1. sırada kanun değişiklikleri, 2. sırada aynı işe farklı Yargıtay dairelerinin bakması, 3. sırada Yargıtay kararlarının arzulanan düzeyde olmaması, 4. sırada da Yargıtay kararlarının güncel takibine imkân veren seçeneklerin bulunmaması.

Tema 2, bozma oranlarının yüksek olması kısmında ise sıralamamız şöyle; 1. sırada ilk derece mahkemelerinin ve aynı zamanda burada Cumhuriyet savcılarının Yargıtay içtihatlarını takip etmemesi, 2. sırada Yargıtay daireleri arasındaki içtihat farklılığı, 3. sırada bölge adliye mahkemelerinin Yargıtay içtihatları konusunda yeterli takibinin olmaması

ve 4. sırada da Yargıtay dairelerinin kendi içtihatları arasında farklılıklar bulunması.

BAM kararlarının kalitesinin daha çok artırılması için en etkili çözüm yolları bölümünde ise 1. sırada tüm kararlarda iddia, dava, savunma, mahkeme karar özetinin bulunması, 2. sırada karar sakınının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Yargı Etiği Kurulu kararları gibi paragraf düzenine geçilmesi, 3. sırada istinaf başvurusunun reddi kararlarının gerekçeli olması.

Yargıtay kararlarının kalitesinin daha çok artırılması için en etkili çözüm yolları bölümünde ise sıralamamız 1. sırada tüm kararlarda en azından iddia, dava, savunma, mahkeme karar özetini bulunması, 2. sırada karar sakınının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Yargı Etiği Kurulu kararları gibi paragraf düzeninde yazılması, 3 sırada ise onama kararlarının gerekçeli olması.

İlk derece mahkemesi kararlarının kalitesinin daha çok yükseltilmesi hususunda ise, karar sakınının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi formatında olduğu gibi paragraf düzeninde olması, ikinci olarak karar yazım tekniklerinin öğrenilmesi yönünde hizmet içi eğitime hâkimlerin tabi tutulması olarak sıraladık.

Tema 4'te davaların makul sürede sonuçlandırılması için en etkili çözümler sıralamasında ise 1. sırada usuli eksikliklerin giderilmesi için daha basit yöntemler bulunması, 2. sırada Dosya İzleme Sistemi'nin geliştirilerek öncelikli dosyalar ya da gecikmiş dosyaların kolaylıkla tespit ve takibine elverişli bir sistem geliştirilmesi, 3. sırada dosyanın her aşamasında etkin bir ön inceleme yapılması, 4. sırada ise Yargıtayda ön inceleme usulüne geçilmesi.

Tema 5, adli yargı kararlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ile uyumlaştırılması konusunda hangi kaynaklardan faydalandığımız hususu sıralamasında; 1. sırada Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile yürütülen projelerde basılan kitaplar, 2. sırada Adalet Bakanlığı web sitesi, 3. sıra Yargıtay Başkanlığı web sitesi olarak sıralamamız oluşmuştur.

Adli yargı kararlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ile uyumlaştırılması için en etkili yöntemlere dair sıralamamız da Avrupa İnsan

Hakları Mahkemesi kararlarını inceleyen kitapların hâkim ve Cumhuriyet savcılarımıza dağıtılması, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına kolay erişim sağlayacak web sitesinin Türkçe olarak Yargıtay UYAP sisteminden tüm ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin kullanımına sunulması, 3. sırada Yargıtay kararlarında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına daha çok atıf yapılması.

Bu konuda bir önerimiz de, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin önemli kararlarının UYAP sistemi üzerinden hâkim ve Cumhuriyet savcılarının iş ekranlarına incelenecek iş olarak atılması durumunda farkındalığın daha çok sağlanacağını düşünüyoruz.

Tema 6, “Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi” kapsamında projenin amaçlarına uygun olarak yukarıda belirtilen konular dışında hangi konulara öncelik verilmesi gerektiğine dair düşüncelerimiz ise, diğer tüm katılımcı arkadaşların belirttikleri gibi, yeteri kadar hâkim ve Cumhuriyet savcısı istihdamı, hâkimlerin müstemir yetkilerinin sıklıkla değiştirilmemesi, dosya inceleme yönteminin öğrenilmesi hususunda Cumhuriyet savcılarında Yargıtayda hizmet içi eğitim verilmesi ve makul sayıda işe bakılması, suç tiplerine ve soruşturmasına ilişkin bozma nedenlerinin bir kitapçık hâlinde Cumhuriyet savcılarında dağılımının sağlanması şeklindedir.

Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

EK 36:

Yargıtay Personeli Grup Sözcüsü Ayla YILDIZ'ın Konuşması

Ayla YILDIZ, Yargıtay Bilgi İşlem Personeli

Öncelikle katılım sağlayan tüm katılımcılarımıza saygılarımı iletiyorum.

Yargıtay personeli çalışma grubu; ceza personeli, hukuk personeli ve bilgi işlem personeli olmak üzere üç ayrı masada bir fikirlerimizi beyan ettik. Bu üç masada yapılan görüşmelerin raporunu ben birleştirerek tek rapor hâlinde size sunacağım.

Sunumuma başlamadan önce gerek iş süreçlerinin yeniden yapılandırılması gerekse “Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi” projelerinde bizden desteğini esirgemeyen Sayın Mustafa Saldırım ve ekibine, teknik anlamda destek veren bilgi işlem müdürlüğü ekibine, projenin ilerlemesinde yardımlarını esirgemeyen tüm kalem personeline ve Avrupa Konseyi temsilcilerine teşekkür ediyorum.

Biz Dosya İzleme Sistemi (DİS) başlığında konuları incelediğimizde, üç masanın da ortak olarak birkaç konuya değindiğini gördük. Bunlardan ilki, dosyalara ait suç ve dava türlerinin, dosyaların ağırlıklarının DİS raporlarını etkileyeceğini düşünmekteyiz. DİS kapsamına dosyaya ait dava veya suç türünün de bir etken olarak eklenmesini talep ediyoruz. Bir adam öldürme suçu ile bir tehdit suçunu aynı kapsama almanın hakkaniyete aykırı olduğunu ve DİS raporunda sıkıntıya sebep olacağını düşünmekteyiz. Bu sebeple DİS raporlarına suç ve dava türlerinin de etkinlik sağlamasını istiyoruz.

DİS raporlarının Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ekranlarına da yansımaları talep ediyoruz. Daire tarafından ek tebliğname olarak kapatılan dosyaların geri dönüşlerinin takipleri, savcı inceleme süreleri

gibi durumların da Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında kullanılabileceğini düşünüyoruz. Bu kapsamda kalitenin artacağını ve iş yükünün azalacağını düşünüyoruz.

DİS raporlarının Intranet'te yayınlanması, yani her dairenin kendi iş listesine değil de, Yargıtayın kendi iç alanında bulunan Intranet sayfasında yayınlanmasının da yine aynı şekilde iç denetimi artırabileceğini düşünmekteyiz.

Bunların dışında iş süreçlerine ilişkin süre ve kalite standartlarının belirlenmesi ve bu standartların takip edilmesi amacıyla da bütün dosyaların elektronik dosya sistemine geçirilmesinin hem iş yükünü azaltacağı hem de zamanın verimli kullanılması açısından daha sağlıklı olacağı kanaatindeyiz.

İş politikalarının her dairede aynı olması, aynı şekilde ayarlanması gerekmekte. Bazı dairelerin bozma dosyalarına öncelik verirken, bazı dairelerin bozma dosyalarını arşivde bekletmeleri standartlaşmayı engellediği gibi, diğer taraftan bizim asıl ileri dönemdeki amaçlarımızdan biri olan dosyanın tahmini kapanma süresinin hesaplanması işlemlerinde bize yol gösterici parametrelerden olacaktır.

Kararı çıkmış dosyaların gerekçeli kararlarının da belirli bir süre zarfında yazılmasının sağlanmasının – ona da bir süre sınırının getirilmesinin – aynı şekilde kalitenin artırılmasını ve iş süreçlerinin hızlandırılmasını sağlayacağını düşünümekteyiz.

Bazı dairelerde veya bazı tetkik hâkimleri tarafından dosyanın tevzi tarihine göre değil de, dosyanın ağırlığına göre sunum yapıldığını düşünümekteyiz ve bu sebeple tevzi edilen dosyaların müzakereye sunulması aşamasında tevzi tarihinin baz alınmasının daha sağlıklı olacağı kanaatindeyiz.

Duruşmalı dosyalarda masrafların yerel mahkeme tarafına, yani duruşma talebi gönderilen bir dosya masrafları yerel mahkemeden eksikliği giderilerek gönderilmediği takdirde, hem burada zaman kaybına hem de iş yüküne sebebiyet vermekte. Bu sebeple özellikle duruşmalı dosyalarda bu tarz ücret eksiklikleri vesaire, yani masrafların mahallinden giderilerek gelmesinin sağlıklı olduğu düşünülmekte.

İş süreçlerine ilişkin kalite ve standartlar hususunda en başında tüm konuşmacılarımızın da söylediği gibi eğitim geliyor. Bizim de tespitiniz olduğu üzere hem kalem personeli olsun hem tetkik hâkimlerimiz olsun

UYAP'ın tüm ekranlarının tam performans ile kullanılmadığını tespit etmekteyiz. UYAP'ta şu an var olan ekranların ortalama olarak %60-70'ini kullanmakta. Bunun sebebinin ise, genel olarak eksik bilgi, yani ekranları kullanmanın bilinmemesi, ekranın amacının bilinmemesinden kaynaklı olduğu tespit ediliyor. Bizim de bu anlamda UYAP eğitimlerinin rutine bağlanması ve sıklaştırılması yönünde bir talebimiz mevcut.

Aynı zamanda işi yapan kişinin de UYAP dışında işin kapsamı konusunda da eğitime tabi tutulması gerektiğini düşünöyoruz.

İlk derece mahkemesi olarak görev yapan bazı dairelerimiz mevcut, çok yoğun olarak ilk derece mahkemesi olarak işlem yapan dairelerimiz mevcut. Elektronik tebligatlarda ekin gitmemesi gibi durumların söz konusu olduğu tespit edildi, bu problemlerin giderilmesini talep etmekte.

Dairelerde yapılan işlerin kalite standardını belirlemek amacıyla bir standarda bağlanması, Yargıtay ilamında yazı stili, punto büyüklüğü, sayfa yapısı vesaire durumların standarda bağlanmasının daha uygun olduğu düşünölmekte.

Diğer konuya geçtiğimizde ise, verimliliğin artırılması amacıyla, üçüncü maddeye geçtiğimizde ise, dairede bulunan personelin iş sürecinin tamamına hâkim olması, işi yapan kişi veya kişilerden bir ya da birden fazlasının dairede bulunmaması neticesinde işte aksaklıkların yaşanmamasını sağlayacaktır. Bu durum doğrultusunda herkes her işi yapacak şekilde ya da en azından herkes her işi bilecek, ihtiyaç doğrultusunda işin aksamaması adına herkesin bir yedeği olacak şekilde bir yaklaşım sağlanması gerekmekte.

İş bölümleri arasında belirli bir süreyle rotasyon şeklinde buna takviyelerde bulunulabilmekte. Dairelerde bulunan uzman kullanıcıların tekrardan belirlenmesi talep ediliyor. Bu belirlenme esnasında da teknolojiyle ilişkisi, bununla birlikte bir dosyanın kayıt aşamasından kapanma aşamasına kadar var olan süreçten haberdar olması gibi durumların uzman kullanıcı seçiminde etkin rol oynamasını biz talep ediyoruz.

UYAP güncelleme eğitimlerine katılımın zorunlu olması ve eğitime katılan personel, ki bu eğitime katılan personel genellikle uzman kullanıcı olacak, uzman kullanıcının ilk görevi almış olduğu bu bilgiyi dairesinde bulunan ilgili personele iletmesi amaçlı olmalı. UYAP güncellemelerine katılımın zorunlu olmasının sağlanması talep ediliyor.

Yönetmeliğin hazırlanmasında belirtilerek insan kaynakları yönetimine dair bir birimin oluşturulmasıyla daha kaliteli bir hizmet sunabileceğimizi düşünüyoruz. Bu birimde uluslararası standart biriminin belirlediği ilkeler doğrultusunda çalışmalar yapılmalı, organizasyon şeması ve işbölümü detaylı bir şekilde belirlenmeli ve kayıt altına alınmalıdır. Unvan bazlı görevde kişiye imza ile tebliğ edilmeli, çalışanın görev sorumluluk sınırları belirlenmeli ve böylece yapılan iş konusunda muhatabın belirli olması sağlanmalıdır.

Ayrıca iç denetim mekanizmasının oluşturulması ve bu denetimlerin de sorumlu iç denetçiler tarafından yapılmasının işin kalitesini artıracığı kanaatindeyiz.

Ceza dairelerimizde ön inceleme işlemleri genel olarak yapılmamakta, daha doğrusu bu şekilde bir birimiz söz konusu değil. Ceza dairelerinde de, hukuk dairelerinde olduğu gibi bir ön inceleme işleminin bulunması dosyaların gereksiz yere arşivde beklemesini engelleyecektir. Bununla birlikte, ön inceleme işlemini yapmayan bazı hukuk daireleri de mevcut; ön inceleme kapsamına bu hukuk dairelerini de dâhil etmemiz, yine aynı şekilde ön inceleme yani dosyaların arşivde boş yere beklemesini de engelleyecektir.

Ön incelemenin tetkik hâkimleri tarafından yapılmasının daha uygun olacağını düşünmekteyiz, çünkü bazı dairelerde farklı uygulamalar olduğunu duymaktayız.

Bu konuların dışında genel olarak Yargıtayın kapsamını ilgilendiren Tema 2 kapsamında şu başlıklar önemli: Kurum içi eğitimlerin artırılması ve projelerin genişletilmesi. Kurum personelinin sosyal ve özlük haklarının kurumsal kapasite açısından iyileştirilmesi. Personelin liyakat ilkesine göre değerlendirilmesi ve motivasyon artırıcı önlemler alınması. Adaptasyonun ve sosyal ilişkilerin artırılması için eğitim, seminerler, geziler ve etkinlikler düzenlenmesi. Çalışma koşullarının iyileştirilmesi, iş dağılımının eşit olarak yapılandırılması. Personel, hâkim ve heyetin senkronize çalışması. Son görüşülen Yargıtay reformu ile ilgili yazı işleri müdürlerine hukuk fakültesi öğrenim şartı gelmesi. Kariyer meslek olan yazı işleri müdürlüğünün statü meslek hâline gelmesi, moral ve motivasyon açısından ciddi kayıplara sebep olmaktadır. Bu nedenle, bu maddelerin tekrar gözden geçirilmesi kurumsal kapasitenin artması açısından önem arz etmektedir.

Son sözlerim bunlardı, beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

EK 37:

Georg STAWA'nın Değerlendirme ve Kapanış Konuşması

Georg STAWA, *Avrupa Konseyi Adaletin Etkinliği
Komisyonu (CEPEJ) Önceki Başkanı*

So, this was an intense afternoon and I was given the task to wrap up the session and to definitely close at 4:30, which was one and a half minutes ago. I will try to travel back in time and be very brief. I will just reflect a few key words I took, which I think are major topics you are starting to work on.

First of all, almost all of you mentioned the fact that there is a lack of communication between the chambers and the courts, resulting in the fact that different chambers are working more or less on the same types of cases and then producing contradiction in the judicial area. So, I guess you will start thinking on how to reorganize this kind of matter, it is just an organizational thing. UYAP was mentioned very often in a way that it provides a lot of things, but maybe not exactly what you need as a judge or prosecutor. So, I guess on one hand some training would be nice to learn it better, and on the other hand some redesign of UYAP and development is, of course, always welcome. When you were talking about the high rates of reversals and the different reasons for that, you were referring to who is not following the decisions of the Court of Cassation. From all the variants, it seems that only the chambers of the Court of Cassation are following the judgements of the Court of Cassation, but no one else. Which means that just promoting the decisions, making them

more accessible via the Internet or putting the content into training seminars would help, of course. Something that is also very important and is a general topic, is that you have registeries, you have court clerks, you have UYAP, providing a lot of knowledge and technological support but it seems that sometimes there is no standardization on simple questions like how to categorize a case, which kind of branch is it, is it really registered in the right way, who is responsible to check if a case is registered in the correct way? This doesn't seem to be important firsthand but if you look at the big picture, these kinds of minor information build up the backbone of the whole system: everything you want to manage and control is relying on this minor information and then you can see files being incomplete, no one caring about adding attachments to the files, and of course these also cause delays.

Specialization, of course, is a big topic in all over Europe as cases are getting more and more complex, meaning that all our colleagues from the court clerk up to the judges must have the opportunity to specialize, to improve the quality of the decisions. Along with responsibility, I just want to mention that I was a judge and in my system, it is normal that the judge is identified in the decisions. You don't only sign the decisions but it is also clear what kind of judges are providing the decisions, it didn't hurt and it raises a bit of responsibility on what you are really doing. Plus the fact that, of course, any kind of publication of decisions and making them accessible always increases the awareness and the quality of court decisions in the future. This also includes the decisions of the European Court of Human Rights.

Last but not least, if we talk about responsibilities, of course we may also talk about objective criteria. If you find a solution to make colleagues individually responsible for what they are doing and follow the path of objective criteria for appointment and promotion, I think the self-understanding of the judges and courts will be reasonable and in the end you will encourage the quality even indirectly for sure. The most important thing is that you started to discuss these topics, I am one hundred percent sure that you will find solutions to your problems and we will gladly help you out in the frame of this cooperation project.

Saying this, I wish you all the best and hope to see you soon.

Thank you.

-o0o-

Oldukça yoğun bir öğleden sonra geçirdik ve bana etkinliği 16:30'da sonlandırmak üzere genel bir toparlama yapma görevi verildi, yani bir buçuk dakika önce bitmiş olması gerekiyordu. Zamanda geriye yolculuk yapıp çok kısa tutmaya çalışacağım. Bazı anahtar kelimelerden bahsedeceğim, özellikle de sizin üzerinde çalışmaya başladığınız önemli birkaç konuya değineceğim.

Öncelikle, neredeyse hepiniz daireler ya da mahkemeler arasında bir tür iletişim eksikliğinden bahsettiniz, ki bu da farklı dairelerin az veya çok aynı dava tipleri üzerinde çalışıyor olmasına neden oluyor. Ve böylece yargı sisteminde çelişkiler ortaya çıkarabiliyor. Dolayısıyla, bunu nasıl yeniden organize edip yapılandıracağınızı düşünmeye başlayacağınızı sanıyorum. Çünkü burada bir organizasyon sorunu var. UYAP'tan da çok bahsedildi, çünkü aslında çok fazla şey sunuyor, ancak belki de hâkim ya da savcı olarak tam olarak ihtiyaç duyduğunuz şeyleri karşılamıyor. Dolayısıyla, belki hem UYAP'ın daha iyi öğrenilmesi için bir eğitim düzenlenebilir, hem de UYAP'ın yeniden tasarlanması, geliştirilmesi gibi çalışmalar göz önünde bulundurulabilir. Zaten bu tür geliştirme ve güncellemeler yapmak da her zaman işe yaramaktadır. Bozma oranlarının yüksek olması ve bunun farklı gerekçelerinden bahsederken Yargıtay kararlarının yeterince takip edilmediğini dile getirdiniz. Sanki sadece Yargıtay daireleri Yargıtayın içtihadını takip ediyormuş ve başka hiçbir mahkeme takip etmiyormuş gibi bir izlenim ortaya çıktı. Dolayısıyla, bu kararları daha iyi tanıtmak, bunları internet üzerinden daha erişilebilir hâle getirmek ve hatta eğitim programlarına dâhil etmek faydalı olacaktır. Yine çok önemli ve daha genel bir konuya değinecek olursam, mahkemelerinizde kalemler var, kâtipler var, teknoloji ve bilgi desteği sunan UYAP var. Fakat sanki çok basit bazı konularda bile bir standardizasyon eksikliği var gibi algıladım. Örneğin, davalar nasıl kategorize ediliyor, alanı nedir, doğru şekilde kayıt altına alınmış mı, bir davanın düzgün şekilde kayıt edilip edilmediğinden sorumlu olan kim? İlk bakışta belki bu konu önemsiz gibi görünüyor olabilir ama büyük resme baktığınızda, aslında bu tür

önemsiz gibi görünen bilgiler bütün sistemin omurgasını oluşturuyor; davaları, dosyaları yönetebilmek için ihtiyaç duyduğunuz her şey bu ufak bilgilere dayanıyor. Eğer bunlar doğru bir şekilde yapılmazsa, o zaman eksik dosyalar olması, kimsenin eklerin eklenmesine önemsememesi gibi sorunlar ortaya çıkıyor. Bu da, elbette, gecikmelere neden oluyor.

Davalar git gide daha karmaşık hâle geldikçe tüm Avrupa'da uzmanlaşma ise gerçekten çok önemli bir konu hâline geliyor. Bu da şu anlama geliyor ki kalem personelinden hâkime kadar tüm mahkeme çalışanları, kararların kalitesinin artırılması için uzmanlaşma fırsatına sahip olmalı. Sorumluluk konusunda da şunu söylemek isterim; ben daha önce hâkimlik yapmış biri olarak söyleyebilirim ki bizim sistemimizde hâkimi kararda belirtmek normaldir. Kararda hâkimin imzasıyla birlikte ne tür bir hâkimin bu kararları verdiği de açıktır. Bunu yapabilirsiniz, hiç zarar vermez. Yaptığınız görevde biraz daha fazla sorumluluk duygusu hissetmenizi sağlar. Kararların yayımlanması ve erişilebilir hâle getirilmesi de gelecekte farkındalık yaratması ve mahkeme kararlarının kalitesinin artırılması konusunda çok faydalı olacaktır. Aynı şey, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları için de geçerlidir.

Son olarak da, sorumluluk konusunda objektif kriterlerin olması gerçekten çok önemli. Eğer meslektaşların bireysel olarak yaptıkları şeyden sorumlu olmasına çözüm bularsanız ve atama veya terfiler için objektif kriterlerin ortaya konması yolunu izlerseniz, böylece hâkimlerin ve mahkemelerin kendilerini anlamaları makul olacak ve nihayetinde dolaylı olarak kaliteyi de artırmalarına yardımcı olacaktır. En önemlisi, bu konuları tartışmaya başlamış olmanız. Kendi sorunlarınıza uygun çözümler bulacağınızdan yüzde yüz eminim. Bu proje kapsamında biz de işbirliği sağlayarak sizlere memnuniyetle yardımcı olacağız.

Hepinize başarılar diliyorum, yakın zamanda tekrar görüşmek üzere...

Teşekkür ederim.

EK 38:

Dr. Mustafa SALDIRIM'ın Değerlendirme ve Kapanış Konuşması

Dr. Mustafa SALDIRIM, *Yargıtay Genel Sekreter Yardımcısı*

Çok Değerli Katılımcılar, hepimize yoğun emeklerinizden dolayı çok teşekkür ediyor, saygılarımızı sunuyoruz.

Ben hemen Stawa'nın konuşmasına ilişkin küçük bir yorumda bulunmak istiyorum, çok sağ olsun, çok önemli katkıları oldu ve olacak da inanıyoruz.

Şimdi Türkiye'deki yargı sistemi 4x4 bir araca benziyor; çok güçlü ve çok kaliteli ama her bir teker ayrı bir beyne bağlı. Dolayısıyla, dünkü toplantıda da gördük; imkânlarımız var ve proje disiplini içerisinde Yargıtay, Adalet Bakanlığı, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Anayasa Mahkemesi bir araya gelip bu elimizdeki yüksek teknolojiyi senkronize etme, standarda bağlama imkânımız olacak.

Bundan sonraki süreç bakımından şöyle; en kolay çözeceğimiz sorunlardan başlayarak hızla birtakım şeyleri düzeltmeye başlayacağız. İş süreçlerinin yeniden yapılandırılması projesi kapsamında bildiğiniz üzere ciddi bir ön hazırlığımız vardı. Bugünkü çalışma belgeleri de bunun ne kadar isabetli olduğunu, önceki çalışmaların ne kadar isabetli olduğunu gösteriyor. Dosya Eksik Tamamlama Sistemi, Dosya İzleme Sistemi, bunlar daha etkin bir şekilde ilk derece ve bölge adliye mahkemelerini de içerecek şekilde hızlı bir şekilde uygulamaya konulacak.

2 günlük çalışmayı projenin şeffaflığı ve hesap verebilirliği bakımından kısa sürede kitaplaştıracağımıza inanıyorum. Buradan edinilen tüm bilgiler,

veriler ve sizin doldurduğunuz formlar analiz edilecek. Ek olarak, araştırma yapılması gereken konular varsa üzerinde araştırma yapılacak, gerekirse derinlemesine görüşme, odak grup görüşmeleri ile bu fikirlerin etkileri ölçülecek ve bu şekilde hızlı bir şekilde en kolaydan başlayarak reformları yaparak hem kendimize güvenimizi hem de birtakım şeyler aslında çok rahat düzelebiliyor inancını kendimizde oluşturacağız.

Ben saygılarımı sunuyorum, bizi sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

This Project is co-funded by the European Union and the Council of Europe.
Bu Proje Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmektedir.

Bu kitap, 20-21 Haziran 2019 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen "Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi" Projesi Açılış Konferansı ve Yargının Etkinliği alıştayında Türk yargı kurumları temsilcilerinin görüş alışverişleri çerçevesinde tespit edilen, Yargıtayın verimliliği ve etkinliği konusundaki sorunlu alanlar ve bunlara dair rzm önerilerini bir raporla özetlemektedir.

Rapor, Avrupa Konseyi Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu (CEPEJ) tarafından ortaya konan "adaletin kalitesi", "yargıda zaman yönetimi" ve "adli sistemlerin etkinliğinin değerlendirilmesi" kavramları üzerinde durmaktadır. Bu erevede, Yargıtayın verimliliğinin ve etkinliğinin artırılması ile ilgili olarak şu hususlarda görüşlere yer vermektedir: makul yargılama süresine riayet ederken aşırı iş yükü ile başa ıkımda yöntem arayışları, daireler arası işbölümü ve uzmanlaşmaya ilişkin öneriler, ön inceleme süreçlerinin geliştirilme ihtiyaı, UYAP'ın etkili kullanımının sağlanması ile gerekçeli karar kalitesinin iyileştirilmesi ve AIHM içtihatlarına uygun bir şekilde içtihat birliğinin sağlanması. Ayrıca, Yargıtay yeleri, Cumhuriyet savcıları ve tetkik hâkimlerinin atanma, seçilme ve yer değiştirmesine ilişkin usul ve kriterler ile meslek öncesi ve meslek içi eğitim ihtiyaçlarına ilişkin tespitlere de bu raporda ulaşılabilir.

"Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi" Projesi, Yargıtayın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi ile Yargıtayın hukukun ülke çapında yeknesak bir şekilde uygulanmasındaki rolünün artırılmasını hedeflemektedir. Böylece, Türk yargısının güçlendirilmesine ve yargının bağımsızlığının, tarafsızlığının daha somut ve görünür kılınmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Bu Proje Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmekte ve Avrupa Konseyi tarafından yürütülmektedir. Projenin son yararlanıcısı Yargıtaydır. Bu Projenin sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimidir.

This Project is co-funded by the European Union and the Council of Europe and implemented by the Council of Europe. The end beneficiary of the Project is the Court of Cassation. The Central Finance and Contracts Unit is the contracting authority of this Project.

www.coe.int/ankara

Avrupa Konseyi, Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. Kuruluş bünyesinde 47 ye devlet bulunmaktadır. Avrupa Konseyi ye devletlerinin tamamı; insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün korunmasını teminat altına almak üzere tasarlanmış olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sözleşme'nin ye devletlerdeki uygulamasını denetler.